የሮሜ መልዕክት

ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ ትንታኔ

በ የሕይወት እንጀራ አገልግሎት ተጽፎ የተዘጋጀ

አማርኛ

Bible

የሮሜ መልእክት ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ ትንታኔ

የሮሜ መልእክት በቅዱሳት መጻሕፍት መካከል እንደ ዐቢይ የሥነ-መለኮት ግምጃ ቤት እና የወንጌል እውነት የማይናወጥ መሠረት ሆኖ ለዘመናት ዘልቋል። ሐዋርያው ጳውሎስ በመንፈስ ቅዱስ ተነድቶ የጻፈው ይህ መልእክት፣ የሰው ልጅ በኃጢአት ምክንያት ከደረሰበት ጥልቅ ውድቀት አንስቶ፣ በክርስቶስ ኢየሱስ ቤዛነት የሚገኘውን ታላቅ ድነት የሚያብራራ ወደር የማይገኝለት መለኮታዊ ራእይ ነው (ሮሜ 3፡23-24)።

ይህ **«የሮሜ መልእክት ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ ትንታኔ»** የተሰኘው ይህ መጽሐፍ፣ የሐዋርያውን ጽሑፍ ከታሪካዊ፣ ከቋንቋዊ እና ከነገረ-መለኮታዊ ዐውዱ አኳያ በጥልቀት የሚመረምር መንፈሳዊ መመሪያ ነው። በመጽሐፉ ውስጥ የእግዚአብሔር ጽድቅ እንዴት እንደተገለጠ፣ የሰው ልጅ በእምነት ብቻ በጸጋ እንዴት እንደሚጸድቅ፣ እንዲሁም በመንፈስ ቅዱስ ኃይል የሚመራ የቅድስና ሕይወት ምንነት በሚገባ ተብራርቷል (ሮሜ 1፡17)።

የሮሜ መልዕክት የሚያተኩርባቸው ዓበይት የትምህርት አምዶች፡-
የወንጌል ኃይል እና የእግዚአብሔር ጽድቅ፣
በክርስቶስ የሚገኝ ጽድቅና ሰላም፣
በመንፈስ ቅዱስ የሚመራ የድል ሕይወት፣
መለኮታዊ ሉዓላዊነትና የእስራኤል ተስፋ፣
ተግባራዊ ክርስቲያናዊ አኗኗር።

ይህ መጽሐፍ የቃሉን እውነት በጥልቀት ለመመርመር ለሚሹ የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪዎች፣ ለመንጋው ጠባቂዎች እና የእግዚአብሔርን ጸጋ ስፋትና ጥልቀት ለመረዳት ለሚጓጉ ቅዱሳን ሁሉ የተዘጋጀ አርኪ ማዕድ ነው። የሮሜ መልእክትን ማጥናት ማወቅ ብቻ ሳይሆን፣ በሕያው የእግዚአብሔር ቃል ኃይል ሕይወትን ሙሉ በሙሉ የሚለውጥ መንፈሳዊ ጉዞ ነው (ሮሜ 10፡17)።

በነጻ የተሰጠ - ለሽያጭ የማይውል 🚫💰

የሮሜ መልዕክት

ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ ትንታኔ

አማርኛ
Ethiopia

Copyright © 2026, የቅጂ መብት ባለቤት፡- © 2026 የሕይወት እንጀራ አገልግሎት (Yehiwot Enjera Ministry) የአጠቃቀም ፈቃድ፡- ይህ የጥናት መጽሐፍ የእግዚአብሔር ቃል ለሁሉም በነጻ እንዲደርስ ታስቦ የተዘጋጀ ነው። በመሆኑም የሚከተሉትን መመሪያዎች በመከተል በነጻነት መጠቀም ይቻላል፡- የምንጭ ምስክርነት፡- ይህንን ጽሑፍ በማንኛውም መድረክ ሲጠቀሙ ወይም ሲያሰራጩ የይዘቱን ምንጭ (የሕይወት እንጀራ አገልግሎት) መጥቀስ ይኖርብዎታል። ለሽያጭ ያልቀረበ፡- ይህንን የጥናት መጽሐፍ ለማንኛውም ዓይነት የንግድ ሥራ ወይም ገቢ ለማግኘ መጠቀም በጥብቅ የተከለከለ ነው። ይዘቱን አለመለወጥ፡- የመጽሐፉን ይዘት ሳይለውጡ፣ ሳይጨምሩ ወይም ሳይቀንሱ እንዳለ ለሌሎች ማጋራት፣ ፕሪንት ማድረግና አባዝቶ ማሰራጨት ይቻላል። "...በነጻ የተቀበላችሁትንም በነጻ ስጡ።" (ማቴ 10፥8) በሚለው መለኮታዊ መመሪያ መሠረት፣ ይህ የጥናት መመሪያ ለወንጌል አገልግሎትና ለቅዱሳን መታነጽ በነጻ እንዲውል ተፈቅዷል።

http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/
You may not use this work for commercial purposes. You may adapt and add to this work. You must keep the copyright and credits for authors, illustrators, etc.

📖 ሮሜ ምዕራፍ 1

የታሪክ፣ የባህል እና የማኅበረሰብ ዐውድ ትንታኔ

የሮሜ መልእክት በክርስቲያናዊ ነገረ መለኮት ታሪክ ውስጥ እጅግ የላቀ፣ ማዕከላዊ እና መሠረታዊ ስፍራ ከሚሰጣቸው መጻሕፍት አንዱ ከመሆኑም ባሻገር፣ የሐዋርያው ጳውሎስ የአገልግሎት ዘመን መደምደሚያ እና የነገረ መለኮት አስተምህሮቱ ማጠቃለያ ተደርጎ ይወሰዳል። ይህንን ድንቅ መልእክት በጥልቀት ለመረዳት እና በምዕራፍ አንድ ላይ የተንጸባረቁትን ዐበይት ጭብጦች ለመተንተን፣ መልእክቱ የተጻፈበትን ታሪካዊ፣ ባህላዊ፣ ፖለቲካዊ እና ማኅበራዊ ዐውድ በሰፊው መመርመር እጅግ አስፈላጊ ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ ይህንን መልእክት የጻፈው በ57 ዓ.ም. ገደማ፣ በሦስተኛው የሚስዮናውያን ጉዞው ማብቂያ ላይ በቆሮንቶስ ከተማ ሆኖ እንደሆነ ጠንካራ ታሪካዊ እና መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማስረጃዎች ያመለክታሉ ። ጳውሎስ በምሥራቃዊው የሮም ግዛት (ከኢየሩሳሌም እስከ ኢልዋሪቆን) የነበረውን የወንጌል ስርጭት አገልግሎት በድል አጠናቆ፣ ምዕራባዊውን የዓለም ክፍል በተለይም ወደ ስፔን አገር ለመጓዝ ሰፊ ራእይ ሰንቆ ነበር፤ በመንገዱም የዓለም የፖለቲካ እና የባህል ማዕከል የነበረችውን የሮምን ቤተ ክርስቲያን ለመጎብኘት ጥልቅ ምኞት ነበረው ። ይሁን እንጂ፣ ወደ ሮም ከማቅናቱ በፊት በመቄዶንያ እና በአካይያ ለሚገኙ አብያተ ክርስቲያናት ያሰባሰበውን የገንዘብ እርዳታ በኢየሩሳሌም ላሉት ድሆች ቅዱሳን ለማድረስ ጉዞ ላይ በነበረበት ወቅት ይህንን ጥልቅ ነገረ መለኮታዊ መልእክት ጽፎ አጠናቅቋል ። መልእክቱም በከንክራኦስ ቤተ ክርስቲያን አገልጋይ በነበረችው እና እጅግ ታማኝ በሆነችው በፌቤን አማካኝነት ወደ ሮም ከተማ እንደተላከ ይታመናል።

የሮም ከተማ በወቅቱ የነበራትን ገጽታ መረዳት የመልእክቱን ክብደት እና የጳውሎስን የአጻጻፍ ስልት ለማድነቅ ይረዳል። በጥንታዊቷ የሮም ግዛት ውስጥ የነበረችው ሮም ከተማ እጅግ ግዙፍ፣ በሕዝብ ብዛት የተጨናነቀች፣ እና በባህል የተደባለቀች ነበረች። የከተማይቱን ባህላዊ እና ፖለቲካዊ ሁኔታ አንድ ዘመናዊ አጥኚ ሲገልጹት፣ የሮም ከተማ “የላስ ቬጋስን ከልክ ያለፈ የሥነ-ምግባር ብልሹነት እና የዋሽንግተን ዲሲን የፖለቲካ ኃያልነት አጣምራ የያዘች” ዓይነት ከተማ ነበረች በማለት ያስቀምጡታል ። በንጉሠ ነገሥት ኔሮ ዘመን እንደታየው፣ በቤተ መንግሥት ውስጥ ሳይቀር የገዛ እናትን እና ሚስትን እስከመግደል የሚደርስ ጭካኔ የተሞላበት

የሥነ-ምግባር ዝቅጠት የነገሠባት ከተማ ነበረች ። በእንዲህ ዓይነት ውስብስብ፣ በጣዖት አምልኮ በተሞላች እና ሥነ-ምግባር በላሸቀበት ግዙፍ ከተማ ውስጥ ክርስቲያን ሆኖ መኖር እጅግ ፈታኝ እና አደገኛ የሕይወት ጎዳና ነበር። በዚህ ምክንያት የጳውሎስ መልእክት ለሮም ክርስቲያኖች እጅግ አስፈላጊ፣ እምነታቸውን የሚያጸና እና ክርስቲያናዊ ማንነታቸውን በዓለማዊው ባህል ውስጥ ጠብቀው እንዲኖሩ የሚያስችል ጽኑ መሠረት ሆኖላቸዋል።

የሮምን ቤተ ክርስቲያን ውስጣዊ ሁኔታ ስንመለከት ደግሞ፣ እጅግ አሳሳቢ የነበረ የታሪክ ክስተት እናገኛለን። ይህም ቤተ ክርስቲያኒቱ በወቅቱ የነበረችበትን የማኅበራዊ መስተጋብር አውድ እንድንገነዘብ ያደርገናል። በሮም የነበረችው ቤተ ክርስቲያን መጀመሪያ ላይ በአብዛኛው ከአይሁድ ክርስቲያኖች የተመሠረተች ነበረች ። በወቅቱም የሮም ባለሥልጣናት እና የሕግ አስከባሪዎች ክርስትናን ከአይሁድ እምነት የተገነጠለ፣ የራሱ የሆነ የሕግ ሥርዓት ያለው ነገር ግን በመሠረቱ የአይሁድ ሃይማኖት አንድ አካል የሆነ (subset of Judaism) የኑፋቄ አንጃ አድርገው ይመለከቱት ነበር። ሆኖም፣ በ49 ዓ.ም. የሮም ንጉሠ ነገሥት ቀላውዴዎስ (Claudius) ባወጣው ታሪካዊ አዋጅ (Edict of Claudius) መሠረት፣ አይሁዳውያን በሙሉ ከሮም ከተማ እንዲባረሩ ተደረገ። ሮማዊው የታሪክ ምሁር ሱዊቶኒየስ (Suetonius) በጻፈው ታሪካዊ ሰነድ ላይ እንዳሰፈረው፣ ቀላውዴዎስ ይህንን እርምጃ የወሰደው “ክሬስተስ” (Chrestus) በተባለ ግለሰብ አነሳሽነት አይሁዳውያን በከተማይቱ ውስጥ የማያቋርጥ ሁከት፣ ግርግር እና ረብሻ ይፈጥሩ ስለነበር ነው። አብዛኛዎቹ የዘመናችን የታሪክ ተመራማሪዎች እና የነገረ መለኮት ምሁራን ይህ “ክሬስተስ” የሚለው ስም “ክርስቶስ” (Christus) የሚለውን ቃል ሮማውያን በተሳሳተ መንገድ የጠሩበት መሆኑን ይስማማሉ፤ ሁከቱም የተፈጠረው ኢየሱስ እርሱ መሲሕ ነው ብለው ባመኑት ክርስቲያን አይሁዶች እና ይህንን አጥብቀው በተቃወሙት ክርስቲያን ባልሆኑ አይሁዶች መካከል የተነሳው የከረረ የነገረ መለኮት ውዝግብ እንደነበር ይገመታል።

በዚህ የቀላውዴዎስ አዋጅ ምክንያት፣ በሮም ይኖሩ የነበሩ አይሁዳውያን በሙሉ ንብረታቸውን እና ቤታቸውን ጥለው ለመሰደድ ተገደዱ፤ ከእነዚህም መካከል በሐዋርያት ሥራ 18፥2 ላይ የተጠቀሱት እና ቆየት ብሎ የጳውሎስ የቅርብ አገልጋዮች የሆኑት አቂላ እና ጵርስቅላ ይገኙበታል ። አይሁዳውያን ከሮም ከተባረሩ በኋላ፣ በሮም የነበሩት የቤት አብያተ ክርስቲያናት አመራር እና ስብጥር ሙሉ በሙሉ በአሕዛብ (Gentile) ክርስቲያኖች እጅ

ወደቀ ። ለአምስት ተከታታይ ዓመታት ያህል አሕዛብ ክርስቲያኖች ቤተ ክርስቲያኒቱን በራሳቸው ባህል፣ አስተሳሰብ እና ከብሉይ ኪዳን የሕግጋት ጫና ነጻ በሆነ የአምልኮ ሥርዓት ሲመሩ ቆዩ ። እነርሱም አይሁዳውያን በጥብቅ ከሚከተሏቸው እንደ ግርዛት፣ የሰንበት አጠባበቅ፣ እና የምግብ ሥርዓት ካሉት የአይሁድ ባህሎች ነጻ የሆነ ክርስቲያናዊ ማንነትን አዳበሩ።

ነገር ግን በ54 ዓ.ም. ንጉሠ ነገሥት ቀላውዴዎስ ሲሞት እና ኔሮ ወደ ሥልጣን ሲመጣ፣ የቀድሞው አዋጅ ውድቅ በመደረጉ አይሁዳውያን ወደ ቀድሞ መኖሪያቸው ወደ ሮም መመለስ ጀመሩ ። ሆኖም፣ ከስደት የተመለሱት አይሁዳውያን ክርስቲያኖች በሮም ያገኟት ቤተ ክርስቲያን እነርሱ ከአምስት ዓመታት በፊት ጥለዋት ከሄዱት ፈጽሞ የተለየች ሆና ጠበቀቻቸው ። ቤተ ክርስቲያኒቱ ከአይሁዳውያን ባህል እና ሕግጋት የራቀች፣ በአሕዛብ ክርስቲያኖች የበላይነት የምትመራ፣ እና ሥነ-መለኮታዊ ትኩረቷ የተለወጠ ነበረች ። ይህ ታሪካዊ ክስተት በአሕዛብ እና በአይሁድ ክርስቲያኖች መካከል ከፍተኛ ውጥረት፣ መለያየት፣ እና የባህል ግጭት ፈጠረ ። አይሁዳውያን ክርስቲያኖች የእግዚአብሔር ምርጥ ሕዝብ እንደሆኑና የብሉይ ኪዳን ሕግጋት መከበር እንዳለባቸው ሲከራከሩ፣ አሕዛብ ክርስቲያኖች ደግሞ መዳን በእምነት ብቻ ስለሆነ ሕግን መጠበቅ አያስፈልግም በማለት ይመጻደቁ ነበር። ይህንን ከፍተት ለመድፈን እና የሁለቱን ወገኖች አንድነት ለመመለስ፣ ጳውሎስ ይህንን መልእክት ጻፈ። የሮሜ መልእክት ዋነኛ ዓላማ ሁለቱንም ወገኖች በወንጌል እውነት አንድ ማድረግ፣ የሰው ልጅ ሁሉ (አይሁድም ሆነ አሕዛብ) በእኩልነት ኃጢአተኛ መሆኑን ማስገንዘብ፣ እና መዳንም ሆነ ጽድቅ የሚገኘው በሕግ ሥራ ሳይሆን በክርስቶስ ኢየሱስ በማመን ብቻ መሆኑን ለማስረገጥ ነበር ። ኢየሱስ ክርስቶስ የሁሉንም ዘር እና ብሔር ሰዎች በጋራ እምነት አንድ ሊያደርግ እንደሚፈልግ ጳውሎስ በግልጽ አስቀምጧል።

የመልእክቱ መዋቅራዊ አደረጃጀት እና አጠቃላይ ምልከታ

የሮሜ መልእክት ጥልቅ ፍልስፍናዊ እና ነገረ መለኮታዊ ትንታኔዎችን የያዘ በመሆኑ፣ የመልእክቱን አጠቃላይ መዋቅር መገንዘብ የምዕራፍ 1ን ድርሻ በተገቢው መንገድ ለማስቀመጥ ይረዳል። ጳውሎስ መልእክቱን ሲጽፍ “ዳያትራይብ” (Diatribe) በመባል የሚታወቀውን በጥንታዊው የሮማውያን እና የግሪክ የንግግር ጥበብ ዘንድ የተለመደ የአጻጻፍ ስልት ተጠቅሟል ። ይህ ስልት፣ ጸሐፊው ሊነሱ የሚችሉ ጥያቄዎችን እና ተቃውሞዎችን

አስቀድሞ በምናቡ በመገመት፣ ለእነዚያ የገመታቸው ጥያቄዎች ምላሽ በመስጠት ሐሳቡን የሚያብራራበት ዘዴ ነው። የሮሜ መልእክት በሁለት ዐበይት ክፍሎች ይከፈላል፤ እነርሱም፡ ምዕራፍ 1-11 የያዘው የነገረ መለኮት አስተምህሮ (Orthodoxy) እና ምዕራፍ 12-16 የያዘው የተግባራዊ ክርስትና ኑሮ (Orthopraxy) ናቸው ። እውነተኛ ክርስትና ትክክለኛ እምነትን ከተከክለኛ አኗኗር ጋር አዋህዶ መያዝ እንዳለበት ጳውሎስ ያስተምራል።

የሮሜ ምዕራፍ 1 የጠቅላላው መልእክት መሠረት እና ማዕቀፍ የሚጣልበት የመግቢያ ምዕራፍ ነው። ምዕራፉ ከጳውሎስ ሐዋርያዊ ጥሪ ጀምሮ እስከ ወንጌል ኃይል፣ እንዲሁም ከሰው ልጅ ኃጢአተኝነት እስከ እግዚአብሔር ፍትሐዊ ቁጣ ድረስ ያሉትን ዐበይት የነገረ መለኮት ጭብጦች በጥልቀት ይዳስሳል ። የዚህን ምዕራፍ ዐበይት ክፍሎች በሚከተለው መዋቅራዊ ሰንጠረዥ ማጠቃለል እና መመልከት ይቻላል።

በሮሜ መልእክት የመጀመሪያ ምዕራፍ ውስጥ የሚገኙት እነዚህ ቁልፍ ሃሳቦች እግዚአብሔር ለአሕዛብ የገለጠውን አዳኝ ወንጌል እና የሰው ልጅ ከፈጣሪው በመራቅ የገባበትን የጥፋት መንገድ በግልጽ ያሳያሉ።

በመጀመሪያ ደረጃ፣ ጳውሎስ ከሮሜ 1፥1 እስከ 5 ባለው ክፍል ራሱን የክርስቶስ ኢየሱስ ባሪያ እና ለወንጌል የተለየ ሐዋርያ አድርጎ በማስተዋወቅ ይጀምራል። የወንጌሉ ማዕከል የዳዊት ዘር የሆነው፣ በትንሣኤውም የእግዚአብሔር ልጅነቱ በኃይል የተገለጠው ክርስቶስ መሆኑን በግልጽ ያውጃል። ይህ የጳውሎስ ጥሪ ለአሕዛብ ወንጌልን ለማዳረስ የተሰጠ ታላቅ አደራ ነው። በመቀጠልም፣ ከሮሜ 1፥6 እስከ 15 ባለው ክፍል ውስጥ፣ ጳውሎስ የሮም ክርስቲያኖችን እምነት በዓለም ሁሉ ስለተሰማ ያደንቃል። መንፈሳዊ ስጦታን ሊያካፍላቸው፣ አብሮ ሊጸናና እና በእነርሱ መካከል መንፈሳዊ ፍሬ ሊያገኝ ወደ እነርሱ ለመምጣት ያለውን ጥልቅ ናፍቆት እና የጸሎት ሕይወት ይገልጻል።

ከሮሜ 1፥16 እስከ 17 ያለው ክፍል የመልእክቱ ማዕከላዊ የነገረ መለኮት መሪ ሐሳብ ነው። ጳውሎስ በወንጌል እንደማያፍር፣ ወንጌል ለሚያምኑ ሁሉ ለማዳን የእግዚአብሔር ኃይል መሆኑን፣ እና የእግዚአብሔር ጽድቅ ከእምነት ወደ እምነት እንደሚገለጥ የሚበራራበት የመልእክቱ የደም ሥር የሆነ ክፍል ነው። እምነት የጽድቅ መሠረት መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስም

"ጻድቅ በእምነት ይኖራል" በማለት ይነግረናል (ሮሜ 1፥17)።

ከሮሜ 1፥18 እስከ 23 ያለው ክፍል የሰው ልጅ ዓመፃ እና የእግዚአብሔር ቁጣ የሚገለጥበት ነው። እውነትን በዓመፃ በሚከለክሉ ሰዎች ላይ የእግዚአብሔር ቁጣ ከሰማይ እንደሚገለጥ ይናገራል። የሰው ልጅ ከተፈጥሮ ምስክርነት ይልቅ ፈጣሪን ማክበርን ትቶ ፍጡርን ማምለክን (የጣዖት አምልኮን) በመምረጡ የእግዚአብሔርን ቁጣ እንዳስነሳ ይተነትናል።

በመጨረሻም፣ ከሮሜ 1፥24 እስከ 32 ያለው ክፍል ስለ መለኮታዊ ፍርድ ይናገራል። የሰው ልጅ ጣዖትን በመከተሉ እና እግዚአብሔርን በመካዱ ምክንያት፣ እግዚአብሔር መለኮታዊ እገዳውን አንስቶ ለሚያስነውር ምኞት፣ ለርኩሰት እና ለማይረባ አእምሮ አሳልፎ እንደሰጣቸው በሰፊው የሚብራራበት የፍርድ ክፍል ነው። ሰው የእግዚአብሔርን ክብር በመተው ወደ ኃጢአት ሲያዘነብል፣ እግዚአብሔር እንደ ፍላጎታቸው እንዲሄዱ እንደሚተዋቸውና ይህም የፍርዱ መገለጫ መሆኑን እናያለን።

ይህንን የመልእክቱን ክፍል ስናጠና፣ የሰው ልጅ ሁኔታ በራሱ ምንም ሊያደርግ እንደማይችል እና የክርስቶስ ወንጌል ብቻ የሰው ልጅ ብቸኛ የማዳኛ መንገድ መሆኑን በግልጽ እንረዳለን። በዚህ ክፍለ ትምህርት መሠረት፣ በሮሜ 1፥16 ላይ እንደተጠቀሰው ወንጌል ለማመን የሚያስችለን የእግዚአብሔር ኃይል መሆኑን ሙሉ በሙሉ በመታመን በክርስቶስ ጽድቅ ውስጥ መመላለስ ይገባናል። ሌላ ተጨማሪ ጥያቄ አለዎት?

ይህ አደረጃጀት እንደሚያሳየው፣ ጳውሎስ የሰው ልጅ ያለበትን የኃጢአት፣ የውድቀት፣ እና የሞት ጥልቀት ከማሳየቱ በፊት፣ መፍትሔ የሆነውን የወንጌልን የማዳን ኃይል በማስቀደም መልእክቱን ይጀምራል። ይህ አካሄድ ክርስቲያናዊው ወንጌል ከክፉው የሰው ልጅ ሁኔታ ይልቅ የላቀ ተስፋ ያለው፣ ብርሃን ሰጪ እና ኃያል መሆኑን ያመለክታል። በነገረ መለኮት ጥናት ውስጥ፣ አንድን በሽታ አደገኛነት ከማውራት በፊት የፈውሱን መድኃኒት መኖር ማብሰር የተስፋ ምልክት ነው። ምዕራፍ 1 ከመልእክቱ ቀሪ ክፍሎች ጋር የሚገናኝበት ዋነኛ ነጥብ በቁጥር 16-17 ላይ የሚገኘው “የእግዚአብሔር ጽድቅ” የተሰኘው መሪ ሐሳብ ነው ። የሰው ልጅ በራሱ ብቃት ሊያገኘው ያልቻለውን ጽድቅ፣ እግዚአብሔር በወንጌል በኩል እንዴት እንደገለጠው የሚተርክ ታላቅ የመዳን ታሪክ በዚህ ምዕራፍ ይጀምራል።

የመልእክቱ መግቢያ፡ የጳውሎስ ሐዋርያዊ ጥሪ እና የክርስቶስ ማንነት (ሮሜ 1:1-15)

በጥንታዊው የግሪክ እና የሮማውያን የአጻጻፍ ሥርዓት መሠረት፣ ደብዳቤ ጸሐፊው በቅድሚያ የራሱን ማንነት ያስተዋውቃል፣ ቀጥሎም ደብዳቤው ለማን እንደተጻፈ ይገልጻል፣ በመጨረሻም ሰላምታ እና ምስጋና ያቀርባል። ጳውሎስም ይህንን የተለመደ አሠራር ቢከተልም፣ መግቢያውን ጥልቅ በሆነ ክርስቲያናዊ ትርጉም አበልጽጎታል። በሮሜ 1፥1 ላይ ጳውሎስ ራሱን በሦስት ዐበይት መግለጫዎች ያስተዋውቃል፡ "የኢየሱስ ክርስቶስ ባሪያ"፣ "ሐዋርያ ሊሆን የተጠራ" እና "ለእግዚአብሔር ወንጌል የተለየ" ። "ባሪያ" (በግሪኩ ዱሎስ – Doulos) የሚለው ቃል በወቅቱ እጅግ ዝቅተኛ የሆነውን የማኅበረሰብ ክፍል የሚያመለክት ቢሆንም፣ በብሉይ ኪዳን አውድ ግን እንደ ሙሴ እና ዳዊት ያሉ ታላላቅ የእግዚአብሔር ሰዎች የሚጠሩበት የክብር ስም ነበር። ጳውሎስ ይህንን ቃል ሲጠቀም፣ ሕይወቱ ሙሉ በሙሉ በክርስቶስ ቁጥጥር ሥር መሆኑን እና ለጌታው ፍጹም ታዛዥ መሆኑን እያሳወቀ ነው። "ሐዋርያ" መባሉ ደግሞ ከክርስቶስ የተሰጠውን ሥልጣን እና መልእክተኛነት ሲያመለክት፣ "ለወንጌል የተለየ" መሆኑ ከእናቱ ማኅፀን ጀምሮ ለዚህ ዓላማ የተመረጠ መሆኑን ያሳያል።

ጳውሎስ በመቀጠል በቁጥር 2-4 ላይ የወንጌሉን ማዕከል ማንነት ያብራራል። ወንጌል አዲስ የተፈጠረ የሰው ፍልስፍና ሳይሆን፣ በነቢያቱ አፍ በቅዱሳን መጻሕፍት አስቀድሞ ተስፋ የተሰጠበት የእግዚአብሔር እቅድ ነው ። የዚህ ወንጌል ማዕከል ደግሞ ልጁ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ጳውሎስ ስለ ክርስቶስ ማንነት ሲናገር ሁለት ገጽታዎችን ያነሳል፤ አንደኛ፡ "በሥጋ ከዳዊት ዘር የተወለደ" መሆኑን በማንሳት እውነተኛ ሰብአዊነቱን እና አይሁዳዊ መሲሕነቱን ያረጋግጣል። ሁለተኛ፡ "እንደ ቅድስና መንፈስ ግን ከሙታን መነሣት የተነሣ በኃይል የእግዚአብሔር ልጅ ሆኖ የተገለጠ" መሆኑን በማወጅ ፍጹም አምላክነቱን፣ በሞት ላይ ያለውን ድል እና የትንሣኤውን ኃይል ይሰብካል ። ክርስቶስ ከትንሣኤ በፊት የእግዚአብሔር ልጅ አልነበረም ማለት ሳይሆን፣ ከትንሣኤው በኋላ ግን አምላክነቱ ለዓለም ሁሉ በኃይል ተረጋገጠ፣ ታወጀ፣ ግልጽም ሆነ ማለት ነው።

በቁጥር 8-15 ባለው ክፍል ጳውሎስ ለሮም ክርስቲያኖች ያለውን ጥልቅ ፍቅር፣ መንፈሳዊ አክብሮት እና የጸሎት ሸክም ይገልጻል። ምንም እንኳ የሮምን ቤተ ክርስቲያን እርሱ ራሱ ባይተክላትም፣ እምነታቸው በዓለም ሁሉ ስለተሰማ እግዚአብሔርን ያመሰግናል ። ጳውሎስ

ወደ ሮም ለመምጣት ለብዙ ጊዜ አስቦ እንደነበር፣ ነገር ግን በተለያየ ምክንያት እንደተከለከለ ያስረዳል። የመምጣቱ ዋነኛ ዓላማም “ትጸኑ ዘንድ መንፈሳዊ ስጦታ እንዳካፍላችሁ” እና “አብረን በእናንተ እንድንጽናና” በማለት ይገልጻል ። ይህ የሚያሳየው የጳውሎስን ሐዋርያዊ ትሕትና ነው፤ እርሱ ታላቅ ሐዋርያ ቢሆንም እንኳ ከእነርሱ እምነት መጽናናትን እንደሚፈልግ ይናገራል። ከዚህም ባሻገር፣ ጳውሎስ በቁጥር 14 ላይ “ለግሪክ ሰዎችና ላልተማሩም፣ ለጥበበኞችና ለማያስተውሉም ዕዳ አለብኝ” በማለት የወንጌልን ተደራሽነት ሁሉን አቀፍነት ያሳያል ። በወቅቱ ሮማውያን እና ግሪኮች ራሳቸውን እንደ ጥበበኛ ሲቆጥሩ፣ ሌላውን የዓለም ሕዝብ ግን “ባርባሪያን” (Barbarian) ወይም ያልተማረ አድርገው ይንቁ ነበር። ጳውሎስ ግን ወንጌል ለሁለቱም ወገን የሚያስፈልግ ብቸኛ የሕይወት መድኃኒት በመሆኑ፣ ይህንን ወንጌል የማድረስ ዕዳ (Obligation) እንዳለበት ይሰማዋል።

የወንጌል ኃይል እና የእግዚአብሔር ጽድቅ መገለጥ (ሮሜ 1፡16-17)

ሮሜ 1፥16-17 የጠቅላላው መልእክት የደም ሥር፣ የመልእክቱ ቁልፍ እና የጳውሎስ ነገረ መለኮት ማዕከል (Thesis statement) በመባል በሰፊው ይታወቃል። ጳውሎስ “በወንጌል አላፍርምና፤ አስቀድሞ ለአይሁዳዊ ደግሞም ለግሪክ ሰው፣ ለሚያምኑ ሁሉ የእግዚአብሔር ኃይል ለማዳን ነውና” በማለት በድፍረት ያውጃል። በወቅቱ በነበረው የሮማውያን የፍልስፍና ሥልጣኔ ውስጥ፣ በመስቀል ላይ ተዋርዶ የተሰቀለን አይሁዳዊ አናጺ እንደ ዓለም አዳኝ፣ የነገሥታት ንጉሥ እና ጌታ አድርጎ መስበክ እጅግ የሚያሳፍር፣ እንደ ሞኝነት የሚቆጠር፣ እና በፖለቲካውም ረገድ አደገኛ የነበረ ትምህርት ነው። አይሁዳውያን የተሰቀለውን ክርስቶስን እንደ ማሰናከያ ሲያዩት፣ ግሪኮች ደግሞ እንደ ሞኝነት ይቆጥሩት ነበር። ሆኖም ጳውሎስ ይህ መልእክት የሰውን ልጅ ከተፈጥሯዊ የኃጢአት እስራት፣ ከሰይጣን ጭቆና፣ እና ከዘላለም ሞት ነፃ የሚያወጣ እና የዘላለም ሕይወትን የሚያስገኝ “የእግዚአብሔር ኃይል” (በግሪኩ ዱናሚስ – Dynamis) መሆኑን በሚገባ ተረድቷል። የወንጌል ኃይል ልዩ የሚያደርገው የማዳን አቅሙ ለተወሰነ ብሔር፣ የትምህርት ደረጃ፣ ወይም ዘር ብቻ የተገደበ ሳይሆን “ለሚያምኑ ሁሉ” መሆኑ ነው። ጳውሎስ “አስቀድሞ ለአይሁዳዊ” ማለቱ አይሁዳውያን በብሉይ ኪዳን የነበራቸውን ታሪካዊ እና ቃል ኪዳናዊ ቅድሚያ ለማሳየት እንጂ፣ ወንጌል አይሁድን ከአሕዛብ አስበልጦ ያድናል ለማለት አይደለም።

በቁጥር 17 ላይ “የእግዚአብሔር ጽድቅ ከእምነት ወደ እምነት በእርሱ ይገለጣልና” የሚለው ሐሳብ በነገረ መለኮት ምሁራን ዘንድ ጥልቅ የትርጓሜ ክርክር እና ሰፊ ጥናት የሚነሳበት ነው። “የእግዚአብሔር ጽድቅ” (Dikaiosyne Theou) የሚለው ሐረግ፣ እግዚአብሔር ራሱ ጻድቅ መሆኑን ብቻ ሳይሆን፣ እርሱ ለኃጢአተኛው የሰው ልጅ በክርስቶስ ኢየሱስ በኩል በነጻ የሚያበረክተውን የጽድቅ ስጦታ ጭምር ያመለክታል። የሰው ልጅ በገዛ ሥራው እና ጥረቱ የእግዚአብሔርን የጽድቅ መለኪያ ማሟላት ስለማይችል፣ እግዚአብሔር ራሱ ጽድቅን አዘጋጅቶ በወንጌል በኩል ገለጠው። ማዳን ከሰው ሳይሆን ከእግዚአብሔር የሚመነጭ ነው ። በተጨማሪም “ከእምነት ወደ እምነት” (በግሪኩ Ek Pisteōs Eis Pistin) የሚለው ሐረግ የበርካታ ምሁራንን ትኩረት ስቧል ። ይህን ሐረግ በተመለከተ የተለያዩ የትርጓሜ አመለካከቶች አሉ፡

1. አንዳንዶች ከብሉይ ኪዳን እምነት ወደ አዲስ ኪዳን እምነት መሸጋገርን ያሳያል ይላሉ።
2. ሌሎች ደግሞ ከሕግ ወደ ወንጌል የሚደረግ የዕድገት ጉዞ ነው ይላሉ።
3. ከሰው ልጅ እምነት ወደ እግዚአብሔር የሚሰጠው እምነት የሚል ትርጓሜም አለ።
4. ያልበሰለ እምነት ወደዳበረ እና ወደጎለበተ እምነት የሚያደርገውን እድገት ያሳያል የሚሉም አሉ።

ይሁን እንጂ፣ ከጽሑፉ ዐውድ፣ ከጳውሎስ አጠቃላይ የነገረ መለኮት አስተምህሮ፣ እና ከቋንቋው አገባብ አንጻር ሲታይ፣ ይህ ሐረግ የሚያመለክተው “ከመጀመሪያ እስከ መጨረሻ በእምነት ብቻ” (By faith from first to last) የሚለውን ጽንሰ-ሐሳብ ነው። አንድ ክርስቲያን የጽድቅን ሕይወት እና ከእግዚአብሔር ጋር ያለውን ኅብረት የሚጀምረው በእምነት ሲሆን፣ በክርስትና ዘመኑ ሁሉ እስከ ዕለተ ሞቱም ድረስ ያንን የጽድቅ ኑሮ የሚገፋው፣ የሚያሸንፈው እና የሚኖረው በዚሁ በእምነት ነው። ይህ እምነት የሰውን ድርሻ ብቻ ሳይሆን እግዚአብሔር ለሰጠው የተስፋ ቃል ያለውን መለኮታዊ ታማኝነትም (God’s faithfulness) የሚያሳይ ነው። እግዚአብሔር ከሰው ልጅ የሚፈልገውን ጽድቅ ራሱ በነጻ ሥጦታነት በእምነት በኩል ያቀርበዋል። ጳውሎስ ይህንን ማዕከላዊ ሐሳቡን ለማጽናት እና ለማስረገጥ፣ ከዕንባቆም 2፥4 “ጻድቅ በእምነት ይኖራል” የሚለውን የብሉይ ኪዳን ጥቅስ ዋቢ ያደርጋል።

ይህ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ውስጥ በብዙ ሚሊዮኖች የሚቆጠሩ ሰዎችን ሕይወት የለወጠ እና ታላቅ ተጽዕኖ የፈጠረ ነው። ለአብነት ያህል ታላቁን የፕሮቴስታንት ተሐድሶ አባት ማርቲን ሉተርን (Martin Luther) መጥቀስ ይቻላል። ማርቲን ሉተር በካቶሊክ ገዳም ውስጥ መነኩሴ ሆኖ ሳለ፣ እግዚአብሔርን በገዛ ሥራው፣ በጾም፣ እና ራስን በመግረፍ ለማስደሰት ሲጥር፣ ነገር ግን ሁልጊዜ ከእግዚአብሔር ቁጣ የተነሳ በፍርሃት ሲንቀጠቀጥ ይኖር ነበር። ማታና ቀን ስለ እግዚአብሔር ጽድቅ ያስብ ነበር፤ ነገር ግን ሮሜ 1፥17ን በጥልቀት በማጥናት የእግዚአብሔር ጽድቅ በጸጋ እና በእምነት ብቻ የሚገኝ ነጻ ሥጦታ መሆኑን፣ እንጂ የሰው ልጅ በሥራው የሚያመጣው እንዳልሆነ በድንገት ተገለጠለት ። ሉተር ራሱ ቆየት ብሎ እንደመሰከረው፣ “በዚህ ጊዜ ዳግም እንደተወለድኩ ተሰማኝ፤ ይህ የጳውሎስ ቃል ለእኔ ወደ ገነት መግቢያ በር ሆኖልኛል” በማለት ጽፏል ። በዚህም ምክንያት በልቡ የተሐድሶ ብርሃን በራ፤ ዓለምን የለወጠው የፕሮቴስታንት ተሐድሶ (The Reformation) ተጀመረ።

በተመሳሳይ መልኩ፣ የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን አባት የነበረው ቅዱስ አውግስጢኖስ (Augustine of Hippo) በኃጢአት እና በሥጋ ምኞት ታስሮ በሚማቅቅበት ጊዜ፣ “አንሳና አንብብ” የሚል የሕፃናት ድምጽ ሰምቶ የሮሜን መልእክት (ሮሜ 13፡13-14) በማንበቡ ሕይወቱ ሙሉ በሙሉ ሊቀየር ችሏል ። የሮሜ መልእክት የሰው ልጅ ሕይወትን በሚያስገርም ሁኔታ የመለወጥ፣ የማነጽ፣ እና አዲስ ተስፋ የመስጠት መለኮታዊ ኃይል ያለው ሕያው ቃል ነው።

የእግዚአብሔር ፍትሐዊ ቁጣ እና አጠቃላይ መገለጥ (ሮሜ 1፡18-23)

ወንጌል አስደሳች ብሥራት ከመሆኑ በፊት፣ አስቀድሞ የሰው ልጅ ያለበትን እጅግ አሳዛኝ፣ የተበላሸ፣ እና የጠፋ ሁኔታ በሚገባ ማወቅ እና ማመን ያስፈልጋል። አንድ በሽተኛ የሕመሙን ጽኑነት ካላወቀ ለመድኃኒቱ ዋጋ እንደማይሰጥ ሁሉ፣ የሰው ልጅም የኃጢአቱን ጥልቀት ካልተረዳ የወንጌልን የማዳን ኃይል ሊያደንቅ አይችልም። በሮሜ 1፥18 ጀምሮ ጳውሎስ የሰውን ልጅ ውድቀት፣ የኃጢአቱን አስከፊነት፣ እና የእግዚአብሔርን ቁጣ በማሳየት፣ ሁሉም ሰው የጽድቅ ፈላጊ መሆኑን ያረጋግጣል። “እውነትን በዓመፃ በሚከለክሉ ሰዎች በኃጢአተኝነታቸውና በዓመፃቸው ሁሉ ላይ የእግዚአብሔር ቁጣ ከሰማይ ይገለጣልና”

በማለት የእግዚአብሔርን ቁጣ ምንነት ያስተዋውቃል።

የእግዚአብሔር ቁጣ (Wrath of God – Orge Theou) ሲባል እንደ ሰው ልጅ ስሜታዊ፣ ያልተገራ፣ እና ከቁጥጥር ውጪ የሆነ የብስጭት አጸፋ፣ ወይም የበቀል እርምጃ ማለት አይደለም። ይልቁንም፣ የእግዚአብሔር ቁጣ ከፍጹም ቅድስናው፣ ከፍትሑ፣ እና ከንጹሕ ባሕርዩ የሚመነጭ፣ ኃጢአትን፣ ክፋትን፣ በደልን እና እውነትን ማፈንን የሚጸየፍ ፍጹም መለኮታዊ እና ጻድቅ ምላሽ ነው ። ፍቅር የሆነው አምላክ ክፋትን እና በደልን ዝም ብሎ መመልከት አይችልም። ክፋትን፣ ግፍን፣ እና ብዝበዛን የማይጠላ አምላክ ፍጹም አፍቃሪ ሊሆን ከቶ አይችልም፤ ምክንያቱም እውነተኛ ፍቅር የፍቅሩን ነገር የሚያጠፋውን ክፉ ነገር ሁሉ አጥብቆ ይቃወማል ። ስለዚህ የእግዚአብሔር ቁጣ የፍቅሩ ተቃራኒ ሳይሆን፣ የፍቅሩ እና የቅድስናው መገለጫ አካል ነው ። የሰው ልጅ ዋነኛ ችግር እውነትን አለማወቅ ሳይሆን፣ የታወቀውን፣ የተረዳውን እና የተገለጠውን መለኮታዊ እውነት በዓመፃ ማፈኑ እና መከልከሉ ነው።

ጳውሎስ በዚህ ክፍል “አጠቃላይ መገለጥ” (General Revelation) የተሰኘውን እጅግ ጥልቅ የነገረ መለኮት ጽንሰ-ሐሳብ በስፋት ይተነትናል። በቁጥር 19-20 መሠረት፣ የእግዚአብሔር የማይታየው ባሕርይ፣ ማለትም የዘላለም ኃይሉ እና አምላክነቱ ከዓለም ፍጥረት ጀምሮ ከተሠሩት ነገሮች ታውቆ ግልጥ ሆኖ ይታያል ። የተፈጥሮ ዓለም፣ ፀሐይ፣ ጨረቃ፣ ከዋክብት፣ የሰውነት አፈጣጠር፣ ሥነ-ምኅዳር እና የተፈጥሮ ሕግጋት ሥርዓት ሁሉ በድምጽ አልባ ቋንቋ የፈጣሪን መኖር፣ ጥበብ፣ እና ኃያልነት ይመሰክራሉ። ተፈጥሮ ራሷ የእግዚአብሔርን ክብር የምታንጸባርቅ ታላቅ መጽሐፍ ናት። በመሆኑም የሰው ልጅ “እግዚአብሔርን አላወቅሁም፣ ፈጣሪ መኖሩን ማንም አልነገረኝም” ብሎ በፍትሕ ዙፋን ፊት ለማመካኘት ምንም ዓይነት ምክንያት የለውም፤ “የሚያመካኙት አጡ” (They are without excuse) በማለት ጳውሎስ ይደመድማል ። እግዚአብሔር የዓለምን ፍጥረት ለከንቱነት ያስገዛው ያለ ተስፋ ሳይሆን፣ የሰው ልጅ ኃጢአት ያመጣውን መዘዝ እያየ አዳኝ እንዲፈልግ እና የእግዚአብሔርን ቁጣ እንዲገነዘብ ነው።

ይሁን እንጂ የሰው ልጅ ለዚህ የተፈጥሮ ምስክርነት የሰጠው ምላሽ እጅግ አሳዛኝ ነበር። እግዚአብሔርን እያወቀ እንደ አምላክነቱ መጠን አላከበረውም፣ ስጦታውን እየተቀበለ

ፈጣሪውን አላመሰገነውምም ። ከዚህ ይልቅ፣ በሐሳቡ እና በፍልስፍናው ከንቱ ሆነ፣ የማያስተውለው ልቡም በጋጢአት ጨለመ፣ ራሳቸውን ጥበበኛ አድርገው ቢቆጥሩም በነገረ መለኮት መነጽር ግን ደንቆሮ (ሞኝ) ሆኑ ። የዚህ መንፈሳዊ ድንቁርና ከፍተኛው መገለጫ ደግሞ ታላቁ ልውውጥ (The Great Exchange) ነው። ይህም የማይጠፋውን፣ ዘላለማዊውን እና ክብራማውን የእግዚአብሔር ማንነት በሚጠፋው፣ በሟቹ የሰው ልጅ፣ በወፎች፣ በአራት እግር እንስሳት፣ እና በተንቀሳቃሽ ፍጥረታት መልክ አምሳል ለውጠው ማምለካቸው (የጣዖት አምልኮ) ነው ። ጣዖት አምልኮ ማለት ፈጣሪን ትቶ ፍጡርን በፈጣሪ ቦታ ማስቀመጥ፣ ለፍጡር መስገድ፣ እና በፈጣሪ ፈንታ በፍጡር መታመን ነው ። የሰው ልጅ ልብ እንደ ጣዖት ማምረቻ ፋብሪካ (Idol Factory) ሆኖ፣ እግዚአብሔርን የሚመስል ነገር ግን እግዚአብሔር ያልሆነን ነገር አብዝቶ ፈጠረ ። ይህ መንፈሳዊ ውድቀት እና ፈጣሪን መካድ የሰውን ልጅ ወደ ማኅበራዊ፣ ሥነ-ልቦናዊ እና ሥነ-ምግባራዊ ምስቅልቅል ይመራዋል።

መለኮታዊ መተው፡ "እግዚአብሔር አሳልፎ ሰጣቸው" (ሮሜ 1፡24-32)

በሮሜ ምዕራፍ 1 ውስጥ እጅግ አስደንጋጭ፣ ፍርሃትን የሚፈጥር እና ጥልቅ ነገረ መለኮታዊ ትኩረት የሚሻው ሐረግ፣ ሦስት ጊዜ ተደጋግሞ የተጻፈው "እግዚአብሔር አሳልፎ ሰጣቸው" (God gave them up / gave them over – Paradidomi) የሚለው አስፈሪ መለኮታዊ ፍርድ ነው (የሚገኘውም በቁጥር 24፣ 26፣ 28 ላይ ነው) ። የዚህ ሐረግ ተደጋጋሚነት የሰው ልጅ እግዚአብሔርን በመካዱ ምክንያት በጋጢአቱ ውስጥ እየሰመጠ እና እየተበላሸ የሚሄድበትን የውድቀት ደረጃዎች (The downward spiral of sin) በግልጽ ያሳያል። የሰው ልጅ እግዚአብሔርን ሲተው፣ እግዚአብሔር ደግሞ የሰውን ልጅ ለገዛ ራሱ ጋጢአት አሳልፎ ይተወዋል።

የዚህ የውድቀት ሂደት የመጀመሪያው ደረጃ በሮሜ 1፥24 ላይ ተቀምጧል። በዚህ ክፍል እግዚአብሔር ሰዎችን "ለልባቸው ርኩሰት" አሳልፎ ሰጣቸው። ይህም የሆነው የሰው ልጅ ፈጣሪን ትቶ ፍጡርን በማምለኩ ምክንያት ነው። እግዚአብሔር በገዛ አካላቸው ክብርን እንዲያዋርዱ ለሥጋዊ ምኞታቸው አሳልፎ ተዋቸው፤ ይህም የሰው ልጅ የፆታዊ ሥነ-ምግባር መበላሸት መጀመሪያ ነው።

ሁለተኛው የውድቀት ደረጃ በሮሜ 1፥26-27 ላይ ይገለጣል። በዚህ ክፍል እግዚአብሔር

ሰዎችን “ለሚያስነውር ምኞት” አሳልፎ ሰጣቸው። በዚህም ደረጃ ሴቶች ለተፈጥሮ የሚገባውን ሥርዓት ለተፈጥሮ በማይገባው ለወጡ፤ ወንዶችም እንዲሁ ከተፈጥሮ ሥርዓት ውጪ እርስ በርስ በፍትወት ተቃጠሉ። ይህ የፈጣሪን ሕግ እና የተፈጥሮን ሥርዓት በገሃድ የመጣስ አስከፊ አባዜ ነው።

ሦስተኛው እና የመጨረሻው የውድቀት ደረጃ በሮሜ 1፥28-31 ላይ ይገኛል። እግዚአብሔር ሰዎችን “ለማይረባ አእምሮ” አሳልፎ ሰጣቸው። ይህም የሆነው እግዚአብሔርን በማወቃቸው ማደግ ስላልወደዱ ነው። በዚህም ምክንያት፣ ማይገባውን እና ጸያፍ የሆነውን ነገር ሁሉ እንዲያደርጉ እግዚአብሔር ለማይረባ፣ ለተበላሸ እና ማመዛዘን ለማይችል አእምሮ አሳልፎ ሰጣቸው።

በአጠቃላይ፣ ይህ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል እግዚአብሔርን መተው የሚያስከትለውን አስከፊ ውጤት ያሳያል። ሰው እግዚአብሔርን ሲገፋ፣ እግዚአብሔር የመከላከያ እጁን ያነሳል፤ ይህም የሰው ልጅ ወደ ሥነ-ምግባር እና መንፈሳዊ መበላሸት እንዲገባ ይፈቅዳል። መጽሐፍ ቅዱስ “ለኃጢአት ደመወዝ ሞት ነው” (ሮሜ 6፥23) በማለት እንደሚያስተምረን፣ የሰው ልጅ ከእግዚአብሔር ጋር ያለው ግንኙነት ሲቋረጥ፣ በራሱ መበላሸት ውስጥ የመውደቁ እጣ ፈንታ የማይቀር ነው።

“እግዚአብሔር አሳልፎ ሰጣቸው” ሲባል፣ እግዚአብሔር በንቁ ፈቃዱ ሰዎችን ወደ ኃጢአት ገፋፋቸው ወይም ኃጢአት እንዲሠሩ አስገደዳቸው ማለት ፈጽሞ አይደለም። ይልቁንም፣ የሰው ልጅ በገዛ ፈቃዱ “እግዚአብሔርን አልፈልግም፣ በሕግህ አልመራም” ብሎ ጀርባውን ሲሰጥ፣ እግዚአብሔር ክፋትን የሚገታበትን እና የሚጠብቅበትን የጸጋ አጥር (Restraining grace) በማንሳት የሰው ልጅ የመረጠው ኃጢአት የሚያመጣውን የተፈጥሮ መዘዝ፣ ባርነት፣ እና ስቃይ እንዲቀምስ መተው ማለት ነው ። ኃጢአት ራሱ የራሱ የሆነ ቅጣት እና ፍርድ ይዞ ይመጣል። ሰዎች “የፈለግነውን ማድረግ እንፈልጋለን፣ ማንም አይቆጣጠረን” ሲሉ፣ እግዚአብሔር ደግሞ በፍትሑ “እንደ ፍቃዳችሁ ይሁን” በማለት ከለላውን ያነሳል ። ይህ መለኮታዊ እገዳ ሲነሳ የሰው ልጅ ወደ እጅግ አሳፋሪ የባርነት ሕይወት ይገባል። በሌላ አገላለጽ፣ ገሃነም ማለት አንድ ሰው ከእግዚአብሔር ቅድስና፣ ፍቅር፣ እና እገዳ ውጭ ለዘላለም ተለይቶ የገዛ ኃጢአቱ ባሪያ ሆኖ እንዲኖር እግዚአብሔር አሳልፎ የሚተውበት

የመጨረሻው አሳዛኝ ሁኔታ ነው።

የሰው ልጅ ለማይረባ አእምሮ አሳልፎ ከተሰጠ በኋላ የሚመጣውን ማኅበራዊ ቀውስ ጳውሎስ በምዕራፉ መጨረሻ (በቁጥር 29-32) ላይ በዝርዝር አስቀምጧል። ጳውሎስ ወደ 21 የሚጠጉ የኃጢአት አይነቶችን ይዘረዝራል፤ እነዚህም፡ በዐመፃ፣ በክፋት፣ በስግብግብነት እና በምግባረ ብልሹነት መሞላት፣ ቅናትን፣ ነፍስ ገዳይነትን፣ ጥልን፣ አታላይነትን እና ተንኰልን የተሞሉ መሆን፣ ሐሜተኞች፣ ስም አጥፊዎች፣ አምላክን የሚጠሉ፣ ተሳዳቢዎች፣ ትዕቢተኞች፣ ትምክሕተኞች፣ ክፋትን የሚሠሩበትን መንገድ የሚያውጠነጥኑ፣ ለወላጆቻቸው የማይታዘዙ፣ የማያስተውሉ፣ ውል የሚያፈርሱ፣ ርኅራኄ የሌላቸው እና ጨካኞች መሆንን ያካትታሉ። እነዚህ ኃጢአቶች የሰው ልጅ እግዚአብሔርን ከልቡ በማስወጣቱ ምክንያት የመጡ የተበላሸ አእምሮ ፍሬዎች ናቸው።

ከዚህም በላይ፣ የሰው ልጅ ውድቀት ጥልቀት እና አስከፊነት የሚለካው እነዚህን ድርጊቶች በድብቅ በማድረጉ ብቻ ሳይሆን፣ ይህን የሚያደርጉት ሞት እንደሚገባቸው የእግዚአብሔርን ትክክለኛ ሕግ እያወቁ፣ ድርጊቱን በሌሎች ዘንድ በይፋ ማበረታታታቸው፣ ማድነቃቸው፣ እና የሕግ ሽፋን እንዲያገኝ ጥረት ማድረጋቸው ነው። ኃጢአትን መሥራት አንድ ደረጃ ሲሆን፣ ኃጢአትን ሥርዓት አልባ በሆነ መንገድ ማበረታታት እና እንደ መብት መቁጠር ደግሞ እጅግ የከፋው የመጨረሻው የውድቀት ደረጃ ነው። ይህ ሁኔታ በዛሬው ዘመንም በግልጽ እንደሚታየው፣ ክፋትን መደበኛ (Normalize) የማድረግ ሥነ-ልቦናዊ እና ማኅበራዊ ውድቀትን በሚገባ ያሳያል።

ለአሁኗ ቤተ ክርስቲያን ያለው አንደምታ

የሮሜ ምዕራፍ 1 ጥልቅ ትንታኔ በጥንታዊ ታሪክ ወይም በንድፈ-ሐሳባዊ ነገረ መለኮት (Theoretical Theology) ማዕቀፍ ውስጥ ብቻ ተወስኖ የሚቀር ሳይሆን፣ የሰውን ልጅ የዕለት ተዕለት ኑሮ፣ የቤተ ክርስቲያንን ተልእኮ፣ እና የማኅበረሰቡን አቅጣጫ የሚሞግት ጥልቅ ተግባራዊ እውነቶችን ያዘለ ነው። ከዚህ ምዕራፍ የምንማራቸው እና በሕይወታችን ልንተገብራቸው የሚገቡ ዐበይት የትግበራ ነጥቦች የሚከተሉት ናቸው።

1. የምሥራቹ መልካምነት እና በወንጌል አለማፈር

ጳውሎስ የዘመኑ ልሂቃን፣ ፈላስፎች እና የፖለቲካ መሪዎች ወንጌልን ቢንቁትም፣ እርሱ ግን በመስቀሉ ቃል አላፈረበትም ። ዛሬም ቢሆን የክርስቲያን ማኅበረሰብ በተለያዩ ዓለማዊ ርዕዮተ ዓለሞች፣ በሳይንሳዊ ፍልስፍናዎች፣ እና በዘመናዊነት አስተሳሰቦች መካከል እየኖረ ባለበት በዚህ ዘመን፣ የወንጌልን እውነት በድፍረት መመስከር ይጠበቅበታል። ወንጌል ሰዎችን ከተበላሸ ሕይወት ለማዳን እና ማንነታቸውን ሙሉ በሙሉ ለመለወጥ የሚችል ብቸኛ የእግዚአብሔር ኃይል በመሆኑ፣ ክርስቲያኖች በእምነት ከጀመሩት መንፈሳዊ ጉዞ እስከ መጨረሻው “ከእምነት ወደ እምነት” በትዕግስት እና በጽናት መጓዝ አለባቸው ። የጽድቅ ኑሮ የምንኖረው በራሳችን ጥረት፣ በሥነ-ምግባር ብቃት፣ ወይም ሕግን በመጠበቅ ሳይሆን፣ እግዚአብሔር በክርስቶስ ሞት እና ትንሣኤ በኩል ባዘጋጀልን ጽድቅ ላይ በመደገፍ ሊሆን ይገባል ። ማዳን ሙሉ በሙሉ የእግዚአብሔር ሥራ መሆኑን አውቆ፣ በየዕለቱ የወንጌልን እውነት በማሰብ እምነትን ማደስ ወሳኝ ነው።

2. የዘመናችን የጣዖት አምልኮን መለየት እና መንፈሳዊ ንቃት

ጳውሎስ በሮሜ 1 ላይ በሰፊው የገለጠው የጣዖት አምልኮ ጽንሰ-ሐሳብ፣ ዛሬም በዘመናችን በተለያየ እና በረቀቀ መልክ ይንጸባረቃል። ጣዖት አምልኮ ማለት በጥንት ዘመን እንደነበረው ከእንጨት፣ ከወርቅ፣ ወይም ከድንጋይ የተሠራን ምስል ማምለክ ብቻ አይደለም። በዘመናችን የሰው ልጅ ፈጣሪውን ትቶ በገዛ ፈጠራው፣ በአስተሳሰቡ፣ እና በእጁ የተሠራውን ጣዖት እያመለከ ይገኛል ። ገንዘብ፣ ቁሳዊ ብልጽግና፣ የፖለቲካ ርዕዮተ ዓለም፣ ዘመናዊ ቴክኖሎጂ፣ ዝና፣ እና ከምንም በላይ ደግሞ የገዛ ራስ ፍላጎት (Self-worship) በፈጣሪ ቦታ ተቀምጠዋል። ዘመናዊው ሰው ራሱን እንደ አምላክ በመቁጠር የእግዚአብሔርን ክብር ወስዷል። ክርስቲያኖች “እግዚአብሔርን በመጽሐፍ ቅዱስ እንደተገለጠው፣ በቅድስናው፣ በፍቅሩ፣ እና በፍርድ አምላክነቱ እያመለክነው ነው ወይስ በገዛ አእምሯችን በፈጠርነው (ኃጢአትን በማይገሥጽ፣ ለምኞታችን በሚያመች፣ እና ዘመናዊነትን በሚቀበል) መልክ እየሳልነው ነው?” የሚለውን ራሳቸውን ዘወትር መመርመር አለባቸው ። እውነተኛ የእግዚአብሔር እውቀት ወደ እውነተኛ ምስጋና፣ ታዛዥነት፣ እና ክብሩን ወደ መግለጥ ሊመራ ይገባል።

3. የእግዚአብሔርን ቁጣ እንደ ፍቅሩ አካል አድርጎ መረዳት

ብዙ ጊዜ ዘመናዊው ትውልድ እና አንዳንድ የዘመናችን ሰባኪያን የእግዚአብሔርን ፍቅር እና ምሕረት ብቻ መስማት እንጂ፣ ስለ መለኮታዊ ፍትሑ፣ ስለ ቅድስናው፣ እና ስለ ቁጣው መስማት አይፈልጉም። ነገር ግን ሮሜ ምዕራፍ 1 በግልጽ እንደሚያስተምረን፣ የእግዚአብሔር ቁጣ በኃጢአት እና በክፋት ላይ የተገለጠ የቅድስናው እና የፍቅሩ መገለጫ ነው ። እግዚአብሔር በዓለም ላይ ላለው ግፍ፣ የሰብአዊ መብት ጥሰት፣ ጭቆና እና ብልሹ አሠራር አይቆጣም ከተባለ፣ ፍትሐዊ ዳኛ ሊሆን አይችልም ። ስለዚህ፣ አማኞች የእግዚአብሔርን ጸጋ እና ምሕረት በጥልቀት ሊረዱ እና ሊያደንቁ የሚችሉት፣ ከምን ዓይነት አስፈሪ መለኮታዊ ቁጣ፣ ኩነኔ እና ፍርድ እንደዳኑ ሲያስተውሉ ብቻ ነው። በክርስቶስ መስቀል ላይ የእግዚአብሔር ፍቅር እና ቁጣ ተገናኝተዋል፤ እኛ ኃጢአተኞች ልንቀበለው የሚገባንን ፍርድ እና ቁጣ፣ ጻድቁ ክርስቶስ በመስቀል ላይ ተቀበለው ። ይህ እውነት ለሰው ልጆች ያንን ታላቅ የምሥራች በማካፈል የወንጌል ስርጭት ሸክም እንዲኖረን እና ነፍሳትን ለማዳን እንድንተጋ ያደርገናል።

4. የማኅበረሰብን ሥነ-ምግባራዊ ውድቀት መረዳት እና ምላሽ መስጠት

በአሁኑ ወቅት በዓለማችን በተለይም በምዕራቡ ዓለም እና በሌሎችም አካባቢዎች በስፋት የሚታየው የማኅበረሰብ ሥነ-ምግባራዊ መበስበስ፣ ዖታዊ መዛባት (ከተፈጥሮ ውጪ የሆኑ ጋብቻዎች ሕጋዊ መሆን)፣ የጥላቻ፣ ግድያ እና የግጭት መበራከት የሮሜ 1 ትንቢታዊ ማሳያዎች ናቸው ። ማኅበረሰቡ እግዚአብሔርን ከትምህርት ገበታው፣ ከሕግ ሥርዓቱ፣ እና ከባህሉ ሲያወጣ፣ እግዚአብሔርም ለገዛ ፈቃዳቸው “አሳልፎ እንደሰጣቸው” እና የመረጡት መንገድ የራሱ የሆነ አውዳሚ ሥነ-ልቦናዊ እና ማኅበራዊ ውጤት እያስከተለ መሆኑን መገንዘብ ይቻላል ። የዚህ ዓለም ሥርዓት ኃጢአትን በማስተዋወቅ እና በማበረታታት እግዚአብሔርን እየተገዳደረ ይገኛል ። ለዚህ ዓለም አቀፋዊ ቀውስ ብቸኛው መፍትሔ የፖለቲካ ምርጫ፣ የኢኮኖሚ እድገት፣ ወይም የሕግ ማሻሻያ ሳይሆን፣ የሰውን ልጅ ልብ ሥር ነቀል በሆነ መንገድ በሚለውጠው በመንፈስ ቅዱስ ኃይል እና በንጹሕ የወንጌል ስብከት የሚመጣ እውነተኛ መንፈሳዊ መነቃቃት (Revival) መሆኑን በማመን ቤተ ክርስቲያን አጥብቃ ልትጸልይ እና ልትሠራ ይገባል።

በአጠቃላይ፣ የሮሜ መልእክት ምዕራፍ 1 የክርስቲያናዊ ነገረ መለኮት ታላቅ መግቢያ በር፣ የሰውን ልጅ ልብ የሚመረምር መስታወት፣ እና የእግዚአብሔርን የማዳን ኃይል የሚያበስር ደወል ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ በዚህ ምዕራፍ፣ በአንድ በኩል እግዚአብሔር እራሱን በፍጥረት ሥርዓት ውስጥ ገልጦ ሳለ የሰው ልጅ እውነትን በማፈን ወደ ጥልቅ የኃጢአት፣ የጣዖት አምልኮ እና የስነ-ምግባር ዝቅጠት ውስጥ መግባቱን በሚዘገንን ሁኔታ ያሳያል። በዚህም ምክንያት መላው የሰው ዘር ያለ ምንም ልዩነት ከእግዚአብሔር ፍትሐዊ ቁጣ እና ኩነኔ በታች መውደቁን ያረጋግጣል። በሌላ በኩል ደግሞ፣ በዚህ ጨለማ እና ተስፋ አስቆራጭ በሆነው የሰው ልጅ የታሪክ ምዕራፍ ውስጥ፣ እግዚአብሔር በልጁ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ያዘጋጀውን ታላቅ፣ ፍጹም፣ እና ነጻ የማዳን ኃይል—ይህም ወንጌልን—በደስታ ያበስራል። ይህ ወንጌል በሥራ ሳይሆን በእምነት ብቻ የሚገኝ፣ ከእምነት ወደ እምነት የሚቀጥል የጽድቅ ሕይወት ብቸኛ ምንጭ ነው። በመሆኑም፣ ምዕራፉ ክርስቲያኖች በወንጌል እንዳያፍሩ፣ እግዚአብሔርን በትክክለኛ ማንነቱ እና በቅድስናው እንዲያመልኩ፣ የዘመኑን የጣዖት አምልኮ እንዲቃወሙ፣ እና በኃጢአት አዘቅት ውስጥ ገብቶ ለሚማቅቀው ዓለም የእግዚአብሔርን የማዳን ኃይል በድፍረት፣ በፍቅር፣ እና በጸሎት እንዲመሰክሩ ጥልቅ መንፈሳዊ ጥሪ ያቀርባል። የሰው ልጅ ከዘላለም ሞት መዳን እና እውነተኛ ሰላም ማግኘት የሚችለው፣ እውነትን በማፈን ከሚመጣው መለኮታዊ “አሳልፎ መስጠት” ፍርድ አምልጦ፣ በክርስቶስ ኢየሱስ በኩል ለተገለጠው የእግዚአብሔር ጽድቅ ራሱን በእምነት፣ በትሕትና፣ እና በመታዘዝ ሲያስገዛ ብቻ መሆኑን የሮሜ ምዕራፍ 1 ጥናት በግልጽ ያረጋግጥልናል።

📖 ሮሜ ምዕራፍ 2

የሐዋርያው ጳውሎስ የሮሜ መልእክት በክርስትና ስነ-መለኮት ታሪክ ውስጥ እጅግ የላቀ ስፍራ የሚሰጠው እና የክርስትናን መሰረታዊ አስተምህሮዎች በስፋት የሚያብራራ ዐቢይ መጽሐፍ ነው። ከዚህ መልእክት ውስጥ ምዕራፍ 2፣ የሰውን ልጅ ሁለንተናዊ ኃጢአተኝነት በማረጋገጥ እና የእግዚአብሔርን የማያዳላ የፍርድ ሚዛን በማሳየት ረገድ ማዕከላዊ ሚና ይጫወታል። ይህ ጥናታዊ ዘገባ በድረ-ገጽ ላይ ለሚነበብ ስነ-መለኮታዊ ትምህርት (ለዌብሳይት ፖስት) በሚመች፣ ነገር ግን እጅግ ጥልቅ እና ሰፊ በሆነ የምርምር አቀራረብ የሮሜ ምዕራፍ 2ን ሃሳብ ይመረምራል። ዘገባው የክፍሉን ታሪካዊ አውድ፣ ስነ-ጽሑፋዊ ምልከታ፣ የጥቅሶቹን ዝርዝር ትርጓሜ፣ እንዲሁም ለዘመናዊው ክርስቲያናዊ ህይወት የሚኖረውን ተግባራዊ ትግበራ በሚገባ ያብራራል።

1. ታሪካዊ፣ ስነ-ጽሑፋዊ እና ስነ-መለኮታዊ አውድ

የሮሜ ምዕራፍ 2ን መልእክት በተገቢው መንገድ ለመረዳት፣ ሐዋርያው ጳውሎስ መልእክቱን የጻፈበትን ስነ-ጽሑፋዊ ስልት፣ በምዕራፍ 1 እና 2 መካከል ያለውን ጥብቅ የሃሳብ ቁርኝት፣ እንዲሁም የዘመኑን የግሪኮ-ሮማን የአጻጻፍ ባህል በጥልቀት መመርመር የግድ ይላል።

የትኩረት ሽግግር ከሮሜ ምዕራፍ 1 ወደ ምዕራፍ 2

በሮሜ መልእክት ምዕራፍ 1 ላይ፣ ጳውሎስ እግዚአብሔርን በካዱ እና ግልጽ በሆነ የሞራል ውድቀት (በተለይም ጣዖት አምልኮ እና ጸያፍ ኃጢአቶች) ውስጥ በወደቁት አህዛብ ላይ ያተኩራል ። በእነዚህ ክፍሎች ጳውሎስ የሰውን ልጅ ውድቀት አስከፊነት በዝርዝር ከገለጸ በኋላ፣ ወደ ምዕራፍ 2 ሲሸጋገር ፈጣን እና ያልተጠበቀ የትኩረት ለውጥ በማድረግ ፊቱን ወደ ሞራላውያን እና በሃይማኖታዊ ስርአታቸው ወደሚመኩት አይሁዳውያን ያዞራል። ይህ የትኩረት ሽግግር በስነ-መለኮት ምሁራን እና በአካዳሚክ ክበባት ዘንድ እንደ “አመክንዮአዊ ወጥመድ” ወይም ስነ-ጽሑፋዊ ብልሃት ይቆጠራል። ጳውሎስ በአንደኛው ምዕራፍ መጨረሻ ላይ የዘረዘራቸውን የኃጢአት አይነቶች አንባቢው ሲያወግዝ እና ሲፈርድ ከቆየ በኋላ፣ በምዕራፍ 2 ቁጥር 1 ላይ “ስለዚህ አንተ የምትፈርድ ሰው ሆይ፣ ማንም ብትሆን የምታመካኘው የለህም፤ በሌላው በምትፈርድበት ነገር ራስህን ትኮንናለህና፤ አንተው ፈራጁ እነዚያን ታደርጋለህና” በማለት ፈራጁን አካል ራሱን ተከሳሽ ያደርገዋል። ይህ አቀራረብ

በብሉይ ኪዳን ነቢዩ ናታን ንጉስ ዳዊትን በኦርዮ ሚስት በቤርሳቤህ ላይ በፈጸመው ኃጢአት ምክንያት ሊወቅሰው ሲመጣ ከተጠቀመው ምሳሌያዊ ወጥመድ ጋር በእጅጉ ይመሳሰላል ። ዳዊት በምሳሌው ውስጥ ባለው ባለጸጋ ሰው ላይ የሞት ፍርድ ሲያውጅ፣ ናታን “ያ ሰው አንተ ነህ” እንዳለው ሁሉ (2ኛ ሳሙኤል 12፡1-9)፣ ጳውሎስም በሌሎች ላይ የሚፈርደውን ሞራላዊ ሰው “አንተም ያንኑ ታደርጋለህና” በማለት ይሞግተዋል።

በአካዳሚክ ውይይቶች ላይ እንደተነሳው፣ የጳውሎስ አመክንዮ መካከለኛውን የማስረጃ ክፍል የዘለለ ይመስላል፤ ይኸውም “ግለሰብ ‘ሀ’ ኃጢአት ሰርቷል፣ ግለሰብ ‘ለ’ም ያንኑ ኃጢአት ሰርቷል፣ ስለዚህ ሁለቱም እኩል ናቸው” የሚለውን መደበኛ እርምጃ ሳያሳልፍ በቀጥታ ወደ ድምዳሜ ይዘላል ። ይሁን እንጂ፣ በዋናው የግሪክ ጽሑፍ ላይ ያለው “ዲዮ” (dio/ስለዚህ) የሚለው አያያዥ ቃል የሰውን ልጅ ሁለንተናዊ የኃጢአት ተሳትፎ በማያሻማ ሁኔታ የሚያረጋግጥ እና የአንባቢውን የሞራል ትዕቢት የሚያፈርስ ጠንካራ ሰዋሰዋዊ መሰረት ያለው ቃል መሆኑን የቋንቋ ምሁራን ይስማማሉ።

የዲያትራይብ (Diatribe) የጽሑፍ እና የንግግር ስልት

የክፍሉን አውድ ይበልጥ ግልጽ የሚያደርገው ሌላው ወሳኝ ነጥብ፣ ጳውሎስ የተጠቀመበት “ዲያትራይብ” የተሰኘው ጥንታዊ የግሪኮ-ሮማን የንግግር እና የጽሑፍ ስልት ነው ። ይህንን ስልት መረዳት የሮሜ መልእክትን አጠቃላይ ስነ-መለኮታዊ ፍሰት ለመገንዘብ ቁልፍ ነው። በወቅቱ የነበሩ ተራ የግል ደብዳቤዎች በአማካይ 90 ቃላትን፣ ስነ-ጽሑፋዊ ደብዳቤዎች ደግሞ እስከ 200 ቃላትን ብቻ ሲይዙ (በአብዛኛው በአንድ የፓፒረስ ወረቀት ላይ የሚጠናቀቁ ነበሩ)፣ የጳውሎስ የሮሜ መልእክት ግን ወደ 7,114 የሚጠጉ ቃላትን የያዘ እጅግ ሰፊ ስነ-መለኮታዊ ትንታኔ ነው ። ጳውሎስ ይህን ያህል ረጅም እና ጥልቅ ሃሳብ በጥቂት ገጾች ውስጥ በግልጽ ለማቅረብ እንዲችል፣ የዲያትራይብ ስልትን በተዋጣለት ሁኔታ ተጠቅሟል።

በዚህ ስልት መሰረት፣ ጸሃፊው በዓይነ-ህሊናው የተሳለ አንድ ተከራካሪ ወይም ሞጋች (interlocutor) ይፈጥር እና ከእርሱ ጋር የሞግት ልውውጥ ያደርጋል። በሮሜ ምዕራፍ 2 ላይ የሚገኘው “አንተ ሰው ሆይ” የሚለው አጠራር የዚህ ስልት አካል ሲሆን፣ ጳውሎስ አይሁዳዊነትን፣ ህግን፣ እና ሞራላዊ ልዕልናን መሰረት አድርጎ ራሱን ከሌላው (ከአህዛብ)

እንደተለየ እና ከፍርድ እንደሚያመልጥ አድርጎ የሚያስበውን ምናባዊ ተከራካሪ ይወክላል ። ጳውሎስ የዚህን ምናባዊ ተከራካሪ ሃሳብ አስቀድሞ በማንሳት እና በጠንካራ አመክንዮ በማፍረስ፣ እያንዳንዱ ሰው (አይሁዳዊም ሆነ አህዛብ፣ አማኝም ሆነ ኢ-አማኝ) በኃጢአቱ እኩል ጥፋተኛ መሆኑን ያሳያል ። ይህ ስልት አንባቢው የራሱን የተሳሳተ ምልከታ አስቀድሞ እንዲገነዘብ፣ በእግዚአብሔር ላይ መልስ የመስጠትን ከንቱነት እንዲረዳ፣ እና የእግዚአብሔር ፈቃድ እና ፍርድ በማንም ሞራላዊ መመጻደቅ እንደማይገታ እንዲቀበል ያደርገዋል።

2. የምዕራፉ መዋቅራዊ ምልከታ

የሮሜ ምዕራፍ 2 መዋቅር የእግዚአብሔርን ፍርድ ትክክለኛነት፣ የሰውን ልጅ መመጻደቅ ከንቱነት፣ እና ሃይማኖታዊ ሥርዓቶች ያለ ውስጣዊ እምነት ዋጋ እንደሌላቸው በቅደም ተከተል የሚያሳይ ነው። ይህ ምዕራፍ እግዚአብሔር በሰው ሁሉ ላይ የሚሰጠውን ፍርድ በጥልቀት ይዳስሳል።

በመጀመሪያ ደረጃ፣ ከሮሜ 2፥1 እስከ 5 ያለው ክፍል የፈራጁን ግብዝነት እና የእግዚአብሔርን እውነተኛ ፍርድ ይመለከታል። ሞራላዊ የሆነው ሰው በሌሎች ላይ በሚፈርደው ፍርድ ራሱን እንደሚያወግዝ ጳውሎስ ያሳያል። በዚህ ክፍል ራስን ጻድቅ አድርጎ ማቅረብ ከንቱነት፣ እንዲሁም የእግዚአብሔርን ቸርነት እና ትዕግስት ያለአግባብ መጠቀም ለቁጣ ቀን መከማቸት መሆኑ ማስጠንቀቂያ ተሰጥቷል። መጽሐፍ ቅዱስ "እግዚአብሔርም ለሰው ሁሉ እንደ ሥራው ያስረከበዋል" በማለት ይነግረናል (ምሳሌ 24፥12)።

በመቀጠልም፣ ከሮሜ 2፥6 እስከ 11 ያለው ክፍል ስለ እግዚአብሔር የማያዳላ ፍርድ እና የሥራ ብድራት ይናገራል። እግዚአብሔር በእውነትና በጽድቅ ለሰዎች ሁሉ እንደ ሥራቸው እንደሚመልስ እና በእግዚአብሔር ዘንድ አድልዎ አለመኖሩን ያረጋግጣል። ፍርድ በዘር፣ በባህል ወይም በሃይማኖታዊ ስም ሳይሆን በእግዚአብሔር ፊት በሚታየው የልብ እና የሥራ እውነት ላይ የተመሠረተ ነው።

ሦስተኛ፣ ከሮሜ 2፥12 እስከ 16 ያለው ክፍል ሕግን ስለ ማድረግ እና ስለ ሕሊና ምስክርነት ያስተምራል። ፍርድ በሕግ መኖር እና ባለመኖር ላይ ብቻ የተመሠረተ ሳይሆን፣ ሕግን በተግባር በማድረግ ላይ የተመሠረተ መሆኑን ጳውሎስ ያብራራል። አሕዛብ በሙሴ ሕግ

ባይመሩም፣ እግዚአብሔር በልባቸው የጻፈውን የተፈጥሮ ሕሊና (በልብ የተጻፈ የሕግ ሥራ) ስላላቸው፣ በዚሁ ሕሊናቸው እንደሚፈረድባቸው ይገልጻል። እንደ ተጻፈውም፣ ሰው ሁሉ ከእግዚአብሔር በሚሰጥ ፍርድ ፊት ይቆማል (ሮሜ 2፥16)።'

በመጨረሻም፣ ከሮሜ 2፥17 እስከ 29 ያለው ክፍል እውነተኛ አይሁዳዊነት ምን እንደሆነ ያብራራል። ሃይማኖታዊ ማንነት፣ የሕግ እውቀት፣ እና የመገረዝ ሥርዓት ከውጫዊ ትርኢትነት አልፈው የልብን ለውጥ ካላመጡ ዋጋ እንደሌላቸው ጳውሎስ ይናገራል። እውነተኛ ክርስትና ወይም አይሁዳዊነት በሥጋ መገረዝ ሳይሆን የልብ መገረዝ መሆኑን፣ ይህም በመንፈስ የሚከናወን መሆኑን ያውጃል። በሥጋ የሚደረግ ሥርዓት ብቻውን ሰውን ጻድቅ አያደርገውም፤ ምክንያቱም እውነተኛው መገረዝ የመንፈስ ነው እንጂ የደብዳቤ አይደለም (ሮሜ 2፥29)። በአጠቃላይ፣ የሮሜ ምዕራፍ 2 ሰው በሃይማኖታዊ ልምምድ ወይም በውጫዊ ማንነት ራሱን ማዳን እንደማይችል በግልጽ ያሳያል። እግዚአብሔር የሚፈልገው በሕሊናው የሚታዘዝ፣ በልቡ የጸደቀ እና በእውነተኛ እምነት የተመራ ሕይወትን ነው። ይህ ትምህርት እግዚአብሔር የውስጣችንን ሰው እንደሚመለከት ያስገነዝበናል፤ "ሰው በውጭ ያየዋል፣ እግዚአብሔር ግን ልብን ያያል" (1 ሳሙ 16፥7)።

ይህ መዋቅር እንደሚያሳየው፣ ጳውሎስ መጀመሪያ የሞራላዊውን ሰው መከላከያ በማፍረስ ይጀምራል ፣ በማስከተልም የእግዚአብሔርን ፍጹም እና የማያዳላ የፍርድ መስፈርት ያስቀምጣል፣ ከዚያም አህዛብ በህሊናቸው እንዴት እንደሚፈረድባቸው ያሳያል፣ በመጨረሻም የሃይማኖታዊ ስርአቶችን (የህግን እና የመገረዝን) ውስጣዊ እና መንፈሳዊ ትርጉም ዳግም ይተረጉማል።

3. የክፍሉ ጥልቅ ስነ-መለኮታዊ ትርጓሜ እና ኤግዚጀሲስ (Exegesis)

3.1. የፈራጁ ግብዝነት እና የእግዚአብሔርን ቸርነት አለማስተዋል (ሮሜ 2፡1-5)

ጳውሎስ ትንታኔውን የሚጀምረው በሌሎች ላይ የሚፈርደው አካል በራሱ ላይ ፍርድን እያመጣ መሆኑን በማሳወቅ ነው ። አብዛኛው የሰው ልጅ፣ በተለይም የሞራል ልዕልና አለኝ ብሎ የሚያስበው አካል፣ የሌሎችን ኃጢአት አጉልቶ በማየት የራሱን ጉድለቶች ይሸፍናል። ጳውሎስ ግን የሌሎችን ኃጢአት ለመኮነን የሚያስችለው የሞራል መለኪያ መኖሩ ራሱ፣

ሰውየው የእግዚአብሔርን የጽድቅ መስፈርት እንደሚያውቅ የሚያሳይ ግልጽ ማስረጃ መሆኑን ይሞግታል ። ስለዚህ፣ ያንን መለኮታዊ መስፈርት እያወቀ ያንኑ መሰል ኃጢአት በስውርም ሆነ በግልጽ የሚሰራ ሰው በምንም መንገድ ከእግዚአብሔር ፍርድ ሊያመልጥ አይችልም ። ጳውሎስ በምዕራፍ 1:24-32 ላይ የዘረዘረውን የኃጢአት ዝርዝር ሲያነሳ፣ እያንዳንዱ ሞራላዊ ሰው እነዚያን ሁሉ ኃጢአቶች ቃል በቃል ይፈጽማል ማለቱ አይደለም፤ ነገር ግን ከእነዚያ ኃጢአቶች መካከል በከፊልም ቢሆን ተሳታፊ በመሆኑ፣ ሞራላዊው ፍርዱን በራሱ ላይ አጽድቋል ማለቱ ነው ። በሮሜ 1 ላይ የተገለጸው አስከፊ የኃጢአት ዝርዝር የጥቂት ክፉ ሰዎች ታሪክ ሳይሆን፣ የሰውን ልጅ ሁለንተናዊ የውድቀት ሁኔታ የሚያሳይ ነው።

በተጨማሪም፣ ይህ ራስን ጻድቅ አድርጎ የሚያቀርብ ሞራላዊ ወይም ሃይማኖተኛ አካል የእግዚአብሔርን ቸርነት፣ መቻቻል እና ትዕግስት ወደ ንስሃ ሊመራው የተዘረጋ መለኮታዊ ጸጋ መሆኑን ከመገንዘብ ይልቅ፣ በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነት እንዳገኘ እና በኃጢአቱ እንደጸደቀ አድርጎ በተሳሳተ መንገድ ይተረጉመዋል ። የእግዚአብሔር ፍርድ በኃጢአት ላይ ወዲያውኑ አለመምጣቱን እንደ ማጽደቂያ እና መብት በመቁጠር፣ በንስሃ በማያልፈው እና በደነደነው ልቡ ምክንያት “በቁጣ ቀን” ለሚገለጠው ፍርድ በራሱ ላይ መለኮታዊ ቁጣን ያከማቻል ። እዚህ ላይ ጳውሎስ እያነሳ ያለው የፍርድ ሃሳብ በመጨረሻው ዘመን የሚሆነውን የፍጻሜ ፍርድ (eschatological judgment) ብቻ ሳይሆን፣ እግዚአብሔር በኃጢአት ላይ ያለውን ጊዜያዊ እና ቀጣይነት ያለው ቁጣ ጭምር ነው። ሞራላውያን ይህንን መለኮታዊ የኃጢአት መዘዝ በሌሎች ላይ ሲደርስ ማየት ቢችሉም፣ የራሳቸውን እውርነት ግን ማየት ተስኗቸዋል።

3.2. የእግዚአብሔር የማያዳላ ፍርድ (ሮሜ 2፡6-11)

በእነዚህ ቁጥሮች ውስጥ ጳውሎስ የእግዚአብሔር ፍርድ በሰው ዘር፣ በሃይማኖታዊ ዳራ፣ ወይም በውጫዊ ማንነት ላይ የተመሰረተ አለመሆኑን በግልጽ ያውጃል ። በዋናው የግሪክ ጽሑፍ “ካታ ታ ኤርጋ” (kata ta erga – እንደየስራው/according to the works) የሚለው ሐረግ ወሳኝ ስነ-መለኮታዊ ትርጉም ይዞ ይገኛል ። ይህ ማለት እግዚአብሔር የፍርድ ውሳኔውን የሚሰጠው የሰውን ልጅ የተግባር ፍሬ እና የልብ መነሳሳት መሰረት አድርጎ ነው ማለት ነው።

በክፍሉ እንደተብራራው፣ በትዕግስት በጎነትን ለሚያደርጉ እና ክብርን ለሚፈልጉ የዘላለም ህይወት ይሰጣል፤ በተቃራኒው ደግሞ ለእውነት ለማይታዘዙ እና አመጸኞች ለሆኑት ቁጣ እና መቅሰፍት ይጠብቃቸዋል። ይህ መለኮታዊ መርህ አይሁዳዊም ሆነ አህዛብ፣ ሃይማኖተኛም ሆነ ኢ-ሃይማኖተኛ እኩል በእግዚአብሔር የፍርድ ሚዛን ፊት እንደሚቆሙ እና "አድልዎ" (partiality) በእርሱ ዘንድ ፈጽሞ እንደሌለ ያረጋግጣል ። እግዚአብሔር አይሁዳውያንን ስለ ህጋቸው፣ አህዛብን ደግሞ ስለ አላዋቂነታቸው ብሎ አያደላም፤ ፍርዱ የሰውን ልጅ ድርጊት በእውነት ሚዛን የሚመዝን ፍጹም ጻድቅ ፍርድ ነው።

3.3. ሕግን አድራጊዎች እና ሰሚዎች – የጽድቅ መስፈርት (ሮሜ 2፡12-13)

በሮሜ 2፥13 ላይ ያለው ሐሳብ፣ የሕግ ሰሚዎች እና አድራጊዎች ልዩነት፣ በክርስቲያናዊ ትምህርት ውስጥ እጅግ ወሳኝ የሆነ የጽድቅ መርህን ያሳያል። ጳውሎስ ይህንን ሲጽፍ፣ የሕግን እውቀት ብቻ መያዝ ሰውን ጻድቅ እንደማያደርግ፣ ይልቁንም የሕግን መርህ በተግባር ማዋል እንደሚጠይቅ በጥብቅ ያስገነዝባል። የተለያዩ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች ይህንን ቁጥር በተለያዩ መንገዶች ቢገልጹትም፣ ሁሉም በአንድነት የሚስማሙበት መሠረታዊ እውነት አለ። የእንግሊዝኛ ትርጉሞች እንደ ESV፣ NASB እና Douay-Rheims ያሉ የጥንታዊ ትርጉም አቀራረቦች "ሕግን የሚያደርጉት ይጸድቃሉ" በማለት የሕግ አድራጊዎች በጌታ ፊት ጻድቃን እንደሆኑ ይናገራሉ። NIV ትርጉሙ ደግሞ "ጻድቃን ተብለው ይታወጃሉ" የሚል ትርጉም በመስጠት፣ የጽድቅ መረጋገጫው ምንጭ እግዚአብሔር መሆኑን አበክሮ ያሳያል። NLT የተባለው ትርጉም ደግሞ የሐሳቡን ይዘት በማቃለል፣ "ሕግን መስማት ብቻ በእግዚአብሔር ፊት ጻድቅ አያደርገንም" በማለት፣ ሰሚዎች ብቻ ሳይሆኑ አድራጊዎች መሆን እንዳለብን ግልጽ ያደርጋል።

ይህ ክፍል በስነ-መለኮት ውስጥ የሚያነሳው ትልቅ ክርክር አለ። ጳውሎስ በሮሜ መልእክቱ "ሰው በሕግ ሥራ እንደማይጸድቅ" በሌሎች ቦታዎች (እንደ ሮሜ 3፥20) ቢናገርም፣ እዚህ ጋር የሕግ አድራጊዎችን ጻድቅ ይላቸዋል። ይህ ግጭት የሚመስል ነገር ግን በጠለቀ ትርጓሜ የሚታረቅ ነው። እዚህ ጋር ጳውሎስ የሚያወራው ስለ ሕግ ተገቢነት ፍጹምነት ሳይሆን፣ እግዚአብሔርን የሚያምን ሰው በሕይወቱ ውስጥ የሚንጸባረቀውን የታዛዥነት ፍሬ ነው። በሌላ አነጋገር፣ እውነተኛ እምነት በሕይወት መገለጥ አለበት። ወንጌል ሰውን የሚለውጠው ከውስጥ ስለሆነ፣ ያ የውስጥ ለውጥ በውጫዊ የሕይወት መታዘዝ ይታያል።

ከዚህ በመነሳት፣ ይህንን ቁጥር ስንመለከት የሚከተሉትን ዋና ዋና ነጥቦች መረዳት እንችላለን፡ የሕግ እውቀት ብቻውን በቂ አይደለም፡ ቃሉን መስማት ወይም መረዳት ብቻ ሰውን ጻድቅ አያደርገውም። እንደ ያዕቆብ መልእክት “ቃሉን የምታደርጉ ሁኑ እንጂ የምትሰሙ ብቻ አትሁኑ” (ያዕቆብ 1፥22) የሚለው ሐሳብ ከዚህ የጳውሎስ ትምህርት ጋር የሚስማማ ነው። ጽድቅ በእግዚአብሔር ፊት ነው፡ ጳውሎስ በሮሜ 2፥13 ላይ “በእግዚአብሔር ፊት” በማለት የጽድቅን ምንጭ የእግዚአብሔር መለኪያ እንደሆነ ይናገራል። ሰው በራሱ ጥረት ሳይሆን፣ ለእግዚአብሔር በታዛዥነት በሚኖረው ሕይወት ውስጥ የእግዚአብሔር ጸጋ ይገለጣል። እውነተኛ የሕግ አድራጊዎች በክርስቶስ ናቸው፡ በመንፈሳዊ ሕይወት ውስጥ ሕግን መፈጸም የሚቻለው በራሳችን ኃይል ሳይሆን፣ ክርስቶስን በውስጣችን በመቀበል ነው። መጽሐፍ ቅዱስ “በአንዱ መታዘዝ ብዙዎች ጻድቃን ይሆናሉና” (ሮሜ 5፥19) ይላል። ስለዚህ፣ የሕግ አድራጊዎች መሆን የምንችለው በክርስቶስ ኢየሱስ በኩል በተገለጠው ጸጋ እና በልባችን በተጻፈው የእግዚአብሔር ሕግ ነው።

በአጠቃላይ፣ ይህ ክፍል የሚያሳየን የክርስትና ሕይወት የንድፈ ሐሳብ (Theory) ብቻ ሳይሆን፣ የተግባር (Practice) መሆኑን ነው። እግዚአብሔር የሚፈልገው ቃሉን የሚሰሙ ብቻ ሳይሆን፣ ቃሉን በሕይወታቸው የሚኖሩ የሕያው እምነት ባለቤቶችን ነው።

ይህ ቃል በአንድ በኩል ሐዋርያው ያዕቆብ “ቃሉን የምታደርጉ ሁኑ እንጂ ራሳችሁን እያሳታችሁ የምትሰሙ ብቻ አትሁኑ” (ያዕቆብ 1:22) ካለው ሃሳብ ጋር ቀጥተኛ ተዛምዶ አለው:: ይህ ተዛምዶ አንዳንዶችን “መጽደቅ በህግ ስራ ነውን?” ወደሚል ጥያቄ ይመራቸዋል::

ይሁን እንጂ፣ ጳውሎስ እዚህ ላይ “በህግ ስራ መጽደቅ ይቻላል” የሚለውን አስተምህሮ እያጸደቀ አይደለም፤ ይልቁንም፣ መዳን የሚገኘው በህግ ስራ ነው ለሚሉ አይሁዳውያን የህግን እውነተኛ እና እጅግ ጥብቅ የሆነ መስፈርት እያሳያቸው ነው :: ታዋቂው የተሃድሶ ስነ-መለኮት ምሁር ጆን ካልቪን (John Calvin) ይህንን ሃሳብ ሲያብራራ፣ “ጽድቅ ከህግ የሚፈለግ ከሆነ፣ ህጉ ሙሉ በሙሉ መፈጸም አለበት፤ የህግ ጽድቅ የሚገኘው በስራ ፍጽምና ላይ ነውና” ይላል :: ጳውሎስ በዚህ ክፍል የሰውን ልጅ መዳን በተግባር ሊፈጸም የሚችልበትን መንገድ ሳይሆን (prescriptive)፣ የእግዚአብሔርን ፍጹም የፍርድ መስፈርት በንድፈ-ሃሳብ ደረጃ

(descriptive) እያብራራ ነው።

ማንም ኃጢአተኛ የሰው ልጅ ህግን በፍጹምነት ሊጠብቅ ስለማይችል (ይህም በሮሜ 3:20 እና ገላትያ 2:16 ላይ በግልጽ እንደተቀመጠው)፣ ይህ የሮሜ 2:13 ሃሳብ የሰውን ልጅ የህግ አቅመ-ቢስነት በማጋለጥ ለክርስቶስ ጸጋ እና ለእምነት ጽድቅ መንገድ የሚጠርግ ምልከታ ነው ። ዶ/ር ማርቲን ሎይድ-ጆንስ (Dr. Martyn Lloyd-Jones) እንደሚያስረዱት፣ ጳውሎስ እዚህ ጋር ስለ ድነት (salvation) ወይም ማጽደቅ (justification) እያስተማረ ሳይሆን፣ ህግን በመጠበቅ ሊጸድቅ የሚችል አንድም ሰው አለመኖሩን እና ሁሉም ከኩነኔ በታች መሆኑን እያስረዳ ነው ። ህግን መስማት፣ የህግ ባለቤት መሆን፣ ወይም በቤተ-መቅደስ መገኘት ብቻውን በእግዚአብሔር ፊት ማንንም አያጸድቅም ። በእምነት እና በስራ መካከል መካከለኛ መንገድ የለም፤ ወይ በክርስቶስ በማመን ይጸደቃል፣ ወይም ህግን ሙሉ በሙሉ በመጠበቅ ይጸደቃል (ይህም ለሰው ልጅ የማይቻል ነው)።

3.4. በልብ የተጻፈ የሕግ ሥራ፣ የህሊና ምስክርነት እና የአህዛብ ተጠያቂነት (ሮሜ 2፡ 14-16)

ጳውሎስ በሮሜ 2:14-16 ላይ፣ የሙሴ ህግ ያልተሰጣቸው አህዛብ እንዴት በእግዚአብሔር ፊት ተጠያቂ እንደሚሆኑ የሚያስገርም ስነ-መለኮታዊ ማብራሪያ ይሰጣል። አህዛብ የሙሴ ህግ ባይኖራቸውም፣ ተፈጥሮአዊ በሆነ መንገድ (by nature) የህግን ትዕዛዝ ሲያደርጉ፣ ለራሳቸው ህግ እንደሆኑ ያሳያሉ ። ይህ ክፍል “የሕግ ሥራ በልባቸው ተጽፎ” እንደሚገኝ እና ህሊናቸውም አብሮ እንደሚመሰክር ይናገራል።

እዚህ ላይ እጅግ ጥልቅ የሆነ ስነ-መለኮታዊ ልዩነትን ማስተዋል ያስፈልጋል። በሮሜ 2 ላይ የተጠቀሰው “በልብ የተጻፈ ህግ” እና በአዲስ ኪዳን ተስፋ (ለምሳሌ በዕብራውያን 10:16 እና በኤርምያስ 31 ላይ) የተጠቀሰው በልብ የሚጻፍ ህግ የተለያዩ ናቸው ። ዶ/ር ጆን ፓይፐር (John Piper) ይህንን ልዩነት በጥልቀት ሲያብራሩ፣ በሮሜ 2 ላይ ያለው የልብ ህግ መንፈስ ቅዱስ በዳግም ልደት (regeneration) አማካኝነት በአማኞች ልብ ውስጥ የሚያመጣው አዲስ ኪዳናዊ የመንፈስ ትራንስፎርሜሽን አይደለም። ይልቁንም፣ የሰው ልጅ ሁሉ (አማኝም ሆነ ኢ-አማኝ) ሲፈጠር የተሰጠው “ተፈጥሯዊ” (by nature) የሞራል ህሊና እና የእግዚአብሔር አምሳልነት ነጸብራቅ ነው። ይህ ተፈጥሯዊ የሞራል አቅም እያንዳንዱ

ሰው በመሰረታዊነት መልካም እና ክፉን እንዲለይ የሚያደርግ የፍጥረት ጸጋ ነው ። በተጨማሪም ዶ/ር ማርቲን ሎይድ-ጆንስ ይህንን የጳውሎስን ሞግት ሲያብራሩ፣ አህዛብ የሙሴ ህግ ሳይኖራቸው እንኳን የሞራል ተጠያቂነት እንዳለባቸው የሚያሳዩ ሶስት ዐቢይ ማስረጃዎችን ጳውሎስ እንዳቀረበ ያስገነዝባሉ።

1. የሕግ ሥራ በልባቸው ተጽፎ መገኘቱ፡ አህዛብ ተፈጥሯዊ በሆነ መንገድ ህጉ የሚጠይቃቸውን አንዳንድ የሞራል እሴቶች (ለምሳሌ መግደል ወይም መስረቅ ስህተት መሆኑን ማመን) ተግባራዊ ማድረጋቸው፣ የሞራል ንቃተ-ህሊና እንዳላቸው ያሳያል። እዚህ ላይ ጳውሎስ "ህጉ" (the law) በልባቸው ተጽፏል ሳይሆን "የህግ ስራ" (the work of the law) በልባቸው ተጽፏል ማለቱ፣ አህዛብ ሙሉውን መለኮታዊ የሙሴ ህግ ባያውቁም የህጉን መሰረታዊ የሞራል መርሆች ግን በውስጣቸው ያውቃሉ የሚለውን ለማጉላት ነው።

2. ህሊናቸው አብሮ መመስከሩ፡ የሰው ልጅ ሁሉ ውስጣዊ የሞራል ዳኛ (inner moral monitor) አለው፤ ይህ ህሊና ስህተት ሲሰሩ ይወቅሳቸዋል፣ ሲያጠፉም ይኮንናቸዋል። ይህ የህሊና ክስ ለእግዚአብሔር ፍርድ ዋነኛ መነሻ ነው።

3. እርስ በእርስ የሚካሰሱበት እና የሚከላከሉበት አስተሳሰባቸው፡ የሰው ልጆች በግልም ሆነ በማህበረሰብ ደረጃ ስለ ትክክል እና ስህተት የሞራል ክርክር ያደርጋሉ፣ የፍትህ ስርአት ይዘረጋሉ፣ ይፈርዳሉ። ይህ የሞራል ምክንያታዊነት (moral reasoning) ሰዎች የሞራል ህግ እንዳላቸው እና በእግዚአብሔር ፊት ተጠያቂ መሆናቸውን ያረጋግጣል።
በዚህም ምክንያት፣ ማንኛውም የሰው ልጅ እውነትን በዓመጻ ስለሚከለክል እና የተገለጠለትን የተፈጥሮ እና የህሊና ብርሃን ሙሉ በሙሉ ስለማይከተል፣ በእግዚአብሔር ፊት ተጠያቂ ይሆናል እንጂ "ህጉ አልደረሰኝም" ብሎ በድንቁርና ሊያመካኝ አይችልም። ሁሉም ሰው በመጨረሻው ቀን በክርስቶስ ኢየሱስ ፊት ቀርቦ እንደየስራው ፍርድን ይቀበላል።

3.5. ውጫዊ ሃይማኖታዊነት፣ እውነተኛ አይሁዳዊነት እና የልብ መገረዝ (ሮሜ 2፡ 17-29)

በምዕራፉ የመጨረሻ ክፍል፣ ጳውሎስ ሃይማኖታዊ ስርአቶችን እና ውጫዊ ማንነትን እንደ

መዳኛ አድርገው በሚቆጥሩት ላይ እጅግ ጠንካራ እና ቀጥተኛ ትችት ያቀርባል። አይሁዳውያን በህግ እውቀታቸው፣ በእግዚአብሔር ህዝብነታቸው እና በመገረዝ ስርአታቸው በእጅጉ ይመኩ ነበር ። ጳውሎስ ግን የሃይማኖት መምህር ነን እያሉ ሌላውን የሚያስተምሩ ነገር ግን ራሳቸውን የማያስተምሩ መሆናቸውን፣ እንዲሁም የእግዚአብሔርን ስም የሚሸከሙ ነገር ግን ህግን በመተላለፍ እግዚአብሔርን በአህዛብ መካከል የሚያሳፍሩ መሆናቸውን በማጋለጥ፣ ውጫዊው ስርአት ያለ ታዛዥነት ዋጋ አልባ መሆኑን ያውጃል።

“በግልጥ አይሁዳዊ የሆነ አይሁዳዊ አይደለምና፣ በግልጥ በስጋ የሚደረግ መገረዝም መገረዝ አይደለምና” በማለት፣ ጳውሎስ እውነተኛ ሃይማኖታዊ ማንነት ውጫዊ ስያሜ ወይም ምልክት እንዳልሆነ ይሞግታል ። ይልቁንም፣ እውነተኛ አይሁዳዊነት (ወይም የእግዚአብሔር ህዝብነት) የውስጥ ማንነት እና የእውነተኛ እምነት ውጤት ነው፤ መገረዝም በመንፈስ ቅዱስ የሚደረግ የልብ መገረዝ እንጂ በፊደል የሚደረግ የስጋ ስርአት አይደለም። አንድ ሰው የሃይማኖት ስርአቶችን ሁሉ ቢፈጽምም፣ ልቡ ግን ራስ ወዳድ እና ያልተለወጠ ከሆነ፣ በእግዚአብሔር ፊት ምንም ዋጋ የለውም ። ይህ ክፍል የአምልኮ እና የሃይማኖት ስርአቶች በራሳቸው የጽድቅ ወይም የመዳን ምንጭ ሊሆኑ እንደማይችሉ፣ ዋናው ቁምነገር በእግዚአብሔር መንፈስ የሚደረግ የውስጥ ለውጥ መሆኑን በግልጽ ያትታል።

4. ላለንበት ዘመን ያለው አንደምታ

የሮሜ ምዕራፍ 2 ስነ-መለኮታዊ ትንታኔ በጥንቷ ሮም ለነበሩ አማኞች ብቻ ሳይሆን፣ በዘመናዊው አንባቢ እና በቤተክርስቲያን ህይወት ውስጥ እጅግ ጠቃሚ የሆኑ ጥልቅ እና ተግባራዊ ትምህርቶችን ይሰጣል።

የሃይማኖት ግብዝነትን ማስወገድ እና ራስን መመርመር፡ ክርስቲያኖች በሌሎች ሰዎች ኃጢአት ላይ ፈራጅ ከመሆን እና ራሳቸውን ከሌሎች አብልጠው ከመመልከት ሊቆጠቡ ይገባል ። የእግዚአብሔር ቃል እንደሚያስተምረው፣ በሌሎች ላይ የሚሰነዘር የሞራል ፍርድ ብዙውን ጊዜ የራስን ድክመት ለመሸፈን የሚደረግ ግብዝነት ነው። ጳውሎስ “አንተም ያንኑ ታደርጋለህና” በማለት ያቀረበው ማስጠንቀቂያ ዛሬም ጮኾ ይሰማል። በመሆኑም፣ ምዕመናን ከማንኛውም ዓይነት የፍርድ መንፈስ ወጥተው፣ ራሳቸውን በእግዚአብሔር ቃል መስተዋትነት

ዘወትር ሊመረምሩ፣ ስለራሳቸው ኃጢአት ንስሃ ሊገቡ፣ እና በትህትና ሊመላለሱ ይገባል ። እውነተኛ ጽድቅ የሚጀምረው የራስን ውድቀት አምኖ በመቀበል ነው።

የእግዚአብሔርን ጸጋ እና ትዕግስት በአግባቡ መረዳት፡ የእግዚአብሔር ትዕግስት፣ ቸርነት እና ፍርድን ማዘግየት፣ ሰዎች በኃጢአት እንዲቀጥሉ የተሰጠ ፈቃድ ተደርጎ ፈጽሞ ሊወሰድ አይገባም ። የዘመናችን ቤተክርስቲያን የእግዚአብሔር ቸርነት ዋነኛ ዓላማ ሰዎችን ወደ እውነተኛ ንስሃ መምራት መሆኑን አጥብቃ ልታስተምር ይገባል ። በጸጋ ስም ኃጢአትን ማለማመድ ወይም የእግዚአብሔርን ፍርድ መዘንጋት ከባድ መለኮታዊ ቁጣን ማከማቸት መሆኑን ማስተዋል ያሻል ። እግዚአብሔር ዝም ያለው ስለተቀበለን ሳይሆን፣ እንድንመለስ እድል እየሰጠን መሆኑን መገንዘብ መንፈሳዊ ንቃት ይጠይቃል።

ከውጫዊ ስርአት ይልቅ ለውስጣዊ ለውጥ ቅድሚያ መስጠት፡ በጥንት ዘመን አይሁዳውያን በመገረዝ እና ህግን በመያዝ ብቻ ይኮሩ እንደነበረው ሁሉ፣ ዛሬም ክርስቲያኖች በጥምቀት፣ በቅዱስ ቁርባን፣ በቤተክርስቲያን ቋሚ አባልነት፣ በአገልግሎት ዘርፎች መሳተፍ፣ እና በተለያዩ ውጫዊ ሃይማኖታዊ ልምምዶች ብቻ በመመካት እውነተኛውን የልብ መለወጥ ሊዘነጉ ይችላሉ ። አንድ ጸሃፊ እንዳስቀመጠው፣ አማኞች “ሁሉንም ትክክለኛ ሣጥኖች (check the boxes) አሟልተው ሊሆን ይችላል፣ ነገር ግን አሁንም በእግዚአብሔር ቁጣ ስር ሊሆኑ ይችላሉ” ። ምንም እንኳን እነዚህ የቤተክርስቲያን ስርአቶች እጅግ አስፈላጊ እና መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቢሆኑም፣ እውነተኛው ክርስትና ግን የልብ መገረዝን፣ ማለትም በመንፈስ ቅዱስ የሚደረግን የውስጥ እድሳት፣ የራስ ወዳድነትን ሞት፣ እና ለእግዚአብሔር እውነት በቅንነት መታዘዝን ይጠይቃል ። አማኞች ፈጣሪን የሚፈልግ ንጹህ ልብ እና የእለት ተእለት የንስሃ ህይወት ሊኖራቸው ይገባል።

ሁለንተናዊ የሞራል ተጠያቂነትን እና የወንጌልን አጣዳፊነት መቀበል፡ የሰው ልጅ ሁሉ በህሊናው በተጻፈው የሞራል ህግ እና ለእርሱ በተገለጠው የእውነት መጠን በእግዚአብሔር ፊት ተጠያቂ ነው ። ይህ እውነት፣ ወንጌልን ላልሰሙትም ጭምር የእግዚአብሔር ፍርድ ፍጹም ጻድቅ እና አድልዎ የሌለበት መሆኑን የሚያረጋግጥ ነው። አንዳንዶች እንደሚያስቡት፣ ሰዎች ባላቸው የተፈጥሮ ብርሃን ብቻ ሊድኑ አይችሉም፤ ብርሃኑ ተጠያቂ ያደርጋቸዋል እንጂ አያድናቸውም ። ማንም ሰው በራሱ ስራ፣ በህሊናውም ሆነ በህግ ሊጸድቅ ስለማይችል

የወንጌል ስርጭት እና የክርስቶስ የማዳን ስራ ምን ያህል አስፈላጊ እና አጣዳፊ መሆኑን ይህ ምዕራፍ በጥብቅ ያጎላል ። የሰዎች በብርሃን መኖር ብቻውን በቂ ቢሆን ኖሮ፣ የክርስቶስ ሞት እና የሚሰዮናውያን ስራ ከንቱ በሆነ ነበር ። ስለዚህ ቤተክርስቲያን ለዓለም ሁሉ ወንጌልን የማድረስ ተልዕኮዋን ይበልጥ አጠናክራ ልትቀጥል ይገባታል።

5. ማጠቃለያ

በአጠቃላይ፣ የሮሜ መልእክት ምዕራፍ 2 የሰውን ልጅ ራስን የማጽደቅ ሙከራ ከንቱነት በማጋለጥ፣ የእግዚአብሔርን የፍርድ ሚዛን ፍጹምነት በማሳየት፣ እና እውነተኛ የሃይማኖት ትርጉምን በማብራራት ረገድ ወደር የለሽ ስነ-መለኮታዊ ጥልቀት ያለው ክፍል ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ የዲያትራይብ ስልትን በተዋጣለት መንገድ በመጠቀም ሞራላውያን እና ሃይማኖተኞች በሌሎች ላይ በሚፈርዱት ፍርድ ራሳቸውን እንደሚያወግዙ፣ የእግዚአብሔር ፍርድ አድልዎ የሌለበት እና በስራ ላይ የተመሰረተ እንደሆነ፣ እንዲሁም እውነተኛ የጽድቅ መስፈርት ህግን መስማት ሳይሆን ፍጹም አድርጎ መፈጸም መሆኑን በጥልቀት አስረድቷል ። ከዚህም ባሻገር፣ አህዛብ በተፈጥሮ ህሊናቸው የህግን ስራ እንደሚያደርጉ በማሳየት መላው የሰው ዘር በኃጢአት ስር መውደቁን፣ በማመካኘት ከፍርድ ማምለጥ እንደማይቻል፣ እና ሁለንተናዊ መለኮታዊ ምህረት እንደሚያስፈልገው አረጋግጧል ። የምዕራፉ የመጨረሻ ክፍል ሃይማኖታዊ ስርአቶች እና ውጫዊ ማንነቶች ያለ ውስጣዊ የልብ ለውጥ ዋጋ እንደሌላቸው በማስተማር፣ እውነተኛ አምልኮ በመንፈስ የሚደረግ የልብ መገረዝ መሆኑን ያትታል ። በመሆኑም ይህ ምዕራፍ የሮሜ መልእክትን ዋነኛ ጭብጥ በማስተጋባት፣ አንባቢውን ከማንኛውም ዓይነት ሃይማኖታዊ ትዕቢት፣ በስራ ከመመካት እና ከሞራላዊ ግብዝነት ነጻ በማውጣት፣ የእግዚአብሔርን ቸርነት በማስተዋል ወደ ንስሃ እንዲመጣ ያደርጋል። ምዕራፍ 2 የሰውን ልጅ የጽድቅ መንገድ ሁሉ ዘግቶ፣ በመቀጠል በምዕራፍ 3 ላይ ለሚገለጠው እና ማንም በስራው ሊመካ በማይችልበት ፍጹም የሆነው የክርስቶስ የማዳን ጸጋ እና የእምነት ጽድቅ መንገድ የሚጠርግ፣ የክርስትና ስነ-መለኮት ታላቅ እና የማይናወጥ መሰረት ነው።

📖 ሮሜ ምዕራፍ 3

የሮሜ መልእክት በሐዲስ ኪዳን ውስጥ ከሚገኙት መጻሕፍት ሁሉ እጅግ ስልታዊ፣ አመክንዮአዊ እና ጥልቅ የሆነ የስነ-መለኮት ትምህርት የያዘ መጽሐፍ መሆኑ በስፋት ይታመናል። ይህ መልእክት በተለይ የክርስትናን መሠረታዊ የእምነት አስተምህሮ ከተለያዩ አቅጣጫዎች በመዳሰስ፣ የሰው ልጅ በእግዚአብሔር ፊት ያለውን ትክክለኛ አቋም፣ የኃጢአትን ሁለንተናዊነት፣ እና የእግዚአብሔርን አስደናቂ የማዳን ሥራ በዝርዝር ያቀርባል። በዚህ ጥናት ውስጥ፣ የሮሜ ምዕራፍ 3 አውድ (Context)፣ ምልከታ (Observation)፣ ትርጓሜ (Interpretation) እና ተግባራዊ ትግበራ (Application) እጅግ ጥልቅ በሆነ አካዳሚያዊ እና ስነ-መለኮታዊ መንገድ ተተንትኖ ቀርቧል።

መጽሐፍ ቅዱስን በትክክል ለመተርጎም ቁልፉ፣ የመጀመሪያው ጸሐፊ በመጀመሪያዎቹ አድማጮች ዘንድ ሊያስተላልፍ የፈለገውን መልእክት ማግኘት ነው ። ለዚህም ሲባል ይህ ጥናት የስነ-ጽሑፍን ዓይነት፣ የታሪክ አውድን፣ የስነ-ሰዋሰው አማራጮችን፣ የቃላት ጥናትን (በተለይም የግሪክ ቋንቋን) እና ተነጻጻሪ ምንባቦችን መሠረት በማድረግ የተዘጋጀ ነው ። ስነ-አፈታት (Hermeneutics) አንድ ሰው ቃሉን ሲያጠና ያለውን ነገር የሚያመሳክርበት የማመሳከሪያ ቅጽ በመሆኑ፣ የሮሜ 3ን እውነተኛ ትርጉም ለማግኘት የጸሐፊውን ታሪካዊ እና ባህላዊ ዳራ መረዳት እጅግ አስፈላጊ ነው። ዘመናዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎች በቀጥታ “ይህ ክፍል ለእኔ ምን ይላል?” ከማለታቸው በፊት፣ “የመጀመሪያው ጸሐፊ በዚያን ዘመን ለነበሩት አድማጮች እያለ ያለው ምንድን ነው?” የሚለውን አበክረው ሊመረምሩ ይገባል። በዚህ መሠረታዊ መርህ ላይ በመቆም፣ የሮሜ ምዕራፍ 3 የሰው ልጅ ሁሉ በኃጢአት ስር መውደቁን ከማረጋገጡም በላይ፣ እግዚአብሔር በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ያዘጋጀውን የጽድቅ መንገድ ግልጽ በማድረግ የክርስትናን እምነት መሠረታዊ አስተምህሮ በተሟላ መልኩ ያትታል።

1. የሮሜ ምዕራፍ 3 ታሪካዊ እና ስነ-ጽሑፋዊ አውድ (Historical and Literary Context)

የሮሜ መልእክት የተጻፈው በሮም ከተማ ለሚገኙ አይሁዳውያን እና አሕዛብ ክርስቲያኖች ስብስብ ነው። በዚያ ዘመን በሮም በነበረችው ቤተክርስቲያን ውስጥ በአይሁድ እና በአሕዛብ

አማኞች መካከል የታሪክ፣ የባህል እና የሕግ አረዳድ ልዩነቶች ነበሩ። የመጀመሪያው እና ሁለተኛው ምዕራፎች፣ የሰው ልጅ በሙሉ (አሕዛብም ሆኑ አይሁድ) በእግዚአብሔር ቁጣ ስር መሆናቸውን በሰፊው ያብራራሉ ። ሐዋርያው ጳውሎስ በአንደኛው ምዕራፍ ላይ አሕዛብ ተፈጥሮን በማየት ፈጣሪን ማወቅ ሲገባቸው ጣዖትን በማምለካቸው ምክንያት ያለ ማ ጎኛ እንደቀሩ ካስረዳ በኋላ፣ በምዕራፍ ሁለት ላይ ደግሞ የሙሴን ሕግ የተከታተሉት አይሁዳውያን በሕጉ መመካታቸው እንጂ ሕጉን ባለመፈጸማቸው ምክንያት ከእግዚአብሔር ፍርድ ማምለጥ እንደማይችሉ በጽኑ ይከራከራል።

ጳውሎስ የሮሜ መልእክትን ሲጽፍ የተጠቀመበት ዋነኛ ስነ-ጽሑፋዊ ስልት ጥያቄን አስቀድሞ በመገመት መልስ የመስጠት ሂደት (Diatribe) ነው። በሮሜ 2 መጨረሻ ላይ “እውነተኛ አይሁዳዊነት በልብ መገረዝ እንጂ በሥጋ መገረዝ አይደለም” እንዲሁም “እውነተኛ ሕግን መፈጸም በመንፈስ እንጂ በፊደል አይደለም” የሚል ጠንካራ መልእክት ካስተላለፈ በኋላ፣ ይህ አባባሉ በአይሁዳውያን ዘንድ ሊያስነሳ የሚችለውን ከፍተኛ ተቃውሞ አስቀድሞ በመገመት ወደ ምዕራፍ 3 ይሸጋገራል ። የሮሜ 3 መግቢያ (ከቁጥር 1 እስከ 8 ያለው ክፍል) የጳውሎስን የቀድሞ መከራከሪያዎች ተከትለው ለሚነሱ ምናባዊ ጥያቄዎች መልስ የሚሰጥበት ቀጥተኛ አውድ አለው ። ጳውሎስ አይሁዳውያን ልዩ መብት እንዳላቸው ቢያምኑም፣ ያ መብት ከኃጢአት ፍርድ ነጻ እንደማያወጣቸው ለማስረዳት ይህንን የአውድ ሽግግር ተጠቅሟል።

የምዕራፍ 3 አውድ ሦስት ዋና ዋና የክርክር እና የስነ-መለኮት ነጥቦችን የያዘ ነው፡-

1. የእግዚአብሔር ታማኝነት እና የሕዝቡ (የአይሁዳውያን) አለማመን በንጽጽር ሲታይ።
2. የዓለም ሁሉ በእግዚአብሔር ፍርድ ፊት በኃጢአት ሥር መሆን እና የሕግ እውነተኛ ዓላማ።
3. ከሕግ ሥራ ውጪ የሆነው የእግዚአብሔር ጽድቅ በኢየሱስ ክርስቶስ መገለጥ እና የሰው ልጅ መዳን በእምነት ብቻ መሆኑ።

2. የምዕራፉ ጥልቅ ምልከታ (Detailed Observation)

ምልከታ ምንባቡ ምን እያለ እንደሆነ በቅርበት የመመርመር እና የጸሐፊውን የሃሳብ ፍሰት

የመከታተል ሂደት ነው። የሮሜ 3ን አወቃቀር ስንመለከት በአራት አበይት ክፍሎች ይከፈላል። እያንዳንዱ ክፍል የራሱ የሆነ ጥልቅ ስነ-መለኮታዊ ጥያቄ እና ምላሽ ይዟል።

2.1. የጥያቄ እና መልስ ክርክር አወቃቀር (ቁጥር 1-8)

በዚህ የመከፈቻ ክፍል ጳውሎስ አራት ዋና ዋና ምናባዊ ጥያቄዎችን በማንሳት ግልጽ የሆኑ የስነ-መለኮት መልሶችን ይሰጣል።

የአይሁዳዊ ብልጫ ምንድነው? (ቁጥር 1-2)፡ አይሁዳውያን በሥጋ መገረዛቸው ካላዳናቸው፣ አይሁዳዊ መሆን ምን ጥቅም አለው? የሚል ጥያቄ ይነሳል ። ጳውሎስም "በየነገሩ ሁሉ ብዙ ነው፤ ከሁሉ አስቀድሞ የእግዚአብሔር ቃላት አደራ ተሰጣቸው" በማለት ይመልሳል ። የእግዚአብሔር ቃላት (Oracles) ማለት የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት፣ የተስፋ ቃላት፣ ሕግጋት እና ትንቢቶች ናቸው። እነዚህን በታሪክ መቀበላቸው በራሱ ትልቅ መብት ቢሆንም፣ መብቱ ወደ ድነት የሚቀየረው በእምነት ሲታጀብ ብቻ መሆኑን ያሳያል።

የአንዳንዶች አለማመን የእግዚአብሔርን ታማኝነት ያጠፋልን? (ቁጥር 3-4)፡ ምንም እንኳ አብዛኛዎቹ አይሁዳውያን ቃሉን ባይቀበሉም፣ የእግዚአብሔር ተስፋ እና ታማኝነት ፈጽሞ አይሻርም። "ሰው ሁሉ ውሸተኛ ቢሆንም እግዚአብሔር እውነተኛ ነው" የሚል ጠንካራ ምላሽ ይሰጣል ። እግዚአብሔር ቃሉን የሚጠብቀው በሰዎች ታማኝነት ላይ ተመስርቶ ሳይሆን በራሱ ፍጹም ተፈጥሮ ላይ ተደግፎ ነው።

ኃጢአታችን የእግዚአብሔርን ጽድቅ የሚያጎላ ከሆነ፣ እግዚአብሔር መቅጣቱ ፍትሐዊነት ይጎድለዋልን? (ቁጥር 5-7)፡ ይህ ጥያቄ የሰዎች ክፋት እና ውሸት የእግዚአብሔርን ጻጋ እና እውነት ይበልጥ የሚያበራ ከሆነ፣ ለምን እንቀጣለን? የሚል የተዛባ አመክንዮ ይዟል። ጳውሎስ ይህንን ሃሳብ በጥብቅ በመቃወም፣ እግዚአብሔር የዓለም ፈራጅ መሆኑን እና ፍትሐዊነቱን ያረጋግጣል ። ኃጢአት የእግዚአብሔርን ጻጋ ለማጉላት የሚያገለግል መሳሪያ አይደለም።

መልካም እንዲመጣ ክፉ እናድርግን? (ቁጥር 8)፡ ይህ ጳውሎስ በተደጋጋሚ ይከሰስበት የነበረ የሐሰት ክስ መሆኑን ያስታውሳል። እግዚአብሔር ኃጢአተኛውን በነጻ ጸጋው ያጸድቃል

ሲል፣ ሰዎች “እንግዲያውስ ጸጋ እንዲበዛ ኃጢአት እንሥራ” ብለው በተሳሳተ መንገድ እንዳይተረጉሙት ያስጠነቅቃል ። እንዲህ ብለው የሚያስቡ ሰዎች ፍርዳቸው ትክክል እንደሆነ ጳውሎስ ይደመድማል።

2.2. የኃጢአት ዓለም አቀፋዊነት እና የሕግ ዓላማ (ቁጥር 9-20)

ከቁጥር 9 ጀምሮ ጳውሎስ አይሁድም ሆኑ አሕዛብ በእግዚአብሔር ፊት እኩል ኃጢአተኞች መሆናቸውን ይደመድማል ። የብሉይ ኪዳን ጥቅሶችን (በተለይም ከመዝሙረ ዳዊት፣ ከምሳሌ፣ እና ከኢሳይያስ) በአንድ ላይ በማጣመር፣ የሰው ልጅን ሁለንተናዊ የኃጢአት እስራት ያውጃል። “ጻድቅ ማንም የለም አንድስ ስንኳ... አስተዋይም የለም... ሁሉም ተሳስተዋል” በማለት የሰውን ልጅ መንፈሳዊ ሙትነት ያረጋግጣል ። የሰዎች ጉሮሮ፣ አንደበት፣ ከንፈር፣ አፍ፣ እግር እና አይን በሙሉ ለኃጢአት የተገዙ መሆናቸውን በዝርዝር ይገልጻል።

የሕግ ዓላማም ሰውን ማዳን ሳይሆን ኃጢአትን ማሳወቅ መሆኑን በግልጽ ያስቀምጣል (ቁጥር 20) ። ሰዎች በእግዚአብሔር የተሰጣቸውን 613 የብሉይ ኪዳን ትእዛዛት እና ስርዓቶች በመጠበቅ ሊጸድቁ አይችሉም ። ሕግ የተሰጠው ሰዎች የራሳቸውን ድክመት እና ጉድለት ተረድተው በእግዚአብሔር ፊት ኃጢአተኝነታቸውን እንዲያምኑ ነው ። ማቴዎስ 11:13-14 እንደሚያስረዳው ነቢያት እና ሕጉ ሁሉ እስከ የሐንስ ድረስ ትንቢት ተናገሩ፤ አጥማቂው የሐንስ (መንፈሳዊው ኤልያስ) ደግሞ የዓለምን ኃጢአት የሚያስወግደውን የእግዚአብሔርን በግ ኢየሱስን በማሳየት የሕግን ፍጻሜ አወጀ ። ስለዚህ፣ ሕግ ኃጢአትን ሲያጋልጥ፣ ክርስቶስ ደግሞ ኃጢአትን ያስወግዳል።

2.3. የድነት እምብርት፡ የእግዚአብሔር ጽድቅ መገለጥ (ቁጥር 21-26)

ይህ ክፍል የመላው የሮሜ መልእክት አልፎ ተርፎም የመላው መጽሐፍ ቅዱስ የልብ ትርታ ነው። “አሁን ግን” በሚለው አገላለጽ በመጀመር፣ ታላቅ የታሪክ እና የስነ-መለኮት ምዕራፍ መገልበጡን ያሳያል። ከሕግ ውጪ የሆነ ነገር ግን በሕግና በነቢያት አስቀድሞ የተመሰከረለት የእግዚአብሔር ጽድቅ መገለጡን ጳውሎስ ያበስራል ። የሰው ልጅ በሙሉ ኃጢአትን በመሥራቱ የእግዚአብሔር ክብር የጎደለው መሆኑን (ቁጥር 23) ያስረግጣል ። ነገር ግን መፍትሄው የሰዎች ጥረት ሳይሆን በክርስቶስ ኢየሱስ በሆነው ቤዛነት በጸጋው በነፃ መጽደቅ ነው (ቁጥር 24)።

እግዚአብሔር ኢየሱስን የኃጢአት ማስተሰሪያ አድርጎ በማቅረብ ራሱ ጻድቅ ሆኖ ሳለ በኢየሱስ የሚያምኑትን ደግሞ የሚያጸድቅ መሆኑን ያሳያል። እግዚአብሔር ህዝቡን ሁሉ (አይሁድንም ሆነ አሕዛብን) በመዋጀት፣ በቅዱስ ባህሪው ላይ የተነሳውን የኃጢአት ቁጣ በመስቀሉ መስዋዕትነት አብርዷል። ይህ እርምጃ የእግዚአብሔርን ፍጹም ፍትሐዊነት በተግባር ያረጋገጠ ነው።

2.4. ትምክህትን ማስወገድ እና የእምነት ሕግ (ቁጥር 27-31)

በምዕራፉ ማጠቃለያ ላይ፣ መዳን በሰው ሥራ ሳይሆን በእምነት ስለሆነ ማንኛውም ዓይነት የሰው ልጅ ትምክህት (Boasting) ዋጋ እንደሌለው እና ከቦታው እንደተወገደ ይገለጻል። የጸጋ አሰራር የሰዎችን ጉራ እና ራስን የማጽደቅ ዝንባሌ ሙሉ በሙሉ ያስቀራል። አንድ ሰው ያለ ሕግ ሥራ በእምነት ብቻ የሚጸድቅ ከሆነ፣ ማንም በራሱ ብቃት፣ ሃይማኖታዊ ዳራ ወይም የዘር ግንድ ሊመካ አይችልም። ሁለቱም፣ የተገረዙትም (አይሁድ) ሆኑ ያልተገረዙት (አሕዛብ) የሚጸድቁት በተመሳሳይ መንገድ፣ ማለትም በእምነት ብቻ ስለሆነ፣ እግዚአብሔር የአንድ ወገን ብቻ ሳይሆን የሁሉም አምላክ መሆኑን ያስረግጣል ። ይህ እምነት የሞራል ሕግን የሚሽር ሳይሆን፣ የሕግን ትክክለኛ ግብ በክርስቶስ በኩል ስለሚያስፈጽም ሕግን የሚያጸና መሆኑን ጳውሎስ በመግለጽ ምዕራፉን ይቋጫል።

3. ጥልቅ ስነ-መለኮታዊ ትርጓሜ እና የቃላት ትንታኔ (Interpretation and Lexical Analysis)

በትርጓሜ (Interpretation) ሂደት ውስጥ፣ የመጀመሪያውን የቋንቋ አውድ መፍታት፣ የጸሐፊውን ስነ-መለኮታዊ ድርድር መረዳት፣ እና ከሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ጋር በማስተያየት ሚዛናዊ ድምዳሜ ላይ መድረስ እጅግ አስፈላጊ ነው ። የሮሜ 3ን ትክክለኛ ፍቺ ለመረዳት የግሪክ ቃላትን አውዳዊ ትርጉም (Contextual Meaning) መመርመር ተገቢ ነው፤ ምክንያቱም የግሪክ ቃላት እንደየአውዳቸው ከአንድ በላይ ትርጉም ሊኖራቸው ስለሚችል ነው።

3.1. የሮሜ 3፡21-26 ቁልፍ የግሪክ ቃላት ጥናት

የሮሜ 3፡21-26 ክፍል የወንጌል ማዕከል የሆነውን የእግዚአብሔርን የማዳን ሥራ በግልጽ የሚያሳይ የነገረ መለኮት አውድ ነው። ጳውሎስ በዚህ ክፍል ውስጥ የተጠቀመባቸው አምስት

የግሪክ ቁልፍ ቃላት፣ ክርስቶስ በመስቀል ላይ የፈጸመውን ቤዛዊ ሥራ ከብሉይ ኪዳን የሥርየት ሥርዓት ጋር በማስተሳሰር የሰው ልጅ መዳን እንዴት እንደተከናወነ ይተነትናሉ።

የመጀመሪያው ቃል **ዲካዮሱኔ (Dikaiosune)** ሲሆን፣ ትርጉሙም ጽድቅ ማለት ነው። ይህ ቃል አንድን ሰው በተግባር ጻድቅ ከማድረግ ይልቅ፣ በእግዚአብሔር የፍርድ ዙፋን ፊት "ጻድቅ ብሎ ማወጅ" የሚለውን ሕጋዊ ውሳኔ ያመለክታል። ይህም እግዚአብሔር የሰውን ልጅ የሚያድንበት የጽድቅ መንገድ መሆኑን ያስተምረናል። እግዚአብሔር ራሱ ጻድቅ ስለሆነ፣ በወንጌል አማካኝነት አማኞችን በክርስቶስ ጽድቅ ቆጥረው በፊቱ ጻድቃን ያደርጋቸዋል።

ሁለተኛው ቃል **ዶክሳ (Doxa)** ወይም የእግዚአብሔር ክብር ነው። የሰው ልጅ በኃጢአት መውደቅ ምክንያት ያጣውን፣ በእግዚአብሔር መልክ እና አምሳል የመፈጠር ልዕልናን ያሳያል። ወንጌል የሰው ልጅ ያጣውን ይህንን መለኮታዊ ክብርና ክብር የሚመልስበትን መንገድ በክርስቶስ በኩል ያሳያል።

ሦስተኛው ቃል **አፖሉትሮሲስ (Apolutrosis)** ማለት ቤዛነት ነው። ይህ ቃል ባሪያን ነጻ ለማውጣት ወይም ምርኮኛን ለማስለቀቅ የሚከፈልን ዋጋ (Ransom) ያመለክታል። የሰው ልጅ ከኃጢአት ባርነት በክርስቶስ ደም ዋጋነት ሙሉ በሙሉ ነጻ መውጣቱን የሚገልጽ ቃል ነው። ይህ የሚያሳየው መዳናችን በክርስቶስ ውድ ዋጋ የተገዛ መሆኑን ነው።

አራተኛው እና እጅግ ጠቃሚው ቃል **ሂላስቴሪዮን (Hilasterion)** ሲሆን፣ ትርጉሙም ማስተሰሪያ ወይም የስርየት መክደኛ ማለት ነው። ይህ ቃል በብሉይ ኪዳን በታቦቱ ላይ የነበረውን "የስርየት መክደኛ" የሚያስታውስ ሲሆን፣ የእግዚአብሔርን ቁጣ የሚያበርድ እና ሞገስን የሚያስገኝ የመስዋዕት ማቅረቢያን ይወክላል። ክርስቶስ በመስቀል ላይ የፈሰሰው ደም፣ በእኛ ኃጢአት ምክንያት ሊመጣ የነበረውን የእግዚአብሔርን ፍርድ ያበርደናል። እንደተጻፈውም፣ እርሱ ለኃጢአታችን ማስተሰሪያ ነው (1 ዮሐ 2፥2)።

አምስተኛው ቃል **ፓሬሲስ (Paresis)** ወይም ማለፍ የሚል ትርጉም አለው። እግዚአብሔር ከክርስቶስ መስቀል በፊት የነበሩትን የሰው ልጅ ኃጢአቶች በቸልታ በማለፍ እና ጊዜያዊ ሽፋን በመስጠት ያሳየውን መለኮታዊ ትዕግስት ያመለክታል። ይህም የሚያሳየው እግዚአብሔር

በዘመናት ሁሉ ለሰው ልጅ የነበረውን የጽድቅ እቅድና ትዕግስት ነው። በዚህ መሠረት፣ ጳውሎስ የሚያስተምረን ወንጌል የሰው ልጅ ኃጢአት በክርስቶስ የማስተሰሪያ ሥራ (Hilasterion) አማካኝነት የተከፈለበት፣ አማኞችም በቤዛነት (Apolutrosis) ከባርነት የወጡበት፣ በግልጽም በፊቱ ጻድቃን ተብለው የታወጁበት (Dikaiosune) ታላቅ የመዳን ስጦታ ነው። ይህ የነገረ መለኮት ማዕቀፍ የእግዚአብሔርን ቅድስናና ፍቅር በአንድነት የሚያሳይ ነው።

የ Dikaiosune (ጽድቅ/ማጽደቅ) የትርጓሜ ክርክር

ጳውሎስ “ጽድቅ” (Dikaiosune) የሚለውን ቃል ሲጠቀም፣ በፍርድ ቤት ውስጥ የሚሰጥን ሕጋዊ ብይን (Forensic declaration) እንጂ የውስጣዊ ማንነትን የሞራል መቀየርን ለማመልከት አይደለም ። በካቶሊክ ስነ-መለኮት አስተሳሰብ፣ እግዚአብሔር አንድን ሰው ጻድቅ ነው የሚለው በሰውየው ውስጥ የተግባር ጽድቅ (Infused righteousness) ሲገኝ እና ከእግዚአብሔር ጸጋ ጋር ሲተባበር ነው የሚል እምነት አለ ። ካቶሊኮች መዳን በእምነት እና በመልካም ሥራ ጥምረት እንደሚገኝ፣ እንዲሁም አንድ ሰው ከባድ ኃጢአት (Mortal sin) ከሠራ የጽድቅ ሁኔታውን ሊያጣ እንደሚችል ያስተምራሉ።

ነገር ግን የፕሮቴስታንት (የተሐድሶ) አተረጓጎም፣ ጳውሎስ እያለ ያለው የክርስቶስ ጽድቅ ለኃጢአተኛው በነጻ ውጭያዊ በሆነ መንገድ እንደሚቆጠርለት (Imputed righteousness) መሆኑን አጥብቆ ያስተምራል ። ጆን ካልቪን እና ሌሎች ተርጓሚዎች እንደሚሉት፣ ይህ የእግዚአብሔር ጽድቅ የፈጣሪን ታማኝነት፣ ቅንነት፣ እና ፍጹም ፍትሐዊነት የሚያሳይ ማረጋገጫ ነው ። እግዚአብሔር እኛን ጻድቃን የሚለን በራሳችን ውስጥ አንዳች የጽድቅ ብቃት ስላገኘ ሳይሆን፣ ፍጹም የሆነውን የክርስቶስን ጽድቅ በእኛ ሂሳብ ላይ ገቢ ስላደረገው ነው።

የ Hilasterion (ማስተሰሪያ) የትርጓሜ ጥልቀት

Hilasterion (ሂላስቴሪዮን) የተሰኘው ቃል የክርስቶስን ሞት ከብሉይ ኪዳን የሥርየት ቀን ጋር ያገናኘዋል ። ሂላስቴሪዮን በግሪክ ትርጉም (Septuagint) ውስጥ 16 ጊዜ የተጠቀሰ ሲሆን በሁሉም ቦታዎች “የስርየት መክደኛ” (Mercy Seat) ተብሎ ተተርጉሟል።

በዘሌዋውያን 16 መሠረት ሊቀ ካህናቱ በዓመት አንዴ ወደ ቅድስተ ቅዱሳን ገብቶ የደም መስዋዕትን በታቦቱ መክደኛ (Mercy Seat) ላይ ይረጫል። ይህ ድርጊት የሕዝቡን ኃጢአት የሚያስተሰርይ እና የእግዚአብሔርን ቁጣ የሚያበርድ ነበር።

ጳውሎስ በሮሜ 3፡25 ኢየሱስ ክርስቶስን አዲሱ እና የመጨረሻው “የስርየት መክደኛ” አድርጎ ያቀርበዋል ። ኢየሱስ በመስቀል ላይ የፈሰሰው ደም፣ በኃጢአታችን ምክንያት በእኛ ላይ ሊወርድ የነበረውን መለኮታዊ ቁጣ እስከ መጨረሻው ተሸክሞ አብርዶታል (Propitiation / Satisfaction) ። አንዳንዶች ይህንን “ማስታረቅ” (Expiation – የኃጢአትን እድፍ ማጠብ) ብቻ አድርገው ሊተረጉሙት ይሞክራሉ፤ ነገር ግን ቃሉ እግዚአብሔር በኃጢአት ላይ ያለውን ቁጣ ማብረድን (Appeasement) የሚያካትት ጥልቅ ትርጉም አለው ። በዚህም አሰራር፣ እግዚአብሔር የኃጢአትን ቅጣት በመጠየቅ “ጻድቅ ፍርድ ሰጪ” መሆኑን፣ ቅጣቱንም በገዛ ልጁ ላይ በማድረግ ደግሞ በእርሱ የሚያምኑትን በሙሉ “አጽዳቂ” (Justifier) መሆኑን በአንድ ጊዜ አሳይቷል።

3.2. “የእምነት ብቻ” (Sola Fide) ትርጓሜ እና ታሪካዊ ክርክር

ሮሜ 3፡28 “ሰው ያለ ሕግ ሥራ በእምነት እንዲጸድቅ እንቆጥራለንና” ይላል ። ይህ ቁጥር በ16ኛው መቶ ክፍለ ዘመን በነበረው የቤተክርስቲያን ተሐድሶ (Reformation) ወቅት እጅግ አነጋጋሪ ከነበሩት ክፍሎች አንዱ ነው ። ማርቲን ሉተር አዲስ ኪዳንን ወደ ጀርመንኛ በሚተረጉምበት ወቅት፣ የጳውሎስን ሃሳብ ይበልጥ ለማብራራት በማሰብ “ብቻ” (Allein – Alone) የሚለውን ቃል ጨምሮ “በእምነት ብቻ” (By faith alone) በማለት ተርጉሞታል።

ይህ የሉተር ትርጉም በካቶሊክ ቤተክርስቲያን ዘንድ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ቃል እንደመጨመር ተቆጥሮ ከፍተኛ ትችት አስከትሏል ። ነገር ግን የሉተር አቋም የዳበረው ከሮሜ መልእክት መሠረታዊ መልእክት ሲሆን፣ ጽድቅ የምናገኘው በክርስቶስ ሥራ እንጂ በራሳችን መልካም ምግባር አለመሆኑን ለማረጋገጥ ነው ። ማርቲን ሉተር “እምነት ብቻ” (Sola Fide) ቤተክርስቲያን የምትቆምበት ወይም የምትወድቅበት መሠረታዊ አንቀጽ ነው ብሎ በጽኑ ያምን ነበር ። አንድ ሰው በእግዚአብሔር ፊት ነቀፋ የሌለበት ሆኖ ሊቆም የሚችለው የክርስቶስን ጽድቅ በእምነት በመቀበል ብቻ ነው።

ከዚህም ባሻገር፣ “ብቻ” የሚለው ቃል በሉተር ትርጉም ውስጥ መካተቱ እንደ አዲስ የተፈጠረ ስህተት ሳይሆን፣ ከእርሱ በፊት በነበሩ የእንግሊዝኛ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች ላይ በጽንሰ-ሀሳብ ደረጃ ተንጸባርቆ የምናገኘው እውነት ነው። ለምሳሌ በ1526 የታተመው የቲንዴል (Tyndale) መጽሐፍ ቅዱስ “አንድ ሰው ከሕግ ሥራዎች ውጪ በእምነት እንደሚጸድቅ እናስባለን” ይላል ። እንዲሁም የከቨርዴል (Coverdale – 1535)፣ የቢሾፕስ (Bishops – 1568) እና የጄኔቫ (Geneva – 1587) መጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች በሙሉ መጽደቅ ከማንኛውም የሕግ ሥራ ውጪ መሆኑን በግልጽ አስፍረዋል ። በመሆኑም፣ የሮሜ 3:28 አውዳዊ ትርጉም ማንኛውም የሕግ ሥራ (የሥነ-ምግባርም ሆነ የሥርዓት ሕግጋት) በሰው ልጅ ድነት ውስጥ ምንም ዓይነት አስተዋጽኦ እንደሌላቸው የሚያስረግጥ እና የእምነትን ብቸኛ ማዳን የሚያውጅ ነው ። አንዳንድ ወንጌላውያን ድነት በሁለት ደረጃ (በእምነት መጀመር እና በሥራ መፈጸም) እንደሚከናወን የሚያስቡበት መንገድ የተሐድሶን መሠረታዊ አስተምህሮ የሚክድ መሆኑን የዘርፉ ምሁራን ያሳስባሉ።

3.3. አውድ የትርጓሜ ንጉሥ ነው፡ ጳውሎስ እና ያዕቆብ

ብዙ ሰዎች የያዕቆብ መልእክት ምዕራፍ 2 እና የሮሜ መልእክት ምዕራፍ 3 እርስ በርስ የሚጋጩ ይመስላቸዋል። ያዕቆብ “አብርሃም በሥራ አልጸደቀምን?... ሰው በእምነት ብቻ ሳይሆን በሥራ እንዲጸድቅ ታያላችሁ” (ያዕቆብ 2፡21, 24) ሲል፣ ጳውሎስ ደግሞ “ያለ ሕግ ሥራ በእምነት ይጸድቃል” (ሮሜ 3፡28) ይላል።

በዚህ ጊዜ የአውድ (Context) አስፈላጊነት እጅግ ጎልቶ ይወጣል። “አውድ የትርጓሜ ንጉሥ ነው” (Context is King) እንደሚባለው፣ የግሪክ ቃላት ከአንድ በላይ ትርጉም ስላላቸው፣ ትክክለኛው ትርጉም የሚወሰነው በምንባቡ አውድ ነው ። ጳውሎስ Dikaioo (ማጽደቅ) የሚለውን ቃል ሲጠቀም “በእግዚአብሔር ፍርድ ቤት የጽድቅ ብይን ማግኘት” (Declare to be righteous) በሚለው ሕጋዊ አውድ ነው ። የጳውሎስ ተቀዳሚ ተደራሲያን እና ተቀናቃኞች መዳንን በገዛ ሥራቸው፣ በሕግ መታዘዝ እና በሥርዓት (እንደ ግርዘት ባሉ) ለማግኘት የሚሞክሩ አይሁዳውያን ናቸው ። ስለዚህ ጳውሎስ “በሕግ ሥራ ማንም አይጸድቅም” ይላል።

በአንጻሩ ያዕቆብ Dikaioo የሚለውን ቃል የሚጠቀመው “ጻድቅ መሆንን በተግባር

ማሳየት” (Shown to be righteous) በሚል ማህበራዊ እና ተግባራዊ አውድ ነው ። ያዕቆብ የሚከራከረው “አምናለሁ” እያሉ አኗኗራቸው ከእምነታቸው ጋር ፈጽሞ ከማይሄድ፣ ለድሆች ከማይራሩ እና እምነታቸው የሞተ ከሆነ ግብዝ ክርስቲያኖች ጋር ነው ። አብርሃም ይስሐቅን በመሰዊያው ላይ ሲያቀርብ፣ አስቀድሞ በዘፍጥረት 15 የነበረውን እምነቱን በተግባር አረጋገጠ እንጂ አዲስ ጽድቅ አላገኘም (New Living Translation ይህንን በሚገባ ይተረጉመዋል) ። ስለዚህ፣ ሁለቱም ሐዋርያት የተለያየን ችግር ለመፍታት የተለያየ አውድ ተጠቅመዋል እንጂ፣ በእግዚአብሔር የድነት መንገድ ላይ የተለያየ ወይም የሚጋጭ አቋም ኖሯቸው አይደለም።

3.4. የእግዚአብሔር ፍትሐዊነት ማረጋገጫ (The Demonstration of God’s Justice)

የሮሜ 3 ሌላው ትልቁ ስነ-መለኮታዊ ትርጓሜ ከእግዚአብሔር ፍትሐዊነት ጋር የተያያዘ ነው። ጳውሎስ በቁጥር 25-26 ላይ እንደሚያብራራው፣ እግዚአብሔር በብሉይ ኪዳን ዘመን የተፈጸሙትን ኃጢአቶች ወዲያውኑ ሳይቀጣ በማለፉ (Paresis – ትዕግስት/ማለፍ)፣ አንዳንዶች የእግዚአብሔርን ፍትሐዊነት ጥያቄ ውስጥ አስገብተውት ሊሆን ይችላል ። “እግዚአብሔር እንዴት የዳዊትን ዝሙትና ነፍስ ማጥፋት፣ ወይም የአብርሃምን ውሸት ዝም ብሎ ያልፋል? ፍትሐዊ አይደለምን?” የሚል ጥያቄ በሰዎች አእምሮ ይነሳል።

ጳውሎስ ሲመልስ፣ እግዚአብሔር እነዚያን ኃጢአቶች ቸል ያለው ፍትህን በማጓደል ሳይሆን፣ ለኃጢአት የሚገባው ሙሉ ቅጣት ወደፊት በመስቀል ላይ በክርስቶስ ኢየሱስ ላይ ስለሚወድቅ መሆኑን ያብራራል። ክርስቶስ ወደ ኋላ ለነበሩትም ወደ ፊት ለሚመጡትም ኃጢአቶች አንድ ጊዜ የመጨረሻ ዋጋ ከፈለ። መስቀሉ የእግዚአብሔር ጥልቅ ፍቅር መግለጫ ብቻ ሳይሆን፣ እግዚአብሔር ኃጢአትን ምን ያህል እንደሚጠላ እና ሳይቀጣ እንደማያልፍ ያሳየበት የፍትህ አደባባይ ነው።

በዚህም አሰራር፣ እግዚአብሔር ህዝቡን ሁሉ በመታደግ የገባውን ኪዳን ጠብቋል። እስራኤላውያን በዓለም ፊት የእግዚአብሔርን በረከት እና ብርሃን ማሳየት ሲገባቸው በተደጋጋሚ ተስኗቸው ነበር። ኢየሱስ ክርስቶስ ግን እንደ ፍጹም እስራኤላዊ በመሆን የተመረጡት ህዝቦች ማድረግ ያልቻሉትን ታዛዥነት በመፈጸም፣ የእግዚአብሔርን የማዳን

ተስፋ ለአሕዛብም ለአይሁድም እውን አደረገ።

4. ተግባራዊ ትግበራ (Practical Application)

ማንኛውም የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ግቡ ትክክለኛውን የመጀመሪያ ትርጉም ማግኘት እና የስነ-መለኮት ዕውቀት ማካበት ብቻ ሳይሆን፣ ያ እውነት በዘመናችን ላለ የክርስቲያን ሕይወት እንዴት እንደሚተገበር ማሳየት ጭምር ነው። መጽሐፍ ቅዱስ እውነቶች ሁሉ የተሰበሰቡበት ቤተ-መጻሕፍት እንደመሆኑ መጠን፣ ከባህል ባህል የሚሻገር ዘመን ተሻጋሪ እውነት አለው። የሮሜ ምዕራፍ 3 እጅግ ጥልቅ ስነ-መለኮታዊ ትምህርቶችን ቢይዝም፣ ለዕለታዊ ሕይወታችን የሚሆኑ ጠንካራ ተግባራዊ ትምህርቶችን ይሰጠናል።

4.1. ኃጢአተኝነትን አምኖ መቀበል እና በራስ አለመመካት

የሕግ እና የሃይማኖት ስርዓቶች ዋነኛ ዓላማ የሰውን ልጅ ድክመት እና ኃጢአተኝነት ማሳየት ነው ። ሰዎች በእግዚአብሔር ትእዛዛት (አድርግ እና አታድርግ በሚሉት የሞራል ሕግጋት) ፊት ሲቆሙ፣ በገዛ ጥረታቸው መቼም ቢሆን የእግዚአብሔርን መለኪያ ማሟላት እንደማይችሉ በግልጽ ይገነዘባሉ። ይህ እውነት ዛሬም ቢሆን ክርስቲያኖች በገዛ ጽድቃቸው፣ በቤተክርስቲያን ተሳትፏቸው፣ ወይም በመልካም ምግባራቸው በእግዚአብሔር ፊት እንዳይመኩ ያስተምራል።

ጳውሎስ “ትምክህት እንግዲህ ወዴት ነው? እርሱ ቀርቶአል” (ቁጥር 27) እንደሚል፣ መዳን በእኛ ብቃት ሳይሆን በነፃ የተሰጠ ስጦታ ስለሆነ፣ በቤተክርስቲያን ውስጥም ሆነ በእግዚአብሔር ፊት ለምንም ዓይነት የሰዎች የትዕቢት መንፈስ ቦታ የለውም ። ራስን ማጽደቅ (Self-righteousness) የወንጌል ትልቁ ጠላት ነው። በምትኩ፣ ሁላችንም ከእግዚአብሔር ክብር የጎደለን መሆናችንን ተቀብለን፣ የተሰጠንን ጸጋ ተገንዝበን በትህትና እና በምስጋና መኖር ይገባናል።

4.2. በእግዚአብሔር ነጻ ጸጋ ሙሉ በሙሉ ማረፍ (Resting Completely in Grace)

በክርስቶስ ኢየሱስ የሆነውን ቤዛነት መረዳት አእምሮን የሚያሳርፍ ነጻነትን ያመጣል። ክርስቲያኖች በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነትን ለማግኘት የራሳቸውን ሥራ መጨመር፣

ማዳቀል ወይም ጸጋውን ለማገዝ መሞከር የለባቸውም ። እግዚአብሔር ሙሉውን የኃጢአት ዋጋ በክርስቶስ በኩል ስለከፈለ፣ በእምነት ስጦታውን መቀበል እና በእግዚአብሔር ጸጋ ሙሉ በሙሉ ማረፍ (Rest completely in the free grace) ያስፈልጋል።

የኃጢአት የጥፋተኝነት ስሜት እና ውርደት (Shame) አእምሯችንን ሲያጠቃው፣ ጠላት የማይገባቸው እና ውድቅ እንደሆኑ አድርጎ ሲያሳምናቸው፣ ምላሻቸው መሆን ያለበት የራሳቸውን ጥረት ማሳየት ሳይሆን አባት እጆቹን ዘርግቶ እንደሚቀበላቸው ማሰብ ነው። የክርስቶስ ደም የእግዚአብሔርን ቁጣ እንዳበረደው እና ፍትህን እንዳረጋገጠ (Propitiation) በማስታወስ፣ ወደ አምላካችን በእምነት መቅረብ እንችላለን ። መዳን በሥራ ባለመሆኑ፣ ድነትን በማጣት ፍርሃት ውስጥ ከመኖር ይልቅ፣ በተሰጠን የእግዚአብሔር ልጅነት መብት መደሰት እንችላለን።

4.3. በክርስቶስ ያለ እኩልነት፣ አንድነት እና የአምልኮ ሕይወት

በሮሜ 3 እንደተብራራው፣ አይሁድም ሆኑ አሕዛብ፣ የተገረዙትም ሆኑ ያልተገረዙት የሚጸድቁት በአንድ መንገድ ነው፤ እርሱም በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን ነው (ቁጥር 28-30) ። “ሁሉም ኃጢአት ሠርተዋል፣ የእግዚአብሔርም ክብር ጎድሏቸዋል”፤ ሁሉም ደግሞ በክርስቶስ ቤዛነት በነጻ ይጸድቃሉ ። ይህ እውነት የእግዚአብሔር ልጆች በሙሉ እኩል መሆናቸውን ያረጋግጣል ። በማህበረሰብ፣ በዘር፣ በባህል፣ በትምህርት፣ ወይም በማህበራዊ ደረጃ ምክንያት አንዱ ከሌላው የተሻለ ሆኖ መቅረብ አይችልም።

በእግዚአብሔር ፊት ሁላችንም እኩል ኃጢአተኞች እንደነበርን እና ሁላችንም በአንድ የክርስቶስ ደም በነጻ እንደዳንን ማወቃችን፣ እርስ በርስ እንዳንወዳደር፣ እንዳንነጻጸር እና ተከፋፍለን እንዳንኖር ያደርገናል ። ይልቁንም፣ እንደ አንድ ቤተሰብ በአንድነት ልንሠራ፣ ልንዋደድ እና እግዚአብሔርን ልናመልክ ይገባል ። ይህ ማህበራዊ አንድነት ቤተክርስቲያንን ለዓለም ብርሃን እንድትሆን ያደርጋታል። በተጨማሪም፣ የዳንበትን የጸጋ መንገድ ማወቃችን አምልኮን የሳምንት መጨረሻ (የእሁድ) ፕሮግራም ብቻ ሳያደርገው፣ የዘወትር የሕይወት ዘይቤያችን (Lifestyle of worship) እንዲሆን ያነሳሳናል ። የህጻናት እና የአዳዲስ አማኞች ጥያቄዎችን (ለምሳሌ እግዚአብሔር ለምን ክፉ ነገሮችን ይፈቅዳል? ወይም እንዴት

ያድናል? የሚሉ ጥያቄዎችን) ስንመልስ፣ ይህንን የጸጋ እና የፍትህ ሚዛን በቀላሉ ልናስረዳቸው ይገባል።

4.4. የእግዚአብሔርን ፍትሐዊነት ማመን እና ለሉዓላዊነቱ መገዛት

ሰዎች ብዙ ጊዜ በዓለም ላይ በሚፈጸሙ ክስተቶች ወይም በራሳቸው ሕይወት በሚደርስባቸው መከራ የእግዚአብሔርን አሠራር ጥያቄ ውስጥ ያስገባሉ ። አንዳንዶች የሰው ልጅ የቱንም ያህል ክፉ ቢሆን እግዚአብሔር ፍቅር ስለሆነ አይቀጣም ብለው ያስባሉ፤ ሌሎች ደግሞ እግዚአብሔር ጨካኝ ፈራጅ ነው ብለው ይወቅሳሉ። ነገር ግን የሮሜ 3 የሚያሳየው እግዚአብሔር ፍጹም አፍቃሪ (ጸጋን የሚሰጥ) ብቻ ሳይሆን ፍጹም ጻድቅ ፈራጅም (ኃጢአትን የሚቀጣ) መሆኑን ነው ።

እግዚአብሔር ለሕዝቡ የገባውን ቃል ኪዳን መቼም ቢሆን አያጥፍም፤ የሰው አለማመን እና ክህደት የእግዚአብሔርን ታማኝነት ሊሸረው አይችልም (ቁጥር 3-4) ። የኢሳይያስ 3 ትንቢት እንደሚያሳየው፣ የእግዚአብሔር ድንጋጌዎች (Decrees) ሊቀየሩ ወይም ሊዘገዩ አይችሉም። እግዚአብሔር አስቀድሞ የወሰነውን የታሪክ እና የድነት መንገድ ማንም ሊያደናቅፈው አይችልም ። ስለዚህ በማንኛውም የሕይወት ሁኔታ ውስጥ የእግዚአብሔር መንገድ ከእኛ መንገድ የላቀ መሆኑን ተረድተን ለሉዓላዊነቱ መገዛት፣ ውሳኔዎቹን ማከበር፣ እና በሚያደርገው ሁሉ ፍትሐዊ መሆኑን አምነን መቀበል ይገባናል።

5. ማጠቃለያ

የሮሜ መልእክት ምዕራፍ 3 መላውን የመጽሐፍ ቅዱስ የማዳን ታሪክ፣ የሰውን ልጅ ውድቀት፣ እና የእግዚአብሔርን የጸጋ አሠራር በአንድ ምዕራፍ አጠቃሎ የሚያሳይ አስደናቂ የስነ-መለኮት ማዕከል ነው። ይህ ምዕራፍ የሰውን ልጅ መንፈሳዊ ኪሳራ በማያሻማ ሁኔታ ከገለጸ በኋላ፣ የእግዚአብሔርን ድንቅ የመዳን ስጦታ ያቀርባል።

በጥናቱ እንደተመለከትነው፣ ጳውሎስ ሕግን የሰጠበት ዓላማ ሰዎችን ኃጢአተኝነታቸውን እንዲያስተውሉ ለማድረግ እንጂ፣ በሕግ ሥራ እንዲጸድቁ አይደለም ። አይሁዳውያን ምንም እንኳን የእግዚአብሔር ቃል አደራ የተሰጣቸው ቢሆኑም፣ በገዛ ጥረታቸው እንደ አሕዛብ ሁሉ ከኃጢአት እስራት ማምለጥ አልቻሉም። መፍትሔው የመጣው “አሁን ግን” በሚለው

መለኮታዊ ጣልቃ ገብነት ሲሆን፣ ይህም ከሕግ እና ከነቢያት የተመሰከረለት የእግዚአብሔር ጽድቅ በኢየሱስ ክርስቶስ ሞት እና ትንሳኤ በኩል መገለጡ ነው።

ይህ ጽድቅ (Dikaiosune) በሥራ የሚገኝ ሳይሆን በጸጋ የተሰጠ የፍርድ ቤት ነጻ መውጣት አዋጅ (Forensic justification) ነው ። ኢየሱስ ክርስቶስ የስርየት መክደኛ (Hilasterion) በመሆን የእግዚአብሔርን ቁጣ ስለተቀበለ፣ እግዚአብሔር ፍትሐዊነቱን ሳያጎድል ኃጢአተኛውን ማጽደቅ ችሏል ። በዚህም ምክንያት፣ ማናችንም ብንሆን በመልካም ምግባራችን፣ በሃይማኖታዊ ሥርዓታችን፣ ወይም በዘር ግንዳችን በእግዚአብሔር ፊት ልንመካ አንችልም።

የ”እምነት ብቻ” (Sola Fide) ትምህርት ታሪካዊ ክርክሮችን ቢያስነሳም፣ አውዳዊ ትርጓሜው እንደሚያስረዳው መዳን የእግዚአብሔር ሙሉ ስጦታ መሆኑን እና የሰዎች ምንም ዓይነት የተግባር አስተዋጽኦ ለጽድቅ ዋጋ እንደሌለው ያረጋግጣል ። ይህን ታላቅ እውነት መረዳት፣ ክርስቲያኖች በእግዚአብሔር ጸጋ ላይ ብቻ እንዲደገፉ፣ በሰዎች መካከል ያለውን የትዕቢት ግድግዳ አፍርሰው በእኩልነት እንዲተያዩ፣ እንዲሁም ለሕግ ሥራ ሳይሆን ከእግዚአብሔር ለተቀበሉት ፍቅር ምላሽ በመስጠት በቅድስና እና በእውነተኛ አምልኮ እንዲኖሩ ያደርጋቸዋል።

በአጠቃላይ፣ የሮሜ 3 መልእክት የክርስትና እምነት እምብርት ነው። የኃጢአታችንን ጥልቀት፣ የክርስቶስን መስዋዕትነት ታላቅነት፣ እና የእግዚአብሔርን ጸጋ ስፋት በግልጽ ያሳያል። እያንዳንዱ አማኝ ይህንን እውነት በሕይወቱ በመተግበር፣ በራሱ ጥረት መዳን እንደማይችል አምኖ፣ በኢየሱስ ክርስቶስ በሆነው ቤዛነት ላይ ብቻ እምነቱን ሊጥል ይገባዋል። ይህ ሲሆን ብቻ ነው የእግዚአብሔር ክብር በሕይወታችን የሚንጸባረቀው፤ ትምክህት ሁሉ ተወግዶ ለእግዚአብሔር ብቻ እውነተኛ አምልኮ የሚቀርበው ። ይህ ጥልቅ እውነት በመላው የቤተክርስቲያን ታሪክ ውስጥ የሰዎችን ሕይወት ሲለውጥ እንደኖረ ሁሉ፣ ዛሬም ለሚያምኑት ሁሉ የእግዚአብሔር ኃይል ሆኖ ይቀጥላል።

📖 ሮሜ ምዕራፍ 4

የሮሜ መልእክት በሐዋርያው ጳውሎስ ከተጻፉት መልእክቶች ሁሉ እጅግ ጥልቅ፣ ሥርዓታዊ እና ሰፊ ሥነ መለኮታዊ ትንታኔን የያዘ መጽሐፍ ነው። ይህ መጽሐፍ የክርስትናን እምነት መሠረታዊ አስተምህሮዎች በተለይም የድኅነትን (የመዳንን) መንገድ በስፋት የሚያብራራ ታላቅ ጽሑፍ ተደርጎ ይወሰዳል። የሮሜ ምዕራፍ 4 የዚህ ታላቅ መልእክት እምብርት ሲሆን፣ እግዚአብሔር የሰውን ልጅ እንዴት እንደሚያጸድቅ በተጨባጭ ታሪካዊ ማስረጃዎች የሚያሳይ ክፍል ነው። የዚህን ምዕራፍ ጥልቅ ሐሳብ በሚገባ ለመረዳት የምዕራፉን ታሪካዊ እና ሥነ መለኮታዊ አውድ፣ የጽሑፉን ዝርዝር ምልከታ እና ትርጓሜ፣ እንዲሁም ለዘመናችን አማኞች ያለውን ተግባራዊ ትግበራ በቅደም ተከተል መመርመር እጅግ አስፈላጊ ነው። ይህ ትንታኔ የተዘጋጀው እነዚህን አራት ምሰሶዎች (አውድ፣ ምልከታ፣ ትርጓሜ እና ትግበራ) መሠረት በማድረግ ለጥልቅ መንፈሳዊ ጥናት እና ለዕለታዊ የሕይወት ትግበራ በሚመች መልኩ ነው።

የምዕራፉ ታሪካዊ እና ሥነ መለኮታዊ አውድ
የሮሜ ምዕራፍ 4 ሐሳብ በአየር ላይ የተንጠለጠለ ሳይሆን፣ ሐዋርያው ጳውሎስ ከመጀመሪያው ምዕራፍ ጀምሮ በዘዴ እና በከፍተኛ አመክንዮ ሲገነባው የቆየው የክርክር ማሳረጊያ ነው ። የሮሜ መልእክት አጠቃላይ አወቃቀርን ስንመለከት፣ ከምዕራፍ 1 እስከ 8 ያለው ክፍል የክርስትናን መሠረታዊ አስተምህሮዎች (Christian doctrine) ያብራራል፤ ይኸውም ኃጢአትን፣ ድኅነትን እና መቀደስን ያካተተ ነው ። ከምዕራፍ 9 እስከ 11 ስለ እስራኤል ያለፈ፣ የአሁን እና የወደፊት ዕጣ ፈንታ ሲያትት፣ ከምዕራፍ 12 እስከ 16 ደግሞ ተግባራዊ የክርስቲያን አኗኗርን ያስተምራል።

የሮሜ 4 ትክክለኛ አውድ የሚመነጨው በመጀመሪያዎቹ ሦስት ምዕራፎች ከተነሳው የሰው ልጅ አጠቃላይ የኃጢአት ውድቀት እና የእግዚአብሔር ጽድቅ አስፈላጊነት ነው ። ሐዋርያው ጳውሎስ በሮሜ ምዕራፍ 1 ላይ፣ አሕዛብ (Gentiles) በተፈጥሮ እና በፍጥረት የተገለጠውን የእግዚአብሔርን እውነት በማመፃቸው እና ፈጣሪን ትተው ፍጡርን በማምለካቸው ምክንያት በእግዚአብሔር ቁጣ ሥር መውደቃቸውን በግልጽ ያሳያል (ሮሜ 1:18-32) ። በዚህም አሕዛብ “ኃጢአተኞች” እና “ዓመፀኞች” መሆናቸውን ያስረግጣል።

በመቀጠል በሮሜ ምዕራፍ 2 ላይ ጳውሎስ ትኩረቱን ወደ አይሁዳውያን ያዞራል። አይሁዳውያን የእግዚአብሔርን ሕግ እና የግዝረትን ሥርዓት በመያዛቸው ብቻ ከእግዚአብሔር ፍርድ እንደሚያመልጡ እና ከአሕዛብ የተሻሉ እንደሆኑ ያስቡ ነበር። ነገር ግን ጳውሎስ ይህንን ግብዝነት በጥብቅ ይነቅፋል፤ እግዚአብሔር በውጫዊ ሥርዓት ወይም በዘር ሐረግ ሳይሆን በሰው ልብ እና በሥራ እንደሚፈርድ ያስረዳል (ሮሜ 2፡1-29)። አይሁዳውያን ሕጉ ቢኖራቸውም ሕጉን ባለመፈጸማቸው ምክንያት ልክ እንደ አሕዛብ በኵነኔ ሥር መሆናቸውን ያጋልጣል።

ይህ የሐሳብ ፍሰት በሮሜ ምዕራፍ 3 ላይ ወደ ከፍተኛ እና አስፈሪ መደምደሚያ ይደርሳል፤ ይኸውም “ሁሉም ኃጢአትን ሠርተዋል የእግዚአብሔርም ክብር ጎድሎአቸዋል” (ሮሜ 3፡ 23) የሚል አጠቃላይ ብይን ነው። በዚህም መሠረት ማንም ሰው፣ አይሁዳዊም ሆነ አሕዛብ፣ በሕግ ሥራ ሊጸድቅ እንደማይችል፣ ነገር ግን የእግዚአብሔር ጽድቅ ያለ ሕግ መገለጡን፣ ይህም ጽድቅ በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን ለሚያምኑ ሁሉ በነጻ የሚሰጥ መሆኑን ያስተምራል (ሮሜ 3፡21-31)። ጳውሎስ ትምክህት ሁሉ በእምነት ሕግ እንደተሻረ እና መጽደቅ በእምነት ብቻ መሆኑን ካወጀ በኋላ፣ አንድ ትልቅ ጥያቄ ሊነሳ እንደሚችል ይገነዘባል።

ጥያቄውም፡- “ይህ በእምነት ብቻ የመጽደቅ ትምህርት አዲስ ፈጠራ ነው ወይስ ከጥንት ጀምሮ የነበረ የእግዚአብሔር አሠራር ነው?” የሚል ነበር ። በአንደኛው መቶ ክፍለ ዘመን ለነበሩ አይሁዳውያን ይህ ትምህርት እጅግ አዲስ እና አስደንጋጭ ነበር ። አይሁዳውያን የሕግ ሥራ ለጽድቅ መሠረት ነው ብለው በጥብቅ ያምኑ ነበር። በመሆኑም፣ ጳውሎስ ይህ የጽድቅ መንገድ አዲስ ፈጠራ ሳይሆን ከብሉይ ኪዳን ጀምሮ የነበረ ጥንታዊ የእግዚአብሔር አሠራር መሆኑን ለማስረገጥ እና ተቃውሞዎችን አስቀድሞ ለመመለስ ወደ ሮሜ ምዕራፍ 4 ይሻገራል ። ይህንን ለማድረግ ደግሞ የአይሁድ ብሔር መሥራች እና የብሉይ ኪዳን ታላቅ አባት የሆነውን አብርሃምን፣ እንዲሁም ታላቁን ንጉሥ ዳዊትን እንደ ዋና እና ሕያው ማሳያ ይጠቀማል። በአይሁድ ትውፊት ውስጥ አብርሃም የሕግ ሥራዎችን ሁሉ የፈጸመ እና በሥራው የጸደቀ ፍጹም ሰው ተደርጎ ይቆጠር ነበር ። ጳውሎስ ይህንን የተሳሳተ ትውፊት በመገልበጥ፣ የብሔሩ አባት የሆነው አብርሃም ራሱ የጸደቀው በሥራ ሳይሆን በእምነት መሆኑን በጥልቀት ያስረዳል።

የሮሜ ምዕራፍ 4 በአብርሃም ሕይወት ላይ በመመሥረት፣ የሰው ልጅ ጽድቅ የሚገኘው በሥራ ሳይሆን በእግዚአብሔር ጸጋ እና በሰው እምነት አማካኝነት ብቻ እንደሆነ የሚያሳይ ወሳኝ ክፍል ነው። ጳውሎስ የብሉይ ኪዳንን ምስክርነት በመጥቀስ፣ ጽድቅ ከዘመናት በፊት በታማኝ ሰዎች ሕይወት ውስጥ እንዴት እንደተገለጸ በግልጽ ያሳያል።

በመጀመሪያ፣ ከሮሜ 4፥1 እስከ 5 ባለው ክፍል ጳውሎስ አብርሃም በእምነት መጽደቁን ያነሳል። ዘፍጥረት 15፥6ን በመጥቀስ፣ አብርሃም ያመነበት እምነት ለጽድቅ እንደተቆጠረለት ያስታውሳል። በዚህም ጽድቅ እንደ ደመወዝ ለሥራ የሚሰጥ ሳይሆን፣ እንደ ስጦታ በጸጋ የሚገኝ መሆኑን አብርሃም ማሳያ ነው።

በመቀጠል፣ ከሮሜ 4፥6 እስከ 8 ባለው ክፍል የዳዊትን ብፅዕና እና ይቅርታን ይተነትናል። መዝሙር 32፥1-2ን በመጥቀስ፣ እግዚአብሔር ኃጢአትን የማይቆጥርበት እና በምሕረቱ የሚሸፍንበት ሁኔታ የሰው ልጅ እውነተኛ ደስታና ሰላም መሠረት መሆኑን ይገልጻል። ጽድቅ በእግዚአብሔር ምሕረት ላይ የተመሠረተ እንጂ በሰው ጥረት ላይ አይደለም።

ከሮሜ 4፥9 እስከ 12 ባለው ክፍል ጳውሎስ የጽድቅ እና የግዝረትን ታሪካዊ ቅደም ተከተል ይፈትሻል። አብርሃም የጸደቀው ሳይገረዝ በፊት መሆኑን (ዘፍጥረት 17፥10-11) በማሳየት፣ እምነት ከግዝረት እንደሚቀድም ያስተምራል። ይህም አብርሃም ለተገረዙትም ሆነ ለትገረዙት ሁሉ አባት እንዲሆን ያስችለዋል።

ከሮሜ 4፥13 እስከ 17 ያለው ክፍል የተስፋውን ቃል እና የሕግን ተቃርኖ ይዳስሳል። የተስፋው ቃል መፈጸም በሕግ ሥራ ሳይሆን በእምነት እና በጸጋ ላይ የተመሠረተ ነው። ይህ የሚያሳየው የእግዚአብሔር ቃል ለሰው ልጅ ያለው ኪዳን የጸጋ መሆኑን ነው።
ከሮሜ 4፥18 እስከ 22 ያለው ክፍል የአብርሃምን እምነት ጥልቀት እና ተፈጥሮ ይገልጻል። አብርሃም ተስፋ በሚያስቆርጥ ሁኔታ ውስጥ እንኳ ለእግዚአብሔር ክብር በመስጠት ጽኑ እምነት ነበረው። እግዚአብሔር የሰጠውን የተስፋ ቃል ለመፈጸም ኃይል እንዳለው በልቡ ሙሉ በሙሉ ተማምኖ ነበር።

በመጨረሻም፣ ከሮሜ 4፥23 እስከ 25 ባለው ክፍል ጳውሎስ ወደ ክርስቶሎጂያዊ ማጠቃለያ ይመጣል። የአብርሃም ታሪክ ለአዲስ ኪዳን አማኞች ያለው ትርጉም ታላቅ ነው። አብርሃም ስለ እምነቱ እንደ ጻድቅ እንደተቆጠረ፣ ለእኛም ስለ ኃጢአታችን አልፎ የተሰጠውን እና ስለ ጽድቃችን የተነሣውን ክርስቶስን ማመን ለጽድቅ ይቆጠርልናል።

በአጠቃላይ፣ ይህ ክፍል ጽድቅ የክርስቶስን የሞትና የትንሣኤ ሥራ በእምነት በመቀበል ብቻ የሚገኝ ስጦታ መሆኑን ያረጋግጣል። እግዚአብሔር ጻድቅ እንዲያደርገን የሚጠይቀው በክርስቶስ ላይ ያለን ታማኝ እምነት ብቻ ነው። ይህ እውነት በአብርሃም ሕይወት ውስጥ እንደተገለጠ ሁሉ፣ ዛሬም ለእኛ የደኅንነታችን መሠረት ነው።

የሮሜ ምዕራፍ 4 ምልከታ እና ዝርዝር ትርጓሜ
ሐዋርያው ጳውሎስ ክርክሩን የሚያቀርበው እጅግ ጥልቅ በሆነ የቃላት አጠቃቀም እና ሥነ መለኮታዊ ትንታኔ ነው። ምዕራፉን በስድስት ዋና ዋና ክፍሎች ከፍሎ መመልከት እና መተርጎም የሐሳቡን ጥልቀት ለመረዳት ያስችላል።

1. ጽድቅ በእምነት እንጂ በሥራ አለመሆኑ (ሮሜ 4፡1-5)

ጳውሎስ ምዕራፉን የሚጀምረው የአይሁዳውያንን ትኩረት የሚስብ ጠንካራ ጥያቄ በማንሳት ነው፡ “እንግዲህ በሥጋ አባታችን የሆነ አብርሃም ምን አገኘ እንላለን?” (ሮሜ 4፡1)። ይህ ጥያቄ የአይሁድን ሥጋዊ ትምክህት በቀጥታ የሚሞግት እና አብርሃም በእግዚአብሔር ፊት ያገኘው ሞገስ መሠረቱ ምንድን ነው? የሚለውን የሚመረምር ነው ። አይሁዳውያን አብርሃም በሥራው፣ በታዛዥነቱ እና በጽድቁ ምክንያት በእግዚአብሔር ዘንድ ሞገስን እንዳገኘ ያስቡ ነበር። ነገር ግን ጳውሎስ በቁጥር 2 ላይ ለዚህ መላምት ኃይለኛ ምላሽ ይሰጣል፤ “አብርሃም በሥራ ጸድቆ ቢሆን የሚመካበት አለውና፥ ነገር ግን በእግዚአብሔር ዘንድ አይደለም”። የሰው ልጅ በራሱ ጥረት እና መልካም ሥራ የሚጸድቅ ቢሆን ኖሮ፣ ለራሱ ክብር እና ትምክህት ይኖረው ነበር፤ የድኅነቱ ባለቤት ራሱ ይሆን ነበር። ነገር ግን በእግዚአብሔር ፊት ፍጹም የሆነ ሥራ ሊያቀርብ የሚችል ማንም የለም።

ይህንን ታላቅ የሥነ መለኮት እውነት ለማስረገጥ ጳውሎስ ወደ ዘፍጥረት 15፡6 በመሄድ ታሪካዊ መረጃ ይጠቅሳል፤ “አብርሃምም እግዚአብሔርን አመነ ጽድቅም ሆኖ ተቈጠረለት” (ሮሜ 4፡3) ። በዚህ ስፍራ ላይ “ተቆጠረለት” (በግሪክ ሎጊዞማይ – logizomai) የሚለው ቃል ከፍተኛ ሥነ መለኮታዊ ክብደት አለው ። ይህ ቃል በመሠረቱ የሂሳብ፣ የፋይናንስ ወይም የንግድ ቃል ሲሆን፣ አንድን ነገር በሌላ ሰው የሂሳብ መዝገብ ላይ ማስገባት፣ መመዝገብ ወይም መመደብ (Imputation) ማለት ነው ። አብርሃም በራሱ የተፈጥሮ ባሕርይ ፍጹም የሆነ የራሱ ጽድቅ ስላልነበረው፣ እግዚአብሔር በእምነቱ ምክንያት የሌለውን ጽድቅ እንዳለው አድርጎ በመዝገቡ ላይ ጻፈለት (ቆጠረለት) ማለት ነው።

ሐሳቡን ይበልጥ ግልጽ እና ተግባራዊ ለማድረግ በቁጥር 4 እና 5 ላይ የጸጋን (Grace) እና የዕዳን (Debt/Wages) ልዩነት በሚያስገርም የሥራ ዓለም ምሳሌ ያብራራል ። “ለሚሠራ ደመወዝ እንደ ዕዳ ነው እንጂ እንደ ጸጋ አይቈጠርለትም” ይላል (ሮሜ 4፡4) ። አንድ ሰው ላደረገው የጉልበት ሥራ የሚከፈለው ደመወዝ እንደ ስጦታ ወይም ጸጋ ሳይሆን እንደ መብት (ዕዳ) ነው የሚቆጠረው ። አሠሪው ለሠራተኛው ደመወዝ ሲከፍል ቸርነት እያደረገ አይደለም፤ ያለበትን የሕግ ግዴታ እየተወጣ ነው እንጂ። ነገር ግን መጽደቅ የሰው ሥራ ዋጋ አይደለም። አንድ ሰው የእግዚአብሔርን ሕግጋት ሁሉ ያለምንም እንከን ፈጽሞ ቢሆን ኖሮ፣ ጽድቅን እንደ ደመወዝ (ካሳ) መቀበል ይችል ነበር፤ ሆኖም ሁሉም ኃጢአትን ስለሠሩ ይህ ፈጽሞ የማይቻል ሆኗል።

ስለዚህ፣ በሮሜ 4፡5 ላይ “ነገር ግን ለማይሠራ፥ ኃጢአተኛውንም በሚያደድቅ ለሚያምን ሰው እምነቱ ጽድቅ ሆኖ ይቆጠርለታል” በማለት አስደናቂውን የጸጋ ወንጌል ያውጃል ። እዚህ ላይ እግዚአብሔር የሚያጸድቀው “ኃጢአተኛውን” (በግሪኩ አሴቤ – ungodly) መሆኑ እጅግ አስገራሚ እና ከሰው ልጅ የፍትሕ ሥርዓት ተቃራኒ የሆነ ሐሳብ ነው ። በሰብዓዊ ፍርድ ቤት ዳኛ ኃጢአተኛውን ካጸደቀ ፍትሕን እንዳጓደለ ይቆጠራል። እግዚአብሔር ግን በራሱ ታላቅ የቤዛነት ሥራ (በክርስቶስ መስቀል) አማካይነት የፍትሕን ጥያቄ ስለመለሰ፣ አቅም የሌለውን እና በራሱ ጽድቅ የሌለውን ኃጢአተኛ በእምነት ብቻ በነጻ ያጸድቀዋል ። ይህ የሚያሳየው ጽድቅ የሰውን መልካምነት መሠረት አድርጎ የሚሰጥ ሳይሆን፣ በእግዚአብሔር ፍጹም ምሕረት፣ ጸጋ እና ፍቅር ላይ የተመሠረተ መሆኑን ነው።

2. የዳዊት ምስክርነት፡ የኃጢአት አለመቆጠር (ሮሜ 4፡6-8)

ጳውሎስ ክርክሩን በአብርሃም ታሪክ ላይ ብቻ አላቆመም። የአብርሃምን ታሪክ ካብራራ በኋላ፣ ሁለተኛውን ታላቅ የአይሁድ አባት፣ ንጉሥ ዳዊትን፣ ምስክር አድርጎ ያቀርባል ። አብርሃም ሕግ ከመሰጠቱ በፊት የነበረ ሲሆን፣ ዳዊት ደግሞ በሕግ ዘመን የነበረ ታላቅ የእስራኤል ንጉሥ ነው ። ዳዊትም የጸደቀው በሕግ ሥራ ሳይሆን በእግዚአብሔር ጸጋ መሆኑን ለማሳየት ጳውሎስ መዝሙር 32፡1-2ን ቃል በቃል ይጠቅሳል።

በሮሜ 4፡6-8 ላይ እንዲህ ይላል፡ “እንደዚህ ዳዊት ደግሞ እግዚአብሔር ያለ ሥራ ጽድቅን ስለሚቆጥርለት ስለ ሰው ብፅዕና ይናገራል እንዲህ ሲል። ዓመፃቸው የተሰረየላቸው ኃጢአታቸውም የተከደነላቸው ብፁዓን ናቸው፤ ጌታ ኃጢአቱን የማይቆጥርበት ሰው ብፁዕ ነው” ። ዳዊት ይህንን መዝሙር የጻፈው ከቤርሳቤህ ጋር ዝሙት ፈጽሞ እና ባሏን ኦርዮንን በጦር ሜዳ አስገድሎ እጅግ ከባድ እና ድርብ ኃጢአት ውስጥ ከወደቀ በኋላ፣ ንስሐ ገብቶ የእግዚአብሔርን ይቅርታ ባገኘ ጊዜ እንደሆነ በሰፊው ይታመናል ። ዳዊት በሙሴ ሕግ ሚዛን ቢታይ ኖሮ ሞት ይገባው ነበር፤ ምንም ዓይነት የእንስሳት መሥዋዕት ሥርዓት ሆነ የወደፊት መልካም ሥራ የእርሱን ነፍሰ ገዳይነት እና አመንዝራነት ሊያጥብ ወይም ሊክስ አይችልም ነበር ። ዳዊት ያገኘው ብቸኛ መውጫ መንገድ የእግዚአብሔር ጸጋ እና ይቅርታ ብቻ ነበር።

በዚህ ክፍል ውስጥ ጳውሎስ “መቆጠር” (Imputation) የሚለውን ጽንሰ ሐሳብ በሁለት ተደጋጋፊ አቅጣጫዎች ያሳየናል ። በአብርሃም ታሪክ ላይ እግዚአብሔር “ጽድቅን እንደቆጠረለት” (Imputation of Righteousness) ስንመለከት፣ በዳዊት ታሪክ ላይ ደግሞ እግዚአብሔር “ኃጢአትን እንዳለቆጠረበት” (Non-imputation of sin) እንመለከታለን ። ይህ መጽደቅ የተሰኘው ታላቅ የድኅነት ቃል እውነተኛ ትርጉም ነው፤ ጽድቅ ማለት የሰውየው ኃጢአት እና በደል በእርሱ ላይ ሳይቆጠርበት (በሂሳብ መዝገቡ ላይ ዕዳ ሳይመዘገብበት)፣ የእግዚአብሔር ጽድቅ በነጻ ሲሰጠው እና እንደ ብፁዕ ሲቆጠር ማለት ነው ። ዳዊትም ሆነ አብርሃም መዳን በሥራ ብቃት (Compensation) ሳይሆን በጸጋ (Grace) እና በእምነት መሆኑን በሚገባ ተረድተው ነበር።

3. የጽድቅ እና የግዝረት ታሪካዊ ቅደም ተከተል (ሮሜ 4፡9-12)

ከቁጥር 9 እስከ 12 ባለው ክፍል፣ ጳውሎስ እጅግ ብሩህ የሆነ ሥነ መለኮታዊ እና ታሪካዊ

ክርክር ያቀርባል። አይሁዳውያን ግዝረትን (Circumcision) ከእግዚአብሔር ጋር ላላቸው የኪዳን ግንኙነት፣ ለመዳናቸው እና ለጽድቃቸው ዋነኛ ማረጋገጫ አድርገው ይቆጥሩት ነበር። ግዝረት የሌለው ሰው እንደ ርኩስ እና ከእግዚአብሔር ቤተሰብ እንደተለየ ይቆጠር ነበር። በመሆኑም፣ ጳውሎስ ይህንን ጠንካራ የአይሁድ አቋም ለማፍረስ እንዲህ የሚል ሎጂካዊ ጥያቄ ያነሳል፡ “እንግዲህ ይህ ብፅዕና ስለ መገረዝ ተነገረ? ወይስ ደግሞ ስለ አለመገረዝ? እምነቱ ለአብርሃም ጽድቅ ሆኖ ተቆጠረለት እንላለንና። እንዴት ተቆጠረለት? ተገርዞ ሳለ ነውን? ወይስ ሳይገረዝ?” (ሮሜ 4፡9-10)። በሌላ አነጋገር፣ አብርሃም ጽድቅ የተቆጠረለት ከተገረዘ በኋላ ነው ወይስ ከመገረዙ በፊት?

የዘፍጥረትን ታሪክ ቅደም ተከተል በጥንቃቄ ለሚመረምር ሰው መልሱ እጅግ ግልጽ እና የሚያስደነግጥ ነው። አብርሃም ጽድቅ የተቆጠረለት በዘፍጥረት 15፡6 ላይ ሲሆን፣ ግዝረትን የተቀበለው ደግሞ በዘፍጥረት 17፡10-11 ላይ ነው። በሁለቱ ክስተቶች መካከል ቢያንስ የ14 ዓመታት ልዩነት አለ ። ስለዚህ ጳውሎስ፣ “ተገርዞስ አይደለም፥ ሳይገረዝ ነበር እንጂ” ብሎ ይመልሳል (ሮሜ 4፡10)። ይህ ታሪካዊ እውነታ የአይሁድን የሥርዓት እና የሕግ ትምክህት መሠረት ሙሉ በሙሉ የሚያፈርስ ነው። አብርሃም ጽድቅን ያገኘው እንደ አሕዛብ ሆኖ (ያልተገረዘ ሽለፈታም ሳለ) ነበር ማለት ነው።

ታዲያ የግዝረት ጥቅም ምንድን ነው? የሚል ጥያቄ መነሳቱ አይቀርም። በቁጥር 11 ላይ ጳውሎስ የግዝረትን ትክክለኛ ዓላማ ሲያብራራ፣ “ሳይገረዝም በነበረው እምነት ያገኘው የጽድቅ ማኅተም የሆነ የመገረዝን ምልክት ተቀበለ” ይላል። ግዝረት ጽድቅን የሚያስገኝ ሥርዓት ወይም ምክንያት ሳይሆን፣ በእምነት የተገኘውን ጽድቅ የሚያረጋግጥ ውጫዊ ማኅተም (Seal) እና ምልክት (Sign) ብቻ ነው ። ይህ ቅደም ተከተል (መጀመሪያ እምነት እና ጽድቅ፣ ቀጥሎ ሥርዓት እና ምልክት) ለጳውሎስ ሥነ መለኮት እጅግ ወሳኝ ነው።

እግዚአብሔር አብርሃምን ሳይገረዝ በማጽደቁ ምክንያት፣ አብርሃም “ሳይገረዙ ለሚያምኑ ሁሉ አባት እንዲሆን ነው” (ሮሜ 4፡11-12)። ይህም ማለት አሕዛብ (Gentiles) ወደ እግዚአብሔር ቤተሰብ ለመግባት እና ለመጽደቅ የአይሁድን ሥርዓት (ግዝረትን) መፈጸም አያስፈልጋቸውም፤ የአብርሃምን እምነት መከተላቸው እና ማመናቸው ብቻ በቂ ነው። በሌላ በኩል ደግሞ አብርሃም ለተገረዙትም (ለአይሁድ) አባት ነው፣ ነገር ግን በሥጋ ስለተገረዙ ብቻ

ሳይሆን፣ “አባታችን አብርሃም ሳይገረዝ የነበረውን የእምነቱን ፍለጋ ደግሞ ለሚከተሉ ነው” (ሮሜ 4፡12)። ይህ ሐሳብ በክርስቶስ ኢየሱስ በኩል አይሁድንም ሆነ አሕዛብን በአንድ ቤተሰብ ሥር (በአብርሃም አባትነት) የሚያስተሳስር እና ግድግዳን ሁሉ የሚያፈርስ ታላቅ የድኅነት መንገድ ነው።

4. የተስፋው ቃል በሕግ ሳይሆን በጸጋ መሆኑ (ሮሜ 4፡13-17)

ጳውሎስ ከግዝረት ቀጥሎ ወደ ሌላኛው ትልቅ የአይሁድ መመኪያ ወደ ሆነው የሙሴ ሕግ (The Law) ይሸጋገራል። አይሁዳውያን በግዝረት ብቻ ሳይሆን በሕግም ይመኩ ነበር (ሮሜ 2፡17)። ነገር ግን በቁጥር 13 ላይ፣ “የዓለምም ወራሽ እንዲሆን ለአብርሃምና ለዘሩ የተሰጠው የተስፋ ቃል በእምነት ጽድቅ ነው እንጂ በሕግ አይደለም” በማለት ያስረግጣል።

እግዚአብሔር ለአብርሃም የገባው ቃል ኪዳን እና የተስፋ ቃል፣ ሕግ በሲና ተራራ ለሙሴ ከመሰጠቱ ከ430 ዓመታት በላይ ቀደም ብሎ የተከናወነ ነው (ይህንን ሐሳብ ጳውሎስ በገላትያ 3፡17 ላይ በሰፊው አብራርቶታል)። ርስት እና የተስፋ ቃል የሚገኘው ሕግን በመፈጸም ቢሆን ኖሮ፣ ማንም ሰው ሕግን ፈጽሞ መገኘት ስለማይችል እምነት ከንቱ በሆነ እና የተስፋውም ቃል በተሻረ ነበር (ሮሜ 4፡14)። ምክንያቱም፣ ጳውሎስ በቁጥር 15 እንደሚያብራራው፣ “ሕጉ መቅሠፍትን ያደርጋልና፤ ነገር ግን ሕግ በሌለበት መተላለፍ የለም” ። ሕግ የሰውን ልጅ ደካማነት እና ኃጢአት ከመግለጥ፣ እንዲሁም የእግዚአብሔርን ፍርድ (ቁጣ/መቅሠፍት) ከማምጣት ባለፈ፣ ኃጢአትን የማሸነፍ ወይም ሰውን የማጽደቅ ኃይል የለውም። ሕግ የተሰጠው ኃጢአትን እንዲያበዛ እና ሰው መዳን እንደማይችል እንዲያውቅ ነው (ሮሜ 5፡20)።

ስለዚህ፣ የተስፋው ቃል (Promise) ለዘር ሁሉ የጸና እና እርግጠኛ እንዲሆን (ለአይሁድም ሆነ ለአሕዛብ)፣ መሠረቱ የሰዎች የሕግ አፈጻጸም ሳይሆን እምነት እና ጸጋ መሆን ነበረበት። በቁጥር 16 ላይ “ስለዚህ ከሕግ ብቻ ሳይሆን... ከጸጋው እንዲሆን የተስፋው ቃል በእምነት ነው” በማለት ጸጋው ለሁላችንም የተረጋገጠ መሆኑን ያበስራል። መዳን በሥራ ቢሆን ኖሮ ማንም እርግጠኛ አይሆንም ነበር፣ ምክንያቱም ማንም ፍጹም አይደለምና፤ መዳን በጸጋ ስለሆነ ግን ተስፋው አስተማማኝ ነው። ይህ እግዚአብሔር “የብዙ አሕዛብ አባት አድርጌሃለሁ” በማለት ለአብርሃም የገባው ቃል ኪዳን ፍጻሜ ነው። አብርሃም “ሙታንን

በሚያሕያው የሌለውንም እንዳለ አድርጎ በሚጠራ” በእግዚአብሔር በማመኑ የአማኞች ሁሉ አባት ሊሆን በቃ (ሮሜ 4፡17)። እግዚአብሔር የሰውን ዘር የሚያጸድቀው ልክ ከምንም ነገር ዓለምን እንደፈጠረው (Ex nihilo)፣ ጽድቅ ከሌለው ሰው ውስጥ ጽድቅን በመጥራት ነው።

5. ተስፋ አስቆራጭ ሁኔታዎችን ያሸነፈው የአብርሃም እምነት (ሮሜ 4፡18-22)

የምዕራፉ ሌላው ትልቁ እና እጅግ የሚያበረታታው ክፍል የአብርሃምን እምነት ጥራት፣ ተፈጥሮ እና ጥልቀት በዝርዝር የሚያብራራው ነው ። ጽድቅን ያስገኘው እምነት ምን ዓይነት እምነት ነበር? ጳውሎስ የአብርሃምን እምነት ሲገልጽ፣ ተራ የሆነ የሐሳብ ስምምነት (Intellectual assent) ወይም ምንም ሳያደርጉ የመቀመጥ ዝንባሌ ሳይሆን፣ እጅግ ጥልቅ፣ በተግባር የተፈተነ፣ እና በፈጣሪ ኃይል ላይ ሙሉ በሙሉ የተደገፈ እምነት መሆኑን ያሳያል።

በሮሜ 4፡18-19 መሠረት፣ አብርሃም ፈጽሞ ተስፋ በሚያስቆርጥ ሁኔታ ውስጥ ሆኖ ተስፋ በማድረግ አመነ (“Against hope believed in hope”) ። ሁኔታዎች ሁሉ እግዚአብሔር የተናገረው ቃል ኪዳን (ዘር እንደሚኖረው የተገባለት ቃል) ሊፈጸም እንደማይችል የሚያመለክቱ ነበሩ። የራሱ አካል እድሜው መቶ ዓመት በመሆኑ ምክንያት “እንደ ሞተ” (As good as dead) ሆኖ ነበር ። እንዲሁም የሚስቱ የሣራ ማኅፀን ሙት ነበር ። በአካላዊ እና በተፈጥሮ ሕግ ሲታይ ልጅ መውለድ ፈጽሞ የማይቻል እና የሞተ ጉዳይ ነበር ። ነገር ግን አብርሃም “በእምነቱ ሳይደክም መቶ ዓመት ያህል ዕድሜው ስለ ነበረ እንደ ሞተ የሆነውን የራሱን ሥጋና የሣራን ማኅፀን መሞት አልተመለከተም” ። (በአንዳንድ ጥንታዊ የጽሑፍ ቅጂዎች ላይ “አካሉን ተመለከተ ነገር ግን በእምነት አልደከመም” የሚል ንባብ ቢኖርም፣ ቁም ነገሩ ሁኔታዎቹን ቢያውቅም የተስፋውን ቃል ኪዳን ሰጪ ታማኝነት ላይ ማተኮሩ ነው)። አብርሃም እውነታውን አልካደም፣ ነገር ግን ከእውነታው በላይ የሆነውን የእግዚአብሔርን ኃይል ተመለከተ።

ታዋቂ የሥነ መለኮት አባቶች (እንደ ትራፕ – Trapp) ይህንን ሲያብራሩ፣ “ስሜት (Sense) ‘አይሆንም’ ይላል፣ አእምሮ (Reason) ‘የማይቻል ነው’ ይላል፣ እምነት ግን ስሜትንም አእምሮንም በማረም ‘እግዚአብሔር ተናግሯልና ይቻላል ብቻ ሳይሆን ይከናወናል’

ይላል” በማለት የአብርሃምን እምነት ታላቅነት ገልጸውታል። አብርሃም በእግዚአብሔር የተስፋ ቃል ላይ አልተጠራጠረም። ይልቁንም “እግዚአብሔርንም እያከበረ በእምነት በረታ” (ሮሜ 4፡20)። እግዚአብሔር የሰጠውን የተስፋ ቃል ለመፈጸም ሙሉ ችሎታ እና ኃይል እንዳለው አጥብቆ ተረዳ (ሮሜ 4፡21) ። እምነቱ ዝም ብሎ መቀመጥን (Passive waiting) የሚያሳይ ሳይሆን፣ ከእግዚአብሔር ጋር አብሮ መሥራትን እና በታላቅ መታመን እርምጃ መውሰድን (Active obedience) የሚያመለክት ነበር ። ቻርልስ ስፐርጀን (Charles Spurgeon) እንዳለው፣ የእውነተኛ አማኞች እምነት ዝም ብሎ አይቀመጥም፤ እርምጃ ይወስዳል፣ ምክንያቱም አምላክን ያምናልና። አብርሃም ከሣራ ጋር የጋብቻ ግንኙነት በማድረግ ለተአምራቱ መፈጸም የራሱን ድርሻ ሲወጣ፣ ነገር ግን ሕይወት የመስጠቱን ተአምራዊ ሥራ ለፈጣሪ ሲተው እንመለከታለን።

“ስለዚህ ደግሞ ጽድቅ ሆኖ ተቆጠረለት” (ሮሜ 4፡22) በማለት ጳውሎስ ይደመድማል ። ይህ የጠነከረ እምነት ነው እግዚአብሔርን የሚያከብረው እና ጽድቅ ሆኖ የሚቆጠረው። እግዚአብሔርን ማክበር ማለት እግዚአብሔር ያለውን ማድረግ እንደሚችል አምኖ መቀበል ማለት ነው።

6. ክርስቶሎጂያዊ ማጠቃለያ፡ ትምህርቱ ለእኛም ነው (ሮሜ 4፡23-25)

ምዕራፉ የሚጠናቀቀው ይህ የብሉይ ኪዳን ታሪክ፣ በተለይም የአብርሃም ታሪክ እና መጽደቅ ለአንደኛው መቶ ከፍለ ዘመን እንዲሁም ለዘመናት ሁሉ አማኞች ያለውን ፋይዳ በማብራራት ነው ። ጳውሎስ፣ “ጽድቅ ሆኖ ተቆጠረለት የሚለው ቃል ስለ እርሱ ብቻ አልተጻፈም” ይላል (ሮሜ 4፡23) ። የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት የተጻፉት ለታሪካዊ ማስታወሻነት ወይም ለትረካ ብቻ ሳይሆን፣ ወደፊት ለሚመጣው ትውልድ ሁሉ የድኅነትን መንገድ ለማሳየት ጭምር ነው።

ይህም መቆጠር (Imputation) “ስለ እኛም ነው እንጂ” በማለት ሐዋርያው በቀጥታ ከአዲስ ኪዳን አማኞች ሕይወት ጋር ያገናኘዋል (ሮሜ 4፡24) ። አማኞች ጽድቅ የሚቆጠርላቸው ልክ እንደ አብርሃም በሥራቸው ሳይሆን፣ “ስለ በደላችን የተሰቀለውን፣ ሊያጸድቀንም የተነሣውን ጌታችንን ኢየሱስን ከሙታን ባስነሣው አምላክ” ሲያምኑ ነው። አብርሃም ከሙት ማኅፀን ሕይወትን ማውጣት በሚችለው አምላክ እንዳመነ ሁሉ፣ አዲስ ኪዳናዊው አማኝ ደግሞ ኢየሱስ ክርስቶስን ከሙታን ባስነሣው የሕይወት እና የትንሣኤ

አምላክ ላይ እምነቱን ያሳርፋል።

በመጨረሻም ሮሜ 4፡25 ላይ፣ የምዕራፉን አጠቃላይ የወንጌል መልእክት በአንድ አጭር፣ ድርብ እና እጅግ ኃይለኛ ዐረፍተ ነገር ያጠቃልላል፡ “እርሱ ስለ ኀጢአታችን እንዲሞት ዐልፎ ተሰጠ፤ እኛን ጻድቅ አድርጎ ለማቅረብም ከሞት ተነሣ”።

ይህ ቁጥር ሁለት ታላላቅ የድኅነት እውነታዎችን ይዟል፡

1. ስለ ኃጢአታችን ሞተ (Propitiation / Expiation)፡ የሰው ልጅ ኃጢአት ፍትሐዊ ቅጣትን (ሞትን) ስለሚጠይቅ፣ ክርስቶስ ስለ እኛ በደል እና መተላለፍ በመስቀል ላይ ሞተ ። እግዚአብሔር አብ ልጁን ለሞት አሳልፎ ሰጠው፤ ይህ የኃጢአትን ዕዳ የመክፈል እና የእግዚአብሔርን ቁጣ የማብረድ ሂደት ነው።

2. እኛን ለማጽደቅ ተነሣ (Justification / Vindication)፡ መዳን በሞት ብቻ አያበቃም፤ ክርስቶስ ከሙታን መነሣቱ የጽድቃችን ማረጋገጫ ነው ። ትንሣኤው፣ እግዚአብሔር አብ የክርስቶስን መስዋዕትነት እና የዕዳ ክፍያ ሙሉ በሙሉ እንደተቀበለው የሚያሳይ ሰማያዊ ማኅተም ነው ። ክርስቶስ በመነሣቱ ሕያው አዳኝ ሆኗል፤ እኛም በእርሱ ሕይወት ውስጥ ተካፋዮች በመሆን ጽድቅን አግኝተናል። ሞቱ ዕዳችንን ሲሸር፣ ትንሣኤው ጽድቃችንን ያረጋግጣል።

ጥልቅ ሥነ መለኮታዊ ግንዛቤዎች (Theological Insights)

በዚህ ምዕራፍ ውስጥ የተብራሩት እውነታዎች ክርስትናን ከሌሎች ሃይማኖታዊ ፍልስፍናዎች ሁሉ የሚለዩ፣ እጅግ ጥልቅ የሆኑ ሥነ መለኮታዊ ሐሳቦችን ያዘሉ ናቸው። ከእነዚህም መካከል የሚከተሉት ጎልተው ይታያሉ፡

1. የመቆጠር ሥነ መለኮት (The Doctrine of Imputation)

ከሮሜ ምዕራፍ 4 ዋነኛ እና ማዕከላዊ መገለጦች አንዱ “መቆጠር” (Imputation) የተሰኘው ሥነ መለኮታዊ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። ይህ ጽንሰ ሐሳብ የሚያመለክተው አንድ ሰው በራሱ የሌለውን እና በጥረቱ ሊያገኘው የማይችለውን ባሕርይ (ጽድቅን)፣ እግዚአብሔር

በታላቅ ቸርነቱ እንዳለው አድርጎ በመመዝገብ በሕጋዊ መንገድ ነጻ የሚያወጣበትን ሰማያዊ አሠራር ነው ። እግዚአብሔር የክርስቶስን ፍጹም ጽድቅ እና መታዘዝ ወስዶ በእኛ የሂሳብ መዝገብ ላይ ያስቀምጠዋል ። በተመሳሳይ ጊዜ ደግሞ (በዳዊት መዝሙር እንደተገለጸው) የአማኙን ኃጢአት አያስብበትም ወይም አይቆጥርበትም (Non-imputation of sin)።

በመጀመሪያ፣ የጽድቅ መቆጠር (Imputation of Righteousness) የድኅነት አወንታዊ ገጽታ ነው። እንደ አብርሃም ታሪክ (ሮሜ 4፥3)፣ እግዚአብሔር ለአማኞች የሚያደርገው ታላቅ የጸጋ ሥራ አንድ ሰው በራሱ የሌለውንና በሥራው ሊያገኘው የማይችለውን የክርስቶስን ፍጹም ጽድቅ፣ በእምነት አማካኝነት በአማኙ የሕይወት መዝገብ ላይ እንደራሱ ጽድቅ አድርጎ መቁጠሩ ነው። ይህ ማለት አማኙ በክርስቶስ ፍጹምነት ተሸፍኖ በእግዚአብሔር ፊት ጻድቅ ሆኖ ይቀርባል ማለት ነው።

በሁለተኛ ደረጃ፣ የኃጢአት አለመቆጠር (Non-Imputation of Sin) የድኅነት አሉታዊ ገጽታ ወይም የይቅርታው መሠረት ነው። የዳዊትን ተሞክሮ (ሮሜ 4፥7-8) መሠረት በማድረግ፣ እግዚአብሔር የአማኙን የኃጢአት መዝገብ በክርስቶስ ሞት ዋጋ በመሸፈን፣ በደሉንና ኃጢአቱን በእርሱ ላይ እንደማይቆጥርበት የሚገልጽ ነው። ይህ የሚያሳየው የኃጢአት ዕዳችን በሙሉ በክርስቶስ መስቀል ላይ መከፈሉንና በእኛ ላይ እንደማይዘገብ ነው።

በአጠቃላይ፣ ይህ ድርብ አሠራር እግዚአብሔር በክርስቶስ በኩል ያደረገልን ታላቅ የማዳን ሥራ ነው። በጌታ ፊት ስንቆም፣ ኃጢአታችን አልተቆጠረብንም፣ የክርስቶስ ጽድቅ ግን በእኛ ሂሳብ ተቆጥሯል። ይህ የአምላክ ፍጹም የሆነ የጸጋ አሠራር እንጂ የሰው ድካም ውጤት አይደለም። ይህንን እውነት መረዳት ለአማኝ ልብ ታላቅ እረፍትና ሰላምን ይሰጣል፤ ምክንያቱም ደኅንነታችን የተመሠረተው እኛ በምንሠራው ሳይሆን፣ እግዚአብሔር በክርስቶስ በኩል ባደረገው የጽድቅ ቆጠራ ላይ ነው።

ይህ ድርብ አሠራር (ኃጢአትን አለመቁጠር እና ጽድቅን መቁጠር) የክርስቲያን ድኅነት ሁሉ መሠረት ነው። ያለዚህ የጸጋ አሠራር ማንም ሰው በቅዱሱ እግዚአብሔር ፊት ሊቆም አይችልም።

2. የጸጋ እና የሥራ (የዕዳ) መሠረታዊ ተቃርኖ

ሁለተኛው ጥልቅ ግንዛቤ፣ በጸጋ (Grace) እና በሥራ (Works) መካከል ያለው የማይታረቅ ተቃርኖ ነው ። የሰው ልጅ ሃይማኖታዊ እና ተፈጥሯዊ ዝንባሌ፣ ሁልጊዜም ቢሆን እግዚአብሔርን በሥራ ብቃት (Compensation) ለማስደሰት መሞከር ነው ። “መልካም ሰው ከሆንኩ፣ ሕግጋትን ከጠበቅሁ፣ ለድሆች ከሰጠሁ እና ሃይማኖታዊ ሥርዓቶችን ከፈጸምኩ እግዚአብሔር ይቀበለኛል” የሚለው አስተሳሰብ የሰው ልጅ መሠረታዊ ስሕተት ነው ። ጳውሎስ ይህንን አስተሳሰብ አጥብቆ ይቃወማል። ሥራ ማለት እግዚአብሔርን ባለዕዳ ማድረግ ማለት ነው ። ነገር ግን ማንም ሰው እግዚአብሔርን ባለዕዳ ሊያደርግ የሚችል ፍጹም የሆነ ሕይወት ሊኖር አይችልም ። የሰው ልጅ ጽድቅ ሁሉ በእግዚአብሔር ፊት እንደ መርገም ጨርቅ ነው (ኢሳይያስ 64:6)። ስለዚህ መዳን ከነፃ ስጦታነት (ጸጋነት) ውጭ ሌላ ምንም ዓይነት አማራጭ የለውም። ስጦታው ደግሞ የሚቀበለው ባዶ በሆነ እና በምትኩ ምንም ክፍያ በማያቀርብ የእምነት እጅ ብቻ ነው ። ጸጋ እና ሥራ አብረው ሊሄዱ አይችሉም፤ በጸጋ ከሆነ በሥራ አይደለም (ሮሜ 11:6)።

3. የኪዳን ቀጣይነት እና ወጥነት (Covenantal Continuity)

የሮሜ 4 ሌላው ትልቅ መልእክት፣ በብሉይ ኪዳን እና በአዲስ ኪዳን መካከል ያለው የድኅነት መንገድ ወጥነት ነው ። በታሪክ ሁሉ ውስጥ የነበረው የመዳኛ መንገድ፣ እግዚአብሔር ሰውን ያጸደቀበት መንገድ አንድ እና አንድ ብቻ ነው፤ እርሱም በእግዚአብሔር ጸጋ ላይ የተመሠረተ እምነት ነው ። አብርሃምም፣ ዳዊትም፣ እንዲሁም ሐዋርያው ጳውሎስ እና የዘመናችን አማኞች የዳኑት በተመሳሳይ መንገድ ነው ። ብሉይ ኪዳን በሕግ ሥራ የሚያድን፣ አዲስ ኪዳን ደግሞ በጸጋ የሚያድን አይደለም። በየትኛውም ዘመን፣ ሕግ ከመሰጠቱ በፊትም ሆነ ሕግ ከተሰጠ በኋላ ያለ አዳኝ (Dispensation)፣ መዳን በእግዚአብሔር ጸጋ በኩል ብቻ የተከናወነ ነው ። የብሉይ ኪዳን ቅዱሳን ወደፊት በሚመጣው ክርስቶስ ላይ በማመን ሲጸድቁ፣ የአዲስ ኪዳን አማኞች ደግሞ በመጣው እና ሞቶ በተነሣው ክርስቶስ በማመን ይጸድቃሉ።

4. የሚያጸድቅ እምነት ባሕርይ (The Nature of Justifying Faith)

ብዙ ጊዜ “እምነት” ሲባል ዝም ብሎ በሐሳብ መቀበል (Intellectual Assent) ወይም ተጨባጭነት የሌለው ስሜታዊ መነቃቃት ተደርጎ ሊወሰድ ይችላል። ነገር ግን የምዕራፉ ትንታኔ እንደሚያሳየው፣ የሚያጸድቅ እምነት (Justifying Faith) እግዚአብሔር

በተናገረው ቃል ላይ ያለ ምንም ጥርጥር መደገፍ እና በእርሱ ላይ ፍጹም ጥገኛ መሆንን ያሳያል። አብርሃም በተስፋ መቁረጥ ውስጥ ሆኖ ተስፋ ማድረጉ (Against hope, believed in hope) እምነቱ በሚታዩ ሁኔታዎች ላይ ሳይሆን ቃሉን በሰጠው አምላክ ታማኝነት ላይ የተመሠረተ መሆኑን ያሳያል ። እውነተኛ እምነት እግዚአብሔርን ያከብራል፤ ምክንያቱም የሰውን አቅም ማጣት፣ ደካማነት እና “መሞት” አምኖ በእግዚአብሔር ሁሉን ቻይነት እና የትንሣኤ ኃይል ላይ ይደገፋልና።

የሮሜ ምዕራፍ 4 ትግበራ (Practical Application)

የሮሜ ምዕራፍ 4 ትምህርት በንድፈ ሐሳብ ደረጃ ብቻ የሚቀር ሳይሆን፣ የክርስቲያኖችን ዕለታዊ ሕይወት እና የቤተ ክርስቲያንን አጠቃላይ አሠራር በጥልቀት የሚነካ እጅግ ጠቃሚ ተግባራዊ አንድምታ አለው ። ይህንን ሐሳብ ለዌብሳይት ፖስት በሚመች መልኩ ወደ ዘመናችን ስናመጣው የሚከተሉትን ዋና ዋና የትግበራ ነጥቦች እናገኛለን፡

1. ከሃይማኖታዊ ሽክም እና ከራስ ጥረት ማረፍ (Resting in the Finished Work) በዘመናችን ያሉ ብዙ አማኞች አሁንም ድረስ በእግዚአብሔር ፊት ተቀባይነትን ለማግኘት በገዛ ጥረታቸው፣ በጸሎታቸው ብዛት ወይም በሃይማኖታዊ ሥርዓታቸው ሲታገሉ ይታያሉ። “በቂ መንፈሳዊ ሥራ አልሠራሁም”፣ “እግዚአብሔርን የሚያስደስት ሕይወት የለኝም” በማለት በኵነኔ (Condemnation) እና በባርነት ስሜት ውስጥ የሚኖሩ ብዙዎች ናቸው። ነገር ግን የሮሜ 4 ትምህርት የሰው ልጅ ተቀባይነት የተመሠረተው በክርስቶስ ኢየሱስ በተጠናቀቀው ሥራ እንጂ በሰውየው ጥረት ላይ አለመሆኑን በማሳየት፣ እውነተኛ የመንፈስ ዕረፍትን እና ሰላምን ይሰጣል። ጽድቅ ስጦታ ነው፤ ስጦታ ደግሞ በእምነት ይወሰዳል እንጂ አይገዛም ወይም አይሠራም። በመሆኑም አማኞች ወደ እግዚአብሔር ዙፋን የሚቀርቡት በራሳቸው የጽድቅ ሥራ ሳይሆን፣ በክርስቶስ ኢየሱስ በኩል በነጻ በተቆጠረላቸው ጽድቅ መሆኑን ተረድተው በነጻነት፣ በደስታ እና በዕረፍት ሊኖሩ ይገባል።

2. የኃጢአት ይቅርታ እና የነጻነት ኑሮ (Experiencing True Forgiveness) እንደ ንጉሥ ዳዊት ሁሉ፣ ማንኛውም አማኝ በሕይወት ጉዞው ውስጥ ሊሰናከል፣ ሊወድቅ እና ከባድ ኃጢአት ውስጥ ሊገባ ይችላል። ኃጢአት የጥፋተኝነት ስሜትን (Guilt)፣ ውርደትን እና ከእግዚአብሔር የመራቅ ስሜትን ያመጣል። ነገር ግን መዝሙር 32 እና ሮሜ 4

የሚያስተምሩት፣ እግዚአብሔር ኃጢአትን የሚሸፍን እና በደልን የማይቆጥር መሐሪ አምላክ መሆኑን ነው ። ይህ ማለት ኃጢአትን ማቅለል፣ ማበረታታት ወይም ቸል ማለት ሳይሆን፣ የእግዚአብሔር ይቅርታ እና የክርስቶስ ደም ከኃጢአት ሁሉ የገዘፈ መሆኑን ማወቅ ነው ። በመሆኑም፣ በኃጢአት የተሰበረ እና የተዋረደ ልብ ያለው ሰው ሁሉ ተስፋ ሳይቆርጥ፣ በራስ ጥረት ለመካካስ ሳይሞክር ወደ ጸጋው ዙፋን በመቅረብ፣ ይህንን “ብፅዕና” (Blessedness) ዳግም ሊለማመድ ይችላል ። ይቅርታን እና ኃጢአት አለመቆጠርን የተቀበለ ሰው የደስታ፣ የምስጋና እና የእውነተኛ አምልኮ ሕይወት ይኖራል።

3. በተስፋ አስቆራጭ ሁኔታዎች ውስጥ እግዚአብሔርን ማመን (Faith in Dark Times) የአብርሃም ጽኑ እምነት ለዘመናችን አማኞች ትልቅ የሕይወት ትምህርት እና ማበረታቻ ይሰጣል። በሕይወት ጉዞ ውስጥ በሰውኛ ሲታሰብ ፈጽሞ የማይቻሉ፣ “የሞቱ” የሚመስሉ እና ተስፋ የሚያስቆርጡ ሁኔታዎች ሊገጥሙ ይችላሉ። የማይፈወሱ የሚመስሉ በሽታዎች፣ የተበላሹ የቤተሰብ ግንኙነቶች፣ እጅግ የከፉ የኢኮኖሚ ቀውሶች፣ ወይም ለዓመታት ጸልየን ያልተመለሱልን ጥያቄዎች ሊያጋጥሙ ይችላሉ ። በእንደዚህ ዓይነት ጊዜያት አእምሮ፣ ሥነ-አመክንዮ እና ስሜት ተስፋ ሊያስቆርጡ ቢችሉም፣ እውነተኛ እምነት ግን “ሙታንን በሚያሕያው እና የሌለውን እንዳለ አድርጎ በሚጠራው” አምላክ ላይ ማተኮርን ይጠይቃል (ሮሜ 4፡17) ። የአብርሃምን እምነት አርአያነት መከተል ማለት፣ የተፈጥሮን እና የሁኔታዎችን ውስንነት እያዩ፣ ነገር ግን የእግዚአብሔርን ቃል ኪዳን እና ታማኝነት ከሁኔታዎች ሁሉ በላይ ከፍ አድርጎ መመልከት፣ ተስፋ ሳይቆርጡ መቆም እና እግዚአብሔርን በማክበር ማለፍ ማለት ነው ። እምነት ማለት እውነታውን መካድ ሳይሆን፣ የእግዚአብሔር ኃይል ከእውነታው እንደሚበልጥ ማመን ነው።

4. የቤተ ክርስቲያን አንድነት (Unity and Inclusion in the Body of Christ) በአንደኛው መቶ ክፍለ ዘመን ቤተ ክርስቲያን ውስጥ በአይሁድ እና በአሕዛብ አማኞች መካከል የነበረው መከፋፈል፣ መናናቅ እና የሥርዓት ልዕልና ዋነኛ ችግር ነበር ። አይሁዳውያን በባሕላቸው፣ በዘራቸው እና በሥርዓታቸው (በተለይም በግዝረት) ይመኩ እና አሕዛብን ያገላሉ ነበር ። ጳውሎስ አብርሃምን የሁለቱም ወገን (የተገረዙትም ያልተገረዙትም) የጋራ አባት አድርጎ በማቅረብ፣ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ያለውን የዘር፣ የባሕል እና የጀርባ ልዩነት ግድግዳ ያፈርሳል (ሮሜ 4፡11-12)።

በዘመናችንም ይህ ትምህርት እጅግ አስፈላጊ እና ወቅታዊ ነው። በክርስቶስ ኢየሱስ ያመኑ ሁሉ (የዘር፣ የቋንቋ፣ የብሔር፣ የቀለም ወይም የኢኮኖሚ ልዩነት ሳይኖራቸው) የጸደቁት በአንድ የጸጋ መንገድ በመሆኑ፣ ሁሉም የአንድ መንፈሳዊ ቤተሰብ አባላት (የአብርሃም መንፈሳዊ ልጆች) ናቸው ። ድኅነት በእምነት እና በጸጋ ብቻ መሆኑ፣ ማንም ሰው በራሱ መንፈሳዊ ብቃት፣ በቤተ ክርስቲያን ቆይታው፣ ወይም በውጫዊ ማንነቱ እንዳይመካ እና በክርስቶስ አካል ውስጥ እውነተኛ አንድነት፣ ትሕትና እና ፍቅር እንዲሰፍን ያደርጋል። ሁላችንም የዳነው በቸርነቱ በመሆኑ፣ ማንም በሌላው ላይ የሚመካበት መሠረት የለውም።

አጠቃላይ መደምደሚያ

የሮሜ ምዕራፍ 4 በክርስትና ሥነ መለኮት ውስጥ የእምነት እና የጸጋ አስተምህሮ ማዕከላዊ ምሰሶ ሆኖ ያገለግላል። ሐዋርያው ጳውሎስ፣ የአብርሃምን እና የዳዊትን ታሪክ ከብሉይ ኪዳን በማምጣት፣ መጽደቅ ከጥንት ጀምሮ በእግዚአብሔር ፊት የሚሠራው በእምነት እና በእግዚአብሔር ፍጹም ጸጋ እንጂ በሰዎች የሕግ አፈጻጸም ወይም ሥራ አለመሆኑን በማያወላዳ ሁኔታ አስረግጧል።

አብርሃም ጽድቅ የተቆጠረለት ሕግ በሲና ተራራ ከመሰጠቱ እንዲሁም የግዝረትን ሥርዓት ከመቀበሉ ዓመታት በፊት በመሆኑ፣ ድኅነት ከሃይማኖታዊ ሥርዓቶች እና ከሰብዓዊ ጥረቶች ሁሉ ነጻ የሆነ የእግዚአብሔር ሉዓላዊ ስጦታ መሆኑን ያረጋግጣል። እንዲሁም፣ መቆጠር (Imputation) የሚለው ጽንሰ ሐሳብ፣ እግዚአብሔር በታላቅ ምሕረቱ የሰውን ኃጢአት እንደማይቆጥርበት እና በምትኩ የክርስቶስን ፍጹም ጽድቅ ያለ አንዳች ክፍያ እንደሚያለብሰን በግልጽ ያሳያል።

በመጨረሻም፣ ይህ ምዕራፍ የአማኞችን ዓይን ከራሳቸው ድካም፣ ከሕግ ሸክም እና ከሁኔታዎች ውሱንነት አንሥቶ፣ “ስለ ኀጢአታችን እንዲሞት ዐልፎ ወደ ተሰጠው፤ እኛን ጻድቅ አድርጎ ለማቅረብም ከሞት ወደ ተነሣው” ወደ ብቸኛው አዳኝ ወደ ጌታ ወደ ኢየሱስ ክርስቶስ ይመራዋል (ሮሜ 4፡25)። በእርሱ ማመን፣ በእርሱ ማረፍ እና እርሱን ተስፋ ማድረግ፣ እግዚአብሔርን የሚያከብር እና የዘላለም ሕይወትን የሚያስገኝ ብቸኛው የጽድቅ እና የድኅነት መንገድ ነው። ይህ ታላቅ እውነት ቤተ ክርስቲያንን ከሕግ ባርነት ነጻ የሚያወጣ፣ የተሰበሩትን የሚጠግን፣ እና በክርስቶስ ኢየሱስ ወዳለው ክቡር ነጻነት የሚያሻግር የዘላለም ወንጌል ነው።

📖 ሮሜ ምዕራፍ 5

መግቢያ እና የታሪካዊ ዳራ አውድ

የሐዋርያው ጳውሎስ መልእክት ወደ ሮሜ ሰዎች፣ በጠቅላላው የክርስትና ሥነ-መለኮት ውስጥ እጅግ ጥልቅ፣ ሥርዓታዊ እና ማዕከላዊ ከሆኑት የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች አንዱ በመባል ይታወቃል። ከዚህ ታላቅ መልእክት ውስጥ፣ አምስተኛው ምዕራፍ የክርስትናን መሠረታዊ የእምነት ትምህርቶች፣ በተለይም በእምነት መጽደቅን፣ የጸጋን ልዕልና፣ የሰውን ልጅ ታሪካዊ ውድቀት፣ እንዲሁም በክርስቶስ የተገኘውን ድነት በንጽጽር የሚያቀርብ የሥነ-መለኮት ማዕከል ነው ። ይህ ምዕራፍ ለመላው ዓለም ታላቅ መጽናኛን እና ተስፋን መስጠት ሲገባው፣ በአንዳንድ የሥነ-መለኮት ክርክሮች ውስጥ ግን የጦርነት ሜዳ (Battleground) ሆኖ መቆየቱ የክፍሉን ጥልቀት፣ አወዛጋቢነት እና ክብደት በግልጽ ያሳያል ። ታላቁ የቤተክርስቲያን ተሐድሶ አራማጅ ማርቲን ሉተር ስለዚህ ምዕራፍ ሲናገር፣ “በመላው መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከዚህ የድል አድራጊነት ጽሑፍ ጋር ሊተካከል የሚችል ሌላ ምዕራፍ ማግኘት እጅግ አዳጋች ነው” በማለት የምዕራፉን ታላቅነት መስክሯል።

የሮሜ ምዕራፍ 5ን ሃሳብ እና ትርጓሜ በትክክል ለመገንዘብ፣ ሐዋርያው ጳውሎስ ከምዕራፍ 1 እስከ 4 ባቀረበው ሰፊ የሕግ፣ የኃጢአት እና የጸጋ ክርክር ላይ የተመሠረተውን አውድ በጥልቀት መመርመር የግድ ይላል። ሐዋርያው ጳውሎስ መልእክቱን ሲጀምር (ሮሜ 1፡1-17) እግዚአብሔር ለሰው ልጆች ሁሉ ያዘጋጀውን የምስራች እና ወንጌል በማስተዋወቅ ነው ። ነገር ግን ይህ የምስራች ለምን እንዳስፈለገ ለማስረዳት፣ ከሮሜ 1፡18 እስከ 32 ድረስ የእግዚአብሔር ቁጣ በሰው ልጆች ኃጢአት እና አመጽ ላይ እንዴት እንደተገለጠ ያብራራል። በመቀጠልም በምዕራፍ 2 ላይ እግዚአብሔር ለሁሉም የሰው ልጅ ያወጣውን የጽድቅ መለኪያ እና ፍርድ ሲያብራራ፣ በምዕራፍ 3 (ከቁጥር 1 እስከ 20) ደግሞ የሰው ልጅ ሁሉ —አይሁድም ሆነ አሕዛብ—በኃጢአት ምክንያት ከእግዚአብሔር ክብር እንደጎደለ፣ እግዚአብሔር ብቻ አምላክ እንደሆነ እና እኛ ግን እንዳልሆንን በማያወላዳ መንገድ ያረጋግጣል ። የዚህ ሁሉ ክርክር ማጠቃለያ መዳን በሕግ ሥራ ሳይሆን በእግዚአብሔር ጽድቅ መገለጥ (ሮሜ 3፡21-31) እና በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን በሚገኝ ጸጋ ብቻ እንደሆነ ማስረዳት ነው። በምዕራፍ 4 ላይ ጳውሎስ ይህንን እውነት በተጨባጭ ለማሳየት የአብርሃምን ሕይወት እንደ ምሳሌ በማንሳት፣ እግዚአብሔር ጽድቁን ለሚያምኑ እውነተኛ ሰዎች እንዴት እንደሚሰጥ

በስፋት አብራርቷል።

ይህንን ሁሉ ሕጋዊ፣ ታሪካዊ እና ሥነ-መለኮታዊ ክርክር ካጠናቀቀ በኋላ፣ ጳውሎስ በምዕራፍ 5 ላይ የዚህን “በእምነት መጽደቅ” ተግባራዊ ውጤቶች፣ ሕጋዊ በረከቶች፣ እና የሰውን ዘር ታሪክ የቀየሩትን ታሪካዊ መሠረቶች ለማብራራት ይሸጋገራል። የምዕራፉ አውድ የሚያተኩረው ድነት ግላዊ የሆነ የእምነት ልምምድ ብቻ ሳይሆን፣ መላውን የሰው ዘር ታሪክ የሚቀይር አዲስ የፍጥረት ጅማሬ መሆኑን በማሳየት ላይ ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ በሮሜ 10፡1 ላይ እስራኤላውያን በሙሉ ባለመዳናቸው ምክንያት በልቡ ታላቅ ሐዘን እንደነበረበት ቢገልጽም፣ በዚህ በምዕራፍ 5 ላይ ግን የሰው ልጅ ችግር ከእግዚአብሔር ጋር ምንም ያህል የከፋ ቢሆንም፣ ኢየሱስ ክርስቶስ ለችግሩ ከበቂ በላይ (Much more) የሆነ ፍጹም መልስ መሆኑን በልበ ሙሉነት ያውጃል ። በመሆኑም፣ የሮሜ 5 አውድ መጽደቅ በሕይወታችን የሚያመጣቸውን በረከቶች ከማብራራት ጀምሮ፣ የኃጢአትን እና የሞትን አመጣጥ በጥልቀት በመመርመር፣ በመጨረሻም የክርስቶስን የጽድቅ ሥራ፣ ወንጌልን እና የጸጋውን ፍጹም የበላይነት በማወጅ ይጠናቀቃል።

የመልእክቱ ጽሑፋዊ መዋቅር እና ምልከታ

የሮሜ ምዕራፍ 5 ጽሑፋዊ አወቃቀር እጅግ ስልታዊ በሆነ መንገድ በሁለት ዓበይት ክፍሎች የተከፈለ ነው ። ይህ ክፍፍል ሐዋርያው ጳውሎስ መልእክቱን በቅደም ተከተል ለማስተላለፍ የተጠቀመበትን ከፍተኛ ሥነ-ጽሑፋዊ ጥበብ እና ሥነ-መለኮታዊ ጥልቀት ያሳያል። የመጀመሪያው ክፍል (ከቁጥር 1 እስከ 11) በእምነት የመጽደቅን ተግባራዊ፣ ተጨባጭ እና ግላዊ በረከቶች በዝርዝር የሚያብራራ ነው ። በዚህ ክፍል ውስጥ ጳውሎስ በአሁን ጊዜ በክርስቲያኖች ሕይወት ውስጥ ስለሚታዩ መንፈሳዊ ፍሬዎች እና በረከቶች ይናገራል። ከእግዚአብሔር ጋር ስለተገኘው እርግጠኛ ሰላም፣ በማያወላውል የጸጋ አቋም ውስጥ ስለመቆም፣ በመከራ እና በፈተና ውስጥ ስለሚገኝ ትዕግስት፣ እንዲሁም እግዚአብሔር ለሰው ልጆች ስላሳየው ወደር የለሽ እና ፍጹም የሆነ ፍቅር እጅግ ጥልቅ ትንታኔ ይሰጣል። ይህ የመጀመሪያው ክፍል አንባቢው የመዳንን እርግጠኝነት አውቆ ደስታን እንዲለማመድ፣ እንዲሁም እግዚአብሔር ፍቅሩን እንዴት በተግባር እንዳረጋገጠ የሚያሳይ ነው።

ሁለተኛው ክፍል (ከቁጥር 12 እስከ 21) ደግሞ የእግዚአብሔር ጸጋ ከአዳም ኃጢአት

እንዴት እንደሚበልጥ በማሳየት፣ የመጽደቅን ታሪካዊ፣ ውክልናዊ እና ሥነ-መለኮታዊ መሠረት ወደ ማብራራት ይሸጋገራል ። ይህ ክፍል በአዳም እና በኢየሱስ ክርስቶስ መካከል ያለውን ጥልቅ ንጽጽር የሚያቀርብ ሲሆን፣ የሰው ልጅ ታሪክ በነዚህ ሁለት ወኪሎች (Federal Heads) ሥር እንዴት እንደሚጠቃለል ያሳያል ። የዚህ ሁለተኛ ክፍል የአጻጻፍ ስልት እጅግ ውስብስብ፣ የተሳሰረ እና ጥልቅ ከመሆኑ የተነሳ፣ አንዳንዶች ሐዋርያው ሐሳቡን ለማስተላለፍ የተቸገረ ወይም የተምታታበት ሊመስላቸው ይችላል።

ይህንን ውስብስብነት በተመለከተ ጥልቅ የሆነ ምልከታ አለ። አንድ አስተማሪ በትምህርቱ ላይ እጅግ ውስብስብ ሲሆን፣ ከሁለት ነገሮች አንዱ እየተከሰተ መሆኑን መገመት ይቻላል፡ ወይ አስተማሪው ሐሳቡ ተምታትቶበት ምን እያሰበ እንደሆነ ጠፍቶታል፣ ወይም ደግሞ መደበኛውን የሰው ልጅ የቋንቋ አቅም እና የአስተሳሰብ ድንበር የሚፈታተን እጅግ ጥልቅ የሆነ የገሃዱ ዓለም እውነታን እያብራራ ነው ። በሮሜ 5፡12-21 ባለው ክፍል ውስጥ፣ የጳውሎስ የሐሳብ ፍሰት ለመከታተል እጅግ አዳጋች እና ውስብስብ ነው። ነገር ግን ጳውሎስ ሐሳቡ የጠፋበት ወይም የተምታታበት አይደለም፤ እርሱ በመንፈስ ቅዱስ መሪነት የሚናገር ሐዋርያ ነው ። ይልቁንም፣ ይህ ውስብስብነት የመነጨው ጳውሎስ የሰውን ልጅ አእምሮ የመረዳት አቅም እስከ ጥግ ድረስ የሚገፋውን የኢየሱስ ክርስቶስን የማዳን ሥራ፣ የድነትን መዋቅር፣ የታሪክን እና የሰው ልጅን መሠረታዊ ተፈጥሮ በተመለከተ እጅግ ጥልቅ በሆነ እውነታ ላይ በማተኮሩ ነው ። ስለዚህ የዚህን ክፍል የሐሳብ ፍሰት ለመረዳት አስቸጋሪ ሆኖ ሲገኝ አንባቢዎች ሊደናገጡ አይገባም፤ ምክንያቱም ሐዋርያው ጳውሎስ አንባቢዎቹን ወደ ታሪክ እና ወደ ድነት ሥነ-መለኮት እጅግ ጥልቅ መዋቅር እየወሰዳቸው በመሆኑ ነው።

በዚህም አውድ ውስጥ ከቁጥር 12 እስከ 21 ያለው ክፍል ለየት ያለ የካይስቲክ (Chiastic) እና ትይዩአዊ አወቃቀር አለው ። በአዳም እና በክርስቶስ መካከል ያለው ንጽጽር በቁጥር 12 ላይ ከተጀመረ በኋላ፣ ጳውሎስ ታሪካዊ እና ሥነ-መለኮታዊ ማብራሪያዎችን ለመስጠት ሲል ሐሳቡን በማቋረጥ ወደ ሌላ ማብራሪያ ይገባል ። የዚህ ንባብ (Pericope) አደረጃጀት እጅግ ውስብስብ ነው። በቁጥር 12 እና 14ለ መካከል ያሉት ትይዩ መስመሮች በቁጥር 14ሐ ላይ ይቋረጣሉ። በመቀጠልም ቁጥር 15ሀ ከቁጥር 16ሀ ጋር፣ ቁጥር 15ለ ከቁጥር 17ለ ጋር፣ እንዲሁም ቁጥር 15ሐ ከቁጥር 17ሐ ጋር ቀጥተኛ ተዛምዶ እና መስተጋብር አላቸው ። በቁጥር 13 ላይ ደግሞ “ሕግ… ኃጢአት፤ ኃጢአት…

ሕግ” የሚል ግልጽ የሆነ የካይስቲክ (X-ቅርጽ ያለው) መዋቅር ይስተዋላል ። የሥነ-መለኮት ምሁሩ ኢያን ቶምሰን (Ian Thomson) ይህን በተመለከተ መላውን ንባብ የሚያጠቃልል እጅግ የረቀቀ የካይስቲክ መዋቅር እንዳለ ቢያቀርብም፣ ይህን አቀራረብ በሁሉም ዝርዝር ጉዳዮች ላይ ደግፎ ለማጽደቅ አስቸጋሪ መሆኑን ጥናቶች ያመለክታሉ ። ይህ መዋቅራዊ ምልከታ ጽሑፉን ከላይኛዩ ንባብ ባለፈ በትክክል ለመረዳት እና በጥልቀት ለመተርጎም ወሳኝ መሠረት ይጥላል።

ከእግዚአብሔር ጋር የተገኘ ሰላም እና በማይናወጥ ጸጋ መቆም

ምዕራፉ የሚጀምረው “እንግዲህ በእምነት ስለ ጸደቅን፣ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ከእግዚአብሔር ጋር ሰላም አለን” በሚል እጅግ ኃይለኛ እና ታሪካዊ አዋጅ ነው ። መጽደቅ ስሜታዊ ወይም የሥነ-ልቦና ልምምድ ሳይሆን፣ በእግዚአብሔር የፍርድ ዙፋን ፊት የሚሰጥ ሕጋዊ ዲክሪ (Legal Decree) ነው ። በአንድ ወቅት በእግዚአብሔር ቅዱስ ሕግ ሥር ፍጹም ጥፋተኛ ተብሎ የተፈረደበት የሰው ልጅ፣ አሁን በክርስቶስ በማመኑ ብቻ “ጻድቅ” የሚል ሕጋዊ ብይን ማግኘቱን ይህ ቃል ያመለክታል።

በዚህ አውድ ውስጥ ጳውሎስ የሚናገረው “ሰላም”፣ በሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች (ለምሳሌ በፊልጵስዩስ 4፡7) ላይ እንደተገለጸው ዓይነት ውስጣዊ የእግዚአብሔር ሰላም (Peace of God) አይደለም። ይልቁንም፣ ይህ በተጨባጭ ሕጋዊ መሠረት ላይ የቆመ “ከእግዚአብሔር ጋር ያለ ሰላም” (Peace with God) ነው ። ከዚህ መጽደቅ በፊት የሰው ልጅ በተፈጥሮው ኃጢአተኛ በመሆኑ ምክንያት ከእግዚአብሔር ጋር በጠላትነት እና በጦርነት ይኖር የነበረ ሲሆን፣ አሁን ግን ይህ የጠላትነት ጦርነት በክርስቶስ የመስቀል ላይ ሥራ ምክንያት ሙሉ በሙሉ ተጠናቋል ። አማኙ ወደፊት በሕይወቱ ጦርነት አይገጥመውም ማለት አይደለም፤ የክርስቲያን ሕይወት አሁንም ድረስ መንፈሳዊ ውጊያ ያለበት ነው። ነገር ግን ትልቁ ልዩነት አማኙ አሁን የሚዋጋው ከእግዚአብሔር ጋር (Against God) ሳይሆን፣ ለእግዚአብሔር (For Him) የሚደረግ መንፈሳዊ ውጊያ መሆኑ ላይ ነው።

በተጨማሪም ቁጥር 2 ወደ ጸጋው መግባት እና በዚያ ጸጋ ውስጥ ስለመቆም ጥልቅ ማብራሪያ ይሰጣል። “በእርሱም ደግሞ ወደ ቆምንበት ወደዚህ ጸጋ በእምነት መግባትን አግኝተናል” ይላል። መጽደቅ አንድ ጊዜ የሚፈጸም ሕጋዊ ተግባር ብቻ ሳይሆን፣ አማኙን ዘላቂ እና

ወደማይናወጥ የጸጋ አቋም (Standing in grace) ውስጥ የሚያስገባ ታላቅ ክስተት ነው ። ይህ የጸጋ አቋም ማለት አማኙ በየዕለቱ የእግዚአብሔርን ፍቅር እና ተቀባይነት ለማግኘት በራሱ ሥራ መታገል፣ መጨነቅ ወይም ብቃቱን ማረጋገጥ አያስፈልገውም ማለት ነው፤ ምክንያቱም ወደ እግዚአብሔር የሚያስገባው በር ሁልጊዜ ክፍት ነው፣ ያለፈው የኃጢአት ዕዳ ሙሉ በሙሉ ተከፍሏል፣ እንዲሁም የእግዚአብሔር የዘወትር አመለካከት ወደ አማኙ የሞገስ እና የደስታ ነው።

ይህ ጸጋ የክርስትና የድነት ጉዞ መጀመሪያ ብቻ ሳይሆን፣ አማኙ ሕይወቱን ሙሉ የሚመራበት ቀጣይነት ያለው የሕይወት መርህ መሆኑን ትርጓሜው ያረጋግጣል ። ይህን የመግባት ዕድል በተመለከተ የሥነ-መለኮት ምሁሩ ፑል (Poole) ሲያብራሩ፣ ወደ ጸጋው መግባት ከሰላም ባሻገር ያለ እጅግ ታላቅ በረከት መሆኑን ይገልጻሉ። “አንድ ሰው ከንጉሡ ጋር ታርቆ ሰላም ሊፈጥር ይችላል፣ ነገር ግን ወደ ንጉሡ የክብር አደባባይ እና ፊት ለፊት የመቅረብ ዕድል ላያገኝ ይችላል” በማለት ያብራራሉ። የክርስቶስ ሥራ ግን ከእግዚአብሔር ጋር ከማስታረቅ እና ሰላም ከመፍጠርም አልፎ፣ አማኙን በቀጥታ ወደ ሰማያዊው አደባባይ እና ወደ እግዚአብሔር ሕልውና እንደሚያስገባው ይህ ትርጓሜ ያስገነዝባል።

የመከራ ትርጉም፣ ትዕግስት እና የወርቃማው የዕድገት ሰንሰለት
ሐዋርያው ጳውሎስ ይህንን የጸጋ አቋም ካስረዳ በኋላ፣ ክርስቲያኖች በሕይወታቸው ስለሚገጥማቸው መከራ ያልተለመደ እና ዓለም ከሚያስበው የተለየ አመለካከት ያቀርባል። በቁጥር 3 እና 4 ላይ “በመከራችን ደግሞ እንመካለን” በማለት፣ መከራ የእግዚአብሔር የቁጣ ምልክት ሳይሆን መንፈሳዊ ዕድገትን ለማምጣት የሚያገለግል መለኮታዊ መሣሪያ መሆኑን ያስተምራል ። ጳውሎስ እዚህ ጋር “መከራ” (Tribulation) ሲል የሚጠቅሰው ቀላል የሆኑ የዕለት ተዕለት ችግሮችን ወይም አነስተኛ አለመመቸቶችን ሳይሆን፣ በእምነት እና በጽድቅ ምክንያት የሚመጡ እጅግ ከባድ ፈተናዎችን፣ ጭንቀቶችን እና ጫናዎችን ነው።

ይህ ክፍል በሥነ-መለኮት ጥናት ውስጥ “ወርቃማው የዕድገት ሰንሰለት” (Golden chain of spiritual growth) በመባል የሚታወቀውን ጥልቅ ጽንሰ-ሐሳብ ያስተዋውቃል ። ይህ ሰንሰለት የሚጀምረው በመከራ ሲሆን፣ መከራ በተፈጥሮው ትዕግስትን (ጽናትን እና ራስን መግዛትን) ያፈራል፤ ትዕግስት ደግሞ የተፈተነ ስብዕናን (Character)

ያመጣል፤ ይህ በፈተና ውስጥ ያለፈ እና የተፈተነ ስብዕና በመጨረሻ ተስፋን ያለመልማል ። ይህ ቅደም ተከተላዊ ሂደት የሚያሳየው ክርስቲያናዊ ባሕርይ እና መንፈሳዊ ብስለት በአንድ ጀንበር የሚፈጠር፣ ወይም እንዲሁ ከአየር ላይ የሚረጭ እንዳልሆነ ነው ። ይልቁንም፣ በእሳት ውስጥ አልፎ እንደሚጠራ ወርቅ፣ አማኙ በፈተና እና በመከራ ውስጥ ተፈትኖ የሚወጣ መሆኑን ያረጋግጣል።

እግዚአብሔር እያንዳንዱን መከራ በልክ ሰፍሮ የሚፈቅደው የአማኙን ስብዕና ለማዳበር፣ ሥጋዊ መመካቱን ለማስወገድ እና ተስፋውን ይበልጥ በእርሱ ላይ ብቻ እንዲያደርግ ለማስተማር ነው ። ክርስቲያኖች አሁን ባለው መከራ ውስጥም ጭምር በደስታ ሊመኩ የሚችሉት፣ እግዚአብሔር ይህን ሂደት ለበጎ እንደሚጠቀምበት ስለሚያውቁ ነው ። ይህ ተስፋ ደግሞ አያሳፍርም፣ ምክንያቱም በመንፈስ ቅዱስ አማካኝነት የእግዚአብሔር ፍቅር በልባችን በሙላት ስለፈሰሰ ነው።

ወደር የለሽ የእግዚአብሔር ፍቅር እና የክርስቶስ ሞት

ከቁጥር 6 እስከ 11 ያለው ክፍል የእግዚአብሔርን ፍቅር ልዩ ባሕርይ እና ጥልቀት በተጨባጭ ያሳያል ። ጳውሎስ የሰውን ልጅ ፍቅር ከእግዚአብሔር ፍቅር ጋር በማነጻጸር ትልቅ ሥነ-መለኮታዊ ነጥብ ያነሳል። በሰው ልጆች ዘንድ፣ ለአንድ ጻድቅ ወይም ደጋግ ሰው ሲባል ሕይወቱን አሳልፎ የሚሰጥ ሰው አልፎ አልፎ ሊገኝ ይችላል ። ነገር ግን የእግዚአብሔር ፍቅር ከዚህ እጅግ የላቀ እና የሰውን ልጅ የአስተሳሰብ ድንበር የሚሻገር ነው። “እኛ ገና ኃጢአተኞች ሳለን ክርስቶስ ስለ እኛ ሞቶአልና እግዚአብሔር ለእኛ ያለውን የራሱን ፍቅር ያስረዳል” ይላል (ቁጥር 8) ። ኢየሱስ ክርስቶስ የሞተው ጻድቃን ለሆኑ ወይም ጥሩ ሥነ-ምግባር ላላቸው ሰዎች ሳይሆን፣ ምንም ዓይነት ጽድቅ ለሌላቸው፣ ለዓመጸኞች እና ኃጢአተኞች ነው።

ይህ ታሪካዊ እና ሥነ-መለኮታዊ እውነታ በተለይ ኃጢአተኞች ወደ እግዚአብሔር ለመምጣት ማቅማማት እንደሌለባቸው የሚያሳይ እጅግ ጠንካራ መከራከሪያ ነው። ታዋቂው ሰባኪ ቻርለስ ስፐርጀን (Charles Spurgeon) ይህን በተመለከተ ሲናገሩ፣ “ክርስቶስ የሞተው ለኃጢአተኞች እና ለዓመጸኞች ከሆነ፣ እነዚህ ኃጢአተኞች ወደ እርሱ ላለመምጣት እና አምነው ላለመዳን ምንም ዓይነት ምክንያት የላቸውም፤ ‘እኛ ለመምጣት ብቁ አይደለንም’ ብለው ሊያመካኙ አይችሉም፤ ምክንያቱም እናንተ ኃጢአተኞች ናችሁ፣ ክርስቶስ ደግሞ

የሞተው ልክ እንደ እናንተ ላሉ ኃጢአተኞች ነው፣ ታዲያ ለምን አትመጡም?” በማለት ጥልቅ ጥሪ አቅርበዋል።

በተጨማሪም በዚህ ክፍል ውስጥ ጳውሎስ “ከበለጠ” (Much more) የሚለውን የአመክንዮ እና የክርክር ስልት ይጠቀማል ። እኛ ጠላቶቹ፣ ኃጢአተኞች እና ዓመጸኞች ሳለን በልጁ ሞት ከእግዚአብሔር ጋር ከታረቅን፣ አሁን ወዳጆቹ፣ ልጆቹ እና የቤተሰቡ አባላት ከሆንን በኋላማ በሕይወቱ እንዴት ይበልጥ አንዲንም በሚል አመክንዮ፣ የመዳናችንን የመጨረሻ እርግጠኝነት እና ዋስትና ያትማል ። ይህ የእግዚአብሔር ፍቅር ማረጋገጫ የክርስቲያኑን ልብ በፍጹም ደስታ እና ዕረፍት የሚሞላ ነው።

የአዳም እና የክርስቶስ ጥልቅ ንጽጽር፡ የውክልና ሥነ-መለኮት

ከቁጥር 12 እስከ 21 ያለው የምዕራፉ ሁለተኛ አጋማሽ በጠቅላላው የመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ ውስጥ እጅግ ጥልቅ፣ ውስብስብ እና ወሳኝ ከሆኑት ክፍሎች አንዱ ነው ። በዚህ ክፍል ሐዋርያው ጳውሎስ “የውክልና ራስነት” (Federal Representation) የተሰኘውን እጅግ ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ ጽንሰ-ሐሳብ ያስተዋውቃል ። የሰው ልጅ በሙሉ ከእግዚአብሔር ጋር ባለው ግንኙነት በሁለት ዋና ዋና ወኪሎች ሥር የተጠቃለለ ነው፡ የመጀመሪያው ወኪል አዳም ሲሆን፣ ሁለተኛው (የመጨረሻው) አዳም የሆነው ደግሞ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።

ይህን ጽንሰ-ሐሳብ በተጨባጭ ለመረዳት፣ አንድ የፌደራል መንግሥት ተወካይ በሚወክለው ሕዝብ ስም ውሳኔ እንደሚያሳልፍ ሁሉ፣ አዳምም የሰው ልጅ ሁሉ ተወካይ ሆኖ በዔደን ገነት ታሪካዊ ውሳኔ አሳለፈ ። በአንድ ሰው (በአዳም) አለመታዘዝ ኃጢአት ወደ ዓለም ገባ፣ በኃጢአትም ምክንያት የዓለም መበላሸት እና ሞት መጣ፤ በዚህም ምክንያት ሞት በሰው ሁሉ ላይ ነገሠ ። እያንዳንዱ የሰው ልጅ በተፈጥሮው ሲወለድ ከአዳም ጋር በአንድነት ተቆራኝቶ እና ተለይቶ (Identified with Adam) ነው የሚወለደው ። በሌላ በኩል፣ ኢየሱስ ክርስቶስ እንደ አዲስ የሰው ዘር ተወካይ ሆኖ፣ በአንድ የጽድቅ ሥራው (በመስቀል ላይ ባሳየው ፍጹም መታዘዝ) ጸጋን፣ የሕይወትን ጽድቅ እና መዳንን በድጋሚ ለሚያምኑት ሁሉ አመጣ።

በቁጥር 14 ላይ ጳውሎስ አዳምን “ሊመጣ ላለው ለእርሱ አምሳል (Typos) ነው” ሲል

ይገልጸዋል። ይህ “አምሳል” ወይም “Typos” የሚለው የግሪክ ቃል በሥነ-መለኮት ምሁራን ዘንድ ሰፊ ክርክር ያስነሳ ቃል ነው። አንዳንዶች “ሊመጣ ያለው” የሚለው ቃል ሙሴን ሊያመለክት ይችላል ወይንም ወደፊት የሚመጣን ክስተት ሊያሳይ ይችላል የሚል አነስተኛ ግምት ቢሰጡም፣ አብዛኛዎቹ ምሁራን ግን ይህ በቀጥታ ኢየሱስ ክርስቶስን (“ሁለተኛውን” ወይም “የመጨረሻውን” አዳም) እንደሚያመለክት ይስማማሉ። እንደነ ሮቢንሰን (Robinson)፣ ስክሮግስ (Scroggs)፣ እና ሃከር (Haacker) ያሉት ምሁራን ይህንን የትይዩነት አመለካከት በስፋት አጥንተውታል።

ጁዊት (Jewitt) የተባሉት ምሁር እንዳብራሩት፣ “Typos” የሚለው ቃል *መሠረታዊ* ትርጉም በመምታት የሚፈጠርን ቅርጽ፣ አንድን ነገር ለማምረት የሚያገለግልን ሻጋታ (Mold)፣ ማኅተምን፣ ወይም ለሚቀጥሉ ቅጂዎች የሚያገለግል ሞዴልን የሚያመለክት ነው። ጳውሎስ ይህንን ቃል በ1ኛ ቆሮንቶስ 10፡6፣ በ1ኛ ተሰሎንቄ 1፡7፣ በ2ኛ ተሰሎንቄ 3፡9፣ እና በፊልጵስዩስ 3፡17 ላይ በተመሳሳይ መልኩ ተጠቅሞበታል። በብሉይ ኪዳን ገጸ-ባሕሪያት እና ክስተቶች አውድ ውስጥ፣ አዳም የክርስቶስ “Typos” የሆነው የክርስቶስን የወደፊት የማዳን ሥራ አስቀድሞ በማሳየት፣ የንድፍ ማዕቀፍ (Outline) በመሆን፣ ወይም የክርስቶስን የውክልና ሚና የሚያሳይ ሞዴል በመሆን ነው ። ሁለቱም አንድን ሙሉ የሰው ዘር ወክለዋል፤ ነገር ግን በውክልናቸው ያመጡት ውጤት ፈጽሞ የተለያየ እና ተቃራኒ ነው።

የሕግ ሚና እና ከኃጢአት በላይ የሆነው የጸጋው ልዕልና

ከቁጥር 15 ጀምሮ ጳውሎስ ስጦታው (የእግዚአብሔር ጸጋ) እንደ በደሉ (እንደ አዳም ኃጢአት) እንዳልሆነ ደጋግሞ ያረጋግጣል። የክርስቶስ የማዳን ሥራ የአዳምን ጥፋት ወደ ነበረበት ከመመለስ (Undoing) ያለፈ እና እጅግ የላቀ ነው። የአዳም ኃጢአት ውድቀትን፣ ፍርድን እና ሞትን ሲያመጣ፣ የክርስቶስ ጸጋ ግን ከተሰበረው የሰው ልጅ ማንነት ተነስቶ የዘላለም ሕይወትን እና ከእግዚአብሔር ጋር መነገሥን ያነናጽፋል። ምንም እንኳን የአዳም ኃጢአት መላውን የሰው ዘር ቢበክልም፣ የክርስቶስ ስጦታ ግን ለሚያምኑት ሁሉ ይተገበራል፤ ይህም የሚሆነው በወንጌል አምኖ በግል እምነት (Personal faith) ኢየሱስን በመቀበል ነው (ዮሐንስ 3፡16 እና 1 ዮሐንስ 2፡2 እንደሚያረጋግጡት)።

በምዕራፉ ማጠቃለያ (ከቁጥር 20-21) ላይ የሕግን እውነተኛ ሚና እና የጸጋን ታላቅነት

እናገኛለን። ጳውሎስ፣ “ኃጢአት በበዛበት፣ ጸጋ ከልክ በላይ ተትረፈረፈ” ሲል የምዕራፉን አከሊል ያኖራል ። የሙሴ ሕግ የተሰጠው ሰውን ለማዳን ሳይሆን፣ ኃጢአት ይበልጥ እንዲታይ እና እንዲበዛ (የሰው ልጅ የኃጢአቱ መጠን ምን ያህል የከፋ እንደሆነ በግልጽ እንዲገነዘብ) ነው ። የእግዚአብሔር ቅዱስ መለኪያ ወደ ዓለም ሲመጣ የሰው ልጅ አመጽ ይበልጥ ጎልቶ ወጣ። ነገር ግን የሰው ልጅ ኃጢአት ምንም ያህል ቢበዛ፣ ቢከማች እና ኃይለኛ ቢሆን፣ የእግዚአብሔር ፍቅር እና ጸጋ ከኃጢአቱ እጅግ የላቀ፣ የበለጠ ኃያል እና ድንበር የለሽ ነው።

አንድ ታላቅ እውነት እዚህ ላይ ይንጸባረቃል፡ ማንም ሰው “እኔ ለማዳን የምከብድ ታላቅ ኃጢአተኛ ነኝ” ብሎ በእግዚአብሔር ፊት ተቀባይነትን አያጣም፤ የሰው ልጅ ከእግዚአብሔር መንግሥት ውጪ የሚሆነው ኃጢአቱ ስለበዛ ወይም ለማዳን ስለከበደ ሳይሆን፣ እግዚአብሔር ያዘጋጀውን ፍጹም የጸጋ ስጦታ በክርስቶስ ኢየሱስ በኩል ለማመን ፈቃደኛ ባለመሆኑ ብቻ ነው። የሰው ልጅ ኃጢአት መሥራቱን ማቆም ባይችልም፣ የእግዚአብሔርን ጸጋ ግን ኃጢአት ሠርቶ ሊያልፈው እና ሊያሸንፈው (Cannot out-sin the grace of God) አይችልም ። ሞት በኃጢአት ምክንያት ፍጹም ሥልጣን ይዞ እንደነገሠ ሁሉ፣ ጸጋ ደግሞ ሕግ ሊያደርገው ያልቻለውን በማድረግ በጽድቅ በኩል ለዘላለም ሕይወት ይነግሣል ። አንዳንዶች ይህ የጸጋ ትምህርት ለኃጢአት ፈቃድ ይሰጣል ብለው ቢሰጉም፣ እውነተኛው ጸጋ ግን የኃጢአት ቀንደኛ ጠላት ሲሆን አማኙን በጽድቅ እንዲኖር ያስተምረዋል እንጂ ለኃጢአት አያመቻቸውም።

ትግበራ

የሮሜ ምዕራፍ 5 ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ ትምህርት፣ መዋቅራዊ ትንታኔ እና ታሪካዊ ክርክር ብቻ ሳይሆን፣ አማኞች በዕለት ተዕለት ሕይወታቸው ሊተገብሩት የሚገባ ወሳኝ መመሪያ እና የሕይወት መርህ ነው። ይህንን ጥልቅ መልእክት ወደ ዌብሳይት ፖስት ተግባራዊ መልክ ስንቀይረው፣ አማኞች ሊለማመዷቸው የሚገቡ በርካታ የትግበራ ነጥቦችን እናገኛለን፡:

በጸጋው ላይ መደገፍ እና ፍጹም ዕረፍት ማድረግ የክርስትና ሕይወት ዋነኛ መገለጫ መሆን አለበት። ብዙ ክርስቲያኖች አሁንም ድረስ በእግዚአብሔር ፊት ተቀባይነትን ለማግኘት በገዛ ጥረታቸው ይለፋሉ፤ የሕግን መለኪያ ለማሟላት ይደክማሉ። ነገር ግን ጳውሎስ እንደሚያስተምረን፣ በክርስቶስ በኩል “በጸጋው ውስጥ ቆመናል”። ይህ ማለት የእግዚአብሔር

ሞገስ እና ፍቅር በእኛ አፈጻጸም፣ መልካምነት ወይም የዕለት ተዕለት ጥረት ላይ የተመሠረተ አይደለም ማለት ነው። በመሆኑም በሕይወታችን ስንወድቅ ወይም ስንሳሳት እንኳን፣ ጸጋው ሁልጊዜ ከኃጢአታችን እንደሚበልጥ በማመን ፈጥነን ወደ እርሱ መመለስ፣ ንስሐ መግባት እና በጸጋው ማረፍ አለብን። የእግዚአብሔር በር ምንጊዜም ክፍት ነው።

መከራን እና ፈተናን በዓላማ መቀበል ሌላው ታላቅ የትግበራ ነጥብ ነው። ሕይወት ፈታኝ ስትሆን እና መከራ ሲበዛብን፣ እግዚአብሔር እንደተወን፣ እንደተቆጣን ወይም እንደቀጣን ማሰብ የለብንም ። ይልቁንም ትዕግስትን፣ ጠንካራ ስብዕናን እና ተስፋን እንድናዳብር እግዚአብሔር በሕይወታችን ውስጥ ጥልቅ ሥራ እየሠራ እንደሆነ በመገንዘብ፣ በመከራ ውስጥ እንኳን ደስ ሊለን እና ልንመካ ይገባል። ፈተናዎች የእግዚአብሔር የቅጣት መሣሪያዎች ሳይሆኑ፣ ለክብራችን የሚሰሩ የማጥሪያ እሳቶች እና መንፈሳዊ ጡንቻን ማዳበሪያዎች ናቸው። ይህ አመለካከት ክርስቲያኖች በመከራ ጊዜ ያላቸውን ጽናት በከፍተኛ ሁኔታ ይለውጠዋል።

ከማንም በላይ ይቅር ባይ እና አፍቃሪ መሆን ወንጌልን የመረዳታችን ተጨባጭ ማሳያ ነው። እግዚአብሔር እኛ ጠላቶቹ፣ ኃጢአተኞች፣ ዓመጸኞች እና ደካሞች ሳለን በክርስቶስ ኢየሱስ ሞት ይህን ያህል ከወደደን እና ያለምንም ቅድመ ሁኔታ ይቅር ካለን ፣ እኛም በዕለት ተዕለት ሕይወታችን ለሚበድሉን፣ ለሚቃወሙን እና ለሚያሳዝኑን ሰዎች ይቅርታን ለማድረግ ሰፊ ልብ ሊኖረን ይገባል። እግዚአብሔር ለእኛ ያሳየው ወደር የለሽ ፍቅር በሰዎች ላይ ለምናሳየው ርህራሄ መለኪያ፣ መነሻ እና ኃይል ነው። የእግዚአብሔር ፍቅር በመንፈስ ቅዱስ በልባችን ስለፈሰሰ፣ ይህ ፍቅር ወደ ሌሎች ሰዎች መፍሰስ አለበት።

በመጨረሻም፣ በማንኛውም መንፈሳዊ ውጊያ ስንገጥም መተማመኛችን የእኛ ማንነት ሳይሆን የክርስቶስ ፍጹም ሥራ መሆን አለበት። የሰው ልጅ ችግር ምንም ያህል የከፋ ቢሆንም፣ ኢየሱስ ከችግሩ በላይ (Much more) የሆነ መፍትሔ ነው። በአዳም ውድቀት ምክንያት የመጣብንን የሞት እና የኃጢአት አገዛዝ ክርስቶስ ሙሉ በሙሉ ሰብሮታል። ስለዚህ፣ በኃጢአት ልማዶች ሥር የወደቅን ቢመስለንም እንኳ፣ “ጸጋው ከኃጢአታችን ይበልጣል” በሚለው ቃል በመታመን እና የክርስቶስን ጽድቅ በመላበስ የድል ሕይወትን መኖር እንችላለን። እያንዳንዱ አማኝ ይህንን እውነት ተረድቶ፣ በአዳም ውድቀት ላይ ከማተኮር

ይልቅ፣ በክርስቶስ ኢየሱስ በተገኘው ታላቅ የጸጋ ሥጦታ ላይ ደገፍ ብሎ ሕይወቱን በሰላም ሊመራ ይገባል።

📖 ሮሜ ምዕራፍ 6

የሐዋርያው ጳውሎስ ወደ ሮሜ ሰዎች የጻፈው መልእክት በክርስቲያናዊ የነገረ-መለኮት ጥናት ውስጥ እጅግ ጥልቅ፣ ስልታዊ እና አጠቃላይ የድነትን (Salvation) ጽንሰ-ሐሳብ የሚያብራራ ማዕከላዊ ሰነድ ተደርጎ ይወሰዳል። ከዚህ ታላቅ መልእክት ውስጥ፣ የሮሜ ምዕራፍ 6 አማኞች በክርስቶስ ኢየሱስ ስላላቸው አዲስ ማንነት፣ ከኀጢአት ኃይል ስለሚያገኙት ነጻነት፣ እንዲሁም በጸጋ ሥር ስለሚኖራቸው የቅድስና ሕይወት የሚያብራራ የክርስትና አስተምህሮ የጀርባ አጥንት ነው። ይህ ጥናት የሮሜ ምዕራፍ 6ን ታሪካዊ እና ስነ-ጽሑፋዊ አውድ፣ የጽሑፉን ጥልቅ ምልከታ፣ የቃላቱን እና የሐሳቦቹን የነገረ-መለኮት ትርጓሜ፣ እንዲሁም ለዕለታዊ የክርስቲያን ሕይወት ያለውን ተግባራዊ ትግበራ በዝርዝር ይተነትናል።

ክፍል አንድ፡ ታሪካዊ፣ ባህላዊ እና ስነ-ጽሑፋዊ አውድ

የሮሜ ምዕራፍ 6ን መልእክት በትክክል ለመረዳት፣ ምዕራፉ የተጻፈበትን ስነ-ጽሑፋዊ ፍሰት፣ የጥንቷን ቤተክርስቲያን የባህል ዳራ እና ሐዋርያው ጳውሎስ ምላሽ እየሰጠበት የነበረውን የታሪክ ማዕቀፍ መመርመር እጅግ አስፈላጊ ነው።

የስነ-ጽሑፋዊ ሽግግር እና የዳያትራይብ (Diatribe) ዘይቤ

በሮሜ መልእክት የመጀመሪያዎቹ አምስት ምዕራፎች፣ ጳውሎስ የሰው ልጅን አጠቃላይ የኀጢአት ውድቀት እና በእምነት ብቻ በክርስቶስ ኢየሱስ በኩል ስለሚገኘው መጽደቅ (Justification) በስፋት አስገንዝቧል። በሮሜ 5፡12-21 ባለው ክፍል፣ በአንዱ ሰው በአዳም አለመታዘዝ ኀጢአት እና ሞት ወደ ዓለም እንደገቡ ሁሉ፣ በሁለተኛው አዳም በክርስቶስ ታዛዥነት ደግሞ ጸጋ እና የዘላለም ሕይወት እንደነገሱ በንጽጽር ያቀርባል። በሮሜ 5፡20 ላይ “ኀጢአት በበዛበት፣ ጸጋ ይበልጥ በዛ” የሚለውን ታላቅ የነገረ-መለኮት አቋም ካስቀመጠ በኋላ፣ ይህ ድንቅ የጸጋ ትምህርት በተሳሳተ መንገድ እንዳይተረጎም በምዕራፍ 6 ላይ ጠንካራ መከላከያ ያቀርባል።

የምዕራፍ 6 መግቢያ በጥንታዊ ግሪክ እና በሄለኒስቲክ ዘመን ፈላስፎች እና መምህራን ዘንድ በስፋት ይታወቅ የነበረውን “ዳያትራይብ” (Diatribe) የተሰኘውን የስነ-ጽሑፍ ዘይቤ ይጠቀማል። ይህ ዘይቤ ምናባዊ ጥያቄን በማንሳት፣ ወዲያውኑ ጥያቄውን በጠንካራ አገላለጽ

(“ከቶ አይሆንም!” ወይም “By no means!”) ውድቅ በማድረግ፣ እና ተከታታይ የሆኑ ርዕዮታዊ ማብራሪያዎችን በማቅረብ የሚከራከርበት የአጻጻፍ ስልት ነው። በመሆኑም “እንግዲህ ምን እንላለን? ጸጋ እንዲበዛ ኀጢአት እየሠራን እንኑር?” የሚለው ጥያቄ የጳውሎስን የጸጋ አስተምህሮ የተቃወሙ ሰዎች ያነሱት ስጋት ወይም ትችት እንደነበር ያሳያል። ጳውሎስ ይህንን ጥያቄ በማንሳት፣ የጸጋ ትምህርት ወደ ሕግ-አልባነት (Antinomianism) እንደማይመራ በአስረጂነት ያሳያል።

የጸጋ ትምህርት እና የሕግ-አልባነት ስጋት በታሪክ ውስጥ

በጥንቷ የሮም ቤተክርስቲያን ውስጥ፣ ከአይሁድ እምነት ወደ ክርስትና የመጡ አማኞች እና አህዛብ ክርስቲያኖች አብረው ያመለኩ ነበር። አይሁዳውያን ክርስቲያኖች፣ አህዛብ ክርስቲያኖች ድነትን ለማግኘት የሙሴን ሕግጋት (እንደ ግርዘት ያሉትን) መጠበቅ አለባቸው የሚል ጠንካራ ስጋት ነበራቸው። ጳውሎስ ድነት በእምነት እንጂ ሕግን በመጠበቅ እንዳልሆነ ሲያስተምር፣ ተቃዋሚዎቹ “ይህ ትምህርት ሰዎችን ወደ ልቅ የኀጢአት ሕይወት ይመራል” ብለው ተችተውታል። በሌላ በኩል ደግሞ፣ የተወሰኑ ሰዎች “እግዚአብሔር ኀጢአተኞችን የሚወድ እና ይቅር የሚል ከሆነ፣ ብዙ ኀጢአት ባደረግን ቁጥር የእግዚአብሔር ጸጋ ይበልጥ ይገለጣል፤ ስለዚህ የኛ ስራ ኀጢአት መስራት ነው፣ የእግዚአብሔር ስራ ደግሞ ይቅር ማለት ነው” ወደሚል የተዛባ ድምዳሜ ሊደርሱ ይችሉ ነበር።

ይህ ዓይነቱ የተዛባ አመለካከት በታሪክ ውስጥ በተለያዩ ሰዎች በተግባር የታየ ሲሆን፣ በ20ኛው ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ላይ የነበረው ታዋቂው ሩሲያዊ መነኩሴ ግሪጎሪ ራስፑቲን (Gregory Rasputin) የዚህ አመለካከት ጽንፈኛ ማሳያ ነው። ራስፑቲን “ብዙ ኀጢአት የሠራ ሰው ብዙ ይቅርታ ስለሚያስፈልገው፣ ይበልጥ የእግዚአብሔርን ጸጋ ይለማመዳል” በሚል አስተሳሰብ ሆን ብሎ በኀጢአት ሕይወት ይመላለስ እና ይህንኑ ያስተምር እንደነበር ታሪካዊ መዛግብት ያሳያሉ። በተመሳሳይ፣ ማርቲን ሉተር “በድፍረት ኀጢአት አድርግ” (sin boldly) በማለት የተናገረው ሐሳብ ከዐውድ ውጪ ሲተረጎም ለኀጢአት ፈቃድ እንደመስጠት ተደርጎ ይወሰዳል፤ ነገር ግን ሉተር ጸጋን ማክበሩን እንጂ ልቅነትን ማበረታታቱ አልነበረም። ከሰብዓዊ አመለካከት አንጻር፣ ጸጋ “አደገኛ” ይመስላል፤ ምክንያቱም ሰዎች የእግዚአብሔርን ተቀባይነት የሚያገኙት በስራቸው ሳይሆን በነጻ ስጦታ መሆኑን ሲያውቁ፣ የመታዘዝ ተነሳሽነታቸውን ሊያጡ ይችላሉ የሚል ፍርሃት አለ። የሮሜ ምዕራፍ 6 ዋነኛ

ዓላማ፣ ይህንን ጸጋን እንደ ፈቃድ ፈጻሚነት የመጠቀም አዝማሚያ ከስሩ መንቀል እና እውነተኛ ጸጋ ወደ እውነተኛ ቅድስና እንደሚመራ ማሳየት ነው።

ክፍል ሁለት፡ የጽሑፉ ምልከታ

የሮሜ ምዕራፍ 6 በዋናነት በሁለት ክፍሎች ሊከፈል ይችላል፤ የመጀመሪያው ክፍል (ቁ. 1-14) የአማኙ ከክርስቶስ *ጋር* መሞት፣ መቀበር እና መነሳት ጋር የተያያዘውን የጥምቀት ምስጢር ሲያብራራ፣ ሁለተኛው ክፍል (ቁ. 15-23) ደግሞ ስለ ባርነት እና ነጻነት፣ እንዲሁም የባለቤትነት ሽግግር ይተነትናል።

ተደጋጋሚ እና ማዕከላዊ ቃላት

በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ሐዋርያው ጳውሎስ የተወሰኑ ቃላትን በተደጋጋሚ በመጠቀም የሐሳቡን ማዕከላዊነት ያሳያል። “ሞት” እና “ሕይወት” የሚሉት ቃላት በንጽጽር የሚታዩ ሲሆን፣ ኀጢአት የሞት ጌታ እንደሆነ፣ ክርስቶስ ደግሞ የሕይወት ጌታ እንደሆነ በግልጽ ተቀምጧል። ሌላው ቁልፍ ቃል “ጥምቀት” ሲሆን፣ ይህ ቃል አማኙ ከክርስቶስ *ጋር* ያለውን ውህደት (Union with Christ) የሚያሳይ ምሳሌ ሆኖ ቀርቧል። በተጨማሪም፣ ጳውሎስ አማኞች ቀድሞ የኀጢአት “ባሪያዎች” (Slaves) እንደነበሩ፣ አሁን ግን የጽድቅ ባሪያዎች እንደሆኑ በማሳየት የባርነትን ዘይቤ ይጠቀማል።

የተቃርኖ እና የባለቤትነት ሽግግር ምልከታ

የሮሜ ምዕራፍ 6 ማዕከላዊ ምልከታ የሰው ልጅ ሕይወት በሁለት የተለያዩ ግዛቶች (Realms) *መ*ካከል *መ*ሆኑን ማሳየቱ ነው። አንድ ሰው ወይ በአዳም (በኀጢአት) ግዛት ውስጥ ነው፣ ወይም በክርስቶስ (በጸጋ) ግዛት ውስጥ ነው። ጳውሎስ በምዕራፉ ውስጥ ግልጽ የሆኑ ተቃርኖዎችን በመጠቀም አማኞች ከክርስቶስ በፊት ከነበራቸው የድሮ ግዛትና ማንነት፣ በክርስቶስ ኢየሱስ ወዳገኙት አዲስ ግዛትና ማንነት ያደረጉትን የባለቤትነት ሽግግር በግልጽ ያሳያል።

በዚህ መንፈሳዊ ሽግግር *መ*ሠረት፣ አማኙ ቀድሞ የኀጢአት ባሪያ (Slave to Sin) የነበረ ቢሆንም፣ አሁን ግን የጽድቅ እና የእግዚአብሔር ባሪያ (Slave to Righteousness/God) ሆኗል። እንዲሁም ቀድሞ ለኀጢአት ሕያው (Alive to

Sin) የነበረው ማንነቱ ተቀይሮ፣ አሁን ለኀጢአት የሞተና ለእግዚአብሔር ሕያው (Dead to Sin, Alive to God) መሆን ችሏል። የዚህ ለውጥ ሌላው መገለጫ ደግሞ ቀድሞ የአካል ብልቶችን ለዓመጻ የጦር ዕቃ አድርጎ ያቀርብ የነበረው ሰው፣ በአዲሱ ማንነቱ የአካል ብልቶችን ለጽድቅ የጦር ዕቃ አድርጎ ማቅረቡ ነው። በድርጊታቸው ውጤትም ቢሆን የድሮው ማንነት የሞት ፍሬ (Fruit leading to Death) ሲያፈራ፣ አዲሱ ማንነት ግን የቅድስና ፍሬ (Fruit leading to Sanctification) ያፈራል። የዚህ ሁሉ ማጠቃለያ ሲታይ፣ የኀጢአት ደመወዝ ሞት (Wages of Sin = Death) መሆኑ ሲረጋገጥ፣ አዲሱ ግዛት ግን የእግዚአብሔር ነጻ ስጦታ የሆነውን የዘላለም ሕይወት (Gift of God = Eternal Life) ያስገኛል።

ይህ ማብራሪያ በሮሜ 6፡15-23 ላይ የተመሠረተውን የባለቤትነት፣ የተግባር እና የውጤት ንጽጽር ያሳያል። የቀረበው ንጽጽር በግልጽ እንደሚያሳየው፣ በመንፈሳዊው ዓለም መካከለኛ (Neutral) የሆነ የሕይወት አቋም የለም፤ ሁሉም ሰው የአንዱ ወይም የሌላው ጌታ አገልጋይ ነው።

ክፍል ሦስት፡ ጥልቅ የነገረ-መለኮት ትርጓሜ

በሮሜ ምዕራፍ 6 ውስጥ የሚገኙትን ጥልቅ የነገረ-መለኮት ሐሳቦች መተርጎም የክርስትናን የቅድስና ሕይወት (Sanctification) መሠረት ያብራራል። ሐዋርያው ጳውሎስ ድነትን እንደ አንድ ጊዜ ግብይት (Transaction) ሳይሆን፣ ሙሉ ማንነትን የሚቀይር የትራንስፎርሜሽን (Transformation) ሒደት አድርጎ ያቀርበዋል።

የጥምቀት ትርጉም እና ከክርስቶስ ጋር መተባበር (Union with Christ)

ጳውሎስ “ከክርስቶስ ኢየሱስ ጋራ አንድ እንድንሆን የተጠመቅን ሁላችን፣ ከሞቱ ጋራ አንድ እንሆን ዘንድ እንደ ተጠመቅን አታውቁምን?” (ሮሜ 6፡3) በማለት ይጠይቃል። እዚህ ላይ ጥምቀት የውሃ መንጻት ሥርዓት ብቻ ሳይሆን፣ አማኙ ከክርስቶስ ጋር የሚያደርገውን መንፈሳዊ እና ህልውናዊ ውህደት ያመለክታል። በጥንታዊው የአይሁድ ባህል የውሃ መንጻት ሥርዓት (ለምሳሌ፣ ነዕማን በዮርዳኖስ ወንዝ መታጠቡ፣ ወይም ከወር አበባ እና ከሬሳ ርኩሰት መንጻት) ከውጫዊ ርኩሰት ለመንጻት ያገለግል ነበር። በመጥምቁ ዮሐንስ ዘንድ ደግሞ፣ የጥምቀት ሥርዓት ከኀጢአት ንስሐ መግባት እና መንፈሳዊ መታደስን የሚያመለክት ነበር

(ማርቆስ 1:4-5)።

ሆኖም፣ የክርስቲያን ጥምቀት ከነዚህ ሁሉ እጅግ የጠለቀ ነው። ዮሐንስ ለንስሐ ሲያጠምቅ፣ ሰዎች በኀጢአት መኖርን ለማቆም ምሳሌያዊ ሞት ይሞቱ ነበር፤ ኢየሱስ ግን እውነተኛ ሞትን ሞቶ በትንሣኤው ሞትን ድል አድርጓል። በመሆኑም አማኞች ወደ ክርስቶስ ሲጠመቁ፣ ከክርስቶስ ሞት እና ትንሣኤ ጋር በማንነታቸው ይዋሃዳሉ። ውሃው ውስጥ መግባት አሮጌው ማንነት ከክርስቶስ ጋር መሞቱን እና መቀበሩን ሲያሳይ፣ ከውሃው መውጣት ደግሞ በአዲስ ሕይወት ለመመላለስ (Newness of life) መነሳትን ያረጋግጣል። የነገረ-መለኮት ምሁራን እንደሚያስረዱት፣ ይህ ድርጊት አማኙ ከኀጢአት ግዛት ወደ ጸጋ ግዛት መሻገሩን እና ታማኝነቱን (Allegiance) ለክርስቶስ ማድረጉን የሚያሳይ አደባባያዊ ማረጋገጫ ነው።

“ለኀጢአት መሞት” (Dead to Sin) እና ሥነ-መለኮታዊ እውነታው

በሮሜ 6:11 ላይ “ለኀጢአት እንደሞታችሁ... ቁጠሩ” የሚለው ሐሳብ የቅድስና ትምህርት ማዕከል ነው። “ለኀጢአት መሞት” የሚለው ሐረግ ምን ማለት እንደሆነ በትክክል መረዳት ወሳኝ ነው። ይህ ማለት አማኙ ኀጢአት የመሥራት አቅም ፈጽሞ ያጣል፣ ፈተና አይደርስበትም፣ ወይም ፈጽሞ አይሳሳትም (Sinless perfection) ማለት አይደለም።

ከዚህ ይልቅ “ለኀጢአት መሞት” ማለት፣ ኀጢአት በአማኙ ላይ የነበረው የጌትነት፣ የተቆጣጣሪነት እና የባለቤትነት ሥልጣን ተሰብሯል ማለት ነው። አባባሉ ትዕዛዝ ሳይሆን እውነታን የሚገልጽ መግለጫ ነው። ጳውሎስ “ለኀጢአት ሞታችኋል” ሲል በክርስቶስ የተፈጸመውን ታሪካዊ እውነታ ማወጁ ነው። “ሞት” (Nekros) የሚለው የግሪክ ቃል በመቃብር ያለን በድን ሬሳ ያመለክታል። የሞተ ሰው በዙሪያው ለሚከሰቱ ነገሮች ምላሽ እንደማይሰጥ ሁሉ፣ አማኙም የኀጢአት ፍላጎት ሲቀሰቀስ ምላሽ ላለመስጠት እና ከኀጢአት ግፊት ጋር ያለውን ግንኙነት ለማቋረጥ የሥልጣን ነጻነት አለው።

የመቀደስ አራቱ ምሰሶዎች፡ ማወቅ፣ መቁጠር፣ ማቅረብ፣ እና መመላለስ

የክርስትና ሕይወት በጽንሰ-ሐሳብ እና በተግባር መካከል ያለውን ውጥረት (Tension) ያስተናግዳል። ታዋቂው የነገረ-መለኮት ምሁር ዋችማን ኒ (Watchman Nee) በሮሜ 6 ላይ ተመሥርተው እንዳብራሩት፣ ክርስቲያናዊ የድል ሕይወት በአራት ዋና ዋና የግሪክ ግሦች

ላይ የተመሠረተ ዕይት ነው፡ ማወቅ (Know)፣ መቁጠር (Reckon)፣ ማቅረብ (Yield/Present)፣ እና መመላለስ (Walk)።

አንደኛ፡ ማወቅ (Knowing – *Oida*)

በሮሜ 6፡3፣ 6 እና 9 ላይ ጳውሎስ "አታውቁምን?" እና "እናውቃለን" የሚሉትን ቃላት በስፋት ይጠቀማል። በግሪኩ "ኦይዳ" (Oida) የተሰኘው ቃል፣ ቀስ በቀስ በመማር ወይም በመሞከር የሚገኝን እውቀት ሳይሆን፣ መካድ የማይቻልን ፍጹም፣ ተጨባጭ እና የተጠናቀቀ እውነታ ማወቅን ያመለክታል። መንፈሳዊ ብስለት እና ክርስቲያናዊ ዕድገት የሚጀምረው በክርስቶስ የተፈጸመውን ይህንን ታሪካዊ እና መንፈሳዊ እውነታ ከማወቅ ነው። አማኙ አሮጌው ማንነቱ (Old Self) ከክርስቶስ ጋር እንደተሰቀለ መገንዘብ አለበት (ሮሜ 6፡6)። ይህ እኛ በራሳችን ጥረት፣ በጾም ወይም በጸሎት ብዛት የምናመጣው ሳይሆን፣ እግዚአብሔር በክርስቶስ መስቀል የፈጸመው ድርጊት መሆኑን መገንዘብ የመጀመሪያው እርምጃ ነው።

ሁለተኛ፡ መቁጠር / ማሰብ (Reckoning – *Logizomai*)

በሮሜ 6፡11 ላይ "እንዲሁም እናንተ ደግሞ ለኃጢአት እንደ ሞታችሁ፥ ግን በክርስቶስ ኢየሱስ በጌታችን ሆናችሁ ለእግዚአብሔር ሕያዋን እንደ ሆናችሁ ራሳችሁን ቁጠሩ።" የሚል ጥብቅ ትዕዛዝ እናገኛለን። "መቁጠር" ወይም በግሪኩ "ሎጊዞማይ" (Logizomai) የሂሳብ እና የፋይናንስ የቃላት አጠቃቀም (Bookkeeping/Accounting term) ሲሆን፣ ትርጉሙም "አንድን ነገር እንደ ተፈጸመ እውነታ አድርጎ በሂሳብ መዝገብ ላይ ማስፈር"፣ ወይም "በእርግጥ መሆኑን ማመን" ማለት ነው።

ይህ ጽንሰ-ሐሳብ እጅግ ጥልቅ ነው፤ ምክንያቱም መቁጠር ማለት እውነት ያልሆነን ነገር እውነት ነው ብሎ ራስን በስነ-ልቦና ማታለል (Pretending) ሳይሆን፣ እግዚአብሔር እውነት ነው ያለውን ነገር በእምነት መቀበል ማለት ነው። አማኞች ብዙ ጊዜ በስሜታቸው (Feelings) ሲመሩ ይሸነፋሉ፤ ምክንያቱም ስሜት ተለዋዋጭ እና ከሁኔታዎች ጋር የሚዋዠቅ ነው። ነገር ግን መቁጠር ማለት ስሜት ምንም ይሁን ምን፣ በእግዚአብሔር ቃል ላይ የተመሠረተውን እውነታ አጥብቆ መያዝ ማለት ነው። ታላቁ ስነ-መለኮት ምሁር ካርል ባርት (Karl Barth) እንዳስቀመጠው፣ እምነት ማለት እግዚአብሔር የሚያየውን ማየት፣ እግዚአብሔር የሚያውቀውን ማወቅ፣ እና እግዚአብሔር በሚቆጥረው ልክ መቁጠር ነው።

የድሮው የኅጢአት ፍላጎት በውስጥ ሲቀሰቀስ፣ “ይህ የሞተ እና የተቀበረ ማንነት ነው፤ በእኔ ላይ ሥልጣን የለውም” ብሎ በእምነት ማወጅ የዚህ ቃል ትርጉም ነው።

ሦስተኛ፡ ማቅረብ / መስጠት (Yielding – *Paristemi*)

እውነታውን ካወቅን እና እንደተፈጸመ ከቆጠርን በኋላ፣ የሚቀጥለው እርምጃ በተግባር ማሳየት ነው። በሮሜ 6:13 ላይ “ልቶቻችሁንም የዓመፃ የጦር ዕቃ አድርጋችሁ ለኃጢአት አታቅርቡ፥ ነገር ግን ከሙታን ተለይታችሁ በሕይወት እንደምትኖሩ ራሳችሁን ለእግዚአብሔር አቅርቡ፥ ብልቶቻችሁንም የጽድቅ የጦር ዕቃ አድርጋችሁ ለእግዚአብሔር አቅርቡ።” በማለት ያዛል።

በግሪኩ “ፓሪስቴሚ” (Paristemi) የተሰኘው ቃል፣ የሰውን ፈቃድ ለእግዚአብሔር አሳልፎ መስጠትን፣ ራስን ለእግዚአብሔር አገልግሎት ማዋልን እና እንደ መስዋዕት አድርጎ ማቅረብን ያመለክታል። አማኙ ሕይወቱን፣ አእምሮውን፣ ስሜቱን እና አካላዊ ብልቶቹን ለእግዚአብሔር ጽድቅ መሳሪያ አድርጎ ማቅረብ ይጠበቅበታል። ይህ ሐሳብ ከሮሜ 12:1 “ሰውነታችሁን ሕያው ቅዱስና እግዚአብሔርን ደስ የሚያሰኝ መሥዋዕት አድርጋችሁ ታቀርቡ ዘንድ...” ከሚለው ሐሳብ ጋር ቀጥተኛ ትስስር አለው። “ሕያው መስዋዕት” መሆን ራሱ ፓራዶክስ (ተቃርኖአዊ እውነት) ነው፤ ምክንያቱም መስዋዕቶች ሕያው አይሆኑም፣ ይሞታሉ እንጂ። ክርስቲያኑ ግን ለኅጢአት የሞተ ሆኖ፣ ለእግዚአብሔር ደግሞ ሕያው መስዋዕት ሆኖ መቅረብ አለበት።

ይህ ራስን ማቅረብ አራት ደረጃዎችን ያካተተ ነው፡ ቆራጥ የሆነ የውሳኔ እርምጃ መውሰድ፣ የሕይወትን መሪነት ለእግዚአብሔር አሳልፎ መስጠት፣ ራስን ሙሉ በሙሉ አሳልፎ የሰጡበትን ቃል-ኪዳን ማጽናት፣ እና ይህንኑ ቃል-ኪዳን በየዕለቱ መጠበቅ ናቸው።

አራተኛ፡ በአዲስ ሕይወት መመላለስ (Walking – *Peripateo*)

በሮሜ 6:4 ላይ “...እኛም በአዲስ ሕይወት እንድንመላለስ፥ ከሞቱ ጋር አንድ እንሆን ዘንድ በጥምቀት ከእርሱ ጋር ተቀበርን” ይላል። በግሪኩ “ፔሪፓቴዎ” (Peripateo) የተሰኘው ቃል፣ ዙሪያውን መራመድን፣ የሕይወት አኗኗርን (Lifestyle) እና ቀጣይነት ያለውን ተግባር ያመለክታል። ይህ በአዲስ ሕይወት መመላለስ የራሳችን ጥረት ውጤት ሳይሆን፣ ማወቅ፣

መቁጠር፣ እና ማቅረብ ወደሚባሉት እርምጃዎች ስንገባ እና ለእግዚአብሔር መንፈስ ራሳችንን ስናስገዛ የሚመነጭ ተፈጥሯዊ ፍሬ ነው። እኛ የምናደርገው መታዘዝን ሲሆን፣ ቅድስናን በውስጣችን የሚሰራው እና የክርስቶስን ሕይወት በእኛ ውስጥ የሚገልጠው መንፈስ ቅዱስ ነው።

ክፍል አራት፡ ትግበራ ለዕለታዊ ክርስቲያናዊ ሕይወት

የሮሜ ምዕራፍ 6 ጽንሰ-ሐሳብ በዕለታዊ የክርስቲያን ሕይወት ውስጥ እጅግ ጠቃሚ የሆነ ተግባራዊ ትርጉም አለው። ቲኦሎጂያዊ እውነታዎች ወደ አኗኗር ዘይቤ ካልተለወጡ ፋይዳ ቢስ ይሆናሉ። ታዋቂው ሰባኪ ቻርለስ ስፐርጅን (Charles Spurgeon) "ኃጢአት አይገዛችሁም" የሚለውን ክፍል ሲያብራራ፣ ሦስት የትግበራ ንብርብሮች እንዳሉት ያስረዳል፡- አንደኛ፣ የእውነተኛ መለወጥ (conversion) መፈተኛ ነው፤ ሁለተኛ፣ የተስፋ እና የድል ማረጋገጫ ነው፤ ሦስተኛ፣ ከኃጢአት ጋር ለሚታገሉ አማኞች ታላቅ ማበረታቻ ነው።

የልማድ ኃጢአትን (Habitual Sin) እና ስሜትን ማሸነፍ

በሮሜ 6፡1 ላይ ያለው "በኃጢአት እየሠራን እንኑር?" የሚለው ግስ፣ በቀጣይነት እና በልማድ የሚደረግን ኃጢአት (Present active tense – habitual sin) ያመለክታል። ክርስቲያኖች አዲስ ፍጥረት ስለሆኑ፣ ኃጢአትን እንደ አኗኗር ዘይቤ ሊቀጥሉበት አይችሉም።

ለአብነት ያህል፣ አንዲት ክርስቲያን ተደጋጋሚ በሆነ የቁጣ እና የስሜት ቱግታ (Emotional outbursts) ችግር ውስጥ ብትሆን፣ ይህንን ለማሸነፍ የሮሜ 6ን መርህ በተግባር መጠቀም ትችላለች። ብዙ ጊዜ አማኞች "ለምን እግዚአብሔር ይህንን ስሜት ከእኔ ላይ አያነሳውም?" ብለው ይጠይቃሉ። መፍትሔው ግን በእግዚአብሔር ቃል ውስጥ ይገኛል። መጀመሪያ፣ ቁጣው በእርሷ ላይ ገዢ እንዳልሆነ እና አሮጌው ማንነቷ ከክርስቶስ ጋር እንደተሰቀለ ማወቅ አለባት (Know)። ስሜት እና ኃጢአት ጌቶቿ እንዳልሆኑ እውነታውን ትቀበላለች። ቀጥሎም፣ የቁጣ ስሜት ሲመጣባት፣ ያ የድሮ ማንነቷ መሆኑን ተገንዝባ ራሷን ለዚያ ስሜት እንደሞተች በእምነት መቁጠር ይኖርባታል (Reckon)። በመጨረሻም፣ አንደበቷን እና ስሜቷን ሌላውን ለመጉዳት (ለዓመጻ መሳሪያ) ከማዋል ይልቅ፣ ራሷን ለእግዚአብሔር ሰላም እና ጽድቅ መሳሪያ አድርጋ ማቅረብ አለባት (Yield)። መለኮታዊ ጸጋ የሰውን ድክመት

የሚሸፍን እንጂ ለኀጢአት ፈቃድ የሚሰጥ አይደለም።

የ"መርሳት በሽታ" (Amnesia) እና የአስተሳሰብ ለውጥ

አንዳንድ አማኞች ከኀጢአት ባርነት ነጻ ወጥተው እያለ፣ ልክ እንደ ባሪያ ማሰባቸውን እና መኖራቸውን ይቀጥላሉ። ጥናቶች እንደሚያመለክቱት ይህ አዝማሚያ "መንፈሳዊ የመርሳት በሽታ" (Momentary Amnesia) ተብሎ ሊጠራ ይችላል።

አንድ ባሪያ በባርነት ተወልዶ ካደገ በኋላ ከጌታው ነጻ ቢወጣም፣ የድሮ ጌታውን ድምጽ ሲሰማ አሁንም በድንጋጤ ሊታዘዝ ይችላል። ሆኖም፣ የድሮው ጌታ በእርሱ ላይ ምንም ዓይነት ህጋዊ ሥልጣን የለውም። በተመሳሳይ ሁኔታ፣ አማኞች ከኀጢአት ሥልጣን ነጻ ቢወጡም (ሮሜ 6፡7)፣ የድሮው የኀጢአት ልማድ አሁንም ገዥያቸው እንደሆነ አድርገው በስህተት ሊያስቡ እና ለአሮጌው ጌታ ታዛዥ ሊሆኑ ይችላሉ። ኀጢአት የአማኙን ዓይን ለፖርኖግራፊ፣ እጁን ለመስረቅ፣ አንደበቱን ለሐሜት ሊጠቀምበት ይፈልጋል። ሆኖም፣ እያንዳንዱ አማኝ ጠዋት ሲነሳ ነጻነቱን ማወጅ፣ የክርስቶስ ባሪያ መሆኑን ማስታወስ፣ እና የድሮ ጌታውን (የኀጢአትን) ጥያቄ ውድቅ ማድረግ ይኖርበታል። ለዚህ የድል ሕይወት ሰይጣንን "ከእኔ ራቅ" ማለት ብቻ በቂ አይደለም፤ ይልቁንም ክርስቶስን በዙፋኑ ላይ ማስቀመጥ (Enthrone Christ) ዋነኛው ጉዳይ ነው።

በክርስቶስ ጌትነት ሥር ማረፍ

አማኞች እውነት ነው ከኀጢአት ባርነት ነጻ ወጥተዋል፤ ነገር ግን ነጻ የወጡት የራሳቸው ጌታ እንዲሆኑ ሳይሆን፣ የእግዚአብሔር እና የጽድቅ ባሪያዎች እንዲሆኑ ነው። የክርስቶስ ባሪያ መሆን ማለት ለእርሱ ፈቃድ ሙሉ በሙሉ መገዛት ነው። ይህ ሲሆን አማኙ፣ "ጌታ ሆይ፣ አንተ ሕይወቴን የመምራት፣ ምን መብላት እና ምን መልበስ እንዳለብኝ፣ እንዲሁም መቼ መተኛት እንዳለብኝ እኔን የማዘዝ ሙሉ መብት አለህ" ብሎ ፈቃዱን አሳልፎ ይሰጣል። በዚህ መንገድ የተኖረ ሕይወት፣ የሚያፈራው ፍሬ ወደ ቅድስና የሚያመራ ሲሆን መጨረሻውም የዘላለም ሕይወት ነው (ሮሜ 6፡22)።

ማጠቃለያ

የሮሜ ምዕራፍ 6 ጥናት በግልጽ እንደሚያሳየው፣ የእግዚአብሔር ጸጋ አማኞችን ከኀጢአት

ቅጣት (Justification) ነጻ ማውጣት ብቻ ሳይሆን፣ ከኀጢአት ኃይል፣ ሥልጣን እና ግዛት ጭምር በየዕለቱ ነጻ የሚያወጣ (Sanctification) ታላቅ መለኮታዊ አሰራር ነው። ጸጋ ለኀጢአት ማበረታቻ ሳይሆን፣ ኀጢአትን ለማሸነፍ የሚሰጥ መለኮታዊ ጉልበት ነው።

አማኞች በክርስቶስ ኢየሱስ ሞት እና ትንሣኤ ውስጥ በጥምቀት በመካፈል፣ አሮጌው የኀጢአት ሥርዓት ተሸሮ አዲስ ፍጥረት እና የጽድቅ ባሪያዎች ሆነዋል። የኀጢአትን አገዛዝ በተግባር ለማሸነፍ፣ አማኞች በክርስቶስ የተደረገላቸውን እውነት ማወቅ፣ ያንን እውነት በእምነት መቁጠር፣ ሰውነታቸውን ለእግዚአብሔር የጽድቅ መሳሪያ አድርገው ማቅረብ፣ እና በመንፈስ ቅዱስ ኃይል በአዲስ ሕይወት መመላለስ ይኖርባቸዋል።

የክርስቲያን ሕይወት ከኀጢአት ጋር የሚደረግ የዕለት ተዕለት የትግል ሕይወት ቢሆንም፣ ሽንፈት የተጻፈበት ትግል አይደለም። ክርስቶስ ሞትን አሸንፎ እንደተነሳ፣ አማኞችም በክርስቶስ ሞት ከተባበሩ፣ በትንሣኤው ሕይወት በክብር ለመመላለስ የሚያስችል የተሟላ መንፈሳዊ አቅም ተሰጥቷቸዋል። በመሆኑም፣ የእያንዳንዱ አማኝ ጥሪ ራሱን ለእግዚአብሔር ሙሉ በሙሉ በማስገዛት፣ ይህንን የነጻነት እና የቅድስና ሕይወት በመረዳት፣ በዕለት ተዕለት ኑሮው በድል አድራጊነት መለማመድ ነው።

📖 ሮሜ ምዕራፍ 7

የሐዋርያው ጳውሎስ የሮሜ መልእክት በክርስቲያናዊ የስነ-መለኮት ታሪክ ውስጥ እጅግ የላቀ እና ጥልቅ ከሆነው አስተምህሮው የተነሳ ልዩ ስፍራ ይሰጠዋል። ከዚህ መልእክት ውስጥ ደግሞ ምዕራፍ 7 በምሁራን፣ በነገረ-መለኮት አጥኚዎች፣ እና በአማኞች ዘንድ ሰፊ ክርክር እና ጥልቅ ምርምር ሲደረግበት የኖረ ክፍል ነው። ይህ ሪፖርት የሮሜ ምዕራፍ 7ን አጠቃላይ አውድ፣ የጽሑፍ ምልከታ፣ ጥልቅ የስነ-መለኮት ትርጓሜ እና ተግባራዊ አተገባበርን በማካተት አሚልዶ ያቀርባል። ትንታኔው የክፍሉን ታሪካዊ እና ስነ-መለኮታዊ ዳራ ከመዳሰሱም ባሻገር፣ ሐዋርያው ጳውሎስ ስለ ሕግ፣ ስለ ኃጢአት እና ስለ ሰው ልጅ ተፈጥሮ ያቀረበውን ጥልቅ ሃሳብ በዝርዝር ይመረምራል።

1. የሮሜ ምዕራፍ 7 ጽሑፋዊ እና ስነ-መለኮታዊ አውድ

የማንኛውም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ትክክለኛ ትርጓሜ የሚጀምረው ጽሑፉ ከተጻፈበት አውድ (Context) ነው። የሮሜ ምዕራፍ 7ን በሚገባ ለመረዳት፣ ጳውሎስ ከምዕራፍ 3 እስከ 6 ያነሳቸውን ሃሳቦች እንዲሁም በምዕራፍ 8 የሚያቀርበውን መፍትሄ ማስተዋል የግድ ይላል።

1.1. ከቀደሙት ምዕራፎች ጋር ያለው የስነ-መለኮት ትስስር

ጳውሎስ በሮሜ መልእክቱ መጀመሪያ ላይ የሰው ልጅን አጠቃላይ የኃጢአት ውድቀት ካብራራ በኋላ፣ በምዕራፍ 3 እና 4 ላይ ጽድቅ በሕግ ሥራ ሳይሆን በክርስቶስ ኢየሱስ በማመን ብቻ (Justification by Faith) የሚገኝ መሆኑን አስረግጦ ይናገራል። በምዕራፍ 6 ላይ ደግሞ “በጸጋ እንድንጸድቅ ኃጢአት እንሥራን?” ለሚለው የሙግት ጥያቄ ምላሽ ሲሰጥ፣ ክርስቲያኖች ከክርስቶስ ጋር ስለ ሞቱና ስለ ተነሱ ለኃጢአት የሞቱ መሆናቸውን ያብራራል።

ምዕራፍ 7 የሚመጣው ልክ ከዚህ ሃሳብ ቀጥሎ ነው። አማኞች ለኃጢአት ከሞቱ፣ ከእግዚአብሔር ሕግ (የሙሴ ሕግ) ጋር ያላቸው ግንኙነት ምንድን ነው? የሚለው ጥያቄ የዚህ ምዕራፍ ማጠንጠኛ ነው። ጳውሎስ አማኞች “በሕግ ሥር ሳይሆን በጸጋ ሥር” መሆናቸውን በምዕራፍ 6፡14 ላይ ከገለጸ በኋላ፣ በምዕራፍ 7 ይህንን ሃሳብ ይበልጥ ያብራራል፤ ይኸውም

አማኞች ለሕግ የሞቱ መሆናቸውንና ከሕግ ኃይል ነጻ መውጣታቸውን በማስረዳት ነው። በምዕራፍ 8 ላይ ደግሞ ይህ በሕግ ሊገኝ ያልቻለው የድል ሕይወት በመንፈስ ቅዱስ በኩል እንዴት እንደሚገኝ በማብራራት የስነ-መለኮት ምልልሱን ያጠናቅቃል።

1.2. ታሪካዊ ዳራ እና የመጀመሪያዎቹ አንባቢዎች

ሐዋርያው ይህንን ክፍል ሲጽፍ በዋነኝነት ያነጣጠረው “ሕግን ለሚያውቁ” (ለአይሁድ ክርስቲያኖች ወይም ከአይሁድ እምነት ጋር ትውውቅ ለነበራቸው አሕዛብ) ነው። አይሁዳውያን ሕግን እጅግ ያከብሩ ስለነበር፣ ጳውሎስ “ከሕግ ነጻ ወጥታችኋል” ማለቱ ሕግን እንደ መናቅ ወይም ሕግን እንደ ኃጢአት አድርጎ መቍጠር ሊያስመስልበት እንደሚችል ተገንዝቦ ነበር። ስለዚህም የሕግን ቅድስና ሳይከድ፣ የሰውን ልጅ ሥጋዊ ድክመት በማጋለጥ፣ ሕግ ኃጢአትን ለማሳየት እንጂ ከኃጢአት ለማዳን እንደማይችል ለማስረዳት ይህንን ምዕራፍ ጻፈ።

2. የጽሑፉ አጠቃላይ ምልከታ እና አወቃቀር

የሮሜ ምዕራፍ 7 የሰውን ልጅ ውስጣዊ ትግል እና ከሕግ ጋር ያለውን ግንኙነት በተዋረድ የሚያብራራ ሲሆን፣ ይዘቱም በዋነኝነት በሦስት ዐበይት ክፍሎች ተከፍሎ ሊታይ ይችላል። ይህ አጠቃላይ ምልከታ እያንዳንዱ ክፍል የሚያነሳቸውን ጭብጦች በተገቢው መንገድ ለመለየት ይረዳል።

በመጀመሪያው ክፍል ማለትም ከሮሜ 7፡1-6 ባለው ጽሑፍ ውስጥ፣ የጋብቻ ምሳሌ እና ለሕግ መሞት የሚለው ዐቢይ ጭብጥ ይነሳል። የዚህ ሐሳብ ማዕከላዊ መልእክት ክርስቲያኖች ለሕግ ሞተው ለክርስቶስ በመታጨት በመንፈስ አዲስነት እንደሚያገለግሉ የሚያሳይ ነው። በመቀጠልም ከቁጥር 7 እስከ 13 ባለው ክፍል ደግሞ በሕግ በጎነት እና በኃጢአት አታላይነት ላይ ትኩረት ይደረጋል። በዚህም ሕግ ቅዱስ መሆኑን፣ ነገር ግን ኃጢአት ሕግን እንደ መነሻ ተጠቅሞ የሰውን ምኞት እንደሚቀሰቅስ በግልጽ ያስረዳል። በሦስተኛውና በመጨረሻው ክፍል ከቁጥር 14 እስከ 25 ባለው ሐሳብ ላይ፣ ስለ ውስጥ ትግል እና ስለ ሰው ልጅ ድክመት በስፋት ይብራራል። የዚህ ክፍል ዋና መልእክት የሰው ልጅ በራሱ አቅም ሕግን ለመፈጸም ሲሞክር የሚገጥመውን የሥጋና የመንፈስ ፍልሚያ አጉልቶ ማሳየት ነው።

ይህ የጽሑፉ አወቃቀር በግልጽ እንደሚያሳየው፣ ሐዋርያው ጳውሎስ መጀመሪያ የሕግን ሥልጣን ገደብ ያስረዳል፣ በመቀጠል ሕግ በራሱ ክፉ አለመሆኑን ይሟገታል፣ በመጨረሻም ሕግን ለመፈጸም በሚደረግ ጥረት ውስጥ ያለውን የሰውን ልጅ አቅም-ቢስነት ያሳያል።

3. የሮሜ 7 ጥልቅ የስነ-መለኮት ትርጓሜ

የምዕራፉን ሐሳብ በጥልቀት ለመረዳት እያንዳንዱን ክፍል ስነ-መለኮታዊ፣ ታሪካዊ እና ቋንቋዊ ትንታኔ ማድረግ ያስፈልጋል።

3.1. አሮጌው ሕግ እና አዲሱ መንፈስ (ቁጥር 1-6)

ጳውሎስ በቁጥር 1 ላይ "ወንድሞች ሆይ፤ ሕግን ለሚያውቁ ሰዎች እናገራለሁ" ብሎ ይጀምራል። እዚህ ላይ የተጠቀመው የግሪክ ቃል "Agnoeo" ሲሆን፣ ትርጉሙም አለማወቅን ወይም አንድን እውነት ችላ ማለትን ያመለክታል፤ ጳውሎስ "አታውቁምን?" ብሎ ሲጠይቅ አንባቢዎቹ የሕግን ተፈጥሮ ጠንቅቀው ማወቅ እንደሚገባቸው ለማሳሰብ ነው። የጋብቻው ምሳሌ የሚያሳየው መሠረታዊ እውነት የሰው ልጅ ከሕግ ጋር የነበረው ኪዳናዊ ግንኙነት ነው። በብሉይ ኪዳን ሥርዓት መሠረት (የፍቺን ጉዳይ ወደ ጎን በመተው)፣ አንዲት ሴት ባሏ በሕይወት እስካለ ድረስ ከሌላ ወንድ ጋር መጋባት አትችልም፤ ባሏ ቢሞት ግን ከጋብቻ ሕግ ነጻ ትሆናለች።

ይህ ምሳሌ በቀጥታ ወደ አማኞች ሕይወት ሲተረጎም፣ በቁጥር 4 ላይ እንደተገለጸው አማኞች "በክርስቶስ ኢየሱስ ሥጋ ለሕግ ሞተዋል"። ሞት የሕግን እስራት ይበጥሳል። አንድ ሰው ሲሞት ሕግ በእርሱ ላይ መፍረድም ሆነ ማዘዝ አይችልም። አማኞች ከክርስቶስ ጋር በመስቀል ላይ ስለሞቱ፣ ሕግ በእነርሱ ላይ ያለው የፍርድም ሆነ የትእዛዝ ሥልጣን አብቅቷል። ይህ ነጻ መውጣት ግን ለሥርዓት አልበኝነት ሳይሆን፣ "ለእግዚአብሔር ፍሬ እንድናፈራ" ከተነሳው ከክርስቶስ (ከአዲሱ ባል) ጋር እንድንጣመር ነው።

በቁጥር 5 እና 6 ላይ ሐዋርያው የሰውን ልጅ ሥጋዊ ሁኔታ ሲገልጽ፣ በሥጋ ሳለን "በሕግ የተቀሰቀሰው የኃጢአት መሻት ለሞት ፍሬ እንድናፈራ ይሠራ ነበር" ይላል። ማርቲን ሎይድ-ጆንስ የተባሉት ታዋቂ የስነ-መለኮት ምሁር "በሥጋ መሆን" (in the flesh) የሚለውን ሐረግ ሲተረጉሙ፣ ይህ ማለት ዳግም ያልተወለደ፣ በመንፈስ ቅዱስ ያልታደሰ እና ከጸጋ ይልቅ

በሕግ ሥር ያለን ሰብዓዊ ተፈጥሮ የሚያሳይ ነው ብለዋል። አሁን ግን አማኞች ከዚህ ሥጋዊ እና ሕጋዊ እስራት ነጻ ወጥተዋል፤ ይህም “አሮጌ በሆነው በተጻፈው ሕግ (Letter) ሳይሆን፣ አዲስ በሆነው በመንፈስ (Spirit) መንገድ እንድናገለግል” መጥራታችንን ያውጃል።

3.2. ሕግ እና የኃጢአት መነቃቃት (ቁጥር 7-13)

የሕግ ከሥልጣን መውረድ እና “ለሕግ ሞታችኋል” የሚለው ትምህርት በተለይ ለአይሁድ ክርስቲያኖች “ሕግ ክፉ ነውን?” የሚል ከባድ ጥያቄን ሊያስነሳ ይችላል። ጳውሎስ ይህንን አስቀድሞ በመገመት “ፈጽሞ አይደለም!” በማለት በጽኑ ይክዳል (ቁጥር 7)። ይልቁንም ሕግ ልክ እንደ መስተዋት የኃጢአትን ምንነት ግልጽ አድርጎ ያሳያል። ጳውሎስ አሥርቱ ትእዛዛት ውስጥ ያለውን “አትመኝ” የሚለውን ትእዛዝ እንደ ማሳያ ይጠቀማል። ይህ ትእዛዝ ከሌሎች የውጭ ድርጊቶች (እንደ መግደል፣ መስረቅ) ይልቅ የውስጥን ልብ እና ስውር ፍላጎት ስለሚዳስስ፣ የሰውን ልጅ ሙሉ አቅም-ቢስነት እና የልብ መበላሸት ያሳያል።

በቁጥር 8 ላይ ኃጢአት ትእዛዙን “እንደ ዕድል ተጠቅሞ” (taking opportunity) ማንኛውንም ዐይነት ምኞት እንዳስነሳበት ይናገራል። እዚህ ላይ “ዕድል” ተብሎ የተተረጎመው የግሪክ ቃል ወታደራዊ ቃል ሲሆን፣ የወታደራዊ ዘመቻ መነሻ ሰፈርን (Base of operations) ያመለክታል። ኃጢአት ሕጉን እንደ መነሻ ሰፈር በመጠቀም በሰው ልጅ ላይ ጥቃት ይሰነዝራል። አንድ ነገር “ክልክል ነው” ሲባል፣ በሰው ውስጥ ያለው የኃጢአት ተፈጥሮ ያንን የተከለከለ ነገር ለማድረግ ይነሳሳል፤ ክልከላው ለኃጢአት መመንጠቂያ ሰሌዳ (Springboard) ሆኖ ያገለግላል።

በመቀጠል ጳውሎስ “እኔም ዱሮ ያለ ሕግ ሕያው ነበርሁ፤ ትእዛዝ በመጣች ጊዜ ግን ኃጢአት ሕያው ሆነ እኔም ሞትሁ” (ቁጥር 9) ይላል። የዚህ ሐረግ ትርጓሜ በምሁራን ዘንድ ሰፊ ክርክር አስነስቷል፦

የልጅነት ጊዜ (Childhood Innocence)፦ ጳውሎስ ሕግን አውቆ ኃላፊነት እስከሚወስድበት የልጅነት ዕድሜው ድረስ የነበረው የንጽሕና ጊዜ ነው የሚሉ አሉ። ልጆች በልጅነታቸው የኃጢአት ንቃተ-ህሊና ስለሌላቸው ሕያው ናቸው፤ ሕግን ሲያውቁ ግን

መንፈሳዊ ሞት ይመጣል የሚል እሳቤ ነው።

የአይሁድ ታሪክ (በእስራኤል የተመሰለ)፡- ቶማስ ሽራይነርን (Thomas Schreiner) የመሳሰሉ ምሁራን እንዳስቀመጡት፣ ይህ ሐረግ እስራኤላውያን የሙሴን ሕግ በሲና ተራራ ከመቀበላቸው በፊት የነበረውን አጠቃላይ ታሪካዊ ጊዜ ያመለክታል የሚል አመለካከት አለ።

የግል ስነ-መለኮታዊ መነቃቃት (Pre-conversion realization)፡- ጳውሎስ ፈሪሳዊ በነበረበት ጊዜ ሕግን ውጫዊ በሆነ መንገድ ብቻ ሲጠብቅ "ሕያው" እና ጻድቅ እንደሆነ ይሰማው ነበር፤ ነገር ግን መንፈስ ቅዱስ የሕግን ጥልቅ መንፈሳዊ ትርጉም (በተለይም "አትመኝ" የሚለውን የውስጥ ምኞት) ሲያበራለት፣ በራሱ ጽድቅ መቆም እንደማይችልና መንፈሳዊ ሙት መሆኑን ተረዳ የሚለው ትርጓሜ ይበልጥ ተቀባይነት አለው።

ሕግ ሕይወትን ለመስጠት የታለመ ቢሆንም (ዘሌዋውያን 18፡5)፣ ኃጢአት ግን ኢታሎ በሕግ በኩል ሞትን አመጣ። ስለዚህም ሕግ ቅዱስ እና በጎ ሆኖ ሳለ፣ ኃጢአት ግን እጅግ ክፉ መሆኑን ለማሳየት ይህን በጎ ነገር ለሞት መሣሪያነት ተጠቀመበት።

3.5. የሮሜ 7፡14-25 ምስጢር፡ "እኔ" ማነው?

የሮሜ ምዕራፍ 7ን ጥናት እጅግ አከራካሪ እና ውስብስብ የሚያደርገው ከቁጥር 14 እስከ 25 ባለው ክፍል ውስጥ ጳውሎስ ደጋግሞ የሚጠቀምበት "እኔ" (I) ማንነት ነው። ጳውሎስ በዚህ ክፍል "የማደርገውን አላውቅም፤ ለማድረግ የምፈልገውን አላደርግም፤ ነገር ግን የምጠላውን ያን አደርጋለሁና" በማለት የውስጥ ትግሉን ይገልጻል። ይህ "እኔ" ማን እንደሆነ በነገረ-መለኮት ምሁራን ዘንድ ሦስት ዐበይት አመለካከቶች ይንጸባረቃሉ።

አመለካከት 1፡ ዳግም ያልተወለደ ሰው (The Unregenerate View)

ይህ አመለካከት ጳውሎስ ክርስቲያን ከመሆኑ በፊት ስለነበረው የሕይወት ልምምድ፣ ወይም በአጠቃላይ የእግዚአብሔርን ሕግ በራሱ አቅም ለመፈጸም ስለሚጥር ነገር ግን ክርስቶስን ስላላገኘ ማንኛውም ያልዳነ ሰው እየተናገረ ነው ብሎ ያምናል።

መከራከሪያ ነጥቦች፡- ጳውሎስ በቁጥር 14 ላይ "ለኃጢአት እንደ ባሪያ የተሸጥሁ ሥጋዊ ነኝ"

ይላል። ዳግም የተወለደ ክርስቲያን ለኃጢአት ባሪያ ሊሆን አይችልም (ሮሜ 6፡1-11)። በተጨማሪም በክርስቶስ ኢየሱስ ነጻነትን ያገኘ ሰው “እኔ ምን ዐይነት ጐስቋላ ሰው ነኝ!” ብሎ በተስፋ መቁረጥ አይጮኽም ይላሉ።

የአመለካከቱ ድክመት፡- ያልዳነ ሰው “በውስጤ በእግዚአብሔር ሕግ ሐሤት አደርጋለሁ” (ቁጥር 22) ሊል አይችልም። ጌታ ኢየሱስ ፈሪሳውያንን (ጳውሎስን ጨምሮ ከድነት በፊት የነበሩትን) በሕግ የሚደሰቱ ሳይሆኑ “በውስጣቸው የሙታን አጥንት የሞላባቸው በኖራ የተለሰኑ መቃብሮች” በማለት ገልጿቸዋል (ማቴዎስ 23፡24-26)። ያልዳነ ሰው በኃጢአቱ ይደሰታል እንጂ ከኃጢአት ጋር ይህን ያህል መራራ ትግል አያደርግም። የእግዚአብሔርን ቃል መውደድ እና በውስጥ ሰውነት ሐሤት ማድረግ የአዲስ ኪዳን የዳግም ልደት ምልክት ነው (ሕዝ. 36፡26-27)።

አመለካከት 2፡ ስነ-ጽሑፋዊ ዘይቤ (The Rhetorical “Speech in Character” View)

በዘመናዊ ምሁራን (እንደ ስታንሊ ስታወርስ እና ሪቻርድ ሎንግኔከር) ዘንድ ተቀባይነት እያገኘ የመጣው ይህ አመለካከት፣ ጳውሎስ “እኔ” ሲል ራሱን ሳይሆን፣ በሕግ ሥር ያለን አይሁዳዊ ወይም የሰውን ዘር ወክሎ በስነ-ጽሑፋዊ ዘይቤ (Prosopopoeia / Speech in Character) መናገሩ ነው የሚል ነው።

መከራከሪያ ነጥቦች፡- በጥንታዊው የግሪክ እና የሮማውያን ስነ-ጽሑፍ (እንደ ዩሪፒደስ፣ ኦቪድ እና ኩንቲሊያን) እንዲሁም በአይሁድ ጽሑፎች (እንደ ፊሎ እና የሙት ባሕር ጥቅልሎች)፣ ጸሐፊዎች አጠቃላይ እውነትን ለማስተላለፍ “እኔ” እያሉ የሌላን ሰው ገጸ-ባህሪ ወክለው ይጽፉ ነበር። ዳግላስ ሙ (Douglas Moo) እንዳስቀመጡት፣ ይህ ሰው በእግዚአብሔር ጸጋ ሳይሆን በራሱ ጥረት ሕይወቱን ለመምራት የሚሞክርን ማንኛውንም ሰው ይወክላል። ጳውሎስ በሮሜ 3፡7 ላይም ተመሳሳይ ስልት ተጠቅሟል።

የአመለካከቱ ድክመት፡- ይህ አመለካከት የጽሑፉን ጥልቅ ስሜታዊነት እና መንፈሳዊ ውጣ ውረድ ያደበዝዘዋል። አንባቢው ጽሑፉን ሲያነብ የሚሰማው የግል ልምምድ (Lived experience) እና መንፈሳዊ እውነታ ጳውሎስ የራሱን የልብ ትርታ እያካፈለ መሆኑን

በግልጽ ያሳያል።

አመለካከት 3፡ የነለመሰ ክርስቲያን (The Autobiographical Post-Conversion View)

ይህ አስተምህሮ (በተለይ በኦገስቲን፣ በጆን ካልቪን፣ በማርቲን ሉተር እና በሌሎችም የተሃድሶ አባቶች የተደገፈ) ጳውሎስ ይህንን ሲጽፍ ስለነበረበት እና እያንዳንዱ ክርስቲያን በምድር ላይ እስካለ ድረስ ስለሚያልፍበት የቅድስና ትግል የሚናገር ነው ብሎ ያምናል።

መከራከሪያ ነጥቦች፡- ጳውሎስ ከቁጥር 7-13 ያለውን የኃጢአት ልምምድ በኃላፊ ጊዜ (Past Tense – “ነበርኩ፣ መጣች፣ ሞትኩ”) ከገለጸ በኋላ፣ ከቁጥር 14 ጀምሮ ወደ አሁን ጊዜ (Present Tense – “ነኝ፣ አደርጋለሁ፣ እፈልጋለሁ”) ይለወጣል። ይህ የቋንቋ ለውጥ የጳውሎስ መንፈሳዊ አቋም መለወጡን ያሳያል። ክርስቲያን አዲስ ፍጥረት ቢሆንም፣ አሁንም በኃጢአት የተበላሸ አሮጌ ሥጋ ውስጥ ይኖራል (ገላትያ 5፡17 “የሥጋ ምኞት ለመንፈስ፣ የመንፈስም ምኞት ለሥጋ ይቃረናልና”)።

የኮምፒውተር ቫይረስ ዘይቤ፡- ኃጢአት ልክ እንደ ኮምፒውተር ቫይረስ በሰው ልጅ ሥርዓት (ሥጋ) ውስጥ ሰርጎ በመግባት፣ መልካሙን የፈጠራ ንድፍ ያበላሻል። የነለመሰ ክርስቲያን በእግዚአብሔር ሕግ ይደሰታል፣ ሆኖም ሥጋዊ ድክመቱ ሲጎትተው የኃጢአት ክብደት ከማንም በላይ ይሰማዋል። “እኔ ምን ዐይነት ጐስቋላ ሰው ነኝ!” (ቁጥር 24) የሚለው ጩኸት፣ ጳውሎስ ወደ እግዚአብሔር ብርሃን ይበልጥ በተጠጋ ቁጥር፣ የገዛ ራሱ አቅም-ቢስነት (Radical moral disability) በግልጽ ስለታየው የተናገረው ነው።

ስነ-መለኮታዊ ውህደት (Synthesis)፡- የእነዚህን አመለካከቶች ጥልቅ ዝርዝር ስንመለከት፣ ጳውሎስ የክርስቲያንን እውነተኛ የውስጥ ገጽታ እያሳየን ነው የሚለው አመለካከት (አመለካከት 3) ይበልጥ ሚዛን ይደፋል። ክርስቲያኖች በክርስቶስ ነጻ ወጥተዋል (አቋማዊ ጽድቅ / Positional Sanctification)፣ ነገር ግን በተግባራዊ የዕለት ተዕለት ሕይወት (Progressive Sanctification) ሥጋዊው ተፈጥሯቸው እና መንፈሳዊው አዲሱ ማንነታቸው ትግል ውስጥ ናቸው። ጳውሎስ “በእኔ፣ ማለትም ኃጢአተኛ በሆነው ተፈጥሮዬ ውስጥ ምንም በጎ ነገር እንደማይኖር ዐውቃለሁ” (ቁጥር 18) ሲል፣ አዲሱን

መንፈሳዊ ማንነቱን ከአሮጌው ሥጋዊ ተፈጥሮው በግልጽ እየለየ ነው። ይህ ጽንፍ የሌለው ትግል የሰውን ልጅ ሙሉ አቅም–ቢስነት በማጋለጥ፣ ያለማቋረጥ የክርስቶስን ጸጋ መፈለግን ያሳያል።

3.6. የተስፋ መቁረጥ ጩኸቱ እና መፍትሄው (ቁጥር 24–25)

“እኔ ምን ዐይነት ጐስቋላ ሰው ነኝ! ከዚህ ለሞት ከተሰጠ ሰውነት ማን ሊያድነኝ ይችላል?” (ቁጥር 24)። ይህ የጭንቀት ጩኸት ከጥልቅ የልብ ስብራት የሚወጣ ነው። ቃሉ “ምን” ሳይሆን “ማን” ሊያድነኝ ይችላል የሚል መሆኑን ልብ ማለት ያስፈልጋል። መፍትሄው ሥርዓት፣ አዲስ ሕግ፣ ሐኪም ወይም የሥነ–ምግባር ፍልስፍና ሳይሆን አካላዊ እና መንፈሳዊ አዳኝ (Savior) ነው።

“ለሞት ከተሰጠ ሰውነት” (Body of death) የሚለው ሐረግ በጥንቱ የሮማውያን ዘመን ከነበረ እጅግ ዘግናኝ የቅጣት ሥርዓት ጋር ይያያዛል፤ ነፍሰ ገዳዮች የገደሉት ሰው ሬሳ ከጀርባቸው ጋር ተቆራኝቶ እንዲታሰር ይደረግና፣ የሙት አካሉ ብስባሽ ቀስ በቀስ በሕይወት ያለውን ሰው ይገድለዋል። ጳውሎስ አሮጌው ሥጋዊ ተፈጥሮው ልክ እንደዚህ የሙት አካል ተጣብቆበት እንደሚያሰቃየው በመግለጽ፣ ከዚህ ሥጋ ነጻ የሚያወጣውን አዳኝ ይናፍቃል።

መልሱ ወዲያውኑ በቁጥር 25 ላይ ይቀመጣል፡– “በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ምስጋና ለእግዚአብሔር ይሁን!”። ጳውሎስ መፍትሄውን በራሱ ውስጥ ማግኘት እንደማይችል ስለተረዳ፣ ከራሱ ውጪ (Outside ourselves) ወደሆነው ወደ ኢየሱስ ክርስቶስ ይመለከታል። በምዕራፍ 7 የሚያበቃው ይህ የተስፋ መቁረጥ ውጥረት፣ በምዕራፍ 8 መንፈስ ቅዱስ በሚሰጠው የድል እና የነጻነት ሕይወት ይፈታል።

4. ተግባራዊ አተገባበር (የዕለት ተዕለት ትግበራ)

የሮሜ ምዕራፍ 7 ጥልቅ ስነ–መለኮት በወረቀት ላይ የሚቀር ጽንሰ–ሀሳብ ሳይሆን፣ በዕለት ተዕለት የክርስቲያን ሕይወት ውስጥ ተግባራዊ የሚሆንባቸው በርካታ መንገዶች አሉት።

4.1. ሕጋዊነትን (Legalism) እና በራስ መመካትን ማስወገድ

ብዙ አማኞች ዛሬም ቢሆን በእግዚአብሔር ፊት ተቀባይነትን ለማግኘት የራሳቸውን ሕጎች

በማውጣት፣ ወይም የቤተክርስቲያንን ልማዶች በማጥበቅ በሕግ ሥር ለመኖር ይሞክራሉ። ይህ ሕጋዊነት በራስ አቅም መመካትን ስለሚያመጣ፣ ወደ ፍርድ፣ ኩራት፣ ወይም ወደ ከባድ ጭንቀት ይመራል። ሮሜ 7 በግልጽ እንደሚያስተምረው፣ የሰውን ሥጋዊ ተፈጥሮ ለመለወጥ የትኛውም ሕግ አቅም የለውም። ሕግ የኃጢአትን በሽታ ከመመርመር እና ከማሳየት ባለፈ፣ በሽታውን የመፈወስ ኃይል የለውም። ስለዚህ አማኞች በሕግ ፊደል ሳይሆን በአዲሱ የመንፈስ ቅዱስ አሠራር እግዚአብሔርን ማገልገል አለባቸው (ቁጥር 6)። ጸጋ ከኃጢአት ይልቅ እጅግ ኃያል ነው።

4.2. የኃጢአትን ተፈጥሮ መረዳት እና ትግልን መቀበል

አንድ ሰው ክርስቶስን ስለተቀበለ ብቻ የኃጢአት ፈተና እና የሥጋ ትግል በድንገት ይቆማል ማለት አይደለም። አንዳንዴ እግዚአብሔር በተአምር የተወሰኑ ልማዶችን (ለምሳሌ ሱስን ወይም ቁጣን) ነቅሎ ቢያወጣም፣ ክርስቲያኖች በምድር ላይ እስካሉ እና ክብርን እስኪለብሱ (Glorification) ድረስ በአሮጌው ሥጋ እና በአዲሱ መንፈሳዊ ተፈጥሮ መካከል ጦርነት አለ። ሮሜ 7 ይህን የክርስቲያን ውስጣዊ ትግል መደበኛ መሆኑን በማሳየት፣ አማኞች በኃጢአት ሲፈተኑ ወይም ሲሰናከሉ በተስፋ መቁረጥ ውስጥ እንዳይወድቁ ያጽናናል። ዋናው መመዘኛ፣ ክርስቲያኖች አሮጌውን ሥጋቸውን ይጠላሉ፣ ነጻ መውጣት ይፈልጋሉ፤ ዳግም ያልተወለዱ ሰዎች ግን በኃጢአታቸው ይደሰታሉ እንጂ ምንም ዓይነት ጸጸት አይሰማቸውም።

4.3. በመንፈስ ቅዱስ ላይ ሙሉ በሙሉ መደገፍ

ጳውሎስ የገዛ ራሱን ድክመት አጋኖ ያቀረበው፣ አማኞች በራሳቸው አቅም መልካም ማድረግ እንደማይችሉ በማሳየት ሙሉ በሙሉ በመንፈስ ቅዱስ ኃይል ላይ እንዲደገፉ ለማድረግ ነው። የክርስቲያን ሕይወት የሰው ልጅ የራሱን ጥረት የሚያሻሽልበት ሳይሆን፣ ክርስቶስን በተስፋ በመመልከት እና እርሱ በመስቀል ላይ ያረጋገጠልንን ድል በእምነት በመቀበል የሚኖር ሕይወት ነው። “በሥጋ መመላለስን” (ለዓለማዊ ፍላጎት መገዛትን) ትቶ “በመንፈስ መመላለስ”፣ ጸሎትን፣ የእግዚአብሔርን ቃል ማንበብን፣ ዘወትር አእምሮን በክርስቶስ ላይ ማድረግን፣ እና እግዚአብሔር በሚሰጠው ጥንካሬ ማረፍን ይጠይቃል።

ማጠቃለያ

የሮሜ ምዕራፍ 7 የሰውን ልጅ መንፈሳዊ ኪሳራ እና የእግዚአብሔርን ሕግ ቅድስና በሚዛናዊነት የሚያስረዳ ድንቅ የስነ-መለኮት ማዕከል ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ፣ አማኞች ለሕግ ሞተው ለክርስቶስ የተጋቡ መሆናቸውን፣ ሕግ ኃጢአትን የሚያጋልጥ መስተዋት መሆኑን፣ እና በሰው ልጅ ውስጥ ያለው የኃጢአት ተፈጥሮ ያለ አዳኝ ጣልቃ ገብነት ሊሸነፍ የማይችል መሆኑን በግልጽ አስቀምጧል።

ምዕራፉ የሚያበቃው በሰው ልጅ የተስፋ መቁረጥ ጩኸት ቢመስልም፣ ወዲያውኑ ወደ ኢየሱስ ክርስቶስ አዳኝነት ጣቶቹን በመጠቆም፣ አማኞች ከሕግ ኩነኔ ወጥተው በሮሜ 8 ወደሚገኘው የመንፈስ ቅዱስ የነጻነት ሕይወት እንዲሻገሩ ድልድይ ሆኖ ያገለግላል። ስለዚህ የሮሜ 7 ትልቁ መልእክት፣ ድናችኋልና አትታገሉም የሚል ሳይሆን፤ የውስጥ ትግል አለ፣ ነገር ግን ይህ ትግል የራሳችሁ መሆኑ አብቅቶ ድሉ የጌታ የኢየሱስ ክርስቶስ ሆኗል የሚል የጸጋ አዋጅ ነው። ጸጋ ደግሞ ከኃጢአት ይልቅ እጅግ ኃያል ነው። ሕይወታችንን በመንፈስ ቅዱስ ምሪት ስንሰጥ፣ ሕግ ሊያደርገው ያልቻለውን ጽድቅ እግዚአብሔር በውስጣችን ይፈጽማል።

📖 ሮሜ ምዕራፍ 8

መግቢያ እና የታሪካዊ አውድ ዳራ

ወደ ሮሜ ሰዎች የተላከው መልእክት በክርስትና ታሪክ ውስጥ እጅግ የላቀ ሥነ-መለኮታዊ ጥልቀት ካላቸው መጻሕፍት መካከል ቀዳሚውን ሥፍራ ይይዛል። ይህ መልእክት በሐዋርያው ጳውሎስ የተጻፈው በ57 ዓ.ም. ገደማ ሲሆን፣ በወቅቱ ጳውሎስ በቆሮንቶስ ከተማ ይኖር እንደነበር ታሪካዊ መረጃዎች ያመለክታሉ። በዚያ ዘመን ሮም በዓለም ላይ ካሉት ከተሞች ሁሉ እጅግ ግዙፍ፣ በፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊ እና ወታደራዊ ኃይሏ የተንሰራፋች የዓለም ማዕከል ነበረች። በዚህች ታላቅ ከተማ ውስጥ የተተከለችው ቤተክርስቲያን ከአይሁድ እና ከአሕዛብ ወገን በሆኑ ክርስቲያኖች የተዋቀረች በመሆኗ፣ በሁለቱ ቡድኖች መካከል ሕግን እና ጸጋን በተመለከተ ሥነ-መለኮታዊ እና ማኅበራዊ ውጥረቶች ነበሩ። የሮሜ መልእክት እግዚአብሔር በክፉ ሥራችን ከሚገባን ቅጣት እንዴት በጸጋው እንደሚያድነን እና እንዴት መኖር እንዳለብን የሚያስተምር መሠረታዊ የክርስትና ሕገ-መንግሥት ነው። የሰው ልጅ በሙሉ በኃጢአት ምክንያት ከእግዚአብሔር ፊት መውደቁን፣ በራሳችን መልካም ሥራ ራሳችንን ማዳን እንደማንችል፣ ኢየሱስ ክርስቶስ ሲሞት ለእኛ ሲል መሞቱን፣ እና የእግዚአብሔር መንፈስ ትክክል የሆነውን እንድናደርግ እንዴት እንደሚረዳን ጳውሎስ በስፋት ያብራራል።

በዚህ ታላቅ መልእክት ውስጥ፣ ምዕራፍ 8 የክብሩ ማማ ተደርጎ ይወሰዳል። ምዕራፍ ሰባት የሰው ልጅ በራሱ ጉልበት ሕግን ለመፈጸም የሚያደርገውን የከሸፈ ትግል እና የኃጢአት እስራት መቃተት የሚያሳይ ሲሆን፣ ምዕራፍ ስምንት ደግሞ ይህን የሸንፈት ታሪክ ቀልብሶ በመንፈስ ቅዱስ ኃይል ወደሚገኝ የድል ሕይወት ይሸጋገራል። ይህ ምዕራፍ “ኵነኔ የለም” በሚል ታላቅ የነጻነት አዋጅ ተጀምሮ፣ “ከእግዚአብሔር ፍቅር ሊለየን የሚችል ምንም ነገር የለም” በሚል የዘላለም ዋስትና ማረጋገጫ ይደመደማል። በዚህ ጥልቅ የትንታኔ ሪፖርት፣ የሮሜ ምዕራፍ 8ን አውድ፣ አንኳር መልእክቶች፣ ሥነ-መለኮታዊ ትርጓሜዎች፣ እና በዘመናዊው ክርስቲያን ሕይወት ውስጥ የሚኖራቸውን ትግበራዎች በዝርዝር እንመለከታለን።

ከኵነኔ ነጻ መውጣት እና በክርስቶስ ኢየሱስ የሚገኝ ሕይወት (ሮሜ 8፥1-4)

የምዕራፉ መክፈቻ በክርስትና ሥነ-መለኮት ውስጥ እጅግ አስደናቂ ከሆኑት የድነት አዋጆች አንዱን ይዟል። “እንግዲህ በክርስቶስ ኢየሱስ ላሉት አሁን ኵነኔ የለባቸውም። በክርስቶስ

ኢየሱስ ያለው የሕይወት መንፈስ ሕግ ከኃጢአትና ከሞት ሕግ አርነት አውጥቶኛልና”። ይህ ክፍል የሚያሳየው አማኞች በእግዚአብሔር የፍርድ ዙፋን ፊት ያላቸውን ሕጋዊ አቋም ነው። “ኵነኔ” የሚለው ቃል ጥፋተኝነትን፣ ብያኔን እና ተያያዥ የሆነውን የዘላለም ቅጣት ፍርድ ያመለክታል። የሰው ልጅ በመላው የእግዚአብሔርን ፍትሕ ማምለጥ እንደማይችል ጳውሎስ ከዚህ ቀደም ባሉት ምዕራፎች አስረግጦ ተናግሯል። ይሁን እንጂ፣ “በክርስቶስ ኢየሱስ” ላሉት ይህ የኵነኔ ፍርድ ሙሉ በሙሉ ተነስቷል። የዚህ ነጻነት መሠረት የሰው ልጅ የራሱ ጽድቅ ሳይሆን፣ የሙሴ ሕግ ሊያደርገው ያልቻለውን እግዚአብሔር በልጁ በኩል ማድረጉ ነው።

ሕግ በራሱ ቅዱስ እና ጻድቅ ቢሆንም፣ ከሰው ልጅ የሥጋ ባሕርይ (ወይም ከኃጢአተኛ ተፈጥሮ) የተነሣ ደከሞ ሰውን ማዳን አልቻለም። ሕጉ ኃጢአትን ከማጋለጥ ባለፈ ኃጢአትን የማሸነፊያ አቅም አልሰጠም። ስለዚህም እግዚአብሔር የገዛ ልጁን በኃጢአተኛ ሰው አምሳል፣ የኃጢአት መሥዋዕት እንዲሆን በመላክ ፈጸመው። በዚህም መለኮታዊ እርምጃ፣ እግዚአብሔር ኃጢአትን በሥጋ ኮነነ፤ የዚህም ዋና ዓላማ በሥጋ ሳይሆን በመንፈስ በሚመላለሱ አማኞች ውስጥ፣ ሕጉ የሚጠይቀው ጽድቅ ሙሉ በሙሉ እንዲፈጸም ነው። የሕግን ፍላጎት የሚያሟላው የክርስቶስ ፍጹም ታዛዥነት እና መስዋዕትነት ለአማኞች ስለሚቆጠርላቸው፣ ኃጢአታቸው በክርስቶስ አካል ላይ ተፈርዶ፣ የክርስቶስ ጽድቅ ደግሞ ለእነርሱ ተሰጥቷቸዋል። ይህ የመተካት እና የማጽደቅ ሥነ-መለኮት የክርስቲያን እምነት የልብ ትርታ ነው።

የሁለት ዓለማት ፍልሚያ፡ የሥጋ አስተሳሰብ ከመንፈስ አስተሳሰብ አንጻር (ሮሜ 8፥5-11)
ሐዋርያው ጳውሎስ ቀጥሎ የሚያተኩረው በአማኞች የዕለት ተዕለት ኦኗኗር፣ ዝንባሌ እና የአስተሳሰብ ዘይቤ ላይ ነው። ሮሜ 8፥5-11 በሥጋ መኖር እና በመንፈስ መኖር መካከል ያለውን ጥልቅ ተቃርኖ በዝርዝር ያስቀምጣል። እንደ ሥጋ የሚኖሩ ሐሳባቸውን በሥጋ ፍላጎት ላይ ሲያሳርፉ፣ እንደ መንፈስ የሚኖሩ ግን ሐሳባቸውን በመንፈስ ፍላጎት ላይ ያደርጋሉ።

የሰውን ልጅ አስተሳሰብ እና የሕይወት ምሪት በተመለከተ ጽሑፉ የሚያቀርባቸውን ሁለት ተቃራኒ ጎራዎች በመለያ ባህሪያቸው ስንመረምር፣ በሥጋ የሚመራ አእምሮ የሐሳብ ትኩረቱን በሥጋ ፍላጎት ላይ ሲያሳርፍ፣ በመንፈስ የሚመራ አእምሮ ግን ሐሳቡን በመንፈስ ፍላጎት ላይ ያደርጋል። የዚህ የዕለት ተዕለት ምርጫ መንፈሳዊ ውጤት እጅግ የተለያየ ሲሆን፣ የሥጋን ነገር

ማሰብ ሞት ነው፤ የመንፈስን ነገር ማሰብ ግን ሕይወትና ሰላም ነው። ከእግዚአብሔር ጋር ያለውን ግንኙነት በተመለከተ፣ የሥጋ አስተሳሰብ ከእግዚአብሔር ጋር ጠበኛ ሲሆን፣ የመንፈስ አስተሳሰብ ግን ጥልቅ ኅብረት እና እርቅ አለው። ለሕግ ያላቸው አቋም ሲመዘንም፣ በሥጋ የሚመራ ሰው ለእግዚአብሔር ሕግ አይገዛም፣ መገዛትም አይችልም፤ በአንጻሩ በመንፈስ የሚመራው ግን መንፈስ ቅዱስ ሕጉን የመታዘዝ አቅም ይሰጠዋል። በመጨረሻም እግዚአብሔርን ስለማስደሰት በሚነሳው ጉዳይ ላይ ቃሉ በግልጽ እንደሚያስቀምጠው፣ በሥጋ የሚመሩት እግዚአብሔርን ማስደሰት አይችሉም፤ በመንፈስ የሚመራው አእምሮ ግን አምላኩን ደስ የሚያሰኝ ሕይወት ይኖራል።

ለኃጢአት የተገዛ አእምሮ ከእግዚአብሔር ጋር ጠበኛ በመሆኑ፣ የቱንም ያህል ቢጥር ለእግዚአብሔር ሕግ ሊገዛ አይችልም፤ በመሆኑም እግዚአብሔርን ማስደሰት ከቶ አይቻልም። ነገር ግን ጳውሎስ በሮም ላሉት ክርስቲያኖች አስደሳች የምሥራች ያበስራል። የእግዚአብሔር መንፈስ በውስጣቸው የሚኖር ከሆነ፣ እነርሱ በሥጋ ሳይሆን በመንፈስ ናቸው። የክርስትና መለያው የክርስቶስ መንፈስ በውስጥ ማደሩ ሲሆን፣ ማንም የክርስቶስ መንፈስ ከሌለው እርሱ የክርስቶስ አይደለም።

የተፈጥሮ ሕግ በሌላ ከፍተኛ የተፈጥሮ ሕግ እንደሚሸነፍ ሁሉ፣ በመንፈስ መመላለስም የሥጋን ሕግ ያሸንፋል። የሳይንስ ሊቃውንት ገና ያላስተዋሉት ሌላ ዓይነት ሕይወት አለ፤ እርሱም “የክርስቶስ ሕይወት” (Christ-life) ነው። የአእዋፍ ሕይወት አንድን ወፍ በእራሱ አምሳል እንደሚገነባው ሁሉ፣ የክርስቶስ ሕይወት ደግሞ በአማኙ ውስጣዊ ተፈጥሮ ውስጥ የክርስቶስን አምሳል ይገነባል። ይህ የመንፈስ ሕግ፣ አማኙ በመንፈስ ቅዱስ አማካኝነት የክርስቶስን መልክ እንዲይዝ ያደርጋል። ክርስቶስ በአማኞች ውስጥ ካለ፣ ሰውነታቸው ከኃጢአት የተነሣ የሞተ ቢሆንም፣ መንፈሳቸው ከጽድቅ የተነሣ ሕያው ነው። ኢየሱስን ከሙታን ያስነሣው የርሱ መንፈስ በእናንተ የሚኖር ከሆነ፣ ክርስቶስን ከሙታን ያስነሣው እርሱ፣ በውስጣችሁ በሚኖረው በመንፈሱ ሟች ለሆነው ሰውነታችሁም ጭምር ሕይወትን ይሰጣል። ይህ እውነት በአሁኑ ዘመን የኃጢአትን አሠራር ለማሸነፍ ኃይል የሚሰጥ ሲሆን፣ ለወደፊቱም የሥጋችንን ትንሣኤ የሚያረጋግጥ ታላቅ መያዣ ነው።

የልጅነት መንፈስ እና የከበረው ወራሽነት (ሮሜ 8፥12-17)

መንፈስ ቅዱስ በአማኞች ሕይወት ውስጥ የቅድስና ኃይል ሆኖ ከመሥራቱም ባሻገር፣ የልጅነት ማረጋገጫ በመስጠት ወደር የለሽ ሚና ይጫወታል። አማኞች የፍርሃት ባሪያ የሚያደርግ የባርነት መንፈስ ሳይሆን፣ "አባ፣ አባት" ብለው ወደ ፈጣሪያቸው የሚጮኹበትን የልጅነት መንፈስ እንደተቀበሉ ጽሑፉ በግልጽ ያትታል።

በሮማውያን ባህል እና ሕግ መሠረት "ጉዲፈቻ" (Adoption) እጅግ ጠንካራ እና ጥልቅ መብትን የሚያጎናጽፍ ሥርዓት ነበረው። አንድ ልጅ በጉዲፈቻ ሲወሰድ፣ ከቀድሞው ባሪያ አሳዳሪው ወይም ቤተሰቡ ጋር የነበረው ማንኛውም ሕጋዊ እና የዕዳ ትስስር ሙሉ በሙሉ ይቋረጥ እና፣ በአዲሱ አባቱ ቤተሰብ ውስጥ የተፈጥሮ ልጅ ያለውን ሙሉ መብት፣ ሥልጣን እና ውርስ ያገኛል። ጳውሎስ ይህንን በሮማውያን ዘንድ የታወቀ ሕጋዊ አውድ በመጠቀም ክርስቲያኖች በእግዚአብሔር ቤተሰብ ውስጥ ያላቸውን ሥፍራ ያብራራል። ዳግመኛ የተወለዱ ክርስቲያኖች "የልጅነት መንፈስ" ተቀብለዋል፤ በመሆኑም በፍርሃት ለመኖር ወደ ኋላ ወደ ባርነት አይመለሱም። የእግዚአብሔር ልጆች መሆን ልዩ የሆነ መብት ይሰጣል፤ አንተ የእግዚአብሔር ልጅ ነህ!።

ከዚህም በላይ፣ የእግዚአብሔር መንፈስ ራሱ ከመንፈሳችን ጋር ሆኖ የእግዚአብሔር ልጆች መሆናችንን ይመሰክርልናል። ይህ የውስጥ ምስክርነት፣ ውጫዊ ሁኔታዎች ምንም ቢመስሉ አማኞች በድነታቸው ላይ ሙሉ እርግጠኝነት እንዲኖራቸው ያደርጋል። የእግዚአብሔር ልጆች መሆን ደግሞ በቀጥታ ወራሽነትን ያስከትላል። አማኞች የእግዚአብሔር ወራሾች እና ከክርስቶስ ጋር አብረው ወራሾች ናቸው።

የዚህ ልጅነት ሌላው ገጽታ በክርስቲያኖች መካከል ሊኖር ስለሚገባው የቤተሰብ አንድነት የሚያስተምረው እውነት ነው። የእግዚአብሔር ልጆች ሁሉ አንድ እና እኩል ናቸው፣ በመካከላቸውም መለያየት ሊኖር አይገባም፤ እንደ አንድ ቤተሰብ እና እህትማማቾች ሆነው ተፈጥረዋል። አማኞች እርስ በርሳቸው ራሳቸውን ማወዳደር ወይም መፎካከር የለባቸውም፤ ምክንያቱም በእግዚአብሔር ዓይን ሁሉም እኩል ናቸው። ከዚህ ይልቅ ልዩነቶቻቸውን አስወግደው፣ በእግዚአብሔር አመራር ሥር አንድ ሆነው በጎብረት መሥራት እና መደጋገፍ ይጠበቅባቸዋል።

ሆኖም፣ ይህ ወራሽነት እና ክብር ያለ ዋጋ አይመጣም። የክብሩ ተካፋዮች ለመሆን በእርግጥ የመከራውም ተካፋዮች መሆን ግድ ይላል። ክርስቶስ መከራን ተቀብሎ ወደ ክብሩ እንደገባ ሁሉ፣ ከእርሱ ጋር ወራሽ የሆኑ አማኞችም በዚህ ምድር የዚሁ መንገድ እና መከራ ተካፋዮች ናቸው። ወንድሞች የጸኑ ሊሆኑ ይገባል፤ ምክንያቱም ከእነርሱ በፊት የነበሩትም ብዙ መከራ ተቀብለው ታማኝነታቸውን ጠብቀዋል።

የመከራው እውነታ፣ የተስፋ መቃተት እና መጻኢ ክብር (ሮሜ 8፥18-27)
መከራ እና ሥቃይ የሰው ልጅ የዕለት ተዕለት ገጠመኝ ናቸው። ጳውሎስ ይህንን እውነታ አልሸሸገም። ይልቁንም፣ “የአሁኑ ዘመን ሥቃያችን ወደ ፊት ሊገለጥ ካለው፣ ለእኛ ከተጠበቀልን ክብር ጋራ ሲነጻጸር ምንም እንዳይደለ እቈጥራለሁ” በማለት ታላቅ የተስፋ አቅጣጫ ያስቀምጣል። የአሁኑ ዘመን መከራ፣ ስደት፣ ማጣት እና ሥቃይ በእውነታው ዓለም ያሉ ከባድ ፈተናዎች ቢሆኑም፣ ዘላለማዊ ከሆነው መጻኢ የእግዚአብሔር ክብር አንጻር ሲመዘኑ እጅግ ቀላል መሆናቸውን ያስገነዝባል።

ይህ ተስፋ ለአማኞች ብቻ ሳይሆን ለመላው ፍጥረትም ጭምር ነው። ፍጥረት ሁሉ የእግዚአብሔርን ልጆች መገለጥ በናፍቆት ይጠባበቃል። የሰው ልጅ በዔደን ገነት በሠራው የዓመፅ ኃጢአት ምክንያት ምድር እና ፍጥረት ሁሉ አብሮ ተረግሟል። ፍጥረት ሁሉ በራሱ ምርጫ ሳይሆን፣ በተስፋ አስገዝቶታልና ለከንቱነት ተዳርጓል። ይህም የሆነው ፍጥረት ራሱ ከመበስበስ ባርነት ነጻ ወጥቶ ለእግዚአብሔር ልጆች ወደ ሆነው ወደ ከበረው ነጻነት እንዲደርስ ነው። እስከ አሁን ድረስ ፍጥረት ሁሉ በምጥ ጊዜ እንዳለው ሥቃይ በመቃተት ላይ እንደሚገኝ እናውቃለን።

የ”ፍጥረት መቃተት” ሥነ-መለኮታዊ ትርጓሜን በተመለከተ ሌላም ጥልቅ አተያይ አለ። አንዳንድ ምሁራን እንደሚያስረዱት፣ “ፍጥረት” የተባሉት ጳውሎስ ራሱና አይሁድ ወንድሞቹ ቤዛነታቸውን ለማግኘት በናፍቆት ይጠባበቁ የነበረውን ሁኔታ ሊያመለክት ይችላል። ጳውሎስ የእርግዝና ዘይቤን ተጠቅሞ ስለ ምጥ ይናገራል፤ ይህም በቅርቡ የሚወለድ አዲስ የቃል ኪዳን ዘመን፣ የመቤዠት እና የመዳን ዘመን መኖሩን ያመለክታል። በዚህ ትርጓሜ መሠረት፣ መንፈስ የተሰጠው እንደ “መያዣ” ወይም በግሪኩ “አራቦን” (Arrhabon) ሆኖ ነው። ይኸውም ለግዥ የሚከፈል ቅድመ ክፍያ፣ ወይም ቀሪውን ፈጽሞ ለማስረከብ አስቀድሞ የሚሰጥ

መተማመኛ ነው። እስራኤላውያን በሕጉ መሠረት የመከሩን በኩራት ለእግዚአብሔር እንደሚያቀርቡ ሁሉ፣ አማኞችም የመጀመሪያውን የመንፈስ ፍሬ በማግኘት የቀሪውን ክብር መምጣት በናፍቆት ይጠባበቃሉ።

በዚህ የመጠባበቅ ጊዜ፣ ክርስቲያኖች ገበሬ ዘር ዘርቶ እንዲያድግ እንደሚጠብቅ ሁሉ፣ እግዚአብሔርም በሕይወታቸው ውስጥ መልካም ነገሮችን ተክሎ እንዲያብቡ ይጠብቃል። ስለዚህ ስለ ወደፊቱ መጨነቅ አያስፈልግም፤ ምክንያቱም የእግዚአብሔር ፍቅር እና እንክብካቤ ሁል ጊዜም አለ። እያንዳንዱ ጥሩም ሆነ መጥፎ ሁኔታ፣ በእግዚአብሔር ላይ ለመታመን እና የእርሱን መመሪያ ለመፈለግ የተሰጠ ዕድል ነው። ጌታ ራሱ አስቀድሞ እኛን ያውቀናል፤ በድካማችን ጊዜም ጸጋን ይሰጠናል፤ እግዚአብሔር ትዕቢተኞችን ይቃወማል፣ ለትሑታን ግን ጸጋን ይሰጣል።

ሉዓላዊው ጥበቃ እና የድነት የወርቅ ሰንሰለት (ሮሜ 8፥28-30)
የሮሜ ምዕራፍ 8 እጅግ ጥልቅ መጽናኛ ከሚሰጡት እና በተደጋጋሚ ከሚጠቀሱት ክፍሎች መካከል ቁጥር 28 አንዱ ነው:: “እግዚአብሔርንም ለሚወዱት እንደ አሳቡም ለተጠሩት ነገር ሁሉ ለበጎ እንዲደረግ እናውቃለን።” ይህ ጥቅስ አንዳንዴ ከዐውዱ ውጭ በተሳሳተ መንገድ ሲተረጎም ይስተዋላል። ጽሑፉ በዓለም ላይ የሚከሰቱ ክፉ ነገሮች ሁሉ በራሳቸው “መልካም” ወይም “በጎ” ናቸው እያለ አይደለም። በኃጢአት በወደቀ ዓለም ውስጥ ያሉ እንደ በሽታ፣ የተፈጥሮ አደጋዎች፣ ግፍ፣ ስሜታዊ እና አካላዊ ጥቃት፣ እንዲሁም የልጅ ሞት የመሳሰሉት ክፉ ነገሮች በራሳቸው ፈጽሞ በጎ ሊባሉ አይችሉም። ጽሑፉ “ነገሮች ሁሉ በራሳቸው ለበጎ ይሠራሉ” አይልም፤ ዐረፍተ ነገሩ በግሪክ ሰዋሰው “አኩዜቲቭ ኦፍ ሪስፔክት” (Accusative of respect) የሚለውን አወቃቀር የሚከተል ሲሆን፣ ትርጓሜውም “እግዚአብሔር በሁኔታዎች ሁሉ ውስጥ ጣልቃ በመግባት ለበጎ እንዲሠሩ ያደርጋል” የሚል ነው። እግዚአብሔር በሉዓላዊ ጥበቡ እና ኃይሉ እነዚህን አሳዛኝ ክስተቶች ሳይቀር ተጠቅሞ ለልጆቹ የመጨረሻ በጎ ዓላማ እንዲሠሩ የማድረግ መለኮታዊ ችሎታ አለው።

የሰው ልጅ ብዙውን ጊዜ “ዕድል” ወይም “ዕጣ ፈንታ” (Fate) በሚለው ጽንሰ-ሐሳብ ግራ ይጋባል። ዕጣ ፈንታ ዕውር እና ጨካኝ ነው፤ ለሰው ልጅ ሐዘን ምንም ዓይነት ዕንባ የለውም። ነገር ግን የመጽሐፍ ቅዱስ “መለኮታዊ ዕቅድ” (Providence) ዐይኖች ያሉት፣ ደግ እና

በጎነት የተሞላ ነው። እግዚአብሔር አንድን ነገር እንዲሆን የሚፈቅደው መሆን ስላለበት ብቻ ሳይሆን፣ ቢሆን የተሻለ በጎ ውጤት ስለሚያመጣ ነው።

ታዲያ ይህ “በጎ” የተባለው ምንድን ነው? ዓለማዊ ብልጽግናን ወይም ጊዜያዊ ምቾትን የሚያመለክት ሳይሆን፣ አማኞች የልጁን የክርስቶስን መልክ እንዲመስሉ መደረጋቸውን የሚያመለክት ነው። ሐዘኖች እና መከራዎች እግዚአብሔር በመዶሻው የባህሪያችንን ጉድፍ እየጠረበ ክርስቶስን በውስጣችን ሙሉ በሙሉ ለመቅረጽ የሚጠቀምባቸው መሣሪያዎች ናቸው። የእግዚአብሔር ዓላማ እኛን ወደ ክርስቶስ አምሳል ማሳደግ ነው። ይህ መለኮታዊ ተስፋ የሚሠራው ለሁሉም የሰው ልጅ ሳይሆን፣ በተለየ ሁኔታ “እግዚአብሔርን ለሚወዱት እና እንደ ሐሳቡ ለተጠሩት” ብቻ ነው።

በመቀጠልም ሐዋርያው ጳውሎስ ከዘላለም እስከ ዘላለም የተዘረጋውን የእግዚአብሔርን የድነት ዕቅድ በአምስት ተከታታይ እና የማይበጠሱ ደረጃዎች ያስቀምጣል። ይህ ክፍል በሥነ-መለኮት ሊቃውንት ዘንድ “የድነት የወርቅ ሰንሰለት” (The Golden Chain of Salvation) በመባል ይታወቃል። “ልጁ በብዙ ወንድሞች መካከል በኵር ይሆን ዘንድ፥ አስቀድሞ ያወቃቸው የልጁን መልክ እንዲመስሉ አስቀድሞ ደግሞ ወስኖአልና፤ አስቀድሞም የወሰናቸውን እነዚህን ደግሞ ጠራቸው፤ የጠራቸውንም እነዚህን ደግሞ አጸደቃቸው፤ ያጸደቃቸውንም እነዚህን ደግሞ አከበራቸው።” ሮሜ 8፡29-30

የድነት ሰንሰለት መለኮታዊ ደረጃዎችን ስንመረምር፣ የመጀመሪያው እርምጃ **አስቀድሞ ማወቅ (Foreknowledge)** ነው፤ ይህም እግዚአብሔር አስቀድሞ ያወቃቸውን የሚያሳይ ሆኖ፣ ዓለም ከመፈጠሩ በፊት የነበረን ጥልቅ እና ፍቅራዊ ግንኙነትን ያመለክታል። አንዳንዶች ይህንን ሲተረጉሙ፣ እግዚአብሔር በክርስቶስ ውስጥ የሚሆኑትን ምን እንደሚገጥማቸው አስቀድሞ አወቀ ይላሉ። ሁለተኛው ደረጃ **አስቀድሞ መወሰን (Predestination)** ሲሆን፣ የልጁን መልክ እንዲመስሉ አስቀድሞ መወሰናቸውን ያሳያል። እግዚአብሔር በክርስቶስ ያሉትን ሰዎች መጨረሻቸውን ወስኗል፤ ይህም የክርስቶስን መልክ መስሎ መክበር ነው፤ የዚህም ዓላማ ክርስቶስ በብዙ ወንድሞች መካከል በኵር እንዲሆን ነው።

ሦስተኛው እርምጃ **መጥራት (Calling)** ነው፤ በዚህም አስቀድሞ የወሰናቸውን ጠራቸው።

ይህ በወንጌል ስብከት እና በመንፈስ ቅዱስ የውስጥ ሥራ የሚደረግ ሕይወት ሰጪ እና ውጤታማ መለኮታዊ ጥሪ ነው። አራተኛው ደረጃ ደግሞ **ማጽደቅ (Justification)** ሲሆን፣ የጠራቸውን እንዳጸደቃቸው ያረጋግጣል። ይህም በክርስቶስ ኢየሱስ በማመን የሚገኝ የኃጢአት ይቅርታ እና የእግዚአብሔርን ፍጹም ጽድቅ የመልበስ ሕጋዊ ብያኔ ነው። አምስተኛው እና የመጨረሻው እርምጃ **ማክበር (Glorification)** ነው፤ በዚህም እግዚአብሔር ያጸደቃቸውን አከበራቸው። ይህ እርምጃ ገና ወደፊት የሚፈጸም የትንሣኤ አካልን መልበስ ቢሆንም፣ እግዚአብሔር ዘንድ ያለቀ እና የተረጋገጠ በመሆኑ ጳውሎስ ባለፈ ጊዜ (Past Tense) ተጠቅሞ ይገልጸዋል።

የሰው ልጅ ሁልጊዜም በራሱ ሕይወት ላይ ቁጥጥር ማድረግ ይፈልጋል፤ ድነታችንም በራሳችን ቁጥጥር ሥር ቢሆን ደስ ይለን ነበር። ሆኖም፣ የሰው ልጅ ደህንነት በእርሱ ቁጥጥር ሥር ቢሆን ኖሮ እጅግ አደገኛ ይሆን ነበር፤ በገዛ ጥረታችን ጽድቅን ማግኘት ስለማንችል ያገኘነውንም ደህንነት በእርግጠኝነት እናጣው ነበር። ድነታችን ግን ከእኛ ቁጥጥር ውጭ የሆነ እጅግ ታላቅ እና ግርማ ሞገስ ያለው መለኮታዊ ሥራ ነው። እግዚአብሔር ገና ዓለም ሳይፈጠር በዘላለማዊ ፍቅሩ መረጠን፤ ጠላቶቹ ሆነን ሳለ በጸጋው ጠራን። ይህ እውነት በአማኞች ልብ ውስጥ ወደር የለሽ መጽናኛ፣ የድነት ዋስትና (Assurance of Salvation) እና መረጋጋትን ይፈጥራል።

ፍጹም ድል፡ ከእግዚአብሔር ፍቅር የማይለየን ዋስትና (ሮሜ 8፥31-39)
የሮሜ ምዕራፍ 8 ማጠቃለያ፣ ጳውሎስ እስከ አሁን ላብራራቸው ሥነ-መለኮታዊ እውነቶች ሁሉ ድንቅ የሆነ መደምደሚያ እና የድል አዋጅ ይሰጣል። “ታዲያ ለዚህ ምን እንመልሳለን? እግዚአብሔር ከእኛ ጋራ ከሆነ፣ ማን ሊቃወመን ይችላል?”። ይህ የድል አዋጅ አማኞች በዓለም ላይ የሚገጥማቸውን ማንኛውንም ተቃውሞ የሚያሸንቅ ነው።

እግዚአብሔር ለገዛ ልጁ ያልሳሳለት፣ ነገር ግን ለሁላችንም አሳልፎ የሰጠው ከሆነ፣ ሁሉን ነገር ከእርሱ ጋር እንደ ምን በልግስና አይሰጠን?። ጳውሎስ እዚህ ላይ የሰማያዊ ፍርድ ቤትን ትዕይንት (Courtroom Imagery) ይጠቀማል። የእግዚአብሔርን ምርጦች ማን ይከሳቸዋል? የሚያጸድቅ ራሱ እግዚአብሔር ነው፤ የሚኮንነስ ማን ነው? ማንም! የሞተው፣ ከሙታንም የተነሣው፣ በእግዚአብሔር ቀኝ ያለው እና ስለ አማኞች የሚማልደው ክርስቶስ

ኢየሱስ ነው። ዘላለማዊው ሊቀ ካህናት የሆነው ኢየሱስ ክርስቶስ ስለ አማኞች እየማለደ ባለበት ሁኔታ፣ የትኛውም ዓይነት የሰይጣን ክስ በሰማይ ችሎት ፊት ተቀባይነት አይኖረውም።

ከዚህም አልፎ፣ ሐዋርያው ጳውሎስ በምድር ላይ ያሉትን አስከፊ መከራዎች በዝርዝር ያነሳል። መከራ፣ ጭንቀት፣ ስደት፣ ራብ፣ ዕራቁትነት፣ አደጋ፣ ወይም ሰይፍ ከክርስቶስ ፍቅር ሊለየን ይችላልን?። “ስለ አንተ ቀኑን ሙሉ እንገደላለን፤ እንደሚታረዱ በጎች ተቈጥረናል” ተብሎ በተጻፈው መሠረት፣ ክርስቲያኖች በዚህ ዓለም ከባድ መከራ ቢገጥማቸውም፣ በእነዚህ ሁሉ መከራዎች ውስጥ በወደዳቸው በእርሱ ከአሸናፊዎች ይበልጣሉ።

በምዕራፉ መዝጊያ ጳውሎስ በታላቅ መተማመን እንዲህ በማለት ያውጃል፡ “ሞት ቢሆን፥ ሕይወትም ቢሆን፥ መላእክትም ቢሆኑ፥ ግዛትም ቢሆን፥ ያለውም ቢሆን፥ የሚመጣውም ቢሆን፥ ኃይላትም ቢሆኑ፥ ከፍታም ቢሆን፥ ዝቅታም ቢሆን፥ ልዩ ፍጥረትም ቢሆን በክርስቶስ ኢየሱስ በጌታችን ካለ ከእግዚአብሔር ፍቅር ሊለየን እንዳይችል ተረድቼአለሁ”። ሞት፣ ሥጋዊ ሥቃይ፣ ወይም መንፈሳዊ የጨለማ ኃይላት—ምንም ነገር የእግዚአብሔርን ልጆች ከእርሱ ፍቅር ሊነጥቋቸው አይችሉም። ይህ ማለት አማኞች በዚህ ምድር ላይ ሲኖሩ ፈተና አይደርስባቸውም ማለት አይደለም፤ ነገር ግን የቱንም ያህል ፈተና ቢበዛ፣ እግዚአብሔር በክርስቶስ ኢየሱስ ካሳየው ጥልቅ ፍቅር ሊነጥቃቸው የሚችል ምንም ዓይነት ምድራዊም ሆነ ሰማያዊ ኃይል የለም ማለት ነው።

ትግበራ፡ ሮሜ 8ን በዕለታዊ የክርስትና ሕይወት መኖር
የሮሜ ምዕራፍ 8 ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ ትንታኔ ብቻ ሳይሆን፣ ለክርስቲያኖች ዕለታዊ ሕይወት እጅግ ጠቃሚ የሆኑ ተግባራዊ መመሪያዎችንም ያቀርባል። ይህንን ምዕራፍ በዕለታዊ የክርስትና ሕይወት መተርጎም የሚከተሉትን አበይት ትግበራዎች ያካትታል፡

የኵነኔ እና የጥፋተኝነት ስሜትን ማሸነፍ፡- ብዙ ክርስቲያኖች ባለፉት ኃጢአቶቻቸው ወይም በዕለታዊ ድካማቸው ምክንያት በጥፋተኝነት ስሜት እና በኵነኔ ይታሰራሉ። ሆኖም ጽሑፉ እንደሚያሳየው “በክርስቶስ ኢየሱስ ያሉት አሁን ኵነኔ የለባቸውም”። እውነተኛ አማኞች ኃጢአት ሲሠሩ ንስሐ መግባት ቢገባቸውም፣ ሰይጣን ለሚያመጣው የኵነኔ እና ራስን የመውቀስ መንፈስ ግን እጅ መስጠት የለባቸውም። ምንም ያህል ጥሩ ብንመስልም፣

ኃጢአታችንን ለመሸፈን ከሃይማኖታዊ ንክኪ በላይ የክርስቶስ ደም ያስፈልገናል። ይህ ደም ደግሞ ኃጢአታችንን በማጠብ ፍጹም ጽድቅን ስላጎናጸፈን፣ በእግዚአብሔር ፊት ያለን አቋም የጸደቀ መሆኑን ተገንዝበን በነጻነት እና በሰላም መመላለስ አለብን።

አእምሮን በመንፈሳዊ ነገሮች ላይ ማሳረፍ:- በሥጋ እና በመንፈስ መካከል ያለው ጦርነት በዋነኝነት የሚካሄደው በአእምሮ ውስጥ ነው። አማኞች ሐሳባቸውን በሥጋ ፍላጎት (በዓለማዊ ምኞት፣ በቅናት፣ በቁጣ፣ በስግብግብነት) ላይ ከማሳረፍ ይልቅ፣ ሐሳባቸውን በመንፈስ ፍላጎት ላይ ማድረግ ይጠበቅባቸዋል። ይህ የሚሆነው ቃሉን በማንበብ፣ በጸሎት በመትጋት፣ እና የእግዚአብሔርን መንፈስ ድምጽ ለመስማት ራስን በማስገዛት ነው። የአእምሮን አቅጣጫ ወደ መንፈሳዊ ነገሮች ማዞር የሕይወት እና የሰላም ምንጭ ነው። በተጨማሪም አማኞች በራሳቸው ጉልበት ሳይሆን በውስጣቸው በሚኖረው በመንፈስ ቅዱስ ኃይል የሥጋን ሥራ መግደል አለባቸው። በየቀኑ ከአዳኝ ጋር መጓዝ እና ቃሉን እንደ መመሪያ መጠቀም የክርስቶስን መልክ እንድንመስል ያደርገናል።

የልጅነት ማንነትን መገንዘብ እና በጎበረት መኖር:- ክርስቲያኖች የፈጣሪ ባሮች ብቻ ሳይሆኑ፣ የልጅነት መንፈስ የተቀበሉ “አባ አባት” ብለው መጸለይ የሚችሉ የቤተሰብ አባላት ናቸው። ይህ ማንነት ፍርሃትን ያስወግዳል፣ ከእግዚአብሔር ጋር ቅርበት ያለው የፍቅር ግንኙነት እንድንመሠርት ያደርጋል። በተጨማሪም፣ የእግዚአብሔር ልጆች ሁሉ አንድ ቤተሰብ በመሆናቸው እርስ በርሳቸው ሊከፋፈሉ ወይም ሊወዳደሩ አይገባም። ሁሉም በእግዚአብሔር ፊት እኩል ስለሆኑ፣ እርስ በርስ ከመፎካከር ይልቅ መተባበር እና መዋደድ የእውነተኛ ልጅነት መገለጫ መሆን አለበት።

መከራን በተስፋ እና በጽናት ማለፍ:- የክርስትና ሕይወት ከመከራ ነጻ የሆነ የድሎት ሕይወት አይደለም። ስደት፣ ሕመም፣ ማጣት እና ሌሎችም ፈተናዎች ሊገጥሙ ይችላሉ። ነገር ግን ወደ ክርስቶስ መልክ የምናድግበት መንገድ በመከራ ሸለቆ ውስጥ ማለፍን ይጠይቃል። የአሁኑ ዘመን ሥቃይ ወደፊት ከሚገለጠው ክብር ጋር ሲነጻጸር ምንም እንዳይደለ ሮሜ 8 ያስተምረናል። ክርስቲያኖች መከራ ሲደርስባቸው ተስፋ ሊቆርጡ አይገባም። ይልቁንም መከራን ከክርስቶስ ጋር አብሮ የመከበር መዳረሻ መንገድ አድርገው በመቁጠር፣ ገበሬ ዘር ዘርቶ ፍሬውን እንደሚጠብቅ በጽናት ማለፍ አለባቸው። በሚደክሙበት ጊዜም መንፈስ ቅዱስ

ራሱ በመቃተት እንደሚማልድላቸው ማወቁ ትልቅ ጥንካሬ ይሰጣቸዋል።

በእግዚአብሔር ሉዓላዊነት እና ጥበቃ ላይ ማረፍ:- ሕይወት ግራ አጋቢ እና አስጨናቂ በምትሆንበት ጊዜ፣ አማኞች “ነገር ሁሉ ተያይዞ ለበጎ እንዲሠራ” እግዚአብሔር ጣልቃ እንደሚገባ ማመን አለባቸው። ይህ ማለት እግዚአብሔር ታላቅ መሐንዲስ ሆኖ ከከፉው ነገር ሳይቀር መልካም ውጤትን በማውጣት ልጆቹን የክርስቶስን መልክ እንዲመስሉ ያደርጋቸዋል ማለት ነው። የድነት የወርቅ ሰንሰለት (ከማወቅ እስከ ማክበር) የሚያረጋግጠው እግዚአብሔር የጀመረውን የማዳን ሥራ ከዳር እንደሚያደርሰው ነው። ድነታችን በእኛ ቁጥጥር ስር ባለመሆኑ፣ ፈጽሞ ልናጣው አንችልም። ስለዚህ ክርስቲያኖች ስለ ወደፊቱ ሕይወታቸው መጨነቅን ትተው፣ ፍጹም ደህንነታቸው በእግዚአብሔር እጅ የተጠበቀ መሆኑን አውቀው በእረፍት መኖር አለባቸው። ማንም እና ምንም ከእግዚአብሔር ፍቅር ሊለያቸው እንደማይችል እርግጠኞች ሆነው መመላለስ ይገባቸዋል።

ማጠቃለያ

የሮሜ ምዕራፍ 8 በክርስትና እምነት ውስጥ የማዳንን ሙሉ ሥዕል፣ የመንፈስ ቅዱስን የዕለት ተዕለት አሠራር፣ የአማኞችን መጻኢ ተስፋ፣ እና የእግዚአብሔርን የማይናወጥ ፍቅር የሚያሳይ ታላቅ መንፈሳዊ እና ሥነ-መለኮታዊ ሰነድ ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ በዚህ ምዕራፍ፣ የሰው ልጅ በራሱ ኃይል እና የሥጋ ጥረት ሕግን ጠብቆ ሊጸድቅ አለመቻሉን እና የመዳን መንገድ ሙሉ በሙሉ በእግዚአብሔር ጸጋ እና በክርስቶስ ኢየሱስ ቤዛነት የተመሠረተ መሆኑን በሚገባ አስረድቷል። የክርስቶስ መስዋዕትነት ሕጉ የሚጠይቀውን ብያኔ በማሟላት የኵነኔን ፍርድ ከአማኞች ላይ አንስቷል።

የምዕራፉ መልእክት ከ”ኵነኔ የለም” ጀምሮ “ከእግዚአብሔር ፍቅር የሚለየን የለም” በሚል አዋጅ ሲቋጭ፣ በአማኞች ልብ ውስጥ የሚፈጥረው መጽናኛ እና ደህንነት ወደር የለውም። ይህ ምዕራፍ የክርስትናን ሕይወት ከውጫዊ የሕግ ጥበቃ ሥርዓት ወደ ውስጣዊ የመንፈስ ቅዱስ ምሪት ያሸጋግረዋል። ክርስቲያኖች በሥጋ ፍላጎት ሳይሆን በመንፈስ ምሪት እንዲኖሩ፣ የልጅነት መብታቸውን አውቀው ፍርሃትን እንዲያሸንፉ፣ በመከራ ውስጥ ጸንተው የሚመጣውን ክብር በናፍቆት እንዲጠባበቁ፣ እና እግዚአብሔር ሁሉን ነገር ለበጎ እንደሚያደርግላቸው አምነው በድል አድራጊነት እንዲመላለሱ ጽሑፉ በብርቱ ያበረታታል። በእግዚአብሔር ሉዓላዊ ጥበቃ

ሥር ያለን ድነት፣ ማንም ሊያናውጠው የማይችል የወርቅ ሰንሰለት ነው።

በመጨረሻም፣ የሮሜ 8 እውነታዎች የንድፈ-ሐሳብ ትምህርቶች ብቻ ሳይሆኑ፣ እያንዳንዱ አማኝ ዕለታዊ ሕይወቱን የሚመራባቸው፣ በመከራው ጊዜ የሚጽናናባቸው፣ እና ከፈጣሪው ጋር ያለውን የጠበቀ የልጅነት ግንኙነት የሚያጣጥምባቸው ሕያዋን የሕይወት መርሆዎች ናቸው። በኃጢአት፣ በመከራ፣ እና በጥርጣሬ ለሚታገል ማንኛውም ክርስቲያን፣ ሮሜ 8 የዘላለም ተስፋ፣ የነጻነት አዋጅ፣ እና የፍጹም ድል ማረጋገጫ ነው። ጳውሎስ እንዳስተማረው፣ ከእግዚአብሔር ፍቅር ሊለየን የሚችል ምንም ዓይነት ምድራዊም ሆነ ሰማያዊ ኃይል የለም፤ ይህ ደግሞ ለዕለታዊ ክርስትና ሕይወታችን ጽኑ መሠረት እና የማይነጥፍ የደስታ ምንጭ ነው።

📖 ሮሜ ምዕራፍ 9

የሐዋርያው ጳውሎስ መልእክት ወደ ሮሜ ሰዎች፣ በክርስትና ታሪክ ውስጥ እጅግ የላቀ ሥነ-መለኮታዊ ክብደት ካላቸው መጻሕፍት አንዱ ተደርጎ ይወሰዳል። በተለይም የሮሜ ምዕራፍ 9፣ ስለ እግዚአብሔር ሉዓላዊነት፣ ስለ ሰው ልጅ ነፃ ፈቃድ፣ ስለ ምርጫ (Election) እና ስለ ድኅነት (Salvation) በሚነሱ ጥልቀት ባላቸው ክርክሮች ማዕከል ላይ የሚገኝ ክፍል ነው። ይህ የጥናት ሪፖርት፣ ለድርብ ንባብ እና ለከፍተኛ ሥነ-መለኮታዊ ጥናት በሚመች መልኩ የተዘጋጀ ሲሆን፣ የምዕራፉን ታሪካዊ እና ሥነ-ጽሑፋዊ አውድ፣ የጽሑፉን ዝርዝር ምልከታ፣ በታሪክ ውስጥ የተነሱትን ዋነኛ የትርጓሜ ማዕቀፎች፣ እንዲሁም ለዘመናዊው ክርስቲያናዊ ሕይወት የሚሰጠውን የትግበራ መርህዎች በሰፊው ይመረምራል። የዚህ ጽሑፍ አላማ፣ አንባቢው በሮሜ 9 ውስጥ የሚገኙትን ውስብስብ መለኮታዊ እውነታዎች ከተለያዩ አቅጣጫዎች በመመልከት፣ ሚዛናዊ እና ጥልቅ የሆነ ግንዛቤ እንዲጨብጥ ማስቻል ነው።

የታሪክ እና የሥነ-ጽሑፍ ዳራ (Historical and Literary Context)

አንድን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል በትክክል ለመረዳት፣ ጸሐፊው የነበረበትን ሁኔታ፣ ጽሑፉ የተላከበትን ማኅበረሰብ ነባራዊ እውነታ፣ እና መልእክቱ የተጻፈበትን ዓላማ በሚገባ ማጤን ግድ ይላል።

የሮሜ መልእክት የተጻፈው በግምት በ57 ዓ.ም. ገደማ፣ ሐዋርያው ጳውሎስ በሦስተኛው የሚስዮናዊ ጉዞው ማብቂያ ላይ በቆሮንቶስ ከተማ (ግሪክ) ሆኖ ነው። በወቅቱ ጳውሎስ ወደ ሮም ከተማ ሄዶ አያውቅም ነበር፤ ነገር ግን ቀደም ሲል በምሥራቃዊው የሮማ ግዛት ያከናውን የነበረውን የወንጌል ሥርጭት ስላጠናቀቀ፣ ወደ ምዕራብ አውሮፓ (በተለይም ወደ ስፔን) ለማድረግ ላቀደው ሰፊ የአገልግሎት ጉዞ፣ የሮምን ቤተክርስቲያን እንደ መነሻ እና የድጋፍ ማዕከል አድርጎ ለመጠቀም አስቦ ነበር። ጳውሎስ ይህንን መልእክት ሲጽፍ በቆሮንቶስ የነበረው ማኅበረሰብ እጅግ የተበላሸ፣ በጣዖት አምልኮ እና በሥነ-ምግባር ብልግና የተሞላ በመሆኑ፣ የሰው ልጅን ኃጢአተኝነት እና የእግዚአብሔርን ጸጋ ኃይል በተግባር ያየበት ወቅት ነበር። መልእክቱን ይዛ ወደ ሮም የሄደችው ፌቤን የተባለችው አገልጋይ እንደነበረችም በሮሜ 16፡1-2 ላይ ተገልጿል።

በሮም የነበረችው ቤተክርስቲያን አጀማመር ከጴንጤቆስጤ ቀን በዓል በኋላ ከኢየሩሳሌም በተመለሱ አይሁዳውያን አማኞች እንደተመሠረተች የታሪክ ምሁራን ይስማማሉ። ነገር ግን በ49 ዓ.ም. የሮም ንጉሠ ነገሥት የነበረው ቀላውዴዎስ (Claudius)፣ የሮማው ታሪክ ጸሐፊ ስዊቶኒየስ (Suetonius) እንደመዘገበው “በክሬስተስ (Chrestus/ክርስቶስ) አነሳሽነት ሁልጊዜ ሁከት ይፈጥራሉ” በሚል ሰበብ አይሁዶችን በሙሉ ከሮም ከተማ አባረራቸው። በዚህም ምክንያት አይሁዳውያን ክርስቲያኖችም ጭምር ከተማዋን ለቀው ሲወጡ፣ የሮም ቤተክርስቲያን ሙሉ በሙሉ በአሕዛብ (Gentiles) ክርስቲያኖች አመራር ሥር ወደቀች። ከአምስት ዓመታት በኋላ፣ ቀላውዴዎስ ሲሞትና ኔሮ ወደ ሥልጣን ሲመጣ (በ54 ዓ.ም.)፣ አይሁዶች ወደ ሮም እንዲመለሱ ተፈቀደላቸው። አይሁዳውያን ክርስቲያኖች ወደ ቤተክርስቲያኒቱ ሲመለሱ፣ ቀድሞ የነበረው የአይሁድ ወግ፣ ሥርዓትና የሕግ አተረጓጎም ሙሉ በሙሉ ተቀይሮ፣ አሕዛባዊ ይዘት ባለው የአምልኮ ሥርዓት ተተክቶ አገኙት። ይህ ሁኔታ በአሕዛብ ክርስቲያኖች እና በአይሁድ ክርስቲያኖች መካከል ከፍተኛ የሥነ-መለኮት፣ የባህል እና የማኅበራዊ መስተጋብር ውጥረት ፈጠረ። ጳውሎስ ይህንን መልእክት ሲጽፍ፣ ሁለቱንም ወገኖች በወንጌሉ ማዕከላዊነት በማስታረቅ ወደ አንድነት የማምጣት ዓላማ ነበረው።

ከሥነ-ጽሑፋዊ አወቃቀር አንጻር፣ ጳውሎስ በምዕራፍ 1 እስከ 8 ድረስ የሰውን ልጅ አጠቃላይ ኃጢአተኝነት፣ የሕግን አለመቻል፣ በክርስቶስ ኢየሱስ በማመን ስለሚገኝ ጽድቅ፣ እና በመንፈስ ቅዱስ ስለሚመራ አዲስ ሕይወት በስፋት አብራርቷል። ምዕራፍ 8 የሚያበቃው ከእግዚአብሔር ፍቅር ማንም ንገር ሊለየን እንደማይችል እና አማኞች በክርስቶስ ያላቸው የዘላለም ደኅንነት ፍጹም ዋስትና ያለው መሆኑን በሚያውጅ ታላቅ የድል መዝሙር ነው (ሮሜ 8፡31-39)። ነገር ግን ወደ ምዕራፍ 9 ሲሸጋገር፣ የጳውሎስ ድምጸት በድንገት ከታላቅ ደስታ ወደ ጥልቅ ሐዘን እና የልብ ስብራት ይለወጣል። ይህ ሽግግር የተፈጠረው አንድ ገዘፍ ያለ ሥነ-መለኮታዊ ጥያቄ መልስ መፈለግ ስለነበረበት ነው፡- “የእግዚአብሔር የተስፋ ቃል ይህን ያህል አስተማማኝ ከሆነ፣ ለምንድነው የተስፋው ቃል ኪዳን መጀመሪያ የተሰጣቸው እስራኤላውያን መሲሐቸውን ክርስቶስን ያልተቀበሉት እና ከድኅነት ውጪ የሆኑት? የእስራኤል መውደቅ የእግዚአብሔርን ቃል ኪዳን ውድቀት አያሳይምን?” የሚል ነበር። የሮሜ ምዕራፍ 9 እስከ 11 ያለው ክፍል፣ ይህንን ጥያቄ በመመለስ የእግዚአብሔርን ሉዓላዊነት፣ ፍትሐዊነት እና የነፍስ ማዳን ጥበብ የሚያብራራ ሥነ-መለኮታዊ ማዕከል ነው።

የጽሑፉ ጥልቅ ምልከታ (In-Depth Observation)
የሮሜ ምዕራፍ 9 ሐሳብ አመክንዮአዊ ፍሰት ያለው ሲሆን፣ ጽሑፉን በአራት ዋና ዋና ክፍሎች ከፍሎ መመልከት ትክክለኛውን መልእክት ለመረዳት ያስችላል።

1. የጳውሎስ ታላቅ ሐዘን እና የእስራኤል ልዩ መብቶች (ሮሜ 9፡1-5)
ምዕራፉ የሚጀምረው ጳውሎስ በክርስቶስ ሆኖ እውነትን እንደሚናገር በመንፈስ ቅዱስ ምስክርነት በሚያቀርበው ጠንካራ መሐላ ነው። ጳውሎስ በልቡ ውስጥ “ታላቅ ሐዘንና የማያቋርጥ ጭንቀት” እንዳለ ይገልጻል። የዚህ ጭንቀት መንስኤ ክርስቶስን የካዱት የገዛ ወገኖቹ የእስራኤላውያን የዘላለም ዕጣ ፈንታ ጉዳይ ነበር። የጳውሎስ ፍቅር ምን ያህል ጥልቅ እንደነበር ሲገልጽ፣ ወገኖቹ ይድኑ ዘንድ እርሱ ራሱ ተረግሞ ከክርስቶስ ቢለይ እንደሚመርጥ ይናገራል (ሮሜ 9:3)። ይህ አስደናቂ ራስን የመሠዋት ፍላጎት፣ በብሉይ ኪዳን ሙሴ እስራኤላውያን የወርቅ ጥጃ አምልከው በበደሉ ጊዜ “ኃጢአታቸውን ይቅር በል፤ አለዚያ ግን ከጻፍኸው መጽሐፍ እባክህ ስሜን ደምስሰው” ብሎ ከጸለየው ጸሎት (ዘጸአት 32:32) ጋር በእጅጉ ይመሳሰላል።

ጳውሎስ በመቀጠል፣ እግዚአብሔር ለእስራኤል ብሔር የሰጣቸውን ስምንት ታላላቅ መንፈሳዊ መብቶች እና በረከቶች ይዘረዝራል፡- ልጅነት፣ ክብር፣ ኪዳናት፣ ሕግ መስጠት፣ የቤተ መቅደስ አገልግሎት፣ የተስፋ ቃላት፣ አባቶች፣ እንዲሁም ክርስቶስ በሥጋ የመጣበት የትውልድ ሐረግ (ሮሜ 9:4-5)። ይህ ዝርዝር የችግሩን ስፋት ያሳያል። እግዚአብሔር ይህንን ሁሉ የጸጋ ስጦታ እና ታሪካዊ መብት ሰጥቷቸው ሳለ፣ እስራኤላውያን የዚህ ሁሉ በረከት ፍጻሜ የሆነውን መሲሐቸውን አለመቀበላቸው እጅግ ግራ የሚያጋባ ክስተት ነበር። በዚሁ ክፍል ማጠቃለያ ላይ (ሮሜ 9:5)፣ ጳውሎስ ክርስቶስን “ከሁሉ በላይ የሆነ ለዘላለም የተመሰገነ አምላክ ነው!” በማለት የክርስቶስን ፍጹም አምላክነት በማያሻማ ሁኔታ አስመዝግቧል።

2. የእግዚአብሔር ቃል አልተሻረም፡ የሥጋ ልጆች እና የተስፋ ልጆች (ሮሜ 9፡6-13)
የአይሁዶች ወንጌልን አለመቀበል፣ የእግዚአብሔር የተስፋ ቃል ውድቀት እንዳልሆነ ጳውሎስ በግልጽ ያውጃል። የዚህም መሠረታዊ ምክንያት፣ “ከእስራኤል የተወለደ ሁሉ እስራኤላዊ አይደለም” የሚለው ሥነ-መለኮታዊ እውነት ነው (ሮሜ 9:6)። የእግዚአብሔር ቤተሰብ አባልነት እና የቃል ኪዳኑ ወራሽነት በዘር ሐረግ (በሥጋዊ ትውልድ) ላይ የተመሠረተ ሳይሆን፣

በእግዚአብሔር ምርጫ እና በተስፋው ቃል ላይ የተመሠረተ መሆኑን ለማስረዳት፣ ጳውሎስ ከእስራኤል ታሪክ ሁለት አበይት ምሳሌዎችን ያቀርባል።

የመጀመሪያው ምሳሌ የይሥሐቅ እና የእስማኤል ታሪክ ነው። አብርሃም ሁለቱንም ልጆች የወለደ ቢሆንም፣ የእግዚአብሔር የቃል ኪዳን ዘር የተጠራው በይሥሐቅ በኩል ብቻ ነበር (ሮሜ 9:7-9)። እስማኤል የሥጋ ልጅ ሲሆን፣ ይሥሐቅ ግን "ጊዜው ሲደርስ እመለሳለሁ፤ ሣራም ወንድ ልጅ ትወልዳለች" ተብሎ በተሰጠው የተስፋ ቃል መሠረት የተወለደ ልጅ ነበር። ይህ የሚያሳየው፣ ከአብርሃም ዘር መወለድ ብቻውን የእግዚአብሔር ልጅነትን እንደማያረጋግጥ ነው።

ሁለተኛው እና ይበልጥ ጠንካራው ምሳሌ የያዕቆብ እና የዔሳው ታሪክ ነው (ሮሜ 9:10-13)። ይሥሐቅና ርብቃ መንታ ልጆችን ፀነሱ። ልጆቹ በአንድ ማኅፀን ውስጥ ሆነው ገና ሳይወለዱ፣ እንዲሁም አንዳች ክፉ ወይም በጎ ነገር ሳያደርጉ፣ እግዚአብሔር "ታላቁ ለታናሹ ይገዛል" የሚለውን ቃል ተናገረ። ይህ የተደረገው የእግዚአብሔር የማዳን ዓላማ እና ምርጫ በሰዎች ሥራ ላይ የተመሠረተ ሳይሆን፣ በሚጠራው በእግዚአብሔር ሉዓላዊ ፈቃድ ላይ የተመሠረተ መሆኑን ለማሳየት ነው። ጳውሎስ የነቢዩ ሚልክያስን ቃል (ሚልክያስ 1:2-3) በመጥቀስ፣ "ያዕቆብን ወደድሁ፤ ዔሳውን ግን ጠላሁ" በማለት የእግዚአብሔርን መለኮታዊ ምርጫ ያጸናል።

3. የእግዚአብሔር ሉዓላዊነት እና የሸክላ ሠሪው መብት (ሮሜ 9:14-24)

ያዕቆብን መርጦ ዔሳውን መተዉ እግዚአብሔርን ኢ-ፍትሐዊ ያደርገዋል ወይ? ለሚለው የተቃዋሚ የዲያትሪብ (diatribe) ጥያቄ፣ ጳውሎስ "በጭራሽ አያደርገውም!" (Me genoito) ሲል በጽኑ ይመልሳል (ሮሜ 9:14)። የእግዚአብሔር ምሕረት መሠረቱ የሰው ልጅ ፍላጎት ወይም ድካም (ሩጫ) ሳይሆን፣ የእግዚአብሔር የራሱ ቸርነት እና ፈቃድ ብቻ ነው (ሮሜ 9:15-16)። ይህንን ለማብራራት፣ ጳውሎስ በዘጸአት ታሪክ ውስጥ ያሉትን የሙሴን እና የፈርዖንን ገጸ-ባሕሪያት ያነጻጽራል። እግዚአብሔር ለሙሴ "የምምረውን እምረዋለሁ" ሲለው፣ በፈርዖን ላይ ደግሞ "ኃይሌን በአንተ ላሳይ ስሜም በምድር ሁሉ ይነገር ዘንድ ለዚህ አስነሳሁህ" ብሎታል (ሮሜ 9:17)። ከዚህ በመነሳት ጳውሎስ፣ "እንግዲህ እግዚአብሔር የሚፈልገውን ይምረዋል፣ የሚፈልገውንም ያደነድነዋል" የሚል ከባድ መደምደሚያ ላይ

ይደርሳል (ሮሜ 9፡18)።

ይህ ትምህርት ሌላ ተቃውሞ ያስነሳል፦ “እንግዲህ የእግዚአብሔርን ፈቃድ ማንም ሊቃወም የማይችል ከሆነ፣ ሰውን በኃጢአቱ ለምን ይወቅሰዋል?” (ሮሜ 9፡19)። ጳውሎስ ለዚህ ጥያቄ ፍልስፍናዊ ምላሽ ከመስጠት ይልቅ፣ የሰውን ልጅ የፍጡርነት ቦታ እና የእግዚአብሔርን የፈጣሪነት ሥልጣን የሚያሳይ የሸክላ ሠሪን ምሳሌ ይጠቀማል (ሮሜ 9፡20-21)። ሸክላ ሠሪው ከአንድ ጭቃ ላይ አንዱን ለክብር፣ ሌላውን ደግሞ ለውርደት (ለተራ አገልግሎት) የሚሆን ዕቃ ለመሥራት ሙሉ መብት አለው። በተመሳሳይ፣ እግዚአብሔር የራሱን ቁጣ እና ኃይል ለማሳየት “ለጥፋት የተዘጋጁ የቁጣ ዕቃዎችን” በብዙ ትዕግሥት ከታገሠ፣ እና የክብሩን ባለጠግነት ለማሳየት “አስቀድሞ ለክብር ባዘጋጃቸው የምሕረት ዕቃዎች” ላይ ምሕረቱን ቢያፈስ፣ ማንም ሊከራከረው አይችልም (ሮሜ 9፡22-24)። እነዚህ የምሕረት ዕቃዎች ከአይሁድ ብቻ ሳይሆን ከአሕዛብም የተጠሩት አማኞች ናቸው።

4. የአሕዛብ መካተት እና የእስራኤል መሰናከል (ሮሜ 9፡25-33)

በምዕራፉ የመጨረሻ ክፍል፣ ጳውሎስ የእግዚአብሔርን ሉዓላዊ ምርጫ ከታሪክ ፍጻሜ ጋር ያገናኘዋል። የሆሴዕን ትንቢት (ሆሴዕ 2፡23፣ 1፡10) በመጥቀስ፣ እግዚአብሔር አስቀድሞ “ሕዝቤ ያልሆነውን ሕዝቤ፣ ያልተወደደችውንም የተወደደች ብዬ እጠራለሁ” በማለት አሕዛብ ወደ አዲስ ኪዳን ቤተሰብ እንደሚካተቱ ያሳያል (ሮሜ 9፡25-26)። እንዲሁም የኢሳይያስን ትንቢት (ኢሳይያስ 10፡22-23፣ 1፡9) በመጥቀስ፣ የእስራኤል ቁጥር እንደ ባሕር አሸዋ ቢሆንም፣ ከእነርሱ የሚድነው የተረፈው (Remnant) ብቻ እንደሆነ ይገልጻል (ሮሜ 9፡27-29)።

የሮሜ 9 እንቆቅልሽ የሚፈታው በማጠቃለያው ሐሳብ ላይ ነው። ጽድቅን ያልፈለጉት አሕዛብ ጽድቅን (በእምነት የሚገኘውን ጽድቅ) ሲያገኙ፣ የጽድቅን ሕግ የተከታተሉት እስራኤል ግን አላገኙትም (ሮሜ 9፡30-31)። ለምን አላገኙትም? “በእምነት ሳይሆን በሥራ ለማግኘት ስለሞከሩ ነው።” እስራኤላውያን የተሰናከሉት “በማሰናከያው ድንጋይ” ማለትም በክርስቶስ ላይ ነው (ሮሜ 9፡32-33)። ይህ የሚያሳየው የእስራኤል መውደቅ የራሳቸው የልብ እልከኝነት እና ጽድቅን ከእግዚአብሔር ጸጋ ውጪ በገዛ ጥረታቸው ለማግኘት መሞከራቸው ያመጣው ውጤት መሆኑን ነው።

የትርጓሜ ማዕቀፎች፡ ካልቪኒዝም እና አርሚኒያኒዝም

(Interpretive Frameworks)

የሮሜ ምዕራፍ 9 በክርስትና ታሪክ ውስጥ በተለይም ከተሐድሶ (Reformation) ዘመን ወዲህ፣ በካልቪኒስቶች (Reformed Theology) እና በአርሚኒያኖች (Arminianism) መካከል ለሚደረገው የቅድመ-ውሳኔ (Predestination)፣ የምርጫ (Election)፣ እና የነፃ ፈቃድ (Free Will) ክርክር ማዕከላዊ የውይይት መድረክ ነው። ሁለቱም የሥነ-መለኮት ትምህርት ቤቶች፣ ለየራሳቸው አተረጓጎም ጠንካራ መጽሐፍ ቅዱሳዊ እና ሰዋሰዋዊ መከራከሪያዎችን ያቀርባሉ።

የካልቪኒዝም አተረጓጎም (Calvinist Perspective)

የካልቪኒዝም ሥነ-መለኮት ሮሜ 9ን የሚረዳው፣ እግዚአብሔር ግለሰቦችን ያለምንም ቅድመ-ሁኔታ ለድኅነት እንደሚመርጥ (Unconditional Individual Election) በሚያሳይ መነጽር ነው። እንደ ቶማስ ሽራይነር (Thomas Schreiner) እና ጆን ፓይፐር (John Piper) ያሉ ምሁራን ይህንን አመለካከት በጽኑ ይደግፋሉ።

ዋና ዋና መከራከሪያዎቻቸው፡

የግለሰብ ቃላት አጠቃቀም፡ ጳውሎስ በሮሜ 9፡15 ላይ “የምምረውን እምረዋለሁ” ሲል፣ በግሪክኛው የተጠቀመው “ማንንም” (hon) የሚለው ቃል ነጠላ እና ግላዊ ተውላጠ ስም (Masculine Singular Pronoun) መሆኑ፣ ጳውሎስ እያወራ ያለው ስለ ግለሰቦች ድኅነት እንጂ ስለ ብሔራት አጠቃላይ ታሪክ አለመሆኑን ያረጋግጣል። በቁጥር 18ም ላይ “የሚፈልገውን (theleo) ያደነድነዋል” ሲል ግላዊ ውሳኔን ያሳያል።

ከሥራ በፊት የተደረገ ምርጫ፡ የያዕቆብ እና የዔሳው ምርጫ የተደረገው ልጆቹ ገና ሳይወለዱ እና አንዳች በጎ ወይም ክፉ ነገር ሳያደርጉ ነው (ሮሜ 9፡11)። ይህ የሚያሳየው፣ የእግዚአብሔር ምርጫ የሰዎችን ወደፊት የሚያደርጉትን እምነት ወይም መልካም ሥነ-ምግባር አስቀድሞ በማየት (Foreknowledge) ላይ የተመሠረተ አለመሆኑን ነው። ምርጫው ፍጹም ሉዓላዊ እና ቅድመ-ሁኔታ አልባ ነው።

የምናባዊው ተቃዋሚ ክስ፡ በሮሜ 9፡14 እና 19 ላይ የተነሱት “እግዚአብሔር ኢ-ፍትሐዊ ነውን?” እና “ሰውን ለምን ይወቅሰዋል?” የሚሉት ጥያቄዎች ትርጉም የሚሰጡት፣ ጳውሎስ ግለሰቦች በእግዚአብሔር ሉዓላዊ ምርጫ እንደሚድኑ ወይም እንደሚጠፉ እያስተማረ ከሆነ ብቻ ነው። ጳውሎስ ስለ አጠቃላይ የብሔር ታሪክ ብቻ እያስተማረ ቢሆን ኖሮ፣ እንዲህ ዓይነት የኢ-ፍትሐዊነት ከባድ ክስ አይነሳበትም ነበር።

ተመጋጋቢነት (Compatibilism) እና ድርብ ቅድመ-ውሳኔ፡ ዳን ዋላስ (Dan Wallace) እንደሚገልጹት፣ ካልቪኒስቶች የእግዚአብሔር ፍጹም ሉዓላዊነት እና የሰው ልጅ ኃላፊነት አብረው ሊሄዱ የሚችሉ ናቸው ብለው ያምናሉ። አንዳንዶች ይህ ክፍል የእግዚአብሔርን “ድርብ ቅድመ-ውሳኔ” (Double Predestination) ማለትም አንዳንዶችን ለምሕረት፣ ሌሎችን ደግሞ አስቀድሞ ለጥፋት እንደወሰነ ያሳያል ብለው ይተረጉሙታል።

የአርሚኒያኒዝም አተረጓጎም (Arminian Perspective)
በሌላ በኩል፣ አርሚኒያኒስቶች (እና አብዛኞቹ የካልቪኒዝም ተቃዋሚ ምሁራን) የሮሜ 9 መልእክት ስለ ግለሰቦች የዘላለም ዕጣ ፈንታ (ገነት ወይም ገሃነም መግባት) የሚናገር ሳይሆን፣ ስለ እግዚአብሔር የታሪክ ዕቅድ፣ ስለ አሕዛብ እና እስራኤል የቡድን ምርጫ (Corporate Election)፣ እና ለተልዕኮ ስለመመረጥ (Election to Service) የሚያብራራ ነው ብለው ያምናሉ። እንደ ብራያን አባሺያኖ (Brian Abasciano) እና ሮጀር ፎርስተር (Roger Forster) ያሉ ምሁራን ይህንን አቋም ይዘዋል።

ዋና ዋና መከራከሪያዎቻቸው፡

የምዕራፉ ታሪካዊ እና ጽሑፋዊ አውድ፡ ጳውሎስ በሮሜ 9 እስከ 11 የሚያወራው ስለ እስራኤል ብሔር እንጂ ስለ ግለሰቦች አይደለም። በመግቢያው ላይ ያነሳው የእስራኤልን መብቶች ሲሆን (ሮሜ 9፡1-5)፣ ማጠቃለያውም “እስራኤል ሁሉ ይድናል” (ሮሜ 11፡26) የሚል የብሔር ተስፋ ነው። ስለዚህ “ምርጫ” የሚለው ቃል ብሔርን ወይም ማኅበረሰብን (Corporate entity) የሚመለከት ነው። ግለሰቦች ወደዚህ የተመረጠ ማኅበረሰብ የሚቀላቀሉት በክርስቶስ በማመን ነው።

ምርጫ ለአገልግሎት እንጂ ለድኅነት አይደለም፡ የያዕቆብ እና የዔሳው ታሪክ የሚያሳየው እግዚአብሔር መሲሑ የሚመጣበትን የዘር ሐረግ እና ብሔር (እስራኤልን ከኤዶም) አስቀድሞ ለአገልግሎት መምረጡን ነው። “ታላቁ ለታናሹ ይገዛል” የሚለው የዘፍጥረት 25፡23 ትንቢት ስለ ሁለት ብሔራት የተነገረ ነው። ዔሳው የቃል ኪዳኑ መስመር ተሸካሚ አልሆነም ማለት፣ ግለሰቡ ዔሳው ለዘላለም ተኮነነ ማለት አይደለም።

የእግዚአብሔር ባሕርይ እና የፍቅር እውነት፡ deterministic የሆነው የካልቪኒዝም አተረጓጎም፣ ከክርስቶስ መስቀል እና እግዚአብሔር ዓለምን ሁሉ ከማፍቀሩ እውነት ጋር ይጋጫል። እግዚአብሔር ሆን ብሎ ሰዎችን ለጥፋት እና ለገሃነም አስቀድሞ ይፈጥራል ማለት፣ አምላክ ፍቅር ነው የሚለውን መሠረታዊ የክርስትና መገለጥ ያዛባል።

የሸክላ ሠሪው ምሳሌ ትርጓሜ፡ ጳውሎስ የተጠቀመው የሸክላ ሠሪው ምሳሌ (ሮሜ 9፡21) የተወሰደው ከኤርምያስ 18፡1-10 ሲሆን፣ በዚያ ክፍል እግዚአብሔር በጭቃው (በሕዝቡ) ላይ የሚያደርገው ውሳኔ ጭቃው በሚሰጠው ምላሽ (ንስሐ በመግባት ወይም በማመፅ) ላይ የተመሠረተ እንደሆነ በግልጽ ይናገራል። የፈርዖንም ልብ የደነደነው፣ ፈርዖን ራሱ አስቀድሞ በእልከኝነት እና በክፋት ስለተመላለሰ ነው።

የሁለቱ አመለካከቶች ማነጻጸሪያ

በቤተክርስቲያን ታሪክ ውስጥ በሮሜ ምዕራፍ ዘጠኝ ትርጓሜ ዙሪያ በካልቪኒዝም እና በአርሚኒያኒዝም አመለካከቶች መካከል ያሉትን መሠረታዊ ልዩነቶች እንደሚከተለው አዋህደን መመልከት እንችላለን።

ስለ ሮሜ ምዕራፍ ዘጠኝ ማዕከላዊ ሐሳብ ሲነሳ፣ የካልቪኒዝም ትርጓሜ የእግዚአብሔርን ፍጹም ሉዓላዊነትና የግለሰቦችን ያለ ቅድመ-ሁኔታ (Unconditional) የመዳን ምርጫ ማሳየት ላይ ያተኩራል። በአንጻሩ የአርሚኒያኒዝም ትርጓሜ የእግዚአብሔርን ቃል ኪዳን ታማኝነት፣ የብሔራትን ታሪካዊ ሚና፣ እና ድኅነት በእምነት መሆኑን ማሳየትን ዋነኛ ሐሳቡ ያደርገዋል። ይህ ልዩነት በምርጫው ዓይነት ላይም በግልጽ የሚንጸባረቅ ሲሆን፣ ካልቪኒዝም ምርጫውን ለዘላለም ሕይወት የተደረገ የግለሰብ ምርጫ (Individual Election)

አድርጎ ሲያቀርበው፣ አርሚኒያኒዝም ግን የቡድን ምርጫ (Corporate Election) እና ምርጫ ለአገልግሎት (Election to Service) እንደሆነ ያስተምራል።

የያዕቆብ እና ዔሳውን ታሪክ አተረጓጎም በተመለከተ፣ ካልቪኒስቶች እግዚአብሔር ያዕቆብን ለድኅነት፣ ዔሳውን ደግሞ ለውድቅነት ወይም ለኩነኔ አስቀድሞ እንደወሰነ ያሳያል ብለው ያምናሉ። አርሚኒያኖች በበኩላቸው ይህ ክፍል እግዚአብሔር እስራኤልን ለመሲሑ መምጫነት መምረጡን እና ኤዶምን መተዉን የሚያሳይ ታሪካዊ ተልዕኮ መሆኑን ያስረዳሉ። በተመሳሳይ የሙሴ እና የፈርዖን ምሳሌ ሲተነተን፣ የካልቪኒዝም አመለካከት እግዚአብሔር ግለሰቦችን ለምሕረትም ሆነ ለጥፋት ራሱ እንደሚያዘጋጅና እንደሚያደነድን ያረጋግጣል ሲል፣ የአርሚኒያኒዝም አመለካከት ግን ፈርዖን ራሱ ባደነደነው ልብ ላይ እግዚአብሔር ፍርዱን እና ማዳኑን ለአሕዛብ ሁሉ ለማሳየት መጠቀሙን ያመለክታል ብሎ ይተረጉማል።

በመጨረሻም "የምምረውን እምረዋለሁ" የሚለውን መለኮታዊ ቃል ሲተረጉሙ፣ ካልቪኒዝም ምሕረት በሰው ፍላጎት ላይ ሳይሆን በመለኮታዊ ውሳኔ ላይ ብቻ የተመሠረተ መሆኑን እንደሚያሳይ ይገልጻል። በአንጻሩ አርሚኒያኒዝም ይህ ቃል እግዚአብሔር ምሕረቱን ሕግን ለሚጠብቁ አይሁዶች ብቻ ሳይሆን፣ በእምነት ለሚመጡ አሕዛብም ለመስጠት ነፃ መሆኑን የሚያሳይ ነው ብሎ ያምናል።

እነዚህ ጥልቅ የሆኑ ሥነ-መለኮታዊ ምልከታዎች የእግዚአብሔርን ሉዓላዊነትና የሰውን ልጅ ኃላፊነት በተለያዩ አቅጣጫዎች እንድንመረምር የሚያግዙን ናቸው። የቃሉ ባለቤት የሆነው መንፈስ ቅዱስ የእውነቱን ጥልቀት ማስተዋል እንድንችል ልቦናችንን ዘወትር ያብራልን።

ጥልቅ ሰዋሰዋዊ እና የቃላት ትንተና
የሮሜ 9ን መልእክት ይበልጥ ለማብራራት፣ ጳውሎስ የተጠቀመባቸውን ቁልፍ የግሪክ ቃላት እና የብሉይ ኪዳን አባባሎች ትርጉም በጥልቀት መመርመር ያስፈልጋል።

1. "መጥላት" እና "መውደድ" የሚሉት ቃላት አውድ
በሮሜ 9፡13 ላይ ጳውሎስ፣ "ያዕቆብን ወደድሁ ዔሳውን ግን ጠላሁ" የሚለውን የሚልክያስ 1፡2-3 ቃል ይጠቀማል። በዘመናዊው አስተሳሰብ "መጥላት" የሚለው ቃል ከፍተኛ የሆነ

የግል ጥላቻን፣ ክፋትን እና በጎነት መጓደልን ያሳያል። ነገር ግን በጥንታዊው የሴማዊ ቋንቋዎች (Semitic languages) አጠቃቀም፣ "መውደድ እና መጥላት" የሚሉት ቃላት ንጽጽራዊ የቅድሚያ ምርጫን (Relative Preference) ያመለክታሉ። ለምሳሌ፣ ኢየሱስ በሉቃስ 14፡26 ላይ "አባቱንና እናቱን... የማይጠላ ሊከተለኝ አይችልም" ሲል፣ ወላጆችን በክፋት እንድንጠላ እና እንድንጸየፍ ማዘዙ ሳይሆን፣ ከእግዚአብሔር ጋር ሲነጻጸር ለእነርሱ የሚሰጠው ፍቅር እና ቅድሚያ ዝቅተኛ መሆን እንዳለበት ማሳየቱ ነው። በተመሳሳይ፣ እግዚአብሔር ዔሳውን "ጠላሁ" ሲል፣ ታሪካዊ የውርስ ቃል ኪዳን መስመር አላደረግሁትም ማለት እንጂ፣ ከምድራዊ በረከት ወይም ከዘላለም ማዳን አግዶታል ማለት አይደለም (በዘፍጥረት ታሪክ ዔሳው እጅግ የተባረከ እና የከበረ እንደነበር ተመዝግቧል)።

2. "የቁጣ ዕቃዎች" እና "የምሕረት ዕቃዎች" (Grammatical Nuance)

በሮሜ 9፡22-23 ላይ ጳውሎስ ስለ "ቁጣ ዕቃዎች" እና "የምሕረት ዕቃዎች" ሲናገር የተጠቀመባቸው የግሪክ ግሦች፣ እጅግ አስገራሚ የሆነ የሥነ-መለኮት ልዩነትን ይዘዋል።

የቁጣ ዕቃዎችን (Vessels of Wrath) በተመለከተ፡ ጳውሎስ "ለጥፋት የተዘጋጁ" (katērtismena / katartizō) የሚለውን ቃል ተጠቅሟል። ይህ ቃል በግሪክ ሰዋሰው "Perfect passive participle" ወይም "Middle voice" ነው። ይህ የሚያመለክተው ዕቃዎቹ (ሰዎቹ) ራሳቸውን ለጥፋት እንዳዘጋጁ ወይም እልከኛ አኗኗራቸው ለጥፋት እንዳደረጋቸው ነው። እግዚአብሔር የቁጣ ዕቃ እንዲሆኑ በንቃት (actively) አልሠራቸውም፤ ይልቁንም፣ "በብዙ ትዕግሥት እንደታገሣቸው" ይናገራል። ይህ የእግዚአብሔርን መሐሪነት እንጂ ጨካኝነትን አያሳይም።

የምሕረት ዕቃዎችን (Vessels of Mercy) በተመለከተ ግን፡ "አስቀድሞ ያዘጋጀው" (proētoimasen / proetoimazō) የሚለው ቃል "Aorist active indicative" ነው። እዚህ ላይ ድርጊቱን ፈጻሚው (Subject) በግልጽ እግዚአብሔር ነው።

የዚህ ሰዋሰዋዊ ትንተና ሥነ-መለኮታዊ ድምዳሜ፡ እግዚአብሔር ሰዎችን ለምሕረትና ለክብር በጸጋው በንቃት ይሠራል፣ ያዘጋጃል፤ በክፋትና በጥፋት ጎዳና ላሉት ደግሞ የገዛ ኃጢአታቸውና እልከኝነታቸው ለፍርድ እንዳዘጋጃቸው በማሳየት፣ የሰውን ልጅ ኃላፊነት

በተዘዋዋሪ ያረጋግጣል።

ከዚህም ባለፈ፣ እነዚህ የቁጣ ዕቃዎች ተብለው የተጠሩት ዕጣ ፈንታቸው በማይቀየር ሁኔታ የታሸገ አይደለም። በኤፌሶን 2፡3 ላይ ጳውሎስ አማኞች ሁሉ ድሮ “የቁጣ ልጆች” እንደነበሩ፣ አሁን ግን በጸጋው “የምሕረት ዕቃዎች” እንደሆኑ ያስረዳል። ስለዚህም በሮሜ 9 ያሉ የቁጣ ዕቃዎች (አማኝ ያልሆኑ አይሁዶች) ንስሐ ገብተው በክርስቶስ ካመኑ፣ የምሕረት ዕቃዎች መሆን ይችላሉ። ለዚህም ነው ጳውሎስ በሮሜ 10፡1 ላይ እንዲድኑ ወደ እግዚአብሔር የሚጸልየው።

ትግበራ እና የሕይወት ትምህርቶች (Practical Application)

የሮሜ ምዕራፍ 9፣ ለምሁራን የክርክር መድረክ ብቻ ሳይሆን፣ ለዘመናዊው ክርስቲያናዊ ሕይወት ጥልቅ ተግባራዊ መመሪያዎችን የሚሰጥ ክፍል ነው። የምዕራፉ አውድ፣ ምልከታ እና ትርጓሜ ወደሚከተሉት ታላላቅ የሕይወት ትግበራዎች ይመራናል፡-

1. ለጠፉ ነፍሳት የሚሆን የልብ ሸክም እና ጸሎት

ሐዋርያው ጳውሎስ ክርስቶስን ላልተቀበሉት የእስራኤል ወገኖቹ የነበረው የማያቋርጥ ጭንቀትና ሐዘን፣ ዛሬ ላሉ አማኞች እጅግ ታላቅ ተምሳሌት ነው። ጳውሎስ ከፍተኛ የሥነ-መለኮት ዕውቀት የነበረው ሰው ቢሆንም፣ ዕውቀቱ ለወገኖቹ ካለው የተሰበረ ልብ ጋር የተሳሰረ ነበር። ዛሬም ቤተክርስቲያን፣ ወንጌልን ላልሰሙ ወይም ሰምተው ላልተቀበሉ ሰዎች ይህን የመሰለ ራስን የመሠዋት ፍቅርና የወንጌል ስርጭት ቅንዓት ሊኖራት ይገባል። ጳውሎስ የእግዚአብሔርን ሉዓላዊነት እያወቀ “እግዚአብሔር የፈለገውን ያድናል” ብሎ እጁን አጣጥፎ አልተቀመጠም፤ ይልቁንም አይሁዶችን ለማዳን ያለማቋረጥ ጸልዮአል፣ ሰብኳል። ይህ መለኮታዊ ሉዓላዊነት እና የወንጌል ስርጭት ኃላፊነት አብረው እንደሚሄዱ ተግባራዊ ማረጋገጫ ነው።

2. በእግዚአብሔር ታማኝነት እና በቃሉ ደኅንነት ላይ ማረፍ

በሕይወት ጉዞ ውስጥ ያልተጠበቁ ፈተናዎች ሲያጋጥሙ፣ አሊያም የታመኑባቸው ሰዎች ከእምነት ሲያፈገፍጉ አማኞች “የእግዚአብሔር ቃል ወደቀ? ኪዳኑ ፈረሰ?” ብለው ሊጠይቁ ይችላሉ። የሮሜ 9 ዋና መልእክት፣ ምንም እንኳ የሰው ልጅ ታማኝነት ቢጎድልም፣

የእግዚአብሔር ቃል እና የተስፋ ኪዳን ፈጽሞ እንደማይወድቅ ማረጋገጥ ነው (ሮሜ 9፡6)። የዓለም ታሪክ የሚዘወረው በሰዎች ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊ፣ ወይም ማኅበራዊ ኃይል ሳይሆን፣ ፈጽሞ በማይሳሳተው በእግዚአብሔር ሉዓላዊ እጅ ነው። በመሆኑም አማኞች በመከራ፣ በግራ መጋባት እና በግል ድክመት ውስጥ ሆነውም እንኳ፣ የመዳናቸው ዋስትና የተመሠረተው በእነርሱ ብርታት ላይ ሳይሆን "በሚጠራው አምላክ" ታማኝነት ላይ መሆኑን ተረድተው በጠሪው ላይ ሊደላደሉና ሊያርፉ ይገባል።

3. በትሕትና ለፈጣሪ ሥልጣን መገዛት (የሸክላው ሥነ-መለኮት)

ዘመናዊው አስተሳሰብ የሰውን መብት፣ ነፃነት እና ራስን በራስ የማስተዳደር ሥልጣን ከሁሉ በላይ ከፍ የሚያደርግ ቢሆንም፣ የሮሜ 9 መልእክት ግን ፍጡር ከፈጣሪው ጋር መከራከር እንደሌለበት አበክሮ ያሳስባል (ሮሜ 9፡20)። "አንተ ሰው ሆይ፣ ከእግዚአብሔር ጋር የምትከራከር ማን ነህ?" የሚለው ቃል፣ የሰውን ልጅ ወደ ትሕትና ስፍራ ይመልሳል። ይህ ማለት ሰው ጥያቄ መጠየቅ የለበትም ማለት ሳይሆን፣ የመለኮታዊው ጥበብ እና ውሳኔ አድማስ ከሰው ልጅ የማመዛዘን አቅም እጅግ የራቀ መሆኑን ተቀብሎ፣ በፍርሃትና በትሕትና ለሥልጣኑ መገዛት እንዳለበት ያሳያል። እግዚአብሔር ፍትሐዊ መሆኑን ለመቀበል፣ የእርሱን አሠራር ሁሉ ሙሉ በሙሉ መረዳት አይጠበቅብንም።

4. ጽድቅ በእምነት እንጂ በሰው ጥረት አለመሆኑን ማረጋገጥ

እስራኤላውያን በታሪካቸው፣ በሕጋቸው እና በሥርዓታቸው ተመክተው ጽድቅን በገዛ ሥራቸው ለማግኘት ሲሞክሩ ተሰናከሉ። በአንጻሩ አሕዛብ፣ ምንም ዓይነት መንፈሳዊ ታሪክ ወይም የሕግ ሥራ ሳይኖራቸው በእግዚአብሔር ጸጋ ላይ ብቻ በማመን ጽድቅን አገኙ። የዚህ ሐሳብ ትግበራ፣ ማንኛውም ክርስቲያን (በቤተክርስቲያን አገልጋይነቱ፣ በሃይማኖታዊ ሥርዓት አፈጻጸሙ፣ ወይም በበጎ አድራጎት ሥራው) በእግዚአብሔር ፊት ተቀባይነትን ለማግኘት መሞከር እንደሌለበት ማሳሰብ ነው። ሃይማኖታዊ ትምክህት ወደ መሰናከል ይመራል። መዳን የሚገኘው ብቸኛው የጽድቅ መንገድ እና "የማዕዘን ድንጋይ" በሆነው በኢየሱስ ክርስቶስ ላይ እምነትን በማሳረፍ ብቻ ነው። በእርሱ የሚያምን አያፍርምና።

ማጠቃለያ

የሮሜ ምዕራፍ 9፣ የእግዚአብሔርን ሉዓላዊነት፣ የቃል ኪዳኑን ታማኝነት፣ እና የሰውን ልጅ ድኅነት ምስጢር በጥልቀት የሚያስረዳ እጅግ ታላቅ ሥነ-መለኮታዊ ምዕራፍ ነው። እንደታየው፣ መልእክቱ የተጻፈው በሮም ቤተክርስቲያን ውስጥ የነበረውን የአይሁድ እና የአሕዛብን ውጥረት ለመፍታት እና ወንጌል የእግዚአብሔር የማዳን ኃይል መሆኑን ለማሳየት ነው። ምዕራፉ የእስራኤልን መውደቅና የአሕዛብን መካተት ሲያብራራ፣ ሁሉም ነገር በእግዚአብሔር አስቀድሞ በማወቅና ሉዓላዊ ምርጫ ሥር እንደሚከናወን ያሳያል።

ምዕራፉን በተመለከተ በካልቪኒዝም (የግለሰብ ቅድመ-ውሳኔ) እና በአርሚኒያኒዝም (የቡድን ምርጫ እና አገልግሎት) መካከል ያለው የትርጓሜ ልዩነት የክፍሉን ጥልቀት እና መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክብደት ይበልጥ ያንላዋል እንጂ የማዳንን ወንጌል አያደበዝዘውም። በሁለቱም የትርጓሜ መስመሮች ውስጥ የሚስማማው ታላቁ እውነት፣ ፈጣሪ ሉዓላዊ፣ ፍትሐዊና ጻድቅ መሆኑ፣ እና ድኅነት በሰው ጥረት ሳይሆን በጸጋው በእምነት ለሚመጡ ሁሉ የተዘጋጀ ነፃ ስጦታ መሆኑ ነው። የእግዚአብሔር ቃል ኪዳን ፈጽሞ አይወድቅም። አማኞች ይህንን እውነት ተረድተው፣ በሉዓላዊ አምላካቸው ታምነው፣ ለጠፉት ነፍሳት በጸሎትና በወንጌል ስርጭት ሊተጉ ይገባል።

📖 ሮሜ ምዕራፍ 10

መግቢያ

የሮሜ መልእክት በሐዲስ ኪዳን ውስጥ የክርስቲያናዊ ሥነ-መለኮት የጀርባ አጥንት ተደርጎ የሚቆጠርና ወንጌልን በከፍተኛ ጥልቀት የሚያብራራ ጽሑፍ ነው። ታላቁ የሥነ-መለኮት ሊቅ ጆን ስቶት (John Stott) እንዳስገነዘቡት፣ የሮሜ መልእክት የክርስቶስን ወንጌል ኃይል እና የእግዚአብሔርን ጽድቅ ለመረዳት ለሚሹ ሁሉ ላለፉት ሁለት ሺህ ዓመታት እንደ ዋነኛ የመመዘኛ ድንጋይ (Touchstone) ሆኖ አገልግሏል። ከዚህ ታላቅ መልእክት ውስጥ የሮሜ ምዕራፍ 10 ልዩ ሥፍራ የሚይዝ ሲሆን፣ የእግዚአብሔርን የማዳን ዕቅድ፣ የሰውን ልጅ የነጻ ፈቃድ ኃላፊነት፣ የሕግን የመጨረሻ ዓላማ እና በእምነት የሚገኘውን ጽድቅ በሚገባ ይተነትናል።

ይህ ሪፖርት የሮሜ ምዕራፍ 10ን አውድ፣ ምልከታ፣ ትርጓሜ እና ትግበራ በጥልቀት በመመርመር፣ ለዘመናችን አንባቢዎችና ለሥነ-መለኮት ተማሪዎች ሰፋ ያለ ማብራሪያ ያቀርባል። ጥናቱ የሐዋርያው ጳውሎስን ሥነ-መለኮታዊ አመክንዮ፣ የብሉይ ኪዳን ጥቅሶች በሐዲስ ኪዳን ውስጥ ያላቸውን ሄርሜኔውቲካዊ (Hermeneutical) አጠቃቀም፣ እና ጽሑፉ በዛሬው ዘመን ላለችው ቤተክርስቲያን ያለውን ተግባራዊ ጠቀሜታ በዝርዝር ይመረምራል።

የምዕራፉ አውድ

የሮሜ ምዕራፍ 10ን ሙሉ በሙሉ ለመረዳት፣ ምዕራፉ በመልእክቱ ውስጥ ያለውን ሥፍራና ታሪካዊ ዳራ መገንዘብ እጅግ አስፈላጊ ነው። ይህ ምዕራፍ በሮሜ 9 እና 11 መካከል የሚገኝ ሲሆን፣ እነዚህ ሦስት ምዕራፎች “የአይሁድ ጥያቄ” (The Jewish Question) በመባል የሚታወቀውን ዐቢይ ርዕሰ ጉዳይ በጥልቀት የሚዳስሱ ናቸው።

ሥነ-ጽሑፋዊ አውድ እና የሮሜ 9-11 ትስስር

በሮሜ ምዕራፍ 1 እስከ 8፣ ሐዋርያው ጳውሎስ የሰው ልጅን ሁሉ ኃጢአተኝነት፣ የእግዚአብሔርን ጸጋ፣ የክርስቶስን ቤዛነት እና መንፈስ ቅዱስ በምእመናን ሕይወት ውስጥ ያለውን አሠራር በስፋት አብራርቷል። የሮሜ 8 ማጠቃለያ በክርስቶስ ኢየሱስ ካለው

ከእግዚአብሔር ፍቅር ማንም ሊለየን እንደማይችል በድል አድራጊነት ያውጃል። ሆኖም፣ ይህ ታላቅ ተስፋ አንድ ከባድ ጥያቄ ያስነሳል፡ የእግዚአብሔር ምርጥ ሕዝብ የነበሩት እስራኤላውያን ወንጌልን ካልተቀበሉ፣ የእግዚአብሔር የተስፋ ቃል ወድቋል ማለት ነውን? በእግዚአብሔር ታማኝነት ላይ ጥያቄ ሊነሳ አይችልምን?

ለዚህ ጥያቄ ጳውሎስ በሮሜ 9 ላይ የእግዚአብሔርን ሉዓላዊ ምርጫ (Sovereign Choice) እና ምሕረት በማስረዳት ምላሽ ይሰጣል። የእግዚአብሔር ቃል እንዳልወደቀና እግዚአብሔር በምሕረቱ አሕዛብን ወደ ራሱ እንዳቀረበ ያሳያል። ወደ ሮሜ 10 ስንመጣ ግን፣ ትኩረቱ ከእግዚአብሔር ሉዓላዊነት ወደ ሰው ልጅ ኃላፊነት (Human Responsibility) ይሸጋገራል። እግዚአብሔር ፍትሐዊ መሆኑን፣ እስራኤላውያን የተሰናከሉት የራሳቸውን ጽድቅ ለመመሥረት በመሞከራቸው እንጂ እግዚአብሔር ስላላዘጋጀላቸው አለመሆኑን ምዕራፍ 10 በስፋት ያስረዳል። የሮሜ 11 ደግሞ ወደፊት በእግዚአብሔር ጸጋ እስራኤል ወደ እግዚአብሔር እንደምትመለስና አሕዛብም በዚህ የጸጋ የወይራ ዛፍ ላይ እንደተቀጠሉ በማብራራት የሦስቱን ምዕራፎች ሐሳብ በክብር ያጠቃልላል። የዚህ ክፍል ዋነኛ መልእክት፣ እውነተኛዋ እስራኤል በዘር ግንድ (Ethnicity) ላይ የተመሠረተች ሳትሆን፣ በክርስቶስ ኢየሱስ በማመን ላይ የተመሠረተች መሆኗን ማሳየት ነው።

ታሪካዊ እና ማኅበራዊ አውድ

በመጀመሪያው መቶ ክፍለ ዘመን በሮም የነበረችው ቤተክርስቲያን ከአይሁድና ከአሕዛብ ከተውጣጡ ክርስቲያኖች የተመሠረተች ነበረች። በአይሁድ እና በአሕዛብ ክርስቲያኖች መካከል የነበረው ውጥረት፣ በተለይም የሙሴን ሕግ (Torah) ከመጠበቅና ከጽድቅ ጋር በተያያዘ፣ ለዚህ መልእክት መጻፍ ዋነኛ ምክንያት ነበር። አይሁዳውያን ክርስቲያኖች ግዝረትን ጨምሮ ሌሎች 613 የሕግ ድንጋጌዎችን የመጠበቅ ልማድ ስለነበራቸው፣ አሕዛብ ወንጌልን ሲቀበሉ ይህንኑ ሕግ ሊጠብቁ ይገባል የሚል ጠንካራ አቋም ነበራቸው።

ጳውሎስ ራሱ ከክርስቶስ ጋር ከመገናኘቱ በፊት በሕግ ጽድቅ ይመካ የነበረና ለሕግ ከፍተኛ ቅንዓት የነበረው ፈሪሳዊ በመሆኑ፣ የእስራኤላውያንን ልብ በሚገባ ይረዳ ነበር። በመሆኑም፣ አይሁዶች በታሪክ ያገኙትን የኪዳን መብት በክርስቶስ ከተገለጠው ጸጋ ጋር እንዴት እንደሚያስታርቁት ማሳየት አስፈልጎታል። የሮሜ 10 መልእክት፣ መዳን ከእንግዲህ በሕግ

ሥራ ሳይሆን በእምነት ብቻ መሆኑን በማሳመን ታላቅ ሥነ-መለኮታዊ ክርክር የሚያቀርብ የሽግግር ነጥብ ነው።

የጽሑፉ ምልከታ እና አወቃቀር

የሮሜ ምዕራፍ አስር አወቃቀር እጅግ የተዋጣለትና በብሉይ ኪዳን ጥቅሶች የበለጸገ ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ መከራከሪያውን ለማስረገጥ የሙሴን ሕግ፣ የነቢያትን ቃል፣ እና የመዝሙርን መጻሕፍት በተደጋጋሚ ይጠቀማል። የዚህ ምዕራፍ ልዩ ባሕርይ፣ ጳውሎስ የብሉይ ኪዳን ጽሑፎችን ወስዶ በክርስቶስ ብርሃን (Christological reading) ዳግም መተርጎሙ ነው።

ይህን ሐሳብ በሚገባ ለመረዳት ሐዋርያው የተጠቀመባቸውን የብሉይ ኪዳን ምንጮችና ያነሳቸውን ዐቢይ ጭብጦች በተከታታይ አንቀጽ መመልከት እንችላለን። በመጀመሪያ ከዘሌዋውያን 18፡5 ላይ በመውሰድ በሮሜ 10፡5 ላይ እንዳሰፈረው፣ በሕግ ላይ የተመሠረተ ጽድቅ ፍጹም መታዘዝን እንደሚጠይቅ ያሳያል። በመቀጠልም ከዘዳግም 30፡12-14 ያለውን ቃል በሮሜ 10፡6-8 ላይ በመጠቀም፣ በእምነት የሆነው ጽድቅ ቅርብና በክርስቶስ የተፈጸመ መሆኑን ያብራራል። የድነትን የተረጋገጠነት ሲገልጽ ደግሞ፣ በእርሱ የሚያምን ሁሉ እንደማያፍር ከኢሳይያስ 28፡16 በመጥቀስ በሮሜ 10፡11 ላይ ያስቀምጠዋል። በተመሳሳይ የጌታን ስም የሚጠራ አይሁድም ሆነ አሕዛብ ሁሉ እንደሚድን ለማረጋገጥ ኢዩኤል 2፡32ን በሮሜ 10፡13 ላይ ይጠቀማል። ከዚህም አልፎ የምሥራች ሰባኪዎችን አስፈላጊነትና ውበት ለማጉላት ከኢሳይያስ 52፡7 በማንሳት በሮሜ 10፡15 ላይ ያቀርባል። ነገር ግን ወንጌል ቢሰበክም ሁሉም እንዳላመነና የእስራኤልን አለመታዘዝ ለማሳየት በሮሜ 10፡16 ላይ የኢሳይያስ 53፡1ን ቃል ያስረዳል። ይሁን እንጂ የእግዚአብሔር ቃል ለሁሉም የሰው ልጅ ያለ ገደብ መዳረሱን በመዝሙር 19፡4 መሠረት በሮሜ 10፡18 ላይ ያረጋግጣል። በመጨረሻም እግዚአብሔር በእስራኤል ላይ ቅናትን ለማስነሳት አሕዛብን መጠቀሙን ከዘዳግም 32፡21 አምጥቶ በሮሜ 10፡19 ሲያስረዳ፣ አሕዛብ ወንጌልን ሲያገኙ እስራኤል ግን የእግዚአብሔርን ጥሪ እምቢ ማለቷን ደግሞ ከኢሳይያስ 65፡1-2 በመውሰድ በሮሜ 10፡20-21 ላይ በግልጽ ያሳያል።

በዚህ ውብ የሆነ አወቃቀር መሠረት፣ የሮሜ 10 ይዘት ከእስራኤል አለማወቅና ከሕግ ፍጻሜነት ተነስቶ፣ በእምነት ወደሚገኘው ጽድቅ፣ ከዚያም ወደ ወንጌል ስብከት አስፈላጊነት፣ በመጨረሻም ወደ እግዚአብሔር ጸጋና የእስራኤል እምቢተኝነት ይጓዛል።

ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ ትርጓሜ
የሮሜ 10 ትርጓሜ የጳውሎስን ሐዋርያዊ ልብ፣ የእግዚአብሔርን የማዳን ፍትሕ፣ የክርስቶስን ማዕከላዊ ማንነት፣ እና የሰውን ልጅ የግላዊ እምነት ድርሻ በጥልቀት የሚያብራራ ነው።

1. የእስራኤል ቅንዓት ያለ ዕውቀት (ሮሜ 10፡1-3)
ምዕራፉ የሚጀምረው ጳውሎስ ለወገኖቹ ለእስራኤላውያን ባለው ጥልቅ ፍቅር፣ ርኅራኄ እና ጸሎት ነው። ጳውሎስ በሮሜ 9 ላይ የእግዚአብሔርን ሉዓላዊነትና የእስራኤልን መሰናከል ካስረዳ በኋላ፣ አንባቢው “ጳውሎስ እስራኤላውያንን ጠልቷቸዋል” ብሎ እንዳያስብ በማሰብ የልቡን ምኞት ይገልጻል። “ወንድሞች ሆይ፤ ስለ እስራኤላውያን የልቤ ምኞት፣ እግዚአብሔርንም የምለምነው እንዲድኑ ነው” (ሮሜ 10፡1)። ጳውሎስ ለእስራኤል መዳን መመኘት ብቻ ሳይሆን፣ ወደ እግዚአብሔር አጥብቆ ይጸልይ ነበር፤ ይህም እውነተኛ መንፈሳዊ መሪ ለሕዝቡ ሊኖረው የሚገባውን ሸክም ያሳያል።

በቁጥር 2 እና 3 ላይ፣ ጳውሎስ የእስራኤላውያንን ዋነኛ ችግር ያብራራል። “ለእግዚአብሔር ቀናተኞች እንደ ሆኑ ስለ እነርሱ መመስከር እችላለሁና፤ ቅናታቸው ግን ከዕውቀት የተነሣ አይደለም”። እስራኤላውያን ሃይማኖታዊ ትጋት (Zeal) አልጎደላቸውም፤ የሕግን ሥርዓት ከመፈጸም አንጻር እጅግ ትጉሆች ነበሩ። ችግራቸው ትክክለኛ እውቀት (እውነተኛ መንፈሳዊ ግንዛቤ) ማጣታቸው ነው። ይህ እውቀት ማጣት ደግሞ ሞራላዊ ዓመፅን (Moral Rebellion) ወልዷል። “ከእግዚአብሔር የሚመጣውን ጽድቅ ስላላወቁና የራሳቸውን ጽድቅ ለመመሥረት ስለ ፈለጉ፣ ለእግዚአብሔር ጽድቅ አልተገዙም” (ሮሜ 10፡3)።

የራሳቸውን ጽድቅ ለመመሥረት መሞከር ማለት፣ በሕግ ሥራና በሥነ-ምግባር ብቃት በእግዚአብሔር ፊት ተቀባይነትን ለማግኘት መጣር ማለት ነው። ይህ አካሄድ የእግዚአብሔርን የጸጋ ስጦታ የሚክድና በሰው ልጅ ድካም ላይ የሚመረኮዝ ስለሆነ፣ ከእግዚአብሔር ጽድቅ ጋር በቀጥታ የሚጋጭ ነው። እስራኤላውያን የመሲሑን መንገድ በመተው በሕግ ጽድቅ ላይ

ስለተደገፉ የመዳኛውን ዓለት (The Stumbling Stone) ተሰናክለውበታል።

2. ክርስቶስ የሕግ ፍጻሜ (ቴሎስ – Telos) ነው (ሮሜ 10፡4)

“ክርስቶስ ለሚያምን ሁሉ ጽድቅ ይሆን ዘንድ የሕግ ፍጻሜ ነውና።” (ሮሜ 10፡4) ይህ ቁጥር በሐዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት ውስጥ ከሚገኙት እጅግ ወሳኝ እና ከፍተኛ ክርክር ከሚያስነሱ ሐሳቦች አንዱን ይዟል። በግሪኩ “ቴሎስ” (Telos) የሚለው ቃል በቀጥታ ሲተረጎም በርካታ ትርጉሞችን ያጠቃልላል። ሊቃውንት ይህ ቃል “መደምደሚያ” (Termination) ወይስ “ግቦብ/ዓላማ” (Goal/Climax/Consummation) የሚለውን በተመለከተ ሰፋ ያለ ጥናት አድርገዋል።

የጳውሎስ አጠቃቀም ሆን ተብሎ ሁለቱንም ትርጉሞች በአንድ ላይ አጣምሮ የያዘ (Deliberately vague/dual meaning) መሆኑን አብዛኛዎቹ ተንታኞች ይስማማሉ፡

ክርስቶስ የሕግ መደምደሚያ (Termination) ነው፡ ሕግን በመጠበቅ ጽድቅን ለማግኘት ለሚደረግ ማንኛውም ሙከራ፣ ክርስቶስ ማብቂያ ሆኗል። የሰው ልጅ በራሱ ብቃት ሕግን ፈጽሞ ሊያድን አይችልም፤ በመሆኑም ሕግ እንደ መዳኛ መንገድ (Means of salvation) ሆኖ ማገልገሉ በክርስቶስ መስቀል ላይ አብቅቷል። አማኞች አሁን የሚኖሩት ከሕግ በታች ሳይሆን ከጸጋ በታች ነው።

ክርስቶስ የሕግ ዓላማ (Goal/Climax) ነው፡ የብሉይ ኪዳን የሙሴ ሕግ በሙሉ የሚያመለክተውና የሚያልመው ወደ ክርስቶስ ነበር። ሕግ የጠየቀውን ፍጹም ቅድስና፣ ፍትሕ እና እውነተኛ ፍቅር በምድር ላይ በሥጋ የተገለጠው ቃል (The Word made flesh) ሆኖ የፈጸመው ኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ ነው። ስለዚህ፣ ሕግ ያነጣጠረበት የመጨረሻ ግብ (Climactic goal) እርሱ ነው።

በዚህ መሠረት፣ አማኞች (አይሁድም ሆኑ አሕዛብ) ክርስቶስን በእምነት ሲቀበሉ፣ የሕግን ዓላማ በክርስቶስ በኩል ያገኙሉ። ሕግ ሊሰጥ ያልቻለውን ጽድቅ፣ ክርስቶስ ለሚያምኑት ሁሉ በነጻ ይሰጣል።

3. የሁለቱ ጽድቆች ንጽጽር፡ የሕግ ጽድቅ እና የእምነት ጽድቅ (ሮሜ 10፡5-8)

ጳውሎስ የሕግንና የእምነትን ጽድቅ ለማነጻጸር የሙሴን መጻሕፍት በመጠቀም አስደናቂ የሆነ የሄርሜኔውቲክስ (Hermeneutics) ችሎታውን ያሳያል። መጀመሪያ በዘሌዋውያን 18፡5 ላይ የተመሠረተውን የሕግ መርሕ ሲያስቀምጥ፣ “ሕግን የሚያደርገው ሰው በሕግ በኩል በሕይወት ይኖራል” (ሮሜ 10፡5) ይላል። ይህ የሚያሳየው የሕግ መንገድ ፍጹም አድራጊነትን (Perfect obedience) እንደሚጠይቅ ነው። አንድ ሰው በሕግ ለመጽደቅ ከፈለገ፣ አንዱንም ሳይስት ሙሉውን ሕግ መፈጸም አለበት፤ ይህ ደግሞ በኃጢአት ለወደቀው የሰው ልጅ የማይቻል ነው።

በተቃራኒው፣ በእምነት የሆነውን ጽድቅ ለማብራራት ዘዳግም 30፡12-14ን ይጠቀማል። በዘዳግም 30 ላይ ሙሴ ለእስራኤላውያን ቃል ኪዳኑን ሲያድስ፣ የእግዚአብሔር ቃል (ሕግ) ከባሕር ማዶ ወይም በሰማይ ያለ ሩቅ ነገር ሳይሆን፣ በአፋቸውና በልባቸው ውስጥ ያለ ቅርብ ነገር መሆኑን ነግሯቸው ነበር። ጳውሎስ ይህንን ጥቅስ በመውሰድ (Midrash-pesher interpretation በሚመስል አቀራረብ) “በእምነት የሆነው ጽድቅ” (Righteousness by Faith) ራሱ እንደሚናገር አድርጎ ያቀርበዋል።

“በልብህ፡— ማን ወደ ሰማይ ይወጣል? አትበል፤ ይህ ክርስቶስን ለማውረድ ነው፤ ወይም፡— ማን ወደ ጥልቁ ይወርዳል? አትበል፤ ይህ ክርስቶስን ከሙታን ለማውጣት ነው።” (ሮሜ 10፡6-7)። ይህ ዘይቤያዊ አነጋገር የሚያሳየው፣ ድነትን ለማግኘት የሰው ልጅ በራሱ ብርታት ወደ ሰማይ መውጣት (የማዳንን ሥራ ለመጀመር) ወይም ወደ ጥልቁ (Sheol) መውረድ (ኃጢአትን ለማሸነፍ) አያስፈልገውም።

ክርስቶስ ራሱ ከሰማይ ወርዶ ሰው ሆኗል (የሥጋዌ/Incarnation ምሥጢር)፣ እንዲሁም ስለ ኃጢአታችን ሞቶ ከጥልቁ ተነስቷል (የትንሣኤ ምሥጢር)። ስለዚህ የማዳን ሥራ ሙሉ በሙሉ በእግዚአብሔር በኩል ተፈጽሟል። የተረፈው ነገር ቢኖር፣ ይህን ቅርብ የሆነውን የድነት ቃል በእምነት መቀበል ብቻ ነው። “ቃሉ በአጠገብህ ነው፤ በአፍህና በልብህም ውስጥ ነው፤ የምንሰብከውም የእምነት ቃል ይህ ነው” (ሮሜ 10፡8)። እግዚአብሔር ኪዳኑን ሲያድስ፣ ሕጉን በሰው ልብ እንደሚጽፍ የገባው ቃል ኪዳን አሁን በክርስቶስ በኩል ተፈጽሟል።

4. የድነት ዐምዶች፡ ማመንና መመስከር (ሮሜ 10፡9-13)

የሮሜ 10፡9-10 ሐሳብ የወንጌልን ጥሪ ግልጽነትና ቀላልነት ያሳያል። ጳውሎስ የዘዳግምን ቃል (አፍ እና ልብ) በመውሰድ ከወንጌል ጋር ያዋሕደዋል። "ኢየሱስ ጌታ ነው ብለህ በአፍህ ብትመሰክር፣ እግዚአብሔርም ከሙታን እንዳስነሣው በልብህ ብታምን፣ ትድናለህ። የምትጸድቀው በልብህ አምነህ ነው፤ የምትድነውም በአፍህ መስክረህ ነውና።"

ይህ አገላለጽ በሥነ-ጽሑፋዊ አወቃቀሩ አስደናቂ የሆነ መስተጋብራዊ ትይዩ (Chiastic Structure) የተከተለ ነው፡

ሀ (A) – በአፍ *መመስከር* (Confess with your mouth)
ለ (B) – በልብ *ማመን* (Believe in your heart)
ለ (B') – በልብ *ማመን* ወደ ጽድቅ *ያመራል* (With the heart a person believes, resulting in righteousness)
ሀ (A') – በአፍ *መመስከር* ወደ *መዳን ያመራል* (With the mouth he confesses, resulting in salvation)

"ኢየሱስ ጌታ ነው" (Jesus is Lord) ማለቱ ምን ማለት ነው? *በመጀመሪያው መቶ* ክፍለ ዘመን ቤተክርስቲያን ይህች አጭር የምስክርነት ቃል እጅግ ጥልቅ የፖለቲካ እና የሥነ-መለኮት ትርጉም ነበራት። በሮም ግዛት "ቄሳር ጌታ ነው" (Caesar is Lord) የሚለውን ዐዋጅ መቃወምና ኢየሱስን የሕይወት ብቸኛ ጌታ አድርጎ መሾምን ያመለክታል፤ ይህ ደግሞ እስከ ሞት የሚያደርስ ዋጋ ያስከፍል ነበር። ከሥነ-መለኮት አንጻር፣ ኢየሱስ በብሉይ ኪዳን የነበረውን የያህዌን (YHWH) ሥልጣንና ክብር የተጎናጸፈ መሆኑን ማወጅ ነው። ይህ የጌትነት ዐዋጅ የሕይወት አቅጣጫን (Transfer of allegiance) ወደ ክርስቶስ መለወጥን ያሳያል።

"ከሙታን እንዳስነሣው በልብህ ብታምን"፡ የክርስትና እምነት ማዕከላዊ *መሠረት* የክርስቶስ ትንሣኤ ነው። ትንሣኤው ክርስቶስ ኃጢአትን፣ ሞትንና ዲያብሎስን ድል ማድረጉን የሚያረጋግጥ ታሪካዊና መንፈሳዊ እውነታ ነው። ትንሣኤውን ማመን ማለት የክርስቶስን አዳኝነት በተሟላ ሁኔታ መቀበል ማለት ነው። ድነት የሚሰጠው የኃጢአትን ቅጣት

(Penalty of sin) ከማስወገድ ባለፈ፣ በዕለት ተዕለት ሕይወት የኃጢአትን ኃይል (Power of sin) በማሸነፍ ጽድቅን እንድንለማመድ ነው።

በቁጥር 11 እስከ 13 ጳውሎስ የዚህን ድነት አድማስ በማስፋት ዩኒቨርሳላዊ (Universal) መሆኑን ያውጃል። “በርሱ የሚያምን ሁሉ አያፍርም” በማለት ከኢሳይያስ 28፡16 ይጠቅሳል። የእግዚአብሔር ጸጋ ዘር፣ ቀለም፣ እና የሕግ ታሪክ አይመርጥም። “በአይሁድና በአሕዛብ መካከል ልዩነት የለም፤ አንዱ ጌታ የሁሉ ጌታ ነውና” (ሮሜ 10፡12)። ይህ አይሁዶች ጽድቅን በብቸኝነት ተቆጣጥረናል የሚለውን ትምክህት የሚሰብር ሲሆን፣ አሕዛብንም በእኩልነት ወደ እግዚአብሔር ቤተሰብ የሚያስገባ ነው። “የጌታን ስም የሚጠራ ሁሉ ይድናል” በማለት ከኢዩኤል 2፡32 የጠቀሰው ቃል፣ ድነት በማንም የሰው ልጅ ጥረት ሳይሆን በጌታ ምሕረት ላይ ብቻ የተመሠረተ መሆኑን ያትማል።

5. የወንጌል ተልእኮ እና የስብከት ሰንሰለት (ሮሜ 10፡14-17)

ድነት የጌታን ስም በመጥራት የሚገኝ ከሆነ፣ ሰዎች ስለማያውቁት ጌታ እንዴት ሊጠሩ ይችላሉ? ጳውሎስ ይህንን ጥያቄ በመመለስ፣ የድነትን ሰንሰለታዊ ሂደት ወደ ኋላ (Reverse progression) በሚያስደንቅ አምክንዮ ያብራራል፡

***መጥራት* (Calling):** ሰዎች የጌታን ስም ሊጠሩና ሊድኑ የሚችሉት በጌታ ካመኑ ብቻ ነው።
***ማመን* (Believing):** በጌታ ሊያምኑ የሚችሉት ደግሞ ስለ እርሱ (የክርስቶስን ወንጌል) ከሰሙ ብቻ ነው።
***መስማት* (Hearing):** ወንጌልን ሊሰሙ የሚችሉት ሰባኪ ወይም አዋጅ ነጋሪ ካለ ብቻ ነው።
***መስበክ* (Preaching):** ሰባኪዎች ሊሰብኩ የሚችሉት ደግሞ ከእግዚአብሔር ከተላኩ (Commissioned) ብቻ ነው።

በመሆኑም የወንጌል ስርጭት ለሰው ልጆች ድነት እጅግ ወሳኝ የሕይወትና የሞት ጉዳይ ነው። እግዚአብሔር ሰዎችን ለማዳን የመረጠው መንገድ፣ በቃሉ ስብከት በኩል ነው። ይህንን ለማጠናከር ጳውሎስ ኢሳይያስ 52፡7ን በመጥቀስ፣ “የምሥራች የሚሰብኩ እግሮቻቸው

እንዴት ያማሩ ናቸው” በማለት የወንጌል መልእክተኞችን ክብር ያሳያል።

የዚህ ክፍል ማጠቃለያ በቁጥር 17 ላይ ይገኛል፡ “እንግዲያስ እምነት የሚገኘው መልእክቱን ከመስማት ነው፤ መልእክቱም በክርስቶስ ቃል ነው።” (ሮሜ 10፡17)። እውነተኛ አዳኝ እምነት (Saving Faith) የሚመነጨው የሰውን ፍልስፍና ወይም ምድራዊ ጥበብ ከመስማት ሳይሆን፣ የክርስቶስን ወንጌል (The Word of Christ) በተለይም ሞቱንና ትንሣኤውን ከመስማት ነው። መንፈስ ቅዱስ ይህንን ቃል ተጠቅሞ በሰዎች ልብ ውስጥ መንፈሳዊ መነቃቃትን ይፈጥራል፤ እግዚአብሔርም በቃሉ አማካኝነት የመስማትን ጆሮና የማመንን ልብ ይሰጣል።

6. የእስራኤል አለመታዘዝና የእግዚአብሔር የተዘረጉ እጆች (ሮሜ 10፡18-21)

ጳውሎስ በምዕራፉ ማጠቃለያ ላይ፣ “እስራኤላውያን ወንጌልን ሳይሰሙ ቀርተው ይሆንን?” ለሚለው ከባድ ጥያቄ ምላሽ ይሰጣል። መልሱ “አልሰሙም ማለት ፈጽሞ አይቻልም” የሚል ነው። መዝሙር 19፡4ን በመጥቀስ፣ የእግዚአብሔር ቃል (የተፈጥሮ መገለጥን ጨምሮ እስከ ወንጌል ስብከት) ወደ ምድር ሁሉ እንደደረሰ ያሳያል (ሮሜ 10፡18)። በተጨማሪም፣ ዘዳግም 32፡21ን በመጠቀም አሕዛብ በእግዚአብሔር ጸጋ ሲካፈሉ እስራኤል በቅናት (Jealousy) መነሳሳት እንደነበረባት ያስታውሳል።

የእስራኤል ዋነኛ ችግር የመረጃ እጥረት ወይም የወንጌል አለመዳረስ (Communication breakdown) አልነበረም። ችግሩ የልብ ድንዳኔና ሆን ተብሎ የተደረገ እምቢተኝነት ነበር። “እኔን ላልፈለጉኝ ተገኘሁ” (ኢሳይያስ 65፡1) በማለት አሕዛብ (Gentiles) ሳይገባቸው ወንጌልን እንደተቀበሉ ሲያሳይ፣ በእስራኤል ላይ ግን፣ “ቀኑን ሙሉ ወደማይታዘዝና ወደሚቃወም ሕዝብ እጆቼን ዘረጋሁ” (ኢሳይያስ 65፡2) በማለት የእግዚአብሔርን ታጋሽነትና የእስራኤልን ዓመጸኝነት አጉልቶ ያሳያል።

ይህ የእግዚአብሔር የተዘረጉ እጆች (Outstretched hands) ምስል፣ በብሉይ ኪዳንም ሆነ በሐዲስ ኪዳን የእግዚአብሔርን ርኅራኄና የሰውን ልጅ የነጻ ፈቃድ ኃላፊነት በሚገባ የሚያሳይ ነው። እግዚአብሔር ሰውን በግድ አያድንም፤ ይልቁንም ጸጋውን አቅርቦ ሰው በነጻ ፈቃዱ ምላሽ እንዲሰጥ (Obedience of faith) ይጠብቃል።

የህይወት ትግበራ

የሮሜ ምዕራፍ 10 ሥነ-መለኮታዊ ትንታኔ ብቻ ሳይሆን፣ ለዛሬዋ ቤተክርስቲያንና ለግለሰብ ክርስቲያኖች ጥልቅ የሕይወት ትግበራዎች አሉት። ጽሑፉ የክርስትናን እምነት መሠረት በማጽናት፣ በዕለት ተዕለት ሕይወት ውስጥ ቃሉን መኖርን ያበረታታል።

1. ሃይማኖታዊ ቅንዓትንና የራስን ጽድቅ መመርመር

ልክ እንደ መጀመሪያው መቶ ክፍለ ዘመን አይሁዶች፣ ዛሬም በቤተክርስቲያን ውስጥ ብዙ ክርስቲያኖችና ሃይማኖታዊ ሰዎች "ዕውቀት የጎደለው ቅንዓት" ሊኖራቸው ይችላል። በቤተክርስቲያን ውስጥ የሚደረግ ከፍተኛ እንቅስቃሴ፣ ጾም፣ ጸሎትና አገልግሎት ሁሉ በእግዚአብሔር ጸጋ እና በክርስቶስ ጽድቅ ላይ ካልተመሠረተ "የራስን ጽድቅ ለመመሥረት" (To establish one's own righteousness) የሚደረግ ከንቱ ድካም ሊሆን ይችላል። የሮሜ 10 ትልቁ ትምህርት፣ ሰው በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነትን የሚያገኘው በራሱ ጥረትና መልካም ሥራ ሳይሆን፣ "የሕግ ፍጻሜ" በሆነው በክርስቶስ ኢየሱስ ብቻ መሆኑን አምኖ በመገዛት ነው።

2. የወንጌል ተልእኮ እና የሰብከት አጣዳፊነት

"ያልሰሙትን እንዴት ያምናሉ? ሰባኪስ ከሌለ እንዴት ይሰማሉ?" የሚለው ጥያቄ፣ ዛሬም የቤተክርስቲያንን የወንጌል ስርጭት (Missions and Evangelism) አስፈላጊነት ያጎላል። እምነት የሚመጣው የእግዚአብሔርን ቃል ከመስማት በመሆኑ፣ እያንዳንዷ አጥቢያ ቤተክርስቲያን ንጹሑን የወንጌል ቃል (The message about Jesus) የማወጅና ሰባኪያንን የመላክ ታላቅ አደራ አለባት። ወንጌል ያልደረሰባቸው ማኅበረሰቦች ድነትን እንዲያገኙ፣ የክርስቶስን ሞትና ትንሣኤ የሚመሰክሩ፣ በአፍና በልብ ያመኑ ክርስቲያኖች ሊኖሩ ግድ ነው። ወንጌልን መስበክ የጥቂት አገልጋዮች ብቻ ሳይሆን፣ "በክርስቶስ ጸጋ የዳንኩ ነኝ" የሚል የማንኛውም ክርስቲያን ተቀዳሚ ኃላፊነት ነው።

3. እውነተኛ እና ሕያው እምነትን መለማመድ

የክርስትና ድነት "ኢየሱስ ጌታ ነው" ብሎ በአፍ መመስከርንና በልብ ማመንን ይጠይቃል። ይህ ማለት በከንፈር ብቻ የሚደረግ ሃይማኖታዊ ዐዋጅ (Lip service) ሳይሆን፣ የሕይወትን ዙፋን ለክርስቶስ አሳልፎ መስጠት ማለት ነው። በእምነት የሆነው ጽድቅ በዕለት

ተዕለት ሕይወት ውስጥ ሲተገበር፣ ኃጢአትን በማሸነፍና ከእግዚአብሔር የቅድስና ዓላማ ጋር በመስማማት ሕያው ሆኖ ይታያል። ክርስቲያኖች ይህንን ጸጋ ተቀብለው ለሌሎችም የጸጋው ተካፋይነት (በዘር፣ በቋንቋ፣ ወዘተ ልዩነት እንደሌለ ሁሉ) ክፍት መሆኑን በተግባር ሊያሳዩ ይገባል። እውነተኛ የእግዚአብሔር ቤተሰብ (True Israel) አባላትነት የሚገኘው በሥጋዊ ዘር ሳይሆን፣ ጌታን በመጥራትና በእምነት መኖር ላይ የተመሠረተ ነው።

4. መዳንን በእርግጠኝነት መያዝ

“በርሱ የሚያምን ሁሉ አያፍርም” የሚለው የተስፋ ቃል፣ ለክርስቲያኖች ታላቅ የእምነት እርግጠኝነትን (Assurance of Salvation) ይሰጣል። መዳናችን የተመሠረተው በእኛ አቅም ሳይሆን እግዚአብሔር ኪዳኑን በማደስ በክርስቶስ በሠራው የቤዛነት ሥራ ላይ ስለሆነ፣ በእውነተኛ እምነት ወደ ክርስቶስ የመጣ ሁሉ በመጨረሻው ፍርድ ቀን በጭራሽ አያፍርም፣ አዋቂም አይሆንም።

ማጠቃለያ

የሮሜ ምዕራፍ 10 የእግዚአብሔርን የማዳን መንገድ በማያሻማ ሁኔታ ግልጽ የሚያደርግ የሐዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት ማዕከል ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ በዚህ ምዕራፍ አማካኝነት፣ የእስራኤል አለመዳን የእግዚአብሔር ቃል ስለወደቀ ወይም እግዚአብሔር ስላዳላ ሳይሆን፣ እነርሱ የራሳቸውን የሕግ ጽድቅ ፈልገው የእግዚአብሔርን የጸጋ ጽድቅ ባለመቀበላቸው መሆኑን በስፋት አስረድቷል።

ክርስቶስ የሕግ ፍጻሜና የመጨረሻ ግብ በመሆኑ፣ ድነት አሁን ለሚጠሩት ሁሉ (ለአይሁድም ለአሕዛብም) ቅርብ ሆኗል። ቃሉ በአፋችንና በልባችን ነው፤ ይኸውም ኢየሱስ ክርስቶስን የሕይወት ጌታ አድርጎ መሾምና ትንሣኤውን በልብ በእርግጠኝነት ማመን ነው። ይህ የማዳን ጸጋ የሚደርሰው ደግሞ ቃሉ ሲሰበክና ሲሰማ በመሆኑ፣ የምሥራቹን አዋጅ ለዓለም ሁሉ ማድረስ የምእመናን ሁሉ ኃላፊነት መሆኑን ምዕራፉ አበክሮ ያስተምራል።

በመጨረሻም፣ ይህ ምዕራፍ እግዚአብሔር ለሰው ልጆች ያለውን ታላቅ ትዕግሥትና ምሕረት ያሳያል። ሕዝቡ እምቢተኛ ቢሆንም፣ እርሱ ግን ቀኑን ሙሉ እጆቹን ዘርግቶ በመጠባበቅ ላይ ያለ አፍቃሪ አምላክ መሆኑን በማሳየት፣ እያንዳንዱ የሰው ልጅ ዛሬም ቢሆን ለተዘረጉት የጸጋ እጆች ምላሽ እንዲሰጥ ጥሪ ያቀርባል። ይህ ጥልቅ መንፈሳዊ እውነት ዘመናትን ተሻግሮ ዛሬም ለሰው ልጆች ሁሉ የሕይወት ብርሃን ሆኖ ያገለግላል።

📖 ሮሜ ምዕራፍ 11

የሐዋርያው ጳውሎስ ወደ ሮሜ ሰዎች የጻፈው መልእክት በክርስትና ስነ-መለኮት ታሪክ ውስጥ እጅግ ጥልቅ፣ ማዕከላዊ እና አጠቃላይ የድነትን መንገድ የሚያብራራ የሐዲስ ኪዳን ቁልፍ መጽሐፍ ነው። ይህ መልእክት የሰውን ልጅ አጠቃላይ የኃጢአት ውድቀት፣ የእግዚአብሔርን ጽድቅ፣ በእምነት ብቻ በጸጋ ስለመዳን፣ እንዲሁም በክርስቶስ ኢየሱስ ስላለው የዘላለም ሕይወት ዋስትና በስፋት ይተነትናል። ይሁን እንጂ፣ ከምዕራፍ 9 እስከ 11 ያለው ክፍል ለብዙ ዘመናት በስነ-መለኮት ምሁራን ዘንድ ከፍተኛ የትርጓሜ ክርክር ሲያስነሳ የኖረ፣ የእግዚአብሔርን ሉዓላዊነት፣ የእስራኤልን ታሪካዊና መጻኢ ዕጣ ፈንታ፣ እንዲሁም የአሕዛብን በድነት ታሪክ ውስጥ መካተት የሚያብራራ የሐዋርያው ሙግት መደምደሚያ (Climax) ነው።

በተለይም ሮሜ ምዕራፍ 11 “እግዚአብሔር ሕዝቡን ጥሏልን?” ለሚለው ወሳኝ እና ታሪካዊ ጥያቄ ምላሽ የሚሰጥበት፣ የእስራኤልን ጊዜያዊ መደንዘዝ፣ የአሕዛብን መዳን፣ የወይራ ዛፍን ዘይቤያዊ ምሥጢር፣ እና በመጨረሻም “የእስራኤልን ሁሉ” መዳን የሚያበስር ጥልቅ ምሥጢር ያዘለ ምዕራፍ ነው። ይህ ጥልቅ ጥናታዊ ሪፖርት የምዕራፉን ታሪካዊና ስነ-ጽሑፋዊ አውድ፣ የጥቅሶቹን ዝርዝር ስነ-መለኮታዊ ምልከታ፣ የተንታኞችን (የሙ፣ ሽራይነር፣ ስቶት፣ ወዘተ) ትርጓሜዎች፣ እንዲሁም ይህ ትምህርት ዛሬ ላለችው ቤተክርስቲያን የሚሰጠውን ተግባራዊ ትግበራ በተሟላና ጥልቀት ባለው መልኩ ያቀርባል።

1. ታሪካዊ እና ስነ-ጽሑፋዊ አውድ (Historical and Literary Context)

የሮሜን መልእክት፣ በተለይም ምዕራፍ 11ን በትክክል ለመረዳት፣ መልእክቱ በተጻፈበት ወቅት በሮም ቤተክርስቲያን ውስጥ የነበረውን ነባራዊ የባህል፣ የፖለቲካ እና የማኅበራዊ መስተጋብር ሁኔታ መገንዘብ እጅግ አስፈላጊ ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ ይህንን መልእክት የጻፈው በአየር ላይ ለተንሳፈፈ ስነ-መለኮታዊ ጥያቄ ምላሽ ለመስጠት ሳይሆን፣ በሮም ቤተክርስቲያን ውስጥ በአይሁድ እና በአሕዛብ አማኞች መካከል ተፈጥሮ የነበረውን እውነተኛና ተጨባጭ ውጥረት (Tension) ለመፍታት ነው።

በሮም ቤተክርስቲያን የተፈጠረው የስነ-ሕዝብ ለውጥ (Demographic Shift)

የሮም ቤተክርስቲያን መነሻዋ በአብዛኛው ከአይሁድ ክርስቲያኖች ስብስብ የነበረ ሲሆን፣ እነዚህ አማኞች የብሉይ ኪዳንን ሕግጋትና የአይሁድን ባህል የጠበቀ የአምልኮ ሥርዓት ይከተሉ ነበር። ነገር ግን በ49 ዓ.ም ገደማ የሮም ንጉሠ ነገሥት ቀላውዴዎስ (Claudius) አይሁዶችን በሙሉ ከሮም ከተማ እንዲባረሩ አዋጅ አወጣ። ሮማዊው ታሪክ ጸሐፊ ሱዌቶኒየስ (Suetonius) እንዳሰፈረው፣ ይህ መባረር የመጣው “ክሬስተስ” (Chrestus – ክርስቶስን ለማመልከት የተጠቀመበት ቃል መሆኑ በብዙዎች ይታመናል) በተባለ ግለሰብ ዙሪያ በአይሁዶች (በክርስቲያን አይሁዶች እና ወንጌልን ባልተቀበሉ አይሁዶች) መካከል በተነሳው ከፍተኛ ሁከት ምክንያት ነው። በዚህ አዋጅ ምክንያት አይሁዳውያን ክርስቲያኖች (እንደ አቂላና ጵርስቅላ ያሉት) ከተማዋን ለቀው ሲወጡ፣ የሮም ቤተክርስቲያን ሙሉ በሙሉ በአሕዛብ ክርስቲያኖች እጅ ወደቀች።

ለአምስት ዓመታት ያህል አሕዛብ ክርስቲያኖች ቤተክርስቲያኒቱን ያለ አይሁዳውያን ተጽዕኖ ሲመሩ፣ የራሳቸውን ባህል ያንጸባረቀና ከአይሁድ ባህል የራቀ የነጻነት መንፈስ (Liberated lifestyle) አዳበሩ። በ54 ዓ.ም ቀላውዴዎስ ሲሞትና ኔሮ ስልጣን ሲይዝ፣ አዋጁ በመሻሩ አይሁዶች ወደ ሮም እንዲመለሱ ተፈቀደላቸው። ነገር ግን የተመለሱት አይሁዳውያን ክርስቲያኖች ያገኟት ቤተክርስቲያን ቀድሞ ከሚያውቋት የአይሁድ ባህልን ከተላበሰች ማኅበርነት ተቀይራ፣ በአሕዛብ ባህል፣ የአመራር ዘይቤ እና አስተምህሮ የተሞላች ሆና ነበር። ይህ ታሪካዊ ክስተት በአይሁድና በአሕዛብ ክርስቲያኖች መካከል ከፍተኛ የባህልና የስነ-መለኮት ውጥረት (Cultural and Theological Tension) ፈጠረ።

ይባስ ብሎም፣ አሕዛብ ክርስቲያኖች የእስራኤልን ከሮም መባረር እንደ መለኮታዊ ፍርድ በመመልከት፣ “እግዚአብሔር አይሁድን ጥሏቸዋል፤ እኛ የእነርሱን ቦታ ወስደናል” ወደሚል ትዕቢትና መንፈሳዊ ጉራ አዘንብለው ነበር። የአይሁድ ወንጌልን አለመቀበል እና ከከተማ መባረር፣ አሕዛብ የራሳቸውን የበላይነት እንዲያውጁ ምክንያት ሆኗቸው ነበር።

ስነ-ጽሑፋዊ እና ስነ-መለኮታዊ አውድ

ሐዋርያው ጳውሎስ ይህንን መልእክት በ56-57 ዓ.ም ገደማ ከቆሮንቶስ ከተማ ሆኖ ሲጽፍ፣ ይህን በሮም ቤተክርስቲያን የተፈጠረውን መከፋፈል ለመፍታትና ወንጌል ለሁለቱም ወገኖች እኩል መሆኑን ለማሳየት አስቦ ነው። ከምዕራፍ 1 እስከ 8 ያለውን የድነት ስነ-መለኮት

(Justification by faith, Sanctification, Glorification) ካብራራ በኋላ፣ በምዕራፍ 9-11 ላይ “የእግዚአብሔር ተስፋ ቃል ለእስራኤል ከሸፏልን?” ለሚለው ወሳኝ ጥያቄ ምላሽ ይሰጣል።

ይህ ጥያቄ ቀላል የሚባል አልነበረም። አሕዛብ ክርስቲያኖች እግዚአብሔር አይሁድን ለዘላለም እንደጣላቸው ካሰቡ፣ እግዚአብሔር በገዛ ቃሉ የማይታመን አምላክ ነው ወደሚል አደገኛ ድምዳሜ ይደርሳሉ። እግዚአብሔር ለአብርሃም፣ ለይስሐቅ እና ለያዕቆብ የገባውን ቃል ኪዳን ማጠፍ ከቻለ፣ ለአሕዛብ ቤተክርስቲያን በክርስቶስ ኢየሱስ በኩል የገባውንም ቃል ኪዳን ወደፊት ሊያጥፍ ይችላል የሚል ስጋት ይፈጠራል። የሙንክ (Munck) እና የጉትብሮድ (Gutbrod) ትንታኔ እንደሚያሳየው፣ እግዚአብሔር ለእስራኤል ታማኝ ካልሆነ፣ ቤተክርስቲያንም በእግዚአብሔር ተስፋ ቃል ላይ ያላት ዋስትና ይናጋል። በመሆኑም፣ ምዕራፍ 11 ጳውሎስ የእግዚአብሔር ቃል ኪዳን ታማኝነት የሚረጋገጥበትን፣ አሕዛብ ከትዕቢት የሚታቀቡበትን እና እስራኤል ተመልሳ የምትድንበትን መለኮታዊ “ምሥጢር” (Mystery) የሚያብራራበት ስነ-ጽሑፋዊ ጫፍ ነው።

2. የሮሜ ምዕራፍ 11 ዝርዝር ምልከታ (Exegetical Observation)

ጳውሎስ የሮሜ ምዕራፍ 11ን ሙግት በተለያዩ አበይት ክፍሎች ከፋፍሎ ያቀርባል። የእያንዳንዱን ክፍል ፍሰት በሚከተለው መልኩ በዝርዝር መመልከት ይቻላል፦

የእግዚአብሔር ታማኝነት እና “የቅሬታው” መኖር (ቁ. 1-10)

ምዕራፉ የሚጀምረው “እንግዲህ እግዚአብሔር ሕዝቡን ተዋቸውን?” በሚል ኃይለኛ ጥያቄና “ከቶ አይሆንም!” በሚል የማያሻማ እና ጠንካራ መለኮታዊ መልስ ነው። ጳውሎስ እግዚአብሔር ሕዝቡን አለመጣሉን ለማረጋገጥ ራሱን እንደ ሕያው ማስረጃ ያቀርባል—እርሱ ራሱ ከአብርሃም ዘር የሆነ የብንያም ነገድ እስራኤላዊ ነውና። እግዚአብሔር አስቀድሞ ያወቃቸውን (foreknew) ሕዝብ እንደማይጥል ለማስረገጥ፣ የብሉይ ኪዳንን ታሪክ ዋቢ ያደርጋል።

በነቢዩ ኤልያስ ዘመን፣ ኤልያስ በእስራኤል ክህደት ተስፋ ቆርጦ “እኔ ብቻዬን ቀረሁ” ብሎ ባሰበበት ወቅት፣ እግዚአብሔር መለኮታዊ ምላሹን ሲሰጠው ለበኣል ጣዖት ያልተንበረከኩ

ሰባት ሺህ “ቅሬታዎችን” (Remnant) ለራሱ አስቀርቶ እንደነበር ጳውሎስ ያስታውሳል። ሐዋርያው ይህንን ታሪክ ወደ ራሱ ዘመን በማምጣት፣ “በአሁኑ ጊዜም እንደዚሁ በጸጋ የተመረጡ ቅሬታዎች አሉ። በጸጋ ከሆነ ደግሞ በሥራ አይደለም” በማለት ድነት በእግዚአብሔር ሉዓላዊ ጸጋ ላይ የተመሠረተ እንጂ በሰው ብቃት ላይ እንዳልሆነ ያብራራል። አብዛኛው ብሔራዊ እስራኤል ግን፣ ነቢያት (በተለይም ኢሳይያስ እና ዳዊት) አስቀድመው እንደተነበዩት የድንዛዜ መንፈስ ተሰጥቷቸዋል። ይህ መደንዘዝ አይኖቻቸው እንዳያዩ፣ ጆሮዎቻቸው እንዳይሰሙ አድርጓቸዋል።

የእስራኤል መሰናከል ዓላማ እና የአሕዛብ መዳን (ቁ. 11-16)
የአብዛኛው እስራኤል መሰናከል የመጨረሻ ግብ ውድቀት አይደለም። ጳውሎስ “ተመልሰው እስከማይድኑ ድረስ ተሰናከሉን?” ብሎ ይጠይቅና፣ እግዚአብሔር ይህንን ክህደታቸውን ለታላቅ መለኮታዊ ዓላማ እንደተጠቀመበት ያብራራል። ይኸውም፣ በእነርሱ መሰናከልና አለማመን ምክንያት ወንጌል ወደ አሕዛብ (Gentiles) እንዲደርስ ሆኗል። ይህ መለኮታዊ አሠራር ሁለት የተሳሰሩ ዓላማዎች አሉት፦

ለአሕዛብ ድነትን ማምጣት፦ እስራኤል ወንጌልን በመግፋቷ፣ ሐዋርያት ፊታቸውን ወደ አሕዛብ አዙረው ዓለም ሁሉ በረከትን አገኘ።

እስራኤልን “ማስቀናት”፦ የዳኑትንና የእግዚአብሔርን በረከት የተቀበሉትን አሕዛብ በመጠቀም፣ እስራኤል በመንፈሳዊ ቅንዓት (Jealousy) ተነሳስታ ወደ ድነት እንድትመለስ ማድረግ ነው።

ጳውሎስ ከትንሽ ወደ ትልቅ (a fortiori / from the lesser to the greater) በሚሄድ አምክንዮ ሲከራከር፤ የእነርሱ ውድቀትና መተላለፍ ለአሕዛብ ይህን ያህል የድነት በረከት ካመጣ፣ ወደፊት የሚሆነው የእነርሱ “*ሙላት*” (Full inclusion / Pleroma) ምን ያህል ታላቅ በረከት ያመጣ ይሆን? “ከሙታን *መነሣት* ያህል” (Life from the dead) በማለት ታላቁን ተስፋ ያውጃል። በመቀጠልም የዘኍልቍ 15፡19-21 ሕግን መሠረት በማድረግ፣ “በኩራቱ (እርሾው) ቅዱስ ከሆነ ብኮው ደግሞ ቅዱስ ነው፤ ሥሩም ቅዱስ ከሆነ ቅርንጫፎቹ ደግሞ ቅዱሳን ናቸው” በማለት የእስራኤልን *ሥረ-መሠረት*

ቅድስና ያሳያል።

የወይራ ዛፍ ዘይቤያዊ መግለጫ እና ማስጠንቀቂያ (ቁ. 17-24)
ጳውሎስ የአሕዛብንና የአይሁድን ታሪካዊ ግንኙነት፣ እንዲሁም የአሕዛብን ከትዕቢት መቆጠብ ለማብራራት እጅግ ጥልቅ የሆነ የግብርና ዘይቤን ይጠቀማል። በእስራኤል ምድር የታወቀውን የወይራ ዛፍ (Olive Tree) እንደ ምሳሌ ያነሳል።

ሥሩ እና ግንዱ (The Root): ቅዱስ የሆነውና ተስፋውን የተሸከመው መሠረት ነው።
የተፈጥሮ ቅርንጫፎች (Natural Branches): በሥጋ የተወለዱት እስራኤላውያን (አይሁድ) ሲሆኑ፣ በአለማመናቸውና ወንጌልን በመቃወማቸው ምክንያት አንዳንዶቹ ተሰብረዋል።

የበረሃ/የዱር ወይራ ቅርንጫፎች (Wild Branches): ወንጌልን የተቀበሉት አሕዛብ ናቸው። እነዚህ በተፈጥሮአቸው የዱር የነበሩ ቅርንጫፎች፣ ከተፈጥሮ ውጪ በሆነ መንገድ (contrary to nature) በመልካሙ የወይራ ዛፍ ላይ ተከትበው (grafted in) ከሥሩ በረከት ተካፋይ ሆነዋል።

ጳውሎስ በሮም ላሉት አሕዛብ ክርስቲያኖች ጥብቅ ማስጠንቀቂያ ይሰጣል፡- “በቅርንጫፎቹ ላይ አትኩራራ... አንተ ሥሩን አትሸከምም፤ ሥሩ አንተን ይሸከምሃል እንጂ”። አሕዛብ “እኛ እንድንገባ እነርሱ ተቆረጡ” ብለው መታበይ አይገባቸውም። የተቆረጡት በአለማመን ሲሆን፣ አሕዛብ የቆሙት በእምነት ነው። እግዚአብሔር የተፈጥሮ ቅርንጫፎችን (አይሁድን) ካልራራላቸው፣ የዱር ቅርንጫፎችን (አሕዛብን) ደግሞ በትዕቢታቸው ከቀጠሉ ሊቆርጣቸው እንደሚችል በማሳሰብ፣ የጌታን ቸርነትና ጭካኔ (severity) እንዲመለከቱ ይገሥጻል። በተጨማሪም፣ አይሁድ አለማመናቸውን ቢያስወግዱ፣ እግዚአብሔር ወደ ቀድሞው የገዛ ወይራ ዛፋቸው መልሶ ሊያስገባቸው (ሊከትባቸው) እንደሚችል የተስፋ ቃል ይሰጣል።

መለኮታዊው ምሥጢር እና “እስራኤል ሁሉ ይድናል” (ቁ. 25-32)ይህ ክፍል የምዕራፉ ሥነ-መለኮታዊ ጫፍ (Climax) ነው። ጳውሎስ አሕዛብ በራሳቸው ጥበብ እንዳይመኩ አንድ “ምሥጢር” (Mystery) ያሳውቃቸዋል። በመጽሐፍ ቅዱስ

አውድ “ምሥጢር” ማለት ቀድሞ የተሰወረ፣ አሁን ግን በመንፈስ ቅዱስ የተገለጠ የእግዚአብሔር የድነት ዕቅድ ነው። ይኸውም የአሕዛብ ሙላት (fullness of the Gentiles) እስኪገባ ድረስ በእስራኤል ላይ በከፊል ድንዛዜ መምጣቱን ነው።

ይህ የአሕዛብ መዳን ሂደት ከተፈጸመ በኋላ “እንደዚሁም እስራኤል ሁሉ ይድናል” (And so all Israel will be saved) በማለት ያውጃል። ይህንን ለማረጋገጥ ከኢሳይያስ 59፡20-21 በመጥቀስ መድኃኒት ከጽዮን መጥቶ ከያዕቆብ ኃጢአትን እንደሚያስወግድና ቃል ኪዳኑን እንደሚያጸና ያስረግጣል። አሁን ባለው የወንጌል ስርጭት ሂደት እስራኤላውያን ስለ አሕዛብ ሲባል “ጠላቶች” ቢሆኑም፣ እንደ እግዚአብሔር መለኮታዊ ምርጫ ግን ለአባቶቻቸው (ለአብርሃም፣ ለይስሐቅ፣ ለያዕቆብ) ሲባል “የተወደዱ” ናቸው። እግዚአብሔር በአባቶቻቸው የተነሳ እስራኤልን እንደሚወዳቸውና የእግዚአብሔር ስጦታና ጥሪ ጸጸት (irrevocable) እንደሌለበት አበክሮ ያረጋግጣል።

የምስጋና መዝሙር / Doxology (ቁ. 33-36)

ጳውሎስ ይህንን የእግዚአብሔርን አስደናቂ የድነት ማዳረስ አሠራር—አይሁድን አለመታዘዝ ውስጥ ዘግቶ አሕዛብን ማዳኑ፣ አሕዛብን ተጠቅሞ ደግሞ አይሁድን ማዳኑ—ሲመለከት፣ የሰው ልጅ አእምሮ ሊደርስበት በማይችለው በእግዚአብሔር ጥበብና ዕውቀት ጥልቀት በመደነቅ በምስጋና መዝሙር ያጠናቅቃል። “የእግዚአብሔር የጥበቡና የዕውቀቱ ባለጠግነት እንዴት ጥልቅ ነው! ፍርዱ እንዴት የማይመረመር ነው” በማለት የሰውን ልጅ የማሰብ አቅም የሚያልፈውን የመለኮት አሠራር በማድነቅ፣ ሁሉ ከእርሱ፣ በእርሱ እና ለእርሱ መሆኑን ይመሰክራል።

3. ስነ-መለኮታዊ ትርጓሜ (Theological Interpretation)

በሮሜ 11 ዙሪያ የሚነሱ ትርጓሜዎች፣ በተለይም “የወይራ ዛፍ ሥር” እና “እስራኤል ሁሉ ይድናል” በሚሉት ሐረጎች ላይ ያተኩራሉ። እነዚህ ጉዳዮች በቤተክርስቲያን ታሪክ ውስጥ ሰፊ የትርጓሜ ክርክር አስነስተዋል።

ሀ. የወይራ ዛፍ “ሥር” (The Root) ምንነት

በዘይቤያዊው የወይራ ዛፍ ውስጥ “ሥሩ” ማንን ወይም ምንን ይወክላል? የሚለው ቁልፍ

ጥያቄ ነው።

ክርክር 1 – ክርስቶስ ወይም ቤተክርስቲያን፡ አንዳንድ ተንታኞች “ሥሩ” ክርስቶስን ያመለክታል ብለው ቢሞግቱም፣ አውዱ ግን አይሁድ በተፈጥሮ ቅርንጫፍነታቸው የተቆረጡት ከዚህ ሥር በመሆኑና ዳግመኛ የሚገቡትም ወደዚሁ የራሳቸው ዛፍ ስለሆነ፣ ክርስቶስን አሊያም “አዲሲቷን ቤተክርስቲያን” በቀጥታ አያመለክትም። ቤተክርስቲያን ሥር ሳትሆን ቅርንጫፍ ናት። ሥሩን ቤተክርስቲያን ነው ማለት የእስራኤልን ታሪክ መካድና “Replacement Theology” (ቤተክርስቲያን እስራኤልን ተክታለች የሚል ስህተት) ውስጥ ይከታል።

ክርክር 2 – አብርሃም እና የቃል ኪዳን ተስፋው፡ አብዛኛዎቹ ወግ አጥባቂ ምሁራን (እንደ ማርቲን ሎይድ-ጆንስ እና የቲንዴል ቡለቲን ጥናቶች) ሥሩ የሚያመለክተው አብርሃምን፣ ይስሐቅን እና ያዕቆብን፣ እንዲሁም እግዚአብሔር ለእነርሱ የሰጠውን መለኮታዊ የቃል ኪዳን ተስፋ (Patriarchal Promises) ነው ብለው ያምናሉ። ሎይድ-ጆንስ ሮሜ 4፡1 እና ኢሳይያስ 51፡1-2ን ዋቢ በማድረግ አብርሃም የእስራኤል ሥር መሆኑን ያረጋግጣሉ። አሕዛብ በመስቀሉ ሥራ አማካኝነት ወደዚህ የአብርሃም በረከትና የቃል ኪዳን ማኅበረሰብ ተቀላቅለዋል እንጂ፣ አዲስ ዛፍ አልተተከለም።

በዚህ ዘይቤ ውስጥ ያለው ጥልቅ ማስተዋል (insight) የሚያሳየው፣ አሕዛብ ክርስቲያኖች የእግዚአብሔርን ሕዝብ ታሪክ የጀመሩ አዲስ ፍጥረታት ሳይሆኑ፣ ቀድሞ ወደ ነበረና ሥር ወዳለው የእግዚአብሔር የድነት ዛፍ የተጨመሩ መሆናቸውን ነው። አሕዛብ አይሁድን አልተኩም፣ ይልቁንም በጸጋ ተካፋይ (Partakers) ሆነዋል።

ለ. “እስራኤል ሁሉ ይድናል” (ሮሜ 11፡26) – አምስቱ የትርጓሜ አመለካከቶች
“እስራኤል ሁሉ” (All Israel) የሚለው ሐረግ ምናልባትም በመላው የሮሜ መልእክት ውስጥ እጅግ አስቸጋሪውና ብዙ ክርክር ያስነሳው ነው። ይህ ሐረግ ቢያንስ አምስት ዋና ዋና የትርጓሜ ማዕዘናት አሉት። ይህ ጉዳይ እስራኤል በስነ-መለኮት ውስጥ ያላትን ስፍራ ይወስናል።

አምስቱ አበይት የትርጓሜ አመለካከቶች

1. መንፈሳዊ እስራኤል ወይም አዲሲቷ ቤተክርስቲያን (Spiritual Israel)

በዚህ የመጀመሪያው የትርጓሜ እይታ መሠረት፣ “እስራኤል” ማለት በታሪክ ሁሉ ያሉ ያመኑ አይሁድ እና አሕዛብ ጥምር የሆነችው መንፈሳዊቷ ቤተክርስቲያን ናት ተብሎ ይገለጻል። የዚህ አመለካከት ዋነኛ አራማጆች እና ደጋፊዎች እንደ አውግስጢኖስ ያሉ ቀደምት የቤተክርስቲያን አባቶች እንዲሁም በመጠኑ ጆን ካልቪን ናቸው። ይሁን እንጂ ይህ ትርጓሜ ጉልህ ድክመት አለበት፤ በሮሜ 9-11 ውስጥ ሐዋርያው ጳውሎስ “እስራኤል” የሚለውን ቃል 11 ጊዜ የተጠቀመው ሥጋዊ አይሁድን ከአሕዛብ ለመለየት ነው። በተለይም በቁጥር 25 ላይ እስራኤል ከአሕዛብ ተለይቶ ከተጠቀሰ በኋላ፣ ወዲያውኑ በቁጥር 26 ላይ ትርጉሙን ወደ አሕዛብም መቀየር የጽሑፉን ዐውድ በእጅጉ ይጥሳል።

2. በታሪክ ውስጥ ያሉ የተመረጡ የአይሁድ ቅሬታዎች ድምር (Historical Remnant)

ሁለተኛው አመለካከት ደግሞ “እስራኤል ሁሉ” የሚለውን ሐረግ፣ በየዘመኑ በተከታታይነት የሚያምኑ የተመረጡ አይሁዶች አጠቃላይ ድምር ውጤት ነው በማለት ይተረጉማል። ዊሊያም ሄንድሪከሰን (Hendriksen) እና አንቶኒ ሆከማ (Hoekema) የዚህ ሐሳብ ዋነኛ አራማጆች ናቸው። የዚህ ትርጓሜ ድክመት፣ ጳውሎስ እያወራ ያለው እስከዚያን ጊዜ ድረስ ስለተሰወረና ስለ ያልታሰበ “ምሥጢር” መሆኑ ነው። በየዘመኑ ጥቂት አይሁድ ብቻ መዳናቸው ምንም ዓይነት ምሥጢርነት የለውም፤ በተጨማሪም ይህ እይታ በቁጥር 12 ላይ “ሙላታቸው” ከሚለው ሐሳብ ጋር በእጅጉ ይጋጫል።

3. የወደፊቱ ወይም የመጨረሻው ዘመን የአይሁድ ሕዝብ የጅምላ መዳን (Eschatological Mass Conversion)

ሦስተኛው እይታ በዘመን ፍጻሜ ጌታ ከመምጣቱ በፊት፣ አብዛኛው የሥጋ እስራኤል እንደ ብሔር ወደ ክርስቶስ ይመለሳል የሚል ነው። የዚህ ትርጓሜ ዋነኛ አራማጆች ዳግላስ ሙ (Moo)፣ ቶማስ ሽራይነር (Schreiner)፣ ጆን ስቶት (Stott)፣ ጆን መሬይ፣ ጆን ፓይፐር እና ቻርልስ ሆጅ ናቸው። የዚህ አመለካከት ጠንካራ ጎን ሰፊ ተቀባይነት ያለው መሆኑና ከጽሑፉ ፍሰት ጋር ሙሉ በሙሉ የሚስማማ መሆኑ ነው፤ ይህም አይሁድ ወደቁ፣ ከዚያም

አሕዛብ ዳኑ፣ በመቀጠልም አሕዛብ ሞሉ፣ በመጨረሻም አይሁድ ቀንተው ይድናሉ የሚለውን የቅዱስ ቃሉን ቅደም ተከተል የጠበቀ ነው።

4. ዲስፔንሴሽናሊዝም ወይም ብሔራዊ ፖለቲካዊ ትንሳኤ (Dispensational National Restoration)

አራተኛው የትርጓሜ አቅጣጫ አይሁድ በመጨረሻው ዘመን በመዳን ብቻ ሳይሆን፣ ወደ ቀድሞ ምድራዊ ፖለቲካዊና ጂኦግራፊያዊ የልዕልና ሥፍራቸው ተመልሰው አሕዛብን ያስተዳድሩታል የሚል እምነት ነው። ማይክል ቭላች (Michael Vlach)፣ ቻርለስ ራይሪ እና አብዛኛው የዲስፔንሴሽን አማኞች የዚህ እይታ ደጋፊዎች ናቸው። ነገር ግን የዚህ አመለካከት ድክመት፣ ሐዋርያው ጳውሎስ በሮሜ 11 ውስጥ ስለ ምድራዊ ግዛት፣ ስለ መቅደስ መታነጽ፣ ስለ መሬት ርስት ወይም ስለ ፖለቲካዊ ልዕልና አንዳችም ነገር አለማንሳቱ ነው። የክፍሉ ትኩረት ሙሉ በሙሉ ከኃጢአት ስለመዳን (Salvation/Soteriology) ብቻ የሚያወሳ ነው።

5. በመጀመሪያው ክፍለ ዘመን የተፈጸመ የሽግግር ወቅት ቅሬታ (Preterist / Transitional View)

አምስተኛው እና የመጨረሻው አመለካከት “እስራኤል ሁሉ” የሚለው ቃል፣ ከ70 ዓ.ም. የኢየሩሳሌም ጥፋት በፊት በሐዋርያት ዘመን የነበሩ የሥጋ እስራኤል ቅሬታዎች የመዳን ሂደት ነው ብሎ ያምናል። አንዳንዶቹ ያለፈ ኹነት (Preterism) አራማጆች (ለምሳሌ እንደ ጊዛቸው ብሎግ ጽሑፍ) ይህንን ሐሳብ ይደግፋሉ። የዚህ ትርጓሜ ዋነኛ ድክመት ደግሞ አሕዛብ ክርስቲያኖችን ለማስጠንቀቅ የተሰጠውን ታላቅ የ”ምሥጢር” ተስፋ እና “የአሕዛብ ሙላት እስኪገባ” የሚለውን የተራዘመ የዓለም አቀፍ ድነት አድማስ የሚያጠብ መሆኑ ነው።

የሶስተኛው እይታ (የወደፊቱ የአይሁድ ሕዝብ መዳን) ጥልቅ ስነ-መለኮታዊ ትንታኔማስረጃዎችና ጥልቅ የቃሉ አውድ ትንታኔ እንደሚጠቁሙት፣ **ሶስተኛው እይታ (Eschatological Mass Conversion of Ethnic Israel)** የሐዋርያውን የሙግት ፍሰት በሚገባ ይበልጥ ያንጸባርቃል። ምሁራኑ (ሙ፣ ሽራይነር፣ ስቶት) ይህንን መደምደሚያ የሚደግፉባቸውን በርካታ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አምክንዮዎች ያቀርባሉ። በዶ/ር ጆን ፓይፐር (John Piper) እና በሌሎችም የተብራሩት አምስት ዋና ዋና የጽሑፍ

ማስረጃዎች የሚከተሉት ናቸው፡-

የ"እስራኤል" ቃል ወጥነት፡- በቁጥር 25 እና 26 ላይ ያለው "እስራኤል" የሚለው ቃል ተመሳሳይ ትርጉም አለው። በቁጥር 25 ላይ "በእስራኤል ላይ በከፊል ድንዛዜ መጥቷል" ሲል አሕዛብ ያልሆኑትን የሥጋ አይሁድን ማለቱ ነው። ወዲያውኑ በቁጥር 26 ላይ "እስራኤል ሁሉ ይድናል" ሲል ትርጉሙን ወደ ቤተክርስቲያን አልቀየረም። የደነዘዘው ብሔር፣ የሚድነው ብሔር ይሆናል።

የኢሳይያስ ትንቢት አውድ፡- ከጽዮን የሚመጣው መድኃኒት "ከያዕቆብ ኃጢአትን ያስወግዳል" (ቁ. 26) የሚለው ቃል፣ የክርስቶስን ዳግም ምጽአት ወይም በዘመን መጨረሻ የሚኖረውን ኃይለኛ መነቃቃት ያመለክታል። ያዕቆብ የሚለው ስም የሚያመለክተው ብሔራዊውን እስራኤልን ነው።

የቁጥር 28 ንጽጽር (Parallels)፡- ጳውሎስ እስራኤልን ሲገልጽ "በወንጌል በኩል ጠላቶች ናቸው... በምርጫ በኩል ግን የተወደዱ ናቸው" ይላል። ጠላቶች የሆኑት ማን ናቸው? ብሔራዊው እስራኤል ናቸው (ቤተክርስቲያን ወይም ቅሬታዎቹ አይደሉም)። ስለዚህ የተወደዱት እና በመጨረሻም የሚድኑት አሁን ጠላቶች ሆነው ያሉት ብሔራዊው እስራኤል ናቸው።

የውድቀት እና የሙላት ንጽጽር (ቁ. 12)፡- "ውድቀታቸው ለአሕዛብ በረከት ከሆነ፣ ሙላታቸው (Full inclusion) ምን ያህል ይሆን?" የሚለው ሐሳብ፣ የጥቂት ግለሰቦችን መዳን ብቻ ሳይሆን አሁን ከወደቁት ጋር የሚመጣጠን ብሔራዊ መመለስን ያመለክታል።

የመጣል እና የመቀበል ንጽጽር (ቁ. 15)፡- እስራኤል ተጥሎ ዓለም ከዳነ፣ እስራኤል ሲቀበል ከሙታን መነሳት ያህል ይሆናል።

የጳውሎስ "ምሥጢር" (Mystery) እግዚአብሔር እስራኤልን በጊዜያዊ አለማመን ውስጥ ዘግቶ፣ አሕዛብን በምህረቱ ጠርቶ፣ በመቀጠል ደግሞ አሕዛብን ተጠቅሞ እስራኤልን በማስቀናት ወደ ቀድሞ የወይራ ዛፋቸው እንዲመለሱ (grafted back) ማድረጉ ነው።

“እስራኤል ሁሉ” ማለት በግለሰብ ደረጃ አንድም ሳይቀር እያንዳንዱ አይሁዳዊ ይድናል ማለት ሳይሆን፣ እንደ ሕዝብና እንደ ብሔር (as a corporate entity)፣ አሁን ካለው የድንዛዜና የጥቂት ቅሬታዎች ብቻ መዳን ሁኔታ ወጥቶ፣ መጠነ ሰፊ የሆነ መንፈሳዊ መነቃቃትና ወደ ክርስቶስ መመለስ እንደሚኖር ያሳያል። ይህ መዳን የሚሆነው “የአሕዛብ ሙላት” (The full number of the Gentiles) ወደ መንግሥቱ ከገባ በኋላ፣ ከጌታ ዳግም ምጽአት ጋር ተያይዞ መሆኑን የብዙ ምሁራን (ሙ፣ ሽራይነር፣ ስቶት) ትንታኔ ያረጋግጣል።

ዳያክሮኒክ (Diachronic) ወይስ ሲንክሮኒክ (Synchronic) እይታ?

አንዳንድ ምሁራን “እስራኤል ሁሉ” የሚለውን ሐረግ ዳያክሮኒክ (Diachronic) በሆነ መንገድ ይረዱታል፤ ማለትም በዘመናት ሁሉ ታሪክ ውስጥ የነበሩ፣ ያሉ እና የሚኖሩ ሁሉም እስራኤላውያን ተደምረው የሚድኑበት ሂደት ነው ይላሉ። ነገር ግን የዳግላስ ሙ (Douglas Moo) እና የሌሎችም የቅርብ ጊዜ የትርጓሜ ጥናቶች እንደሚያሳዩት፣ ሐረጉ ሲንክሮኒክ (Synchronic) የሆነ የዘመን ፍጻሜ ኹነትን ነው የሚያመለክተው። ይህም ማለት፣ በአንድ የተወሰነ የጊዜ መስመር ላይ (የአሕዛብ ሙላት ሲጠናቀቅ) በእስራኤል ብሔር ላይ የሚፈስ አጠቃላይ የመንፈስ ቅዱስ መነቃቃትና ማዳን ይሆናል ማለት ነው።

4. ተግባራዊ ትግበራ (Practical Application)

የሮሜ 11 ጥልቅ ስነ-መለኮታዊ ትምህርት በዕውቀት ብቻ የሚቀር ሳይሆን፣ ለቤተክርስቲያን የዕለት ተዕለት ሕይወት፣ ለመንፈሳዊ አቋም፣ እና ለወንጌል ተልዕኮ ጠንካራ ተግባራዊ መመሪያዎችን ይሰጣል።

ሀ. ትዕቢትንና መንፈሳዊ ኩራትን ማስወገድ

ጳውሎስ በሮም ለነበሩት አሕዛብ ክርስቲያኖች የሰጠው ትልቁ ማስጠንቀቂያ “በቅርንጫፎቹ ላይ አትኩራራ” የሚለው ነው። አሕዛብ የዳኑት በራሳቸው ጽድቅ፣ ብቃት፣ ወይም ከእስራኤል የተሻለ የሞራል ልዕልና ኖሯቸው አይደለም። የዳኑት ከእግዚአብሔር ሉዓላዊ ጸጋ የተነሳ፣ ከተፈጥሮ ውጪ በሆነ መንገድ (በምህረት) በመልካሙ የወይራ ዛፍ ላይ በመከተባቸው ብቻ ነው።

ዛሬም ቤተክርስቲያን ከማንኛውም ዓይነት ጸረ-ሴማዊነት (Anti-Semitism) ወይም "እኛ ብቻ ነን የተመረጥነው" ከሚል መንፈሳዊ ትዕቢት ራሷን መጠበቅ አለባት። የአይሁድ ሕዝብ በአለማመናቸው ምክንያት ቢሰናከሉም፣ የቃል ኪዳኑ ባለቤቶች (አብርሃም፣ ይስሐቅ፣ ያዕቆብ) ሥሮች መሆናቸውን አምኖ በመቀበል፣ በትዕቢት ሳይሆን እግዚአብሔርን በመፍራት መመላለስ ይገባል። ሥሩ እኛን ይሸከመናል እንጂ እኛ ሥሩን አንሸከምም የሚለው እውነት፣ በቤተክርስቲያን ውስጥ ጥልቅ ትሕትናን ሊፈጥር ይገባል።

ለ. በእግዚአብሔር የቃል ኪዳን ታማኝነት ላይ መታመን

"የእግዚአብሔር ስጦታና ጥሪ ጸጸት የለበትም" (ሮሜ 11:29) የሚለው ቃል እጅግ ታላቅ መጽናኛ ነው። እግዚአብሔር በክርስቶስ ላላመኑትና በአሁኑ ሰዓት ወንጌልን ለሚቃወሙት ጠላቶቹ (የሥጋ እስራኤል) እንኳ ለአባቶቻቸው የገባውን የጸጋ ቃል ኪዳን የማያጥፍ፣ ወደፊትም ኃጢአታቸውን አስወግዶ የሚያድናቸው ታማኝ አምላክ ከሆነ፣ በክርስቶስ ደም ዋጋ ለተዋጀችው ቤተክርስቲያንማ የገባላትን ቃል እንዴት አብልጦ አይጠብቅ!። የሰው ልጆች ድነት በእነርሱ ፍጹምነት ላይ ሳይሆን፣ በእግዚአብሔር ታማኝነት ላይ የተመሠረተ ነው። የእግዚአብሔር ፍቅር በሰዎች ውድቀት ላይ የተመሠረተ ሳይሆን በራሱ ሉዓላዊ ምርጫ ላይ የተመሠረተ መሆኑን እንማራለን። የእስራኤል አለመጣል ለክርስቲያኖች የደህንነት ዋስትና (Eternal Security) ትልቅ ማረጋገጫ ነው።

ሐ. የወንጌል ስርጭት እና ቅንዓት መፍጠር

ጳውሎስ የሥጋ ዘመዶቹ የሆኑትን አይሁድን ለማዳን የነበረው ጥማት እጅግ ከፍተኛ ነበር (ሮሜ 9:1-3፣ 10:1)። የእርሱ የስብከተ ወንጌል ስልት አሕዛብን በማገልገል አይሁዶች እንዲቀኑና ወደ ክርስቶስ እንዲመጡ ማድረግ ነበር። ይህም ለዛሬዋ ቤተክርስቲያን ትልቅ ትምህርት ነው። የክርስቲያኖች የዕለት ተዕለት ሕይወት፣ የሚያሳዩት ፍቅር፣ እና ለእግዚአብሔር ያላቸው መታዘዝ ውብ ከመሆኑ የተነሳ፣ ወንጌልን ገና ያልተቀበሉ ሰዎች (በተለይም የአይሁድ ሕዝቦች) መንፈሳዊ ቅንዓት አድሮባቸው ወደ ጌታ እንዲመጡ የሚያነሳሳ መሆን አለበት። ክርስቲያኖች የአይሁድን ሕዝብ በመኮነንና በማግለል ሳይሆን፣ የእግዚአብሔርን ጸጋ በተግባር በማሳየት ወደ ክርስቶስ ሊስቧቸው ይገባል።

መ. አምልኮ እና አድናቆት (Doxology as the End of Theology)

የእግዚአብሔርን የድነት ዕቅድ (Salvation history)—አይሁድን መለየት፣ በአይሁድ ውድቀት አሕዛብን መጥራት፣ እና በአሕዛብ መዳን ደግሞ አይሁድን መመለስ—በምናጠናበት ጊዜ፣ የመጨረሻው ምላሻችን እንደ ጳውሎስ አምልኮ መሆን አለበት። ስነ-መለኮት ወደ አምልኮ (Doxology) ካላመራ የደረቀ ዕውቀት ብቻ ሆኖ ይቀራል። የሰዎች ኃጢአትና ክህደት እንኳ የእግዚአብሔርን ሉዓላዊ ዕቅድ ሊያደናቅፉ አይችሉም፤ ይልቁንም እግዚአብሔር የሰዎችን ውድቀት ራሱ ለዓለም መዳን መንገድ ያደርገዋል። የሰው ጥበብ ጫፍ ሲነካ፣ የእግዚአብሔር ጥበብ ግን ገና ይጀምራል። ስለዚህ ከእርሱ (እንደ ፈጣሪነቱ)፣ በእርሱ (እንደ አዳኝነቱና ጠባቂነቱ) እና ለእርሱ (እንደ መጨረሻ ግብነቱ) ለሆነው ጌታ ለዘላለም ክብርን መስጠት የክርስቲያናዊ ሕይወታችን መዘውር መሆን ይገባዋል።

ማጠቃለያ (Conclusion)

የሮሜ ምዕራፍ 11 የእግዚአብሔርን ምሕረት፣ ሉዓላዊነት፣ እና ቃል ኪዳን ጠባቂነት በጉልህ የሚያሳይ የሐዲስ ኪዳን ስነ-መለኮት ማዕከል ነው። ጳውሎስ በሮም ለነበሩትና በትዕቢት ለተነፉት አሕዛብ ክርስቲያኖች እንዳስረዳው፣ የአይሁድ የዘመናችን አለማመን የመጨረሻው የድነት ታሪክ ምዕራፍ አይደለም። እግዚአብሔር በረቀቀና በማይመረመር ጥበቡ “የአሕዛብን ሙላት” ወደ መንግሥቱ እያስገባ ሲሆን፣ ይህ የአሕዛብ የወንጌል ዘመን ሲጠናቀቅ ደግሞ “እስራኤልን ሁሉ” በመንፈሱ ኃይል በማዳን የድነት ታሪክን (Redemptive history) ወደ አስደናቂና ክብራማ ፍጻሜ ያደርሰዋል። ቤተክርስቲያን ይህንን ታላቅ መለኮታዊ ምሥጢር በጥልቀት በመረዳት፣ ከማንኛውም ዓይነት ትዕቢት ርቃ፣ ለወንጌል ሥራ ይበልጥ በመትጋት፣ እና የእግዚአብሔርን ጥልቅ ጥበብ በማድነቅና በማምለክ ልትመላለስ ይገባታል።

📖 ሮሜ ምዕራፍ 12

የሐዋርያው ጳውሎስ መልእክት ወደ ሮሜ ሰዎች በአዲስ ኪዳን ውስጥ ከሚገኙት መጻሕፍት ሁሉ ይበልጥ ሥርዓታዊ ሥነ-መለኮት (Systematic Theology) የተብራራበት ሰነድ ተደርጎ ይወሰዳል። ይህ መልእክት የክርስትናን መሠረታዊ አስተምህሮዎች በግልጽ የሚያስቀምጥ ሲሆን፣ በተለይም ምዕራፍ 12 በንድፈ-ሐሳብ (Theological Doctrine) እና በተግባራዊ የክርስትና ሕይወት (Practical Christian Living) መካከል ያለውን ድልድይ የሚያገናኝ ወሳኝ የሽግግር ምዕራፍ ነው። የዚህ ጽሑፍ ዓላማ የሮሜ ምዕራፍ 12ን አውድ፣ ምልከታ፣ ትርጓሜ እና ትግበራ በጥልቀት በመመርመር ለክርስቲያናዊ ሕይወት ያለውን የላቀ ፋይዳ በዝርዝር ማቅረብ ነው።

ክፍል አንድ፡ የሮሜ መልእክት እና የምዕራፍ 12 ታሪካዊ እና ሥነ-መለኮታዊ አውድ

የማንኛውንም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ትርጓሜ በትክክል ለመረዳት ክፍሉ የተጻፈበትን ታሪካዊ እና ሥነ-መለኮታዊ አውድ (Context) ማጤን የግድ ይላል።

ሥነ-መለኮታዊ አውድ (Theological Context)

የሮሜ መልእክት አወቃቀር በሁለት ዋና ዋና ክፍሎች ይከፈላል። ከምዕራፍ 1 እስከ 11 ያለው ክፍል የእግዚአብሔርን የማዳን ሥራ፣ የድነትን ምንነት፣ ጸጋን፣ ጽድቅን እና የእግዚአብሔርን ሉዓላዊ ምርጫ በሰፊው ያብራራል። በዚህ ክፍል ውስጥ ሁሉም የሰው ልጅ (አይሁድም ሆነ አሕዛብ) በኃጢአት ሥር እንደወደቀ፣ ነገር ግን በኢየሱስ ክርስቶስ ቤዛነት በጸጋ በኩል በነጻ መጽደቅ እንደሚቻል በዝርዝር ተቀምጧል።

ከምዕራፍ 12 ጀምሮ እስከ 16 ያለው ሁለተኛው ክፍል ደግሞ፣ ይህ በክርስቶስ የተገኘው ድነት (ደኅንነት) በአንድ አማኝ የዕለት ተዕለት አኗኗር ላይ ምን ዓይነት ተግባራዊ ለውጥ እንደሚያመጣ ያብራራል። ሐዋርያው ጳውሎስ ይህንን ተግባራዊ ክፍል የሚጀምረው «እንግዲህ» (Therefore) በሚለው አያያዥ ቃል ነው። ይህች አንዲት ቃል የባለፈውን ሥነ-መለኮታዊ እውነት ከቀጣዩ ተግባራዊ ትእዛዝ ጋር ታስተሳስራለች። እግዚአብሔር በምሕረቱ ይህንን ሁሉ የድነት ሥራ ካደረገ፣ «እንግዲህ» የአማኞች ምላሽ ምን መሆን አለበት? የሚለውን መሠረታዊ ጥያቄ ይመልሳል። በአውዱ መሠረት አማኞች አኗኗራቸውን

እንዲለውጡ የሚጠየቁት የሕግን ሥርዓት ለመፈጸም ሳይሆን፣ ቀደም ብሎ ለተበራራው «የእግዚአብሔር ርኅራኄ» (Mercies of God) ትክክለኛ እና ምክንያታዊ ምላሽ ለመስጠት ነው።

በሮሜ 1-11 የተበራሩት መለኮታዊ ርኅራኄዎች

ይህ «የእግዚአብሔር ርኅራኄ» (Mercies of God) ሐዋርያው ጳውሎስ በሮሜ 1-11 ባሉት ክፍሎች ውስጥ ያብራራቸውን በርካታ መለኮታዊ በረከቶችና ሥነ-መለኮታዊ እውነታዎች የሚያጠቃልል ነው።

1. ጽድቅ (Justification)

የመጀመሪያው መለኮታዊ ርኅራኄ **ጽድቅ (Justification)** ሲሆን፣ ይህም የኃጢአት ይቅርታን ማግኘት እና በእግዚአብሔር ፊት ጻድቅ ሆኖ መቆም ነው።

2. አንድነት (Identification)

ሁለተኛው በረከት **አንድነት (Identification)** ነው፤ ይህ ሥነ-መለኮታዊ እውነት ከአዳም ተፈጥሮ ወጥቶ ከክርስቶስ ጋር በሞቱ እና በትንሣኤው መተባበርን የሚያሳይ ነው።

3. ጸጋ እንጂ ሕግ አለመሆን (Under Grace, Not Law)

ሦስተኛው መለኮታዊ ርኅራኄ **ጸጋ እንጂ ሕግ አለመሆን (Under Grace, Not Law)** ነው። ይህ በረከት አማኞች ከሕግ እርግማን ነጻ መውጣታቸውን እና መንፈሳዊ ፍሬን ለእግዚአብሔር ማፍራት መቻላቸውን የሚገልጽ ነው።

4. የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያ መሆን (Spirit Indwelling)

አራተኛው በረከት **የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያ መሆን (Spirit Indwelling)** ነው። ይህ ሥነ-መለኮታዊ መግለጫ በአማኞች ላይ ኩነኔ አለመኖሩን፣ እንዲሁም የልጅነት መንፈስን ተቀብለው የእግዚአብሔር ወራሽ መሆናቸውን የሚያረጋግጥ ነው።

5. በድካም ጊዜ የሚደረግ እርዳታ (Help in Infirmity)

አምስተኛው የእግዚአብሔር ርኅራኄ **በድካም ጊዜ የሚደረግ እርዳታ (Help in Infirmity)** ነው። ይህ በረከት በመከራና በድካም ጊዜ መንፈስ ቅዱስ በቃል በማይነገር መቃተት ስለ ቅዱሳን ማማለዱን የሚያስረዳ ነው።

6. መለኮታዊ ምርጫ (Divine Election)
ስድስተኛው መለኮታዊ ርኅራኄ **መለኮታዊ ምርጫ (Divine Election)** ሲሆን፣ ይህም እግዚአብሔር አስቀድሞ ያወቃቸውን የልጁን መልክ እንዲመስሉ መወሰኑን የሚያሳይ ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ እውነት ነው።

7. የማይነጣጠል ፍቅር (No Separation)
ሰባተኛው እና የመጨረሻው በረከት **የማይነጣጠል ፍቅር (No Separation)** ነው። ይህ ታላቅ የእግዚአብሔር ርኅራኄ ከክርስቶስ ፍቅር ሊለየን የሚችል ምንም ዓይነት ኃይል በሰማይም ሆነ በምድር አለመኖሩን የሚያውጅ ነው።

ታሪካዊ አውድ (Historical Context)
በሮም ለነበረችው ቤተ ክርስቲያን (አይሁድ እና አሕዛብ ክርስቲያኖች በአንድነት ለነበሩባት)፣ ይህ የእግዚአብሔር ርኅራኄ የጋራ መሠረታቸው በመሆኑ አብረው ተስማምተው እንዲኖሩ የሚያደርጋቸው ዋነኛ ምክንያት ነው። የአይሁድ ክርስቲያኖች ፊጽሞ የተለየ ታሪካዊ መሠረት ካላቸው አሕዛብ ጋር ተስማምተው መኖር የሚችሉት፣ የሚያድናቸው ባሕላቸው ወይም የብሉይ ኪዳን ሕግጋትን መጠበቃቸው ሳይሆን፣ የእግዚአብሔር ምሕረት ብቻ መሆኑን ሲገነዘቡ ነው። ይህ ታሪካዊ እውነታ ጳውሎስ በምዕራፍ 12 ውስጥ ስለ ትሕትና፣ ስለ ክርስቶስ አካል አንድነት እና እርስ በርስ ስለመዋደድ ለምን በጥልቀት እንዳስተማረ ያብራራል።

ክፍል ሁለት፡ የጽሑፉ ምልከታ
ምልከታ (Observation) በጽሑፉ ውስጥ ምን እየተከናወነ እንዳለ፣ እነማን እንደተሳተፉ፣ ምን ዓይነት ተደጋጋሚ ቃላት እና አወቃቀሮች እንዳሉ የማጤን ሒደት ነው። ይህ ሒደት ጽሑፉን ወደ ትርጓሜ ከማስገባቱ በፊት የሚደረግ ጥንቃቄ የተሞላበት ቅኝት ነው። የሮሜ 12ን ጽሑፍ ስንመለከት፣ ሐዋርያው ጳውሎስ ሦስት ዋና ዋና የግንኙነት አቅጣጫዎችን (Spheres of Relationship) እና የተግባር መስኮችን በግልጽ አስቀምጦ እናገኛለን፡

ከእግዚአብሔር ጋር ያለ ግንኙነት (ቁጥር 1–2)፡ ግላዊ ራስን መወሰን፣ ሰውነትን መሥዋዕት አድርጎ ማቅረብ እና የአእምሮ መታደስ ላይ ያተኩራል። አማኙ ከፈጣሪው ጋር ያለውን ቃል-ኪዳናዊ ትስስር እንዴት መግለጽ እንዳለበት ያሳያል።

ከአማኞች ማኅበረሰብ ጋር ያለ ግንኙነት (ቁጥር 3–8)፡ በቤተ ክርስቲያን (በክርስቶስ አካል) ውስጥ ስላሉት የተለያዩ መንፈሳዊ ስጦታዎች፣ በትሕትና ስለማገልገል እና እያንዳንዱ ብልት ለአካሉ ስላለው አስፈላጊነት ይናገራል።

ከውጫዊው ዓለም እና ከጠላቶች ጋር ያለ ግንኙነት (ቁጥር 9–21)፡ እውነተኛ ፍቅርን በማሳየት፣ ሰላምን በመከተል፣ እና ክፉን በመልካም በማሸነፍ ላይ ያተኩራል። አማኞች ከሚያሳድዷቸው እና ክፉ ከሚያደርጉባቸው ሰዎች ጋር እንዴት መስተጋብር መፍጠር እንዳለባቸው ይመራል።

በክፍሉ ውስጥ ተደጋግመው ከሚታዩት ቁልፍ ቃላት መካከል «መሥዋዕት»፣ «አካል» (ሰውነት እና የክርስቶስ አካል)፣ «ስጦታ»፣ «ጸጋ»፣ «ፍቅር» እና «መልካም/ክፉ» የሚሉት ይገኙበታል። ጳውሎስ ትእዛዛቱን የሚያቀርበው በአዎንታዊ እና በአሉታዊ መልክ በማነጻጸር ነው (ለምሳሌ፡ «ተለወጡ እንጂ... አትምሰሉ»፣ «ክፉን በመልካም አሸንፍ እንጂ በክፉ አትሸነፍ»)። ይህ ንጽጽራዊ አቀራረብ አማኞች የተጠሩበት ሕይወት ከዓለም ሥርዓት ጋር ፈጽሞ ተቃራኒ መሆኑን በተጨባጭ ያሳያል።

ክፍል ሦስት፡ ሥነ-መለኮታዊ እና የቃላት ትርጓሜ
ትርጓሜ (Interpretation) ጸሐፊው ሊያስተላልፍ የፈለገውን ትክክለኛና ጥልቅ መልእክት የመመርመር ሒደት ነው። ሮሜ 12 እጅግ ጠለቅ ያሉ የግሪክ ቃላትን እና ጥንታዊ ፍልስፍናዊ ጽንሰ-ሐሳቦችን የያዘ በመሆኑ፣ እያንዳንዱን ንዑስ ክፍል በዝርዝር መመልከት ያስፈልጋል።

3.1. ሕያው መሥዋዕት እና መንፈሳዊ አምልኮ (ሮሜ 12፡1)

«እንግዲህ ወንድሞች ሆይ፤ ሰውነታችሁን ቅዱስና እግዚአብሔርን ደስ የሚያሰኝ ሕያው መሥዋዕት አድርጋችሁ ታቀርቡ ዘንድ በእግዚአብሔር ርኅራኄ እለምናችኋለሁ፤ ይህም እንደ

ባለ አእምሮ የምታቀርቡት አምልኳችሁ ነው።» (ሮሜ 12፡1)

በዚህ ቁጥር ጳውሎስ የብሉይ ኪዳንን የመሥዋዕት ሥርዓት ምስል በመውሰድ ፍጹም አዲስ ትርጉም ይሰጠዋል። በብሉይ ኪዳን መሥዋዕት የሚሆኑ እንስሳት ታርደው እና ሞተው በመሠዊያ ላይ ይቀርቡ ነበር፤ በተጨማሪም መሥዋዕቶቹ የኃጢአት ስርየትን ለማግኘት የሚቀርቡ ነበሩ። በአዲስ ኪዳን ግን የክርስቶስ አንዴ እና ለመጨረሻ ጊዜ መሞት የኃጢአት ስርየት መሥዋዕትን ስላጠናቀቀው፣ አሮጌው ሥርዓት አብቅቷል። በመሆኑም አማኞች የሚጠየቁት «ሕያው መሥዋዕት» (Living Sacrifice) ሆነው እንዲቀርቡ ነው። ሕያው መሥዋዕት መሆን ማለት የዕለት ተዕለት ሕይወትን፣ ተግባርን፣ ውሳኔን እና አካልን (በውስጡ የሚከናወነውን ሥራ ሁሉ) ለእግዚአብሔር ፈቃድ ሙሉ በሙሉ አሳልፎ መስጠት ማለት ነው።

በዚሁ ቁጥር መጨረሻ ላይ የሚገኘው «እንደ ባለ አእምሮ የምታቀርቡት አምልኳችሁ» (ወይም መንፈሳዊ አገልግሎታችሁ/ Reasonable Service) የሚለው ሐረግ ከግሪኩ “ሎጊኬ ላቲሬያ” (*logikē latreia*) የተተረጎመ ነው። ይህ ሐረግ በሥነ-መለኮት ሊቃውንት እና በታሪክ ተመራማሪዎች ዘንድ ሰፊ ትንታኔ ተሰጥቶታል።

ላቲሬያ (*latreia*)፡ ሃይማኖታዊ አገልግሎትን ወይም አምልኮን የሚያመለክት ቃል ሲሆን፣ በብሉይ ኪዳን የካህናትን የቤተ መቅደስ የሥርዓት አምልኮ ለመግለጽ ይሠራበት ነበር።

ሎጊኬ (*logikē*)፡ ይህ ቃል “ሎጎስ” (ቃል/አእምሮ/ምክንያት) ከሚለው የመጣ ሲሆን፣ «ሎጂካዊ»፣ «ምክንያታዊ»፣ «አእምሯዊ» ወይም «መንፈሳዊ» ተብሎ ሊተረጎም ይችላል። ጳውሎስ ይህንን ቃል ሲጠቀም አምልኮ ከውጫዊ ሥርዓት (Ritual) እና ከእንስሳት መሥዋዕት ወጥቶ፣ በእውቀት፣ በማስተዋል እና በውስጣዊ መንፈሳዊ እውነት ላይ የተመሠረተ ሎጂካዊ ምላሽ መሆኑን ለማሳየት ነው። እግዚአብሔር በክርስቶስ ያደረገውን ታላቅ የምሕረት ሥራ ለተረዳ እና ላስተዋለ ሰው፣ ራሱን ሙሉ በሙሉ ለእግዚአብሔር አሳልፎ መስጠት እጅግ በጣም ሎጂካዊ እና ምክንያታዊ (Reasonable service) የሆነ ትክክለኛ ምላሽ ነው።

ይህ ጽንሰ-ሐሳብ በግሪኮ-ሮማን ዓለም የነበረውን ፍልስፍናዊ አውድም ይሞግታል። ለምሳሌ፣ የጳውሎስ ዘመን የነበረው የስቶይክ ፈላስፋ ኤፒክቴተስ (Epictetus) የሰውን ልጅ ምክንያታዊነት (logikos) ሲገልጽ፣ «እኔ ናይቲንጌል ብሆን የናይቲንጌልን ድርሻ እወጣ ነበር፣ ስዋን ብሆን የስዋንን... ነገር ግን እኔ 'ሎጊኮስ' (ምክንያታዊ አእምሮ ያለኝ) ስለሆንኩ፣ ፈጣሪዬን ማመስገን ግዴታዬ ነው» ብሎ ነበር። ጳውሎስ ይህንን የዘመኑን ጥልቅ የቃላት አጠቃቀም በመዋስ፣ እውነተኛ ምክንያታዊ አምልኮ ማለት በክርስቶስ ላገኘነው ድነት መላ አካላችንን በእግዚአብሔር ፊት ለእውነት መሣሪያ አድርጎ ማቅረብ መሆኑን ያጸናል።

3.2. ዓለምን አለመምሰል እና በአእምሮ መታደስ መለወጥ (ሮሜ 12፡2)

«መልካም፣ ደስ የሚያሰኝና ፍጹም የሆነውን የእግዚአብሔር ፈቃድ ምን እንደ ሆነ ፈትናችሁ ታውቁ ዘንድ በአእምሯችሁ መታደስ ተለወጡ እንጂ ይህን ዓለም አትምሰሉ።» (ሮሜ 12፡2)
ይህ ቁጥር የክርስቲያናዊ የቅድስና ሒደትን (Progressive Sanctification) ሁለት ተቃራኒ ገጽታዎች ያሳያል፦

አሉታዊ ትእዛዝ – «ይህን ዓለም አትምሰሉ» (Do not be conformed)፦ በግሪኩ "ሱሼማቲዞ" (*suschematizo*) የተሰኘው ቃል ጥቅም ላይ ውሏል። "ስኪማ" (Schema) ከሚለው የውጭ ቅርጽን ከሚያመለክት ቃል የመነጨ ሲሆን፣ አንድ ግለሰብ በውጫዊ ጫና ምክንያት የአካባቢውን ወይም የዘመኑን ቅርጽ (Mold) ሲይዝ የሚያሳይ ነው። የዓለም ሥርዓት—በ1 ዮሐንስ 2፡15-16 መሠረት የሥጋ ምኞት፣ የዓይን አምሮት እና የኑሮ ትዕቢት—ሰዎችን ወደራሱ ቅርጽ ለማስገባት የማያቋርጥ ተጽዕኖ ያሳድራል። አማኞች በዚህ የዓለም ቅርጽ ውስጥ እንዳይገቡ (እንዳይመሳሰሉ) በጥብቅ ይመከራሉ። ይህ ውጫዊ መምሰል እውነተኛውን የውስጥ ማንነት የማይወክል አስመሳይነትን ያመጣል፤ ልክ ከሰም እንደተሠራና ሕይወት እንደሌለው ሰው ምስል (Wax figure) ማለት ነው።

አዎንታዊ ትእዛዝ – «ተለወጡ» (Be transformed)፦ በግሪኩ "ሜታሞርፎ" (*metamorphoo*) የሚለው ቃል ተጠቅሷል። ይህ ቃል "ሜታ" (ከ...በኋላ የሚመጣ ለውጥ) እና "ሞርፎ" (እውነተኛ የውስጥ ቅርጽ/ተፈጥሮ) ከሚሉ ቃላት የተዋቀረ ነው። የእንግሊዝኛው "Metamorphosis" መገኛ ሲሆን፣ የውስጥ ተፈጥሮን የሚገልጽ ሥር ነቀል የውጭ ለውጥን (ለምሳሌ አባጨጓሬ ኬሚካላዊ ይዘቱን ቀይሮ ወደ ቢራቢሮነት

የሚለወጥበትን የተፈጥሮ ሒደት) ያመለክታል። በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ የደበረ ታቦር ተራራ መለወጥ (Transfiguration) ላይ ጥቅም ላይ የዋለው ይኸው ቃል ነው (ማቴ 17፡2፤ ማር 9፡2)። ክርስቲያኖችም እንዲሁ በውስጣቸው ያለውን መንፈሳዊ ሕይወት በውጫዊ ሥነ-ምግባራቸው ላይ በግልጽ እንዲያንጸባርቁ ይጠበቃሉ።

ይህ እውነተኛ ሥር-ነቀል ለውጥ የሚመጣው «በአእምሮ መታደስ» (Renewing of the mind) ነው። መንፈሳዊ ለውጥ የሚጀምረው በአስተሳሰብ ደረጃ ነው። እግዚአብሔር በመንፈስ ቅዱስ እና በቃሉ አማካኝነት የአማኙን አእምሮ ሲያድስ፣ የዓለምን የተሳሳተ አመለካከት በመለኮታዊ እውነት ይተካዋል። የዚህ አእምሯዊ እድሳት የመጨረሻ ግብ፣ የእግዚአብሔር ፈቃድ መልካም፣ ደስ የሚያሰኝ እና ፍጹም መሆኑን በሕይወት መፈተን እና ማረጋገጥ ነው።

የግሪክ ቃላት ሥነ-መለኮታዊና ተግባራዊ ትንታኔ

1. ሱሼማቲዞ (Suschematizo)

የመጀመሪያው የግሪክ ቃል አጠቃቀም **ሱሼማቲዞ (Suschematizo)** ሲሆን፣ ሥነ-መለኮታዊ ትንታኔው የውጭ ቅርጽን መያዝ፣ ወይም ከውጫዊ ጫና ጋር መመሳሰል (Conformity) ማለት ነው። የዚህ ቃል የዕለት ተዕለት ክርስቲያናዊ ፋይዳ፣ ክርስቲያኖች የዚህን ዓለም የተበላሸ አመለካከትና የአኗኗር ዘይቤ እንዳይከተሉ የተሰጠ ማስጠንቀቂያ መሆኑ ነው። ከዚህ ቃል ጋር ተያያዥ የሆነው ዘይቤያዊ መግለጫ ደግሞ፣ የዓለም ጫና እንደ ሻጋታ (Mold) ሆኖ ሰዎችን ወደ ራሱ መልክ ሊያመጣቸው መሞክሩን የሚያሳይ ነው።

2. ሜታሞርፎ (Metamorphoo)

ሁለተኛው የግሪክ ቃል አጠቃቀም ደግሞ **ሜታሞርፎ (Metamorphoo)** ነው። የዚህ ቃል ሥነ-መለኮታዊ ትንታኔ ከውስጥ ወደ ውጭ የሚመጣ ሥር-ነቀል የባሕርይና የማንነት ለውጥ (Transformation) ማለት ነው። በዕለት ተዕለት ክርስቲያናዊ ፋይዳው ሲታይ፣ የውስጡ ክርስቲያናዊ ማንነት በውጫዊው የዕለት ተዕለት አኗኗር ላይ በግልጽ እንዲታይ መፍቀድ ነው። ይህንንም ለማስረዳት የሚረዳው ተያያዥ ዘይቤያዊ መግለጫ፣ አባጨጓሬ ወደ ቢራቢሮነት መቀየሩን፣ ወይም መለኮታዊ ክብር በሥጋ ውስጥ ማንጸባረቁን የሚያመለክት ነው።

3.3. የአካል ብልቶች፣ ትሕትና እና መንፈሳዊ ስጦታዎች (ሮሜ 12፡3-8)

ከግላዊ አምልኮ እና መለወጥ ቀጥሎ ጳውሎስ የሚያተኩረው በአማኞች መካከል ባለው ኅብረት ላይ ነው። ይህ ኅብረት በትሕትና ላይ የተመሠረተ መሆን አለበት።

«እንደ ተሰጠኝ ጸጋ በመካከላችሁ ላለው ለእያንዳንዱ እናገራለሁ፤ እግዚአብሔር ለእያንዳንዱ እንደ ሰፈረለት የእምነት መጠን ማሰብ እንጂ፣ ማሰብ ከሚገባው በላይ ማንም ስለ ራሱ አብልጦ አያስብ።» (ሮሜ 12፡3)

በተፈጥሯችን ከሌሎች የተሻልን አድርገን ራሳችንን የማሰብ ትዕቢት አለን። ሆኖም፣ እያንዳንዱ አማኝ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ያለው ድርሻ እና ስጦታ ከእግዚአብሔር በጸጋ የተሰጠ እንጂ በግል ጥረት የተገኘ ባለመሆኑ፣ የትዕቢት ቦታ ሊኖር አይገባም። ጳውሎስ ቤተ ክርስቲያንን ከአንድ የሰው አካል ጋር ያመሳስላታል። አካል ብዙ የተለያዩ ብልቶች እንዳሉት፣ ቤተ ክርስቲያንም የተለያዩ ስጦታዎች ያሏቸው ብዙ አማኞች ስብስብ ነች። ማንም ሰው የሌላውን ሰው ስጦታ ሊንቅ ወይም ሊቀና አይገባውም፤ ምክንያቱም እያንዳንዱ የጸጋ ስጦታ ለአካሉ ጤንነት እና እድገት እጅግ ወሳኝ ነው።

በሮሜ 12 የተዘረዘሩት ሰባት የጸጋ ስጦታዎች (Charismata)፣ በ1 ቆሮንቶስ 12 ከተዘረዘሩት ተአምራዊ ስጦታዎች (እንደ ልሳን እና ፈውስ ካሉት) በተለየ መልኩ፣ የዕለት ተዕለት ተግባራዊ አገልግሎቶች (Functional or Motivational Gifts) ላይ ያተኮሩ ናቸው። ጳውሎስ በሮሜ መልእክት ውስጥ በእነዚህ ስጦታዎች መካከል ምንም ዓይነት የደረጃ ተዋረድ (Hierarchy) አላስቀመጠም፤ ሁሉም እኩል ክብር አላቸው።

1. ትንቢት መናገር (Prophecy)

የመጀመሪያው መንፈሳዊ ስጦታ **ትንቢት መናገር (Prophecy)** ሲሆን፣ የአገልግሎቱ መግለጫ እና አጠቃቀም በሮሜ 12፡6-8 መሠረት የእግዚአብሔርን ቃል እንደ እምነቱ መጠን መናገር ነው። የዚህ ስጦታ ሥነ-መለኮታዊ ትርጓሜ ደግሞ፣ የእግዚአብሔርን ሐሳብ በግልጽ ማብራራትና ከእውነት ጋር አዛምዶ ለምክር ማቅረብ ነው።

2. ማገልገል (Service/Ministry)

ሁለተኛው መንፈሳዊ ስጦታ **ማገልገል (Service/Ministry)** ነው። የዚህ ስጦታ

የአገልግሎት መግለጫ እና አጠቃቀም የሌሎችን ፍላጎት ለማሟላት ተግባራዊ አጋዥነት ውስጥ መትጋትን የሚያመለክት ነው። በሥነ-መለኮታዊ ትርጓሜው ሲታይ ደግሞ፣ የክርስቶስን አገልጋይነት ጠባይ በመላበስ በማኅበረሰቡ ውስጥ ያሉ ክፍተቶችን መሙላት ማለት ነው።

3. ማስተማር (Teaching)

ሦስተኛው መንፈሳዊ ስጦታ **ማስተማር (Teaching)** ሲሆን፣ የአገልግሎት መግለጫው የእግዚአብሔርን ቃል እውነት ተረድቶ ሌሎች በቀላሉ እንዲገነዘቡት ማስረዳት ነው። የዚህ ስጦታ ሥነ-መለኮታዊ ትርጓሜ፣ አስተምህሮን (Doctrine) እና እውነትን ሥርዓት ባለው መንገድ ለሌሎች ማካፈል ነው።

4. መምከር (Exhortation)

አራተኛው መንፈሳዊ ስጦታ **መምከር (Exhortation)** ነው። የዚህ ስጦታ የአገልግሎት መግለጫ እና አጠቃቀም ሌሎችን በመንፈሳዊ ሕይወታቸው ማጽናናት እና ማበረታታት ነው። ሥነ-መለኮታዊ ትርጓሜው ደግሞ በችግር ውስጥ ያሉትን በማደፋፈር በክርስቶስ መንገድ እንዲጸኑ እና እርምጃ እንዲወስዱ ማገዝን ያመለክታል።

5. መለገስ (Giving)

አምስተኛው መንፈሳዊ ስጦታ **መለገስ (Giving)** ነው። ይህ ስጦታ በአገልግሎት አጠቃቀሙ የሌሎችን ችግር በማየት በልግስና፣ በደስታ እና በንጹሕ ልብ መስጠትን ያሳያል። የሥነ-መለኮት ትርጓሜው፣ ራስ ወዳድነትን አሸንፎ ቁሳዊ በረከትን ለእግዚአብሔር ክብር እና ለሰዎች ጥቅም ማዋል ነው።

6. ማስተዳደር (Leading)

ስድስተኛው መንፈሳዊ ስጦታ **ማስተዳደር (Leading)** ሲሆን፣ የአገልግሎቱ መግለጫ እና አጠቃቀም የእግዚአብሔርን ሕዝብና አደራ በትጋት እና በጥንቃቄ መምራት ነው። በሥነ-መለኮት ትርጓሜው፣ ራእይን በመቅረጽ እና ሰዎችን በማስተባበር የቤተ ክርስቲያንን ተልእኮ ማሳካትን ይወክላል።

7. ምሕረት ማድረግ (Showing Mercy)

ሰባተኛው እና የመጨረሻው መንፈሳዊ ስጦታ **ምሕረት ማድረግ (Showing Mercy)** ነው። የዚህ ስጦታ የአገልግሎት መግለጫ እና አጠቃቀም ለተጐዱ፣ ለታመሙ እና ላዘኑ ሰዎች በደስታ መድረስ ነው። ሥነ-መለኮታዊ ትርጓሜው ደግሞ፣ የሰዎችን ሕመም በመጋራት፣ ያለ ማጉረምረም ርኅራኄን በተግባር ማሳየት ነው።

3.4. እውነተኛ ፍቅር፣ ሰላም እና ክፉን በመልካም ማሸነፍ (ሮሜ 12፡9-21)

ምዕራፉ ወደ ማጠቃለያው ሲቃረብ አማኞች እርስ በርስ እና ውጭ ካለው ዓለም (እንዲሁም ከጠላቶቻቸው ጭምር) ጋር ሊኖራቸው ስለሚገባው ሥነ-ምግባር እጅግ ጥልቅ የሆኑ ተግባራዊ መመሪያዎችን ይሰጣል። ይህ ክፍል ብዙውን ጊዜ ከክርስቶስ የተራራ ላይ ስብከት (Sermon on the Mount) ጋር ይነጻጸራል።

ያለ ግብዝነት የሆነ ፍቅር እና ወንድማማችነት (ቁጥር 9-13)፡ የክርስቲያን ሥነ-ምግባር መሠረት «ያለ ግብዝነት» (Without hypocrisy) የሆነ እውነተኛ ፍቅር (Agape) ነው። ይህ ፍቅር፣ ክፉን መጸየፍን እና መልካም የሆነውን አጥብቆ መያዝን ይጠይቃል። ክፉን መጸየፍ ሲባል ኃጢአትን መጥላት እንጂ ኃጢአተኛውን ማግለል ማለት አይደለም፤ ከዚህ ይልቅ በሰዎች ሕይወት ላይ ጉዳት የሚያመጣውን ክፋት በመጥላት ሰዎቹን በቅንነት እና በእውነት መውደድ ነው። በተጨማሪም አማኞች አንዱ ሌላውን ከራሱ በማስበለጥ እርስ በርስ ሊከባበሩ፣ በመከራ ሊታገሡ፣ በጸሎት ሊጸኑ፣ እና ችግረኛ ለሆኑ ቅዱሳን በማካፈልና እንግዶችን በመቀበል ፍቅራቸውን በተግባር ሊያሳዩ ይገባል። ይህ ማኅበረሰባዊ አኗኗር ቤተ ክርስቲያንን ከዓለማዊ ማኅበራት ፈጽሞ የተለየች ያደርጋታል።

ጠላቶችን ማስተናገድ እና ሰላም (ቁጥር 14-21)፡ አማኞች የሚያሳድዷቸውን ከመራገም ይልቅ ሊመርቁ ታዘዋል። እንዲሁም ክርስቲያናዊ ኅብረት ከደስተኞች ጋር አብሮ በመደሰት እና ካዘኑት ጋር በማዘን እውነተኛ የልብ መረዳዳትን ማሳየት አለበት።

«ለማንም ክፉን በክፉ አትመልሱ፤ በሰው ሁሉ ፊት በጎ የሆነውን ነገር ለማድረግ ትጉ። ቢቻላችሁስ በበኩላችሁ ከሰው ሁሉ ጋራ በሰላም ኑሩ።» (ሮሜ 12፡17-18)
የተፈጥሮአዊው የሰው ልጅ (Natural Man) ምላሽ ለተደረገበት ክፋት አጸፋውን በክፋት

መመለስ ቢሆንም፣ በመንፈስ ቅዱስ የሚመራ አማኝ (Supernatural Man) ግን ከተፈጥሮ በላይ የሆነውን የጸጋ ምላሽ እንዲሰጥ ይጠበቅበታል። ጳውሎስ «በሰው ሁሉ ፊት በጎ የሆነውን ነገር ለማድረግ ትጉ» (Respect what is right in the sight of all men) ሲል፣ ክፉ ሲያጋጥመን በድንገተኛ ስሜት እንዳንመራ፣ አስቀድመን በጎ ምላሽ ለመስጠት አእምሯችንን እንድናዘጋጅና ራሳችንን እንድንገዛ (Pre-meditated goodness) ማሳሰቡ ነው። ያልተዘጋጀ አእምሮ በደመ-ነፍስ ወደ ክፋት ያዘነብላል፤ መንፈሳዊ ዲሲፕሊን ያለው አማኝ ግን በጎነትን ቀድሞ ያቅዳል።

በተጨማሪም ሐዋርያው «ቢቻላችሁስ በበኩላችሁ» በማለት እውነታውን ያስቀምጣል። አንዳንድ ግጭቶች እና አለመግባባቶች ከሌላኛው ወገን እምቢተኝነት የተነሳ ሙሉ በሙሉ ላይፈቱ ይችላሉ፤ ምክንያቱም ሰላም የሁለቱንም ወገን ፈቃደኝነት ይጠይቃል። ሆኖም፣ የአማኙ ኃላፊነት የራሱን ድርሻ መወጣት እና ለሰላም የሚቻለውን ሁሉ ማድረግ ነው። በቀልን በተመለከተ፣ ፍትሕን እና በቀልን ጻድቅ ፈራጅ ለሆነው ለእግዚአብሔር መተው (ለእግዚአብሔር ቍጣ ፈንታ መስጠት) ክርስቲያናዊ ብስለትን ያሳያል።

«ክፉን በመልካም አሸንፍ እንጂ በክፉ አትሸነፍ።» (ሮሜ 12፡21)
ይህ ሐረግ የምዕራፉን አጠቃላይ መልእክት የሚያጠቃልል ነው። ክፋትን በክፋት ለመቋቋም መሞከር ራስን ለክፋት አሳልፎ መስጠት (በክፉ መሸነፍ) ነው። ነገር ግን ጠላትን በመመገብ፣ በማጠጣት እና ፍቅርን በማሳየት፣ የጠላትን ልብ ለንስሐ ማዘጋጀት (የእሳት ፍም በራሱ ላይ መከመር) ይቻላል። ይህ አባባል በምሳሌ 25፡21-22 ላይ የተመሠረተ ሲሆን፣ የመልካምነት ኃይል ክፋትን ድል መንሣት መለኮታዊ አቅም እንዳለው ያረጋግጣል። የክርስቲያን ትልቁ መሣሪያ ጠላትን ማጥፋት ሳይሆን፣ ጠላትን ወደ ወዳጅነት መለወጥ ነው።

ክፍል አራት፡ የትግበራ አቅጣጫዎች (Application)
የትግበራ ሒደት (Application) የጽሑፉን ትርጓሜ በዕለት ተዕለት ሕይወት ውስጥ እንዴት ተግባራዊ ማድረግ እንደምንችል የሚጠይቅ ነው። መጽሐፍ ቅዱሳዊ ዕውቀት ወደ ተግባር ካልተለወጠ የተሟላ አይሆንም። የሮሜ ምዕራፍ 12 ትምህርት በሚከተሉት አበይት መንገዶች በሕይወታችን ሊተገበር ይችላል፡-

የእግዚአብሔርን ምሕረት ማሰላሰል እና አእምሮን ማደስ፡ ብዙውን ጊዜ ክርስቲያናዊ ለውጥ በውጫዊ ሕጎች (እንደ አልኮል መጠጣት ወይም አለመጠጣት፣ የተወሰኑ ልብሶችን መከልከል ባሉ ነገሮች ብቻ) ላይ የተመሠረተ ተደርጎ ይወሰዳል። ነገር ግን እውነተኛ ሕያው መሥዋዕት መሆን የልብ እና የአእምሮ ዝንባሌን ማስተካከል ይጠይቃል። በየቀኑ የእግዚአብሔርን ቃል በማንበብ፣ በማጥናት እና በማሰላሰል አእምሯችንን ለመንፈስ ቅዱስ እድሳት ክፍት ማድረግ አለብን። ውሳኔዎቻችን ከዓለም ሥርዓት (ከገንዘብ ወዳድነት፣ ከታዋቂነት ፍለጋ፣ ከራስ ወዳድነት) የመነጩ ሳይሆኑ፣ መለኮታዊውን ፈቃድ ከመፈለግ የሚመነጩ መሆን አለባቸው። አማኞች በዕለታዊ ሕይወታቸው "እኔ ይህን ውሳኔ ሳደርግ የዓለምን ቅርጽ እየያዝኩ ነው ወይስ በቃሉ እየታደስኩ ነው?" ብለው ራሳቸውን መፈተሽ ይገባቸዋል።

በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የጸጋ ስጦታን በትሕትና ማገልገል፡ በዘመናችን በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የሚታየው አንዱ ትልቁ ፈተና የራስ ወዳድነት ክርስትና እና መንፈሳዊ ትዕቢት ነው። ማንም ሰው "ለእኔ የሚያስፈልገኝ ጸጋ የለም" በማለት ራሱን ማግለል፣ ወይም "እኔ ከሌላው እበልጣለሁ" ብሎ መታበይ የለበትም። እያንዳንዱ አማኝ ቢያንስ አንድ መንፈሳዊ ስጦታ ተሰጥቶታል። የትግበራው አካል የራሳችንን ስጦታ መለየት እና ለግል ክብር ሳይሆን ለክርስቶስ አካል (ለማኅበረ ቅዱሳን) ጥቅም እንዲውል ማዋል ነው። ማስተማር የሚችል በታማኝነት ያስተምር፣ መርዳት የሚችል በልግስና ይርዳ፤ ዋናው ቁምነገር ሁሉም አገልግሎት ከእግዚአብሔር ጸጋ በመነጨ መሆኑን አምኖ በትሕትና ማገልገል ነው። "እኔ ምንም ስጦታ የለኝም" ብሎ መቀመጥ ራሱ ትሕትና ሳይሆን ስንፍና መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል።

በማኅበራዊ ሕይወት ውስጥ የፍቅርን እና የሰላምን መንገድ መምረጥ፡ እውነተኛው የክርስትና መለኪያ የሚታየው ቤተ ክርስቲያን ውስጥ በምናሳየው ጸባይ ብቻ ሳይሆን፣ አስቸጋሪ ሰዎች እና ጠላቶች ሲያጋጥሙን በምንሰጠው ምላሽ ጭምር ነው። ሰዎች በደል ሲያደርሱብን አፋጣኝ የቁጣ እርምጃ ከመውሰድ ይልቅ፣ «መልካም ምላሽ ለመስጠት አስቀድሞ ማሰብ» ልምምዳችን ሊሆን ይገባል። በቤተሰብ፣ በሥራ ቦታ፣ ወይም በማኅበረሰብ ውስጥ የሚነሱ ግጭቶችን ለማብረድ የበኩላችንን ጥረት በማድረግ፣ በቀልን ለእግዚአብሔር መተው ያስፈልጋል። ክፋትን መቃወም ያለብን ፍትሕን በመጠምዘዝ ሳይሆን፣ በመልካም ሥራ ብርሃንነት የክፋትን ጨለማ በመግፈፍ መሆኑን ሮሜ 12 በአጽንኦት ያስተምረናል።

ማጠቃለያ

የሮሜ ምዕራፍ 12 የወንጌልን የማዳን ኃይል ከተግባራዊ የሰው ልጅ አኗኗር ጋር በሚገባ የሚያስተሳስር ማዕከላዊ የክርስትና መመሪያ ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ አማኞች የእግዚአብሔርን ማለቂያ የሌለው ርኅራኄና ጸጋ በማስተዋል ሕይወታቸውን እንደ ሕያው መሥዋዕት ለእግዚአብሔር እንዲያቀርቡ፣ እና ይህን ዓለም ከመምሰል አእምሯቸውን በማደስ ወደ ክርስቶስ መልክ እንዲለወጡ ጥልቅ ጥሪ ያቀርባል።

ይህ መለኮታዊ ለውጥ በአማኞች ኅብረት ውስጥ በትሕትና እና በመንፈሳዊ ስጦታዎች አጠቃቀም የሚገለጥ ሲሆን፣ በውጫዊው የዓለም መድረክ ላይ ደግሞ ፍቅርን በማሳየት፣ ሰላምን በመከተል፣ እና ክፉን በመልካም በማሸነፍ ይረጋገጣል። በመሆኑም፣ እውነተኛ ክርስቲያናዊ ሕይወት የንድፈ-ሐሳብ እውቀት ብቻ ሳይሆን፣ የአእምሮ እድሳትን ተከትሎ በሁለንተናዊ የሕይወት መስክ የሚታይ የተግባር ለውጥ ነው። ክርስቲያኖች ይህንን ምዕራፍ የዕለት ተዕለት መመሪያቸው በማድረግ፣ በመንፈስ ቅዱስ አጋዥነት ክፉውን ዓለም በበጎነት አሸንፈው ለእግዚአብሔር ክብርን ሊያመጡ ይችላሉ።

📖 ሮሜ ምዕራፍ 13

የሮሜ መልእክት በሐዋርያው ጳውሎስ ከተጻፉት መልእክቶች ሁሉ እጅግ ጥልቅ የሆነ ሥነ-መለኮታዊ ትንታኔን የያዘ እና የክርስትናን መሠረታዊ አስተምህሮ በስፋት የሚያብራራ መጽሐፍ ነው። ይህ መልእክት ከምዕራፍ 1 እስከ 11 ድረስ የክርስትናን የድነት አስተምህሮ፣ የእግዚአብሔርን ጸጋ፣ እና የሰውን ልጅ ከኃጢአት መዳን ከማብራራት ባለፈ፣ ከምዕራፍ 12 ጀምሮ አማኞች ይህንን ጸጋ መሠረት በማድረግ በዕለት ተዕለት ሕይወታቸው እንዴት መመላለስ እንዳለባቸው የሚያሳይ ተግባራዊ የክርስትና ሥነ-ምግባር ትምህርትን ይሰጣል። በዚህ ተግባራዊ ክፍል ውስጥ ከሚገኙት ምዕራፎች መካከል፣ ምዕራፍ 13 እጅግ አወዛጋቢ፣ ጥልቅ እና ሰፊ ትርጓሜዎችን የሚያስተናግድ ልዩ ሥፍራን ይይዛል። ይህ ምዕራፍ የክርስቲያኑን ማኅበረሰብ ከዓለማዊ የመንግሥት ባለሥልጣናት ጋር ሊኖረው ስለሚገባው ሥነ-መለኮታዊ እና ፖለቲካዊ ግንኙነት፣ በሰዎች መካከል ሊኖር ስለሚገባው የማያልቅ የፍቅር ዕዳ፣ እንዲሁም ክርስቶስ ዳግም የሚመጣበት ዘመን በመቃረቡ ምክንያት ሊኖር ስለሚገባው መንፈሳዊ ንቃት ሰፊ ትምህርት ይሰጣል።

የዚህን ምዕራፍ ታሪካዊ፣ ማኅበራዊ እና ስነ-ጽሑፋዊ አውድ በሚገባ መረዳት ጽሑፉን በትክክል ለማስተዋል፣ የተዛቡ ትርጓሜዎችን ለማረም እና በዘመናዊው ማኅበረሰብ ውስጥ ተግባራዊ ለማድረግ እጅግ ወሳኝ ነው። በተለይም ይህ ክፍል በታሪክ ውስጥ አምባገነን መንግሥታትን ለመደገፍም ሆነ ለመቃወም በሁለት ተቃራኒ ጽንፎች ሲተረጎም የኖረ በመሆኑ፣ ሚዛናዊ እና ጥልቅ የሆነ ምርምርን ይፈልጋል።

1. የምዕራፉ አውድ (Context)

የሮሜ ምዕራፍ 13ን ትክክለኛ መልእክት ለመረዳት፣ ሐዋርያው ጳውሎስ መልእክቱን በጻፈበት ወቅት የነበረውን ማኅበራዊ፣ ፖለቲካዊ እና ሃይማኖታዊ ዳራ ማጤን ተገቢ ነው። ይህ አውድ ከታሪካዊ፣ ኢኮኖሚያዊ እና ስነ-ጽሑፋዊ ማዕዘናት በጥልቀት መታየት አለበት።

ታሪካዊ እና ፖለቲካዊ አውድ

የሮሜ መልእክት የተጻፈው በ54 እና 59 ዓ.ም. መካከል፣ በሮማው ቄሣር ኔሮ (Nero) የሥልጣን ዘመን መጀመሪያ አካባቢ እንደሆነ የታሪክ እና የሥነ-መለኮት ምሁራን ይስማማሉ።

ይህ ወቅት ኔሮ በኋለኛው ዘመን ክርስቲያኖች ላይ ያደረሰውን ዘግናኝ እና ኢ-ሰብዓዊ ስደት ከመጀመሩ በፊት የነበረ፣ በፈላስፋው ሴኔካ (Seneca) አማካሪነት ይመራ የነበረ አንጻራዊ ሰላም የሰፈነበት (Pax Romana) ጊዜ ነበር። በመሆኑም፣ ጳውሎስ ይህንን ጽሑፍ ሲጽፍ ኔሮ በታሪክ የሚታወቅበትን የጭካኔ ማንነት ገና በይፋ አላሳየም ነበር፤ ነገር ግን የሮም ቤተክርስቲያን የተለያዩ ማኅበራዊ እና ፖለቲካዊ ውጥረቶች ነበሩባት።

በ49 ዓ.ም. በቄሣር ቀላውዴዎስ (Claudius) ትእዛዝ “በክሬስተስ (Chrestus) ምክንያት ሁከት ፈጥረዋል” በሚል ሰበብ ከአይሁድ እምነት ተከታዮች ጋር ከሮም ተባረው የነበሩት አይሁዳውያን ክርስቲያኖች፣ ቀላውዴዎስ ሲሞት በ54 ዓ.ም. ወደ ሮም መመለስ ጀምረው ነበር። እነዚህ ተመላሾች ከዋናው ማኅበረሰብ ጋር ለመቀላቀል፣ የተወረሰ ንብረታቸውን ለማስመለስ፣ እና ከከፍተኛ የኢኮኖሚ ድቀት ጋር ለመላመድ ከፍተኛ ትግል ያደርጉ ነበር። አይሁዳውያን ክርስቲያኖች ከሮም በወጡባቸው ዓመታት ውስጥ፣ የሮም ቤተክርስቲያን በአብዛኛው በአሕዛብ ክርስቲያኖች ስትመራ የነበረች ሲሆን፣ አሁን ሁለቱ ወገኖች ዳግም ሲቀላቀሉ ከፍተኛ የሆነ ማኅበራዊ እና ባህላዊ ግጭት ተከስቶ ነበር።

በተጨማሪም፣ በወቅቱ በሮም ግዛት ከፍተኛ የሆነ የግብር እና የቀረጥ ጫና ስለነበር፣ በማኅበረሰቡ ዘንድ መንግሥትን የመቃወም እና ግብር ላለመክፈል የማመፅ ስሜት በስፋት ይንጸባረቅ ነበር። የታሪክ ጸሐፍት እንደ ታሲተስ (Tacitus) እና ስዊቶኒየስ (Suetonius) እንደመዘገቡት፣ በ56 እና 58 ዓ.ም. መካከል በሮም ሕዝብ ዘንድ በግብር መብዛት ምክንያት ከፍተኛ አመጽ ተነስቶ ነበር። ከዚህም ጋር ተያይዞ፣ በይሁዳ አካባቢ የነበሩ የዜሎት (Zealots) ወይም ቀናዒያን የተሰኙ የፖለቲካ ቡድን አባላት፣ “ከእግዚአብሔር በቀር ለማንም አንገዛም፣ ለሮም ቄሣር ግብር አንከፍልም” በማለት የትጥቅ ትግል እና የሽምቅ ውጊያ ያካሂዱ ነበር።

ጳውሎስ ይህንን መልእክት ሲጽፍ፣ በሮም ያሉ ክርስቲያኖች (በተለይም አይሁዳውያን ክርስቲያኖች) በዚህ ፖለቲካዊ ትኩሳት ውስጥ ገብተው በመንግሥት ላይ በማመፅ ወይም ግብር በመከልከል፣ የሮም መንግሥት ጠላቶች ተደርገው እንዳይፈረጁ እና የክርስትና እንቅስቃሴ ገና በጅምሩ እንዳይደመሰስ ጥንቃቄ እንዲያደርጉ ማሳሰብ አስፈልጎት ነበር። በመሆኑም፣ ሮሜ 13 ክርስቲያኖች በፖለቲካዊ ሁከት ውስጥ ከመሳተፍ ተቆጥበው፣ ሰላማዊ

ዜጎች መሆናቸውን እንዲያሳዩ የተሰጠ አርብቶ አደራዊ (pastoral) እንጂ፣ መንግሥታትን ሁሉ ፍጹም ጻድቅ ለማድረግ የተጻፈ ፖለቲካዊ ፍልስፍና አይደለም። የክርስቲያኖች አመጽ ቢነሳ ኖሮ፣ በ70 ዓ.ም. በኢየሩሳሌም ላይ እንደደረሰው ዓይነት ዘግናኝ እልቂት በሮም ክርስቲያኖችም ላይ ሊደርስ ይችል ነበር።

ስነ-ጽሑፋዊ አውድ እና ከሮሜ 12 ጋር ያለው ትስስር

የሮሜ 13 ስነ-ጽሑፋዊ አውድ ከሮሜ 12 ጋር ጥብቅ ቁርኝት አለው። እነዚህን ሁለት ምዕራፎች ለያይቶ ማንበብ ወደ አደገኛ የስነ-መለኮት እና የተግባር ስህተት ሊመራ እንደሚችል የሥነ-መለኮት አጥኚዎች አበክረው ይገልጻሉ። በሮሜ 12:14-21 ላይ፣ ጳውሎስ ክርስቲያኖች ክፉን በክፉ እንዳይመልሱ፣ ከተቻላቸው ከሰው ሁሉ ጋር በሰላም እንዲኖሩ፣ እና ብቀላን (Vengeance) ለእግዚአብሔር ቁጣ እንዲተዉ አጥብቆ ያሳስባል። አንድ ሰው የሮሜ 12ን ጽሑፍ ብቻ ነጥሎ ካነበበ፣ ክርስቲያኖች ከፍተኛ በደል (ለምሳሌ አካላዊ ጥቃት ወይም ሥነ-ልቦናዊ በደል) ሲደርስባቸው ሙሉ በሙሉ ዝምታን መምረጥ እና ምንም ዓይነት የሕግ ጥበቃን አለመፈለግ እንዳለባቸው አድርጎ ሊያስብ ይችላል።

ነገር ግን፣ ሐዋርያው ጳውሎስ ወዲያውኑ በሮሜ 13 ላይ፣ እግዚአብሔር ክፉ አድራጊዎችን የሚቀጣበት እና ማኅበራዊ ፍትሕን የሚያሰፍንበት አንዱ ተቋማዊ መንገድ "የመንግሥት ባለሥልጣናትን" በመጠቀም እንደሆነ ያብራራል። ሮሜ 12 "ብቀላ የእኔ ነው እኔ ብድራትን እመልሳለሁ ይላል ጌታ" ሲል፣ ሮሜ 13 ደግሞ ያ ጌታ ብድራቱን በምድር ላይ የሚመልሰው መንግሥት "ሰይፍን" እንዲታጠቅ በማድረግ መሆኑን ይገልጻል።

የሮሜ 12 መልእክት የግለሰቦችን ግጭት አፈታት እና የክርስቲያኖችን የግል ሥነ-ምግባር (Personal Ethics) ሲያሳይ፣ የሮሜ 13 መልእክት ደግሞ ግጭቱ ወደ ወንጀል እና ሕግ ጥሰት ሲያድግ መንግሥት ያለውን ሕጋዊ እና ሰብዓዊ ጥበቃ የሚሰጥ ሚና (Civil Order) ያሳያል። ስለዚህ፣ የሮሜ 12 እና 13 ቅንጅት፣ አማኞች በግላቸው ይቅር ባዮች እንዲሆኑ፣ ነገር ግን ራሳቸውን እና ቤተሰባቸውን ከአደጋ ለመጠበቅ ማኅበራዊ ደኅንነትን ለማስጠበቅ በተቋቋሙት ሕጋዊ ሥርዓቶች እንዲጠቀሙ (ለምሳሌ ወደ ሕግ አስከባሪዎች መሄድ) የሚያሳይ ሚዛናዊ አውድ ይፈጥራል።

2. የምዕራፉ ምልከታ (Observation)

የሮሜ ምዕራፍ 13ን አወቃቀር ስንመለከት፣ ምዕራፉ ሦስት ዋና ዋና ርዕሰ ጉዳዮችን በውስጡ ይዟል። እነዚህ ክፍሎች እርስ በርስ የተያያዙ እና የክርስቲያኑን ማኅበራዊ እና መንፈሳዊ ኃላፊነት የሚያሳዩ ናቸው። ይህ የምዕራፉ አወቃቀር፣ አበይት ርዕሰ ጉዳዮች እና የጥንታዊ ግሪክ ቃላት ትንታኔ እንደሚከተለው በዝርዝር ቀርቧል፦

ክፍል አንድ (ሮሜ 13፡1-7)

የመጀመሪያው የክፍሉ ድርሻ ከቁጥር 1 እስከ 7 ያለውን የጥቅስ ክልል የሚሸፍን ነው። የዚህ ክፍል አበይት ርዕሰ ጉዳዮች ለመንግሥት ባለሥልጣናት እና ለሕግ መገዛት እንዲሁም የዜግነት ግዴታን የሚመለከቱ ናቸው። በዚህ ክፍል ውስጥ የተካተቱት ዋና ዋና የጥንታዊ ግሪክ ቃላት እና ትርጉማቸው የሚከተሉት ናቸው፦

Hupotasso፡ መገዛት ወይም ከሥር መሆን ማለት ነው።
Krima፡ ሕጋዊ ፍርድ የሚል ትርጉም አለው።
Leitourgos፡ ቅዱስ አገልጋይ ወይም ሚኒስትር ማለት ነው።

ክፍል ሁለት (ሮሜ 13፡8-10)

ሁለተኛው የክፍሉ ድርሻ ከቁጥር 8 እስከ 10 ያለውን የጥቅስ ክልል ይይዛል። በዚህ ክፍል ውስጥ የሚገኙት አበይት ርዕሰ ጉዳዮች ማኅበራዊ ግንኙነት፣ የፍቅር ዕዳ እና የሕግ ሁሉ ፍጻሜ የሚሉት ናቸው። በዚህ ክፍል ውስጥ ጎልቶ የሚታየው የጥንታዊ ግሪክ ቃል **Agape** ሲሆን፣ ትርጉሙም መለኮታዊ እና ራስን አሳልፎ የሚሰጥ ፍቅር ማለት ነው።

ክፍል ሦስት (ሮሜ 13፡11-14)

ሦስተኛው እና የመጨረሻው የክፍሉ ድርሻ ከቁጥር 11 እስከ 14 ያለውን የጥቅስ ክልል የሚያጠቃልል ነው። የዚህ ክፍል አበይት ርዕሰ ጉዳዮች የዘመኑ ፍጻሜ ንቃት፣ የቅድስና ሕይወት እና የብርሃን ጦር ዕቃ ናቸው። በዚህ ክፍል ውስጥ የተጠቀሰው የጥንታዊ ግሪክ ቃል ደግሞ **Sarx** ሲሆን፣ ትርጉሙም ሥጋዊ ምኞት ወይም ኃጢአተኛ ተፈጥሮ ማለት ነው።

2.1 ለመንግሥት ባለሥልጣናት መገዛት (13፡1-7)

በዚህ ክፍል፣ ማንኛውም ሰው (በሮም ያሉትን ክርስቲያኖች ጨምሮ) በሥልጣን ላሉት ሹማምንት መገዛት እንደሚገባው በግልጽ ታዟል። ለዚህ መገዛት የሚሰጠው መሠረታዊ ምክንያት ሥነ-መለኮታዊ ነው፤ ይኸውም "ከእግዚአብሔር ካልሆነ በቀር ሥልጣን የለምና፤ ያሉትም ባለሥልጣናት በእግዚአብሔር የተሾሙ ናቸው" የሚለው ነው። በዚህ መለኮታዊ ሥርዓት ላይ የሚያምፅ (በግሪኩ *antitassomai* – በጦርነት ለመፋለም ራስን ማሰለፍ)፣ በእግዚአብሔር ሥርዓት ላይ እንዳመፀ ተደርጎ ይቆጠራል።

ሐዋርያው አክሎም ገዢዎች ክፉ ለሚያደርጉ እንጂ መልካም ለሚያደርጉ የሚያስፈሩ እንዳይደሉ ያስረዳል። መንግሥት ክፉ አድራጊዎችን ለመቅጣት "ሰይፍ" (የሕጋዊ ቅጣት መሣሪያ) የታጠቀ የእግዚአብሔር አገልጋይ (Avenger/ *ekdikos*) ነው። በመሆኑም፣ ምእመናን የሕግ ቅጣትን ከመፍራት ባለፈ፣ ንጹህ ኅሊናን ለመጠበቅ ሲሉ ሊገዙ፣ ግብር እና ቀረጥን በታማኝነት ሊከፍሉ፣ ክብር እና መፈራት ለሚገባቸው ባለሥልጣናት ይህንኑ ክብር ሊሰጡ ታዘዋል።

2.2 የዘላለም ዕዳ፡ ፍቅር የሕግ ፍጻሜ ነው (13፡8-10)

ይህ ክፍል ከፖለቲካዊ ግዴታዎች ወደ ማኅበራዊ እና ግለሰባዊ ግዴታዎች ይሸጋገራል። ጳውሎስ ከግብር እና ቀረጥ ዕዳዎች በመነሳት፣ "እርስ በርሳችሁ ከመዋደድ በቀር የማንም ዕዳ አይኑርባችሁ" በማለት ዘላለማዊ ወደሆነው መንፈሳዊ ዕዳ ያሸጋግራቸዋል። ባልንጀራውን የሚወድ ሕግን እንደፈጸመ ያውጃል። እንደ "አታመንዝር"፣ "አትግደል"፣ "አትስረቅ"፣ "አትመኝ" የመሳሰሉት የብሉይ ኪዳን አበይት ትእዛዛት "ባልንጀራህን እንደ ራስህ አድርገህ ውደድ" በሚለው (ከዘሌዋውያን 19፡18 በተወሰደው) በአንድ የፍቅር ሕግ እንደሚጠቃለሉ ያሳያል። ፍቅር በባልንጀራ ላይ ክፉ ስለማያደርግ፣ ፍቅር የሕግ ሁሉ መፈጸሚያ መሆኑ በግልጽ ተቀምጧል።

2.3 የብርሃንን የጦር ዕቃ መልበስ (13፡11-14)

ምዕራፉ የሚቋጨው አስቸኳይ በሆነ መንፈሳዊ ንቃት እና የዘመኑ ፍጻሜ (Eschatology) ማሳሰቢያ ነው። ምእመናን ዘመኑን አስተውለው ከእንቅልፋቸው (ከመንፈሳዊ ቸልተኝነት) የሚነቁበት ጊዜ አሁን መሆኑን ያበስራል፤ ምክንያቱም መዳናቸው መጀመሪያ ካመኑበት ጊዜ ይልቅ አሁን ወደ እነርሱ ይበልጥ ቀርቧል። ሌሊቱ (የዚህ የኃጢአት ዓለም እና ሥርዓት ጊዜ)

ሊያልፍ እና ቀኑ (የክርስቶስ ዳግም ምጽዓት እና የዘላለም መንግሥት) ሊጀምር በመሆኑ፣ የጨለማን ሥራ ጥለው የብርሃንን የጦር ዕቃ (Armor of light) እንዲለብሱ ይጠየቃሉ። በአግባብ እና በብርሃን እንደሚመላለሱ ሰዎች መሆን እንዳለባቸው፣ ከጭፈራ፣ ከስካር፣ ከዝሙት፣ ከመዳራት፣ ከክርክር እና ከቅናት እንዲርቁ በጥብቅ ይመከራል። እነዚህ ድርጊቶች በወቅቱ በነበረው የሮም ማኅበረሰብ ውስጥ የተለመዱ የጣዖት አምልኮ እና የሥጋዊ ምኞት መገለጫዎች ነበሩ። ከዚህ ይልቅ፣ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስን እንዲለብሱ እና ለሥጋዊ ምኞት በሐሳባቸውም ሆነ በተግባራቸው እንዳይመቻቹ በማዘዝ ምዕራፉ ያበቃል።

3. የምዕራፉ ጥልቅ ትርጓሜ (Interpretation)

የምዕራፉን ጽሑፋዊ ምልከታ መሠረት በማድረግ፣ ክፍሉ የያዛቸውን ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ እና ሥነ-ምግባራዊ እውነታዎች መተርጎም ያስፈልጋል። ይህ ትርጓሜ ታሪካዊውን ዳራ፣ የጳውሎስን አጠቃላይ መልእክቶች እና የሌሎችን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች አስተምህሮ ያገናዘበ መሆን ይኖርበታል።

3.1 የእግዚአብሔር ሉዓላዊነት እና የመንግሥት አወዛጋቢ ዓላማ

“ከእግዚአብሔር ካልሆነ በቀር ሥልጣን የለም” (ሮሜ 13፡1) የሚለው ቃል በክርስትና ታሪክ ውስጥ ከፍተኛ ክርክርን እና ውዝግብን ያስነሳ ሐሳብ ነው። ይህ ቃል በታሪክ ውስጥ የነገሥታትን መለኮታዊ መብት (Divine Right of Kings) ለማስከበር፣ አምባገነንነትን ለማጽደቅ፣ አልፎ ተርፎም እንደ ናዚ ጀርመን ባሉ ጨቋኝ ሥርዓቶች ሥር ቤተክርስቲያን ዝም እንድትል ለማድረግ ሲጠመዘዝ ቆይቷል። ይህ ማለት ግን እግዚአብሔር እንደ ኔሮ፣ ሂትለር፣ ወይም ሌሎች ጨቋኝ አምባገነኖች የሚያደርጉትን ጭካኔ ያጸድቃል ማለት ነውን? የትርጓሜ ሊቃውንት እና የነገረ-መለኮት ምሁራን እንደሚያስረዱት፣ ጳውሎስ እያስተማረ ያለው ስለ *መንግሥት ተቋም* (Institution of Government) እንጂ ስለ እያንዳንዱ አምባገነን መሪ የግል ባሕርይ ወይም ድርጊት አይደለም።

የመንግሥት ዋነኛ እና መለኮታዊ ዓላማ በወደቀው የሰው ልጅ ተፈጥሮ ውስጥ ሊፈጠር የሚችለውን ሥርዓት አልበኝነት (Anarchy) መግታት ነው። መንግሥት ባይኖር ኖሮ፣ ጠንካራው ደካማውን ያለ የሕግ ከልካይ የሚያጠፋበት፣ ፍጹም ምስቅልቅል ያለበት የጫካ ሥርዓት ይፈጠር ነበር። ስለዚህ እግዚአብሔር ማኅበራዊ ፍትሕን እና ሥርዓትን ለመጠበቅ

የመንግሥትን መዋቅር አቋቁሟል። መንግሥት “ሰይፍ” ታጥቋል ሲባል፣ የሕግ የበላይነትን ለማስከበር፣ ወንጀለኞችን ለመቅጣት እና የዜጎችን ሰላም ለመጠበቅ የተሰጠው ሕጋዊ ሥልጣን መሆኑን ያሳያል። ይህ ሥልጣን ገና በዘፍጥረት 9፡6 ላይ የሰውን ደም በሚያፈስ ላይ የሞት ቅጣት እንዲፈጸም ከተሰጠው ሰብዓዊ አስተዳደር ጋር የተያያዘ ነው።

የመታዘዝ ወሰን እና የሮሜ 13 ውሱንነት፡ የሮሜ 13 ትእዛዝ ፍጹም እና ምንም ቅድመ ሁኔታ የሌለው አይደለም። አጠቃላይ የመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ እንደሚያሳየው፣ የመንግሥት ሕግ ከእግዚአብሔር ሕግ ጋር በሚጋጭበት ጊዜ፣ ምእመናን ከሰው ይልቅ ለእግዚአብሔር ሊታዘዙ ይገባል (የሐዋርያት ሥራ 5፡29)። በብሉይ ኪዳን የነበሩት እንደ ዳንኤል፣ ሲድራቅ፣ ሚሳቅ እና አብደናጎ ያሉት ቅዱሳን ለመንግሥት ሕግ አልተገዙም፤ ምክንያቱም ሕጉ የጣዖት አምልኮን የሚያስገድድ ነበር። በሐዲስ ኪዳንም ጴጥሮስ እና ዮሐንስ ወንጌልን እንዳይሰብኩ ሲከለከሉ ትእዛዙን ጥሰዋል። በታሪክ እንደታየው፣ ቀደምት የቤተክርስቲያን አባቶች (እንደ አሪጀን የመሳሰሉት) መንግሥት ክርስቶስን እንዲክዱ ሲያዛቸው፣ ሕይወታቸውን አሳልፈው በመስጠት ለእግዚአብሔር ታማኝ ሆነዋል እንጂ ለሮም ቄሣር አልተገዙም።

ይህንን እውነት ይበልጥ ለማብራራት፣ የሮሜ 13ን ጽንሰ-ሀሳብ ከራእይ 13 ጋር ማነጻጸር የክርስትናን ፖለቲካዊ ሥነ-መለኮት (Political Theology) ሚዛናዊ ያደርገዋል። እነዚህ ሁለት ክፍሎች መንግሥት በእግዚአብሔር ሐሳብ ውስጥ ያለውን ሥፍራና ከዓላማው ሲያፈነግጥ የሚኖረውን ገጽታ በሚከተሉት አምስት የንጽጽር ነጥቦች ያሳያሉ፦

1. የመንግሥት ማንነት

በሮሜ 13 ውስጥ ባለው የመንግሥት መለኮታዊ ሐሳብ መሠረት፣ መንግሥት እንደ የእግዚአብሔር አገልጋይ ሆኖ ቀርቧል። በሌላ በኩል ደግሞ፣ በራእይ 13 ውስጥ በሚታየው የመንግሥት ሰይጣናዊ ውድቀት መሠረት፣ መንግሥት እንደ ጨካኝ አውሬ ሆኖ ተገልጿል።

2. ዋና ዓላማ

በሮሜ 13 የመንግሥት ዋና ዓላማ ክፉን መቅጣት እና መልካምን ማበረታታት ነው። በራእይ 13 ግን፣ የመንግሥቱ ዋና ዓላማ እግዚአብሔርን መሳደብ እና ቅዱሳንን ማሳደድ መሆኑ ተብራርቷል።

3. የአማኞች ምላሽ

በሮሜ 13 ምእመናን ለሥርዓቱ እንዲገዙ ታዝዘዋል። በተቃራኒው በራእይ 13፣ ምእመናን ለአውሬው እንዳይሰግዱ እና ለእግዚአብሔር ብቻ ታማኝ ሆነው እንዲጸኑ ጥሪ ቀርቦላቸዋል።

4. የሥልጣን ምንጭ

በሮሜ 13 መሠረት የመንግሥት የሥልጣን ምንጭ በተዘዋዋሪ ከእግዚአብሔር የተሰጠ ነው። በራእይ 13 በተገለጸው ውድቀት ግን፣ ሥልጣን በቀጥታ ከዘንዶው ወይም ከዲያብሎስ የተሰጠ መሆኑን እናያለን።

5. የሥልጣን አጠቃቀም

በሮሜ 13 ውስጥ መንግሥት በተሰጠው ኃላፊነት ልክ እና ገደብ ሲንቀሳቀስ ያሳያል። በራእይ 13 በኩል ደግሞ፣ መንግሥት ሥልጣኑን አላግባብ ተጠቅሞ መለኮታዊ ክብርን እና አምልኮን ሲፈልግ ያሳያል።

ይህ ጥልቅ ንጽጽር የሚያሳየው፣ መንግሥት በተፈጥሮው ሁለት ገጽታ (Simul) ያለው መሆኑን ነው። በአንድ በኩል የእግዚአብሔር ፍትሕ እና ሥርዓት ማስፈጸሚያ መሣሪያ ሆኖ ሲያገለግል አገልጋይ ነው፤ በሌላ በኩል ደግሞ በኃጢአት እና በሰይጣናዊ አሠራር ተበላሽቶ (Demonic perversion) ራሱን እንደ አምላክ ሲቆጥር እና ጣዖት ሲሆን አውሬ ይሆናል። መንግሥት የእግዚአብሔርን ፍትሕ እስካስፈጸመ ድረስ አገልጋይ መሆኑን አውቆ መታዘዝ እንደሚገባ ሮሜ 13 ሲያስተምር፤ ነገር ግን መንግሥት ጣዖት ሆኖ አምልኮን ሲፈልግ ወይም ሰብዓዊ መብትን እና ሕዝብን ሲያጠፋ (እንደ ራእይ 13 አውሬ)፣ ክርስቲያናዊ ተቃውሞ እና የእምነት ጽናት ወሳኝ መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ በአጠቃላይ ያስተምራል።

3.2 ፍቅር እና ሕግ፡ የማይነጣጠል እውነት እና የተዛቡ አመለካከቶች እርምት

በሮሜ 13፡8-10 ላይ ጳውሎስ ስለ “ፍቅር ዕዳ” ይናገራል። መንግሥታዊ ግብርን እና ቀረጥን መክፈል መቋረጥ የሚችል ጊዜያዊ ዕዳ ሲሆን፣ ሰውን መውደድ ግን ፈጽሞ ተከፍሎ የማያልቅ፣ ምንጊዜም የሚቀጥል ዘላለማዊ ዕዳ ነው።

በአይሁድ የሃይማኖት መሪዎች (በተለይም ፈሪሳውያን) ዘንድ፣ ሕግን መፈጸም ማለት የሕጎችን

ዝርዝር ደንቦች እና ሥርዓቶች (Legalisms) ያለምንም ስህተት መተግበር ማለት ነበር። ይህ አካሄድ ግን ሕጉን ከመንፈሳዊ ይዘቱ ያራቆተ እና ፍቅር የጎደለው፣ ሌሎችን የሚኮንን ሜካኒካዊ ሃይማኖት አድርጎት ነበር። ማርቲን ሎይድ-ጆንስ (Martyn Lloyd-Jones) ይህንን ሲያብራሩ፣ “ፍቅር የሌለው የሕግ አተገባበር የፈሪሳውያን እና የሞራሊስቶች ስህተት ነው፤ ከርስትና ግን ትክክለኛ ድርጊትን ብቻ ሳይሆን አፍቃሪ ስብዕናን የመፍጠር ዓላማ አለው” ይላሉ። ጳውሎስ ይህንን ሲያርም፣ “ፍቅር የሕግ መፈጸሚያ ነው” ይላል። የሕግ ሁሉ ማዕከላዊ ትርጉም፣ ስር እና የመጨረሻ ግብ ሰውን መውደድ ነው።

እዚህ ላይ የተጠቀሰው ፍቅር “አጋፔ” (Agape) የሚባለው ራስን ዝቅ የሚያደርግ፣ መስዋዕትነትን የሚከፍል፣ እና የሌላውን ጥቅም የሚያስቀድም፣ በስሜት ላይ ያልተመሰረተ መለኮታዊ እና ንቁ (Active) ፍቅር ነው። አንድ ሰው ባልንጀራውን በዚህ መለኮታዊ ፍቅር ከወደደ፣ አይገድለውም፣ ሚስቱን አይመኝም፣ ንብረቱን አይሰርቅም። ስለዚህ ሕጉ የሚከለክላቸውን ነገሮች ሁሉ፣ ፍቅር በተፈጥሮው ያስቀራቸዋል።

በዚህ ትርጓሜ ውስጥ አንድ መታረም ያለበት ትልቅ ስህተት አለ። ሰዎች ብዙ ጊዜ “ሕግ የፍቅር መፈጸሚያ ነው” ብለው በማሰብ ቅደም ተከተሉን ያዛቡታል። ሕግ ፍቅርን ይገልጻል ከተባለ፣ ሰዎች የሚያወጡት ማንኛውም ጨቋኝ ሕግ “ይህ ሕግ ስለሆነ መታዘዝ ፍቅር ነው” ወደሚል የተሳሳተ ድምዳሜ ይመራል። ነገር ግን ጳውሎስ ያለው “ፍቅር የሕግ መፈጸሚያ ነው” ነው። ይህ ማለት፣ አንድ ሕግ ትክክለኛ መሆኑ የሚለካው በፈጠረው የፍቅር እና የፍትሕ ውጤት ነው። ጎረቤትን የሚጎዳ ወይም የሚያጠቃ ማንኛውም ሕግ የፍቅር መፈጸሚያ ሊሆን አይችልም፣ ስለዚህም መለኮታዊ ተቀባይነት የለውም። ይህ ፍቅር ከሰው ልጅ ተፈጥሮ የሚመነጭ ሳይሆን፣ በመንፈስ ቅዱስ አማካኝነት በአማኞች ልብ ውስጥ የሚፈስ የእግዚአብሔር ጸጋ ውጤት ነው።

3.3 ዘመኑን ማስተዋል እና የብርሃን ጦር ዕቃ

የምዕራፉ የመጨረሻ ክፍል (ሮሜ 13፡11-14) የክርስቲያኑን ሥነ-ምግባር ከዘመኑ ፍጻሜ (Eschatology) ጋር ያስተሳስረዋል። “ከእንቅልፍ የምትነቁበት ጊዜ አሁን ነው” የሚለው ጥሪ፣ በምኞት፣ በቸልተኝነት እና በዓለማዊነት ውስጥ ላሉ ምእመናን የተሰጠ የማንቂያ ደወል ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ ይህንን ሲጽፍ፣ የክርስቶስ ዳግም ምጽዓት እርግጠኛነት እና መቅረብ

ለምእመናን የዕለት ተዕለት ቅድስና ማነሳሻ እንዲሆን አድርጎ ነው። ጊዜው እያለቀ ነው፤ እያንዳንዱ አዲስ ቀን ወደ ዘላለም ሕይወት ይበልጥ የሚያቀርብ ነው።

“የብርሃንን የጦር ዕቃ መልበስ” የሚለው ዘይቤያዊ አነጋገር ከፍተኛ ትርጉም አለው። በሮማውያን ወታደራዊ አውድ፣ አንድ ወታደር ለጦርነት ዝግጁ የሚሆነው የጦር ዕቃውን ሲለብስ እና ወደ ጦር ሜዳ ሲሰማራ ነው። ክርስቲያኖችም በጨለማ ሥርዓት ውስጥ የሚኖሩ የብርሃን ልጆች እንደመሆናቸው፣ መንፈሳዊ ውጊያን ለማሸነፍ የእግዚአብሔርን እውነት፣ ጽድቅ፣ እና ቅድስና ሊለብሱ ይገባል። ታላቁ የቤተክርስቲያን አባት አውግስጢኖስ (Augustine) በወጣትነቱ በኃጢአት እና በሥጋዊ ምኞት ታስሮ ሳለ፣ ሕይወቱን ሙሉ በሙሉ የለወጠው እና ወደ ክርስትና ያመጣው ይህንኑ የሮሜ 13፡13-14 ቃል ማንበቡ ነበር።

“ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስን ልበሱት” (ሮሜ 13፡14) ማለት፣ የክርስቶስን ባሕርይ፣ አሳብ፣ እና ምግባር በዕለት ተዕለት ሕይወት ማንጸባረቅ ማለት ነው። ይህ ተግባር በድነት ጊዜ የተፈጸመውን የጽድቅ ልብስ ብቻ የሚያመለክት ሳይሆን፣ በየቀኑ ሥጋዊ ምኞትን በመስቀል፣ ለኃጢአት በር ላለመክፈት (make no provision for the flesh) የሚደረግ ቀጣይነት ያለው የቅድስና ጉዞን (Sanctification) ያሳያል።

4. ተግባራዊ ትግበራ (Application)

የሮሜ 13 ጽሑፍ በ1ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ለነበረችው የሮም ቤተክርስቲያን የተጻፈ ቢሆንም፣ መልእክቱ ድንበር እና ዘመንን ተሻግሮ ለዘመናችን ክርስቲያኖች እና ማኅበረሰብ እጅግ ጠቃሚ የሆኑ መመሪያዎችን ይሰጣል።

4.1 ከዘመናዊ መንግሥታት ጋር ያለ ግንኙነት እና የዜግነት ግዴታ

በዘመናዊው ማኅበረሰብ ውስጥ የሚኖሩ ምእመናን የመንግሥትን ሕግጋት የማክበር፣ ግብርን እና ቀረጥን በታማኝነት የመክፈል፣ እና የሀገሪቱን ሰላም የመጠበቅ መንፈሳዊ ኃላፊነት አለባቸው። ይህ ኃላፊነት የሚመነጨው መንግሥት ምድራዊ ተቋም ብቻ ሳይሆን፣ እግዚአብሔር ሥርዓትን ለማስጠበቅ፣ ሥርዓት አልበኝነትን ለመግታት፣ እና ማኅበረሰባዊ መረጋጋትን ለመፍጠር የሾመው መዋቅር መሆኑን ከመረዳት ነው።

ይሁን እንጂ፣ ይህ መታዘዝ ማስተዋልን፣ ኃላፊነትን እና ጥበብን የሚጠይቅ ነው። መንግሥታት ፍትሕን ሲያዛቡ፣ ሙስና ሲንሰራፋ፣ ወይንም ንጹሐን ዜጎች ሲጨቆኑ (እንደ ዚምባብዌ ባሉ አገራት በታሪክ እንደታየው የሰብዓዊ መብት ጥሰት እና የፖለቲካ ጭቆና)፣ ቤተክርስቲያን ዝም ብላ የምትመለከትበት፣ ዜጎችም በዝምታ የሚሰቃዩበት የሥነ-መለኮት መሠረት ሮሜ 13 ሊሆን አይችልም። ሮሜ 13 ክርስቲያኖች “ለጥሩ አስተዳደር” (Good Governance) አዎንታዊ አስተዋጽኦ እንዲያደርጉ፣ ማኅበራዊ ፍትሕን እንዲያበረታቱ፣ ነገር ግን ሕጋዊ እና ሰላማዊ ያልሆኑ የዐመፅ መንገዶችን እንዳይከተሉ ያስተምራል። የክርስቲያን ማኅበረሰብ በዴሞክራሲያዊ ሥርዓቶች ውስጥ በምርጫ መሳተፍ፣ ግዴታን መወጣት፣ እና የመንግሥት ኃላፊዎችን በጸሎት መደገፍ ሲገባው፤ በሌላ በኩል ደግሞ ሕግ ሰብዓዊ መብትን እና መለኮታዊ እውነትን ሲጋፋ በሰላማዊ መንገድ የፍትሕ ድምፅ መሆን ይጠበቅበታል።

በተጨማሪም የግጭት አፈታትን በተመለከተ፣ አማኞች በግል ደረጃ ይቅር ባዮች ቢሆኑም (እንደ ሮሜ 12 ትምህርት)፣ ወንጀል እና አካላዊ በደል (ለምሳሌ የቤት ውስጥ ጥቃት፣ የልጆች በደል፣ ስርቆት) ሲደርስባቸው መንግሥት ወንጀለኞችን እንዲቀጣ እና ፍትሕን እንዲያስከብር ወደ ሕግ አካላት መሄድ ከመንፈሳዊነት ጋር ፈጽሞ እንደማይጋጭ ይህ ምዕራፍ ያረጋግጣል። አንድ የቤት ውስጥ ጥቃት ሰለባ የሆነች ሚስት፣ ክፉን በክፉ ላለመመለስ በሚል ዝም ከማለት ይልቅ፣ የሕግ ከለላ (Restraining Order) መጠየቋ የሮሜ 13ን መለኮታዊ የመንግሥት ጥበቃ ዓላማ መተግበር ነው። የመንግሥት “ሰይፍ” ለጥበቃ የተሰጠ የእግዚአብሔር ስጦታ ነውና።

4.2 በማኅበረሰብ ውስጥ ያለ የፍቅር ዕዳ መወጣት

በማኅበረሰብ ውስጥ የሚኖሩ ክርስቲያኖች ከማንኛውም የገንዘብ እና የንብረት ዕዳ ነጻ ለመሆን መጣር እንዳለባቸው ክፍሉ ያሳስባል። ይህ ሲባል የባንክ ብድር ወይም መደበኛ የንግድ ልውውጥ ኃጢአት ነው ማለት ሳይሆን፣ የተበደሩትን ገንዘብ አለመመለስ፣ ሠራተኛን ደሞዝ መከልከል፣ ወይም በቸልተኝነት የሰውን ሀብት ማባከን ክርስቲያናዊ ሥነ-ምግባር አለመሆኑን ለማሳየት ነው።

ከሁሉ በላይ ግን፣ የዘወትር ትኩረት ሊሆን የሚገባው የፍቅር ዕዳን መክፈል ነው። በፍቅር መመላለስ በቤተክርስቲያን አጥር ውስጥ ብቻ የሚወሰን ሳይሆን፣ በመላው ማኅበረሰብ ውስጥ

(ነረቤትን፣ የሥራ ባልደረባን፣ እንግዳን፣ አልፎ ተርፎም ጠላትን ጭምር) ራስን አሳልፎ በሚሰጥ መለኮታዊ ፍቅር ማገልገልን ያካትታል። በጥንቷ ሮም ቤተክርስቲያን እንደታየው፣ በኢኮኖሚ ለተጎዱት፣ ከስደት ለተመለሱት እና ለተቸገሩት የተደረገው የእንግዳ ተቀባይነት (Hospitality) እና የገንዘብ ድጋፍ የዚህ ፍቅር ተግባራዊ መገለጫ ነበር። በዘመናችንም ያለው ራስ ወዳድነት፣ ዘረኝነት፣ እና ጥላቻ ሊሸነፍ የሚችለው፣ እያንዳንዱ ምዕመን የክርስቶስን ፍቅር ለሌሎች በተግባር በማካፈል የሕግን መንፈሳዊ ግብ ሲፈጽም ብቻ ነው። ይህ ፍቅር በድርጊት የሚገለጥ፣ የሰዎችን ክብር የሚጠብቅ፣ እና ከክፋት ሁሉ የራቀ ንጹሕ ማኅበራዊ መስተጋብር ነው።

4.3 የቅድስና ሕይወት በጨለማ ዓለም (Holiness in a Fallen World)

ዓለም በኃጢአት ጨለማ በተዋጠችበት፣ የሥነ-ምግባር ውድቀት በነገሠበት በዚህ ዘመን፣ አማኞች መንፈሳዊ ድብታን፣ የሐይማኖት ልማዳዊነትን እና እንቅልፍን አራግፈው ሊነሱ ይገባል። ሮሜ 13፡11-14 የክርስቲያኖችን የዕለት ተዕለት ውጊያ በግልጽ ያሳያል። የጨለማ ሥራ የተባሉት ስካር፣ ዝሙት፣ መዳራት፣ ክርክር እና ቅናት ዛሬም በማኅበረሰቡ ውስጥ በስፋት የሚታዩ፣ ቤተሰብን የሚበጠብጡ እና የብዙዎችን ሕይወት የሚያጠፉ አጥፊ ልማዶች ናቸው።

ክርስቲያኖች እነዚህን የኃጢአት ዝንባሌዎች በማራገፍ፣ “የብርሃንን የጦር ዕቃ” መልበስ አለባቸው። ይህ ማለት የእግዚአብሔርን ቃል በማንበብ፣ በጸሎት በመትጋት፣ እና መንፈስ ቅዱስ በሚሰጠው ኃይል በመመላለስ ራስን መጠበቅ፣ መንፈሳዊ በሽታ ተከላካይ አቅምን (Spiritual Immune System) ማሳደግ ማለት ነው። ሥጋዊ ፈተናዎች ሲገጥሙ መሸነፍ ሳይሆን፣ ለሥጋ ምኞት ምንም ዓይነት ምቹ ሁኔታን አለመፍጠር (ለምሳሌ አእምሮን የሚያረክሱ ፊልሞችን አለማየት፣ ከክፉ ጓደኝነት መራቅ) አማራጭ የሌለው ተግባራዊ የክርስትና ሕይወት ነው። ይህንን መንፈሳዊ ትጥቅ ማጥለቅ፣ የክርስቶስን ብርሃን በጨለማ ዓለም ውስጥ በድፍረት እና በቅድስና ለማንጸባረቅ ብቸኛው መንገድ ነው።

ማጠቃለያ

የሮሜ ምዕራፍ 13 የክርስቲያኑን ማኅበራዊ እና መንፈሳዊ ኃላፊነት በሚዛናዊነት የሚያስተምር፣ ከስነ-መለኮት እስከ ተግባራዊ የዕለት ተዕለት ኑሮ የተዘረጋ ታላቅ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ነው። በመጀመሪያ፣ የእግዚአብሔርን ሉዓላዊነት በመገንዘብ፣ ሥርዓትን እና ሰላምን ለማስጠበቅ ለተቋቋሙ የመንግሥት መዋቅሮች ተገቢውን ክብር፣ ግብር እና ታዛዥነት መስጠት እንደሚገባ ያስተምራል። ይህ ታዛዥነት መንግሥት የእግዚአብሔርን መለኮታዊ የፍትሕ ሕግ እስከማይጻረር ድረስ፣ እንዲሁም መንግሥት የራእይ 13ን የአውሬነት ባህሪ አሳይቶ ራሱን አምላክ እስካላደረገ ድረስ የሚቀጥል ሲሆን፣ ፍትሕን እና ሥርዓትን ለማስፈን የሚጠቅም መለኮታዊ ዝግጅት መሆኑን ያብራራል።

በሁለተኛ ደረጃ፣ በሰዎች መካከል ሊኖር የሚገባው ብቸኛው የዘወትር ዕዳ “ፍቅር” መሆኑን በማስረገጥ፣ የብሉይ ኪዳን ሕግጋት ሁሉ ራስ ወዳድነት በሌለው፣ ተግባራዊ በሆነ እና ለባልንጀራ በሚጠነቀቅ መለኮታዊ አጋፔ (Agape) ፍቅር ውስጥ እንደሚጠቃለሉ እና እንደሚፈጸሙ ያረጋግጣል።

በመጨረሻም፣ ዘመኑ ክፋት የበዛበት ቢሆንም፣ የክርስቶስ ዳግም ምጽዓት እና የዘላለም መዳን መቃረቡን በማስተዋል፣ ምእመናን ከመንፈሳዊ እንቅልፍ እና ከልማዳዊ አሠራር ነቅተው፣ የጨለማን ሥራ አውልቀው በመጣል፣ የብርሃንን የጦር ዕቃ ሊለብሱ እንደሚገባ በአጽንኦት ያሳስባል። ይህ ምዕራፍ ዛሬም ቢሆን ለቤተክርስቲያን በፖለቲካዊ፣ በማኅበራዊ እና በግለሰባዊ ሕይወት ውስጥ እንዴት ሚዛኑን የጠበቀ፣ እግዚአብሔርን ደስ የሚያሰኝ እና ሰውን የሚጠቅም ሕይወት መኖር እንደሚቻል የሚያሳይ ሕያው እና ወቅታዊ መመሪያ ነው። እያንዳንዱ አማኝ ይህንን እውነት በጥልቀት ተገንዝቦ ክርስቶስን በመልበስ በመንፈሳዊ ንቃት እና በፍቅር ሊመላለስ ይገባዋል።

📖 ሮሜ ምዕራፍ 14

መግቢያ እና የጥናቱ አጠቃላይ ቅኝት

የሐዋርያው ጳውሎስ ወደ ሮሜ ሰዎች የጻፈው መልእክት በክርስቲያናዊ ሥነ-መለኮት ውስጥ እጅግ የላቀ ስፍራ የሚሰጠውና ወንጌልን በስፋት የሚያብራራ መጽሐፍ ነው። ይህ መልእክት ከምዕራፍ 1 እስከ 11 ባሉት ክፍሎች የሰውን ልጅ አጠቃላይ ውድቀት፣ የእግዚአብሔርን ጽድቅ፣ በክርስቶስ ኢየሱስ በኩል የተገኘውን መዳን፣ እና የእስራኤልንና የአሕዛብን ታሪካዊ መስተጋብር በጥልቀት ይመረምራል። ሐዋርያው ጳውሎስ ይህንን ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ መሠረት ከጣለ በኋላ፣ ከምዕራፍ 12 ጀምሮ ሥነ-መለኮታዊው እውነት በዕለታዊ የክርስቲያን ሕይወት ውስጥ እንዴት ሊተገበር እንደሚገባው ወደሚያሳየው የተግባር ክፍል ይሸጋገራል። በዚህ የተግባር ትምህርት ውስጥ፣ ሮሜ ምዕራፍ 14 በአማኞች መካከል ስለሚነሱ አለመግባባቶች፣ ስለ ክርስቲያናዊ ነፃነት፣ ስለ ህሊና ዳኝነት፣ እና ስለ ቤተክርስቲያን አንድነት እጅግ ወሳኝ የሆነ መመሪያን ይሰጣል።

በማንኛውም ዘመንና ባህል ውስጥ በሚገኙ አጥቢያ ቤተክርስቲያናት፣ አማኞች በመሠረታዊ የደኅንነት ትምህርቶች ላይ ቢስማሙም፣ ግልጽ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትእዛዝ በሌለባቸው “አከራካሪ ጉዳዮች” ላይ የተለያየ አቋም ሲያንጸባርቁ ይታያል። ሮሜ ምዕራፍ 14 እነዚህን ልዩነቶች እንዴት ማስተናገድ እንደሚገባ በማብራራት፣ “በእምነት የደከሙ” እና “ጠንካራ” የተሰኙትን ሁለት ቡድኖች ወደ መቻቻልና መዋደድ ይጠራል። ይህ ጥልቅ የምርምር ሪፖርት የሮሜ ምዕራፍ 14ን ታሪካዊና ሥነ-መለኮታዊ አውድ፣ የጽሑፉን ምልከታ፣ የቃላቱንና የሐሳቦቹን ትርጓሜ፣ እንዲሁም ለዘመናዊቷ ቤተክርስቲያን የሚኖረውን ተግባራዊ አንድምታ በዝርዝር ያቀርባል። የዚህ ሪፖርት አቀራረብ ከታሪካዊ ዳራ በመነሳት ሥነ-መለኮታዊ ጽንሰ-ሐሳቦችን (እንደ አዲያፎራ ያሉትን) በጥልቀት በመመርመር፣ በመጨረሻም ጽሑፉን ወደ ተግባራዊ የዕለት ተዕለት ክርስቲያናዊ ሕይወት ያመጣዋል።

ታሪካዊ፣ ማኅበራዊ እና ሥነ-መለኮታዊ አውድ

የአንድን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ትክክለኛ ትርጉም ለመረዳት፣ ጽሑፉ የተጻፈበትን ታሪካዊ ዳራ፣ የማኅበረሰቡን ስብጥር እና ጸሐፊው ሊያስተላልፍ የፈለገውን ሥነ-መለኮታዊ መልእክት ማጤን የግድ ይላል። የሮሜ 14 መልእክት ባዶ ቦታ ላይ የተጻፈ ሳይሆን፣ በወቅቱ በነበረችው

የሮም ቤተክርስቲያን ውስጥ የነበረውን ነባራዊ የባህልና የማኅበረሰብ ግጭት ለመፍታት የተሰጠ ምላሽ ነው።

የቀላውዴዎስ አዋጅ እና የስነ-ሕዝብ ለውጥ

በመጀመሪያው መቶ ክፍለ ዘመን የነበረችው የሮም ቤተክርስቲያን አይሁድ እና አሕዛብ ክርስቲያኖችን አጣምራ የያዘች ሕብረት ነበረች። ሆኖም፣ በአውዱ ላይ ከፍተኛ ተጽዕኖ ያሳደረ አንድ ታሪካዊ ክስተት ነበር፤ ይኸውም “የቀላውዴዎስ አዋጅ” በመባል የሚታወቀው የአይሁዶች ከሮም መባረር ነው። በ41 እና 54 ዓ.ም. መካከል በነገሠው በሮም ንጉሠ ነገሥት ቀላውዴዎስ (Claudius) ዘመን፣ በተለይም በ49 ዓ.ም. አካባቢ፣ ንጉሠ ነገሥቱ አይሁዶችን በሙሉ ከሮም ከተማ እንዲወጡ የሚያዝ አዋጅ አወጣ። ይህ ክስተት በሐዋርያት ሥራ 18፥2 ላይ ተመዝግቦ የሚገኝ ሲሆን፣ የሮም ታሪክ ጸሐፊው ሱዌቶኒየስ (Suetonius) እንዳሰፈረው ደግሞ፣ አገዳው የተፈጠረው “ክሬስቶስ” (Chrestus – ክርስቶስን ለማመልከት የተጠቀሙበት ቃል ሊሆን ይችላል) በሚል ስም በአይሁዶች መካከል በተነሳው ተደጋጋሚ ሁከት ምክንያት ነው።

በዚህ የፖለቲካ ውሳኔ ምክንያት፣ አይሁዳውያን ክርስቲያኖች ሮምን ለቀው ሲወጡ፣ አሕዛብ ክርስቲያኖች ብቻ በቤተክርስቲያኒቱ ውስጥ ቀሩ። በዚህ ጊዜ ውስጥ አሕዛብ ክርስቲያኖች አይሁዳውያን ከነበራቸው ጥብቅ የብሉይ ኪዳን ሕግጋት፣ ሥርዓቶች እና የአመጋገብ ልማዶች ነፃ የሆነ አዲስ የአምልኮና የሕብረት ጊዜን አዳበሩ። አሕዛብ ክርስቲያኖች ወንጌልን ከሕግጋት ነፃ በሆነ መንገድ መለማመድ ጀመሩ። ነገር ግን፣ ቀላውዴዎስ በ54 ዓ.ም. ሲሞት፣ አዋጁ ተሽሮ አይሁዳውያን (አይሁዳውያን ክርስቲያኖችን ጨምሮ) ወደ ሮም መመለስ ጀመሩ። ሆኖም፣ ሲመለሱ ያገኟት ቤተክርስቲያን ቀድሞ ከሚያውቋትና ከለመዷት አሠራር ፈጽሞ የተለየች ነበረች።

ይህ የስነ-ሕዝብ (Demographic) መመለስ በቤተክርስቲያኒቱ ውስጥ ከፍተኛ የሆነ ባህላዊና ሥነ-መለኮታዊ ውጥረት ፈጠረ። አይሁዳውያን ክርስቲያኖች አሁንም የብሉይ ኪዳንን የአመጋገብ ሕግጋት (Kosher) እና የሰንበትን ወይም የሌሎችን በዓላት ቀናት አከባበር አጥብቀው የሙጥኝ ብለው ነበር። በሌላ በኩል ደግሞ፣ በከተማይቱ አብላጫ ቁጥር የነበራቸው አሕዛብ ክርስቲያኖች፣ በክርስቶስ በተገኘው ነፃነት መሠረት ሁሉም ምግቦች ንጹሕ

እንደሆኑና ቀናትም ሁሉ እኩል እንደሆኑ በማመን ነፃነታቸውን ያራምዱ ነበር። ይህ የባህል፣ የልምምድ እና የማንነት መገለጫዎች ግጭት የሮሜ 14 ዋነኛ መነሻ ምክንያት መሆኑን መረዳት የጽሑፉን መንፈስ እንድንገነዘብ ያደርገናል።

ማኅበራዊ የሥልጣን ተዋረድ፡ “ደካሞች” እና “ጠንካሮች”

ከስነ-መለኮታዊው ልዩነት ባሻገር፣ ሐዋርያው ጳውሎስ የተጠቀመባቸው “ጠንካራ” (potentes) እና “ደካማ” (inferiores) የሚሉት ቃላት በጥንቷ ሮም ማኅበረሰብ ውስጥ የማኅበራዊ መደብን (Social status) አመልካች እንደነበሩ አንዳንድ ምሁራን ያብራራሉ። ጠንካሮች አብዛኛውን ጊዜ ከፍ ያለ ማኅበራዊ ተቀባይነት፣ የኢኮኖሚ አቅም እና በከተማይቱ ውስጥ ተጽዕኖ ፈጣሪነት የነበራቸው አሕዛብ ክርስቲያኖች ነበሩ። በሌላ በኩል፣ ደካሞች በመባል የተፈረጁት ከስደት የተመለሱት፣ ማኅበራዊ መሠረታቸውን ያጡትና በቁጥርም ሆነ በጉልበት ያነሱት አይሁዳውያን ክርስቲያኖች ነበሩ። በመሆኑም የጳውሎስ ጥሪ ሥነ-መለኮታዊ ስምምነትን ብቻ ሳይሆን፣ ሥልጣንና ማኅበራዊ መደብን መሠረት ያደረገውን መናናቅ ለማስወገድ ያለመ ጥልቅ የማኅበረሰብ ትምህርት ጭምር ነበር።

የጳውሎስ ሥነ-መለኮታዊ ዓላማ

የሮሜ መልእክት ዋነኛ ዓላማ ከሆኑት መካከል አንዱ ጳውሎስ ወደ ስፔን ለሚያደርገው የሚስዮናዊነት አዲስ ሥራ የሮምን ቤተክርስቲያን ድጋፍና ጸሎት ማግኘት ነው። ይህንን ዓለም አቀፋዊ የድጋፍ መሠረት ለማግኘት ደግሞ ቤተክርስቲያኒቱ በጎሳና በልምምድ ሳትከፋፈል በአንድነት መቆም ነበረባት። ጳውሎስ ከሮሜ 1 እስከ 11 ባለው ክፍል፣ አይሁድም ሆኑ አሕዛብ በኃጢአት ሥር አብረው እንደወደቁና ሁለቱም በእኩልነት በእግዚአብሔር ጸጋ በክርስቶስ ኢየሱስ በማመን ብቻ እንደሚጸድቁ በሰፊው አብራርቷል።

ይህ ሥነ-መለኮታዊ መሠረት በምዕራፍ 14 ላይ ለሚሰጠው የተግባር ትእዛዝ የጀርባ አጥንት ነው። ክርስቶስ የሁለቱንም ቡድኖች (የአይሁድንና የአሕዛብን) ኃጢአት ከተሸከመና በእምነት አንድ ቤተሰብ ካደረጋቸው፣ በምግብ እና በቀናት አከባበር ምክንያት እርስ በርስ መናናቅም ሆነ መፈራረጅ የለባቸውም የሚለው የጳውሎስ መከራከሪያ በዚህ ጽኑ መሠረት ላይ የቆመ ነው። ሮሜ 12፥1-2 አማኞች ሰውነታቸውን ሕያውና ቅዱስ መሥዋዕት አድርገው ለእግዚአብሔር እንዲያቀርቡ የሚያዘውን መርህ መሠረት በማድረግ፣ ሮሜ 14 ይህ መሥዋዕትነት

በወንድማማችነት ፍቅር ውስጥ የራስን ነፃነት በመገደብና ለሌላው ቅድሚያ በመስጠት እንዴት በተግባር እንደሚገለጥ ያሳያል።

የጽሑፉ ምልከታ (Observation) እና የገጸ-ባህሪያት ትንታኔ

ወደ ሮሜ 14 ጥቅሶች በቅርበት ስንመለከት፣ ጳውሎስ ሁለት የተለዩ ቡድኖችን፣ የክርክሩን ርዕሰ ጉዳዮች፣ እና ለሁለቱም ወገኖች የተሰጡትን ማስጠንቀቂያዎች በግልጽ አስቀምጦ እናገኛለን። እነዚህን ቡድኖች በዝርዝር መለየት የትርጓሜው መሠረት ነው።

1. "በእምነት የደከሙ" እና "ጠንካሮች" ማንነት

ጳውሎስ በሮሜ 14 እና 15 ውስጥ እነዚህን ሁለት ተጻራሪ ቡድኖች ይጠቅሳል፦

በእምነት የደከመው (The Weak in Faith): "በእምነቱ ደካማ የሆነውን ሰው፣ አከራካሪ በሆኑ ጉዳዮች ላይ በአቋሙ ሳትፈርዱበት ተቀበሉት" (ሮሜ 14፥1)። "ደካማ" የሚለው ቃል እዚህ ላይ የሚያመለክተው የሞራል ብልሹነትን፣ የአእምሮ ማነስን፣ ወይም ለክርስቶስ ያለን ተቆርቋሪነት ማጣትን አይደለም። ይልቁንም በክርስቶስ ያገኙትን ሙሉ ነፃነት በአግባቡ ካለመረዳት የተነሳ፣ ህሊናቸው አሁንም በአሮጌው ኪዳን ሕግጋትና ሥርዓቶች የታሰረባቸውን አማኞች ነው። አብዛኞቹ ምሁራን እንደሚስማሙበት፣ እነዚህ በዋነኝነት አይሁዳውያን ክርስቲያኖች ሲሆኑ፣ ምናልባትም በአይሁድ ምኩራብ ተጽዕኖ ሥር የነበሩ አንዳንድ አሕዛብ ክርስቲያኖችም ሊካተቱባቸው ይችላሉ። ይህ ድክመት የህሊናን ጥንካሬና ወንጌል የሰጠውን ነፃነት ከመቀበል አኳያ የተገለጸ እንጂ የድነት ማጣት አይደለም።

ጠንካራው (The Strong): ጳውሎስ ራሱን ከዚህ ቡድን ጋር ይፈርጃል (ሮሜ 15፥1)። እነዚህ አማኞች ክርስቶስ የሕግን ፍጻሜ እንዳመጣና፣ የአመጋገብም ሆነ የቀናት ሕግጋት በመንፈሳዊ ሕይወታቸው ላይ ተጽዕኖ እንደማያመጡ በሚገባ የተረዱ ናቸው። "የአንድ ሰው እምነቱ ማንኛውንም ነገር እንዲበላ ይፈቅድለታል" (ሮሜ 14፥2) በማለት ጳውሎስ የነዚህን አማኞች ሥነ-መለኮታዊ አቋም ይገልጻል።

የሚከተለው መግለጫ በሮሜ ምዕራፍ 14 ውስጥ የተጠቀሱትን የሁለቱን ቡድኖች ልዩነቶች በሥነ-መለኮታዊ ግንዛቤ፣ በተግባራዊ ልምምድ እና በዋነኛ የፈተና አዝማሚያ ረገድ

በተጨባጭ ያሳያል።

በእምነት የደከሙ (The Weak)

ይህ የመጀመሪያው ቡድን ሥነ-መለኮታዊ ግንዛቤውን ስንመለከት፣ የክርስቲያናዊ ነፃነትን ሙሉ በሙሉ አልተገነዘቡም፤ ህሊናቸውም በሕግጋት የታሰረ ነው። በተግባራዊ ልምምድ ረገድ፣ አትክልት ብቻ ይበላሉ (ሥጋን አይበሉም)፣ እንዲሁም የተወሰኑ ቀናትን አብልጠው ያከብራሉ። የዚህ ቡድን ዋነኛ የፈተና አዝማሚያ፣ የተለየ ልምምድ ባላቸው ወይም በጠንካሮች ላይ የመፍረድና የማውገዝ (Judging) ፈተና ያለባቸው መሆኑ ነው።

ጠንካሮች (The Strong)

ሁለተኛው ቡድን የሆነው የጠንካሮች ሥነ-መለኮታዊ ግንዛቤ፣ በክርስቶስ ኢየሱስ ሁሉም ነገሮች ንጹሕ እንደሆኑ መረዳት ነው (ሮሜ 14፥14)። በዕለት ተዕለት ተግባራዊ ልምምዳቸው፣ ሁሉንም ዓይነት ምግብ ይበላሉ፤ እንዲሁም ቀናትን ሁሉ እኩል አድርገው ይመለከታሉ። የዚህ ቡድን ዋነኛ የፈተና አዝማሚያ ደግሞ፣ በእምነት የደከሙትን የመናቅ (Despising) እና ማሰናከያ የመሆን አዝማሚያ ማሳየታቸው ነው።

2. የክርክሩ ርዕሰ ጉዳዮች፡ ምግብ፣ ወይን እና ቀናት

ክርክሩ ያተኮረው በመሠረታዊ የደኅንነት ትምህርቶች (Essential Doctrines) ላይ ሳይሆን፣ በግል ምርጫና ልምምድ ላይ በተተዉ ጉዳዮች ላይ ነበር።

የመጀመሪያው የክርክር ነጥብ የምግብ ጉዳይ ነው። በእምነት የደከመው “አትክልት ብቻ ይበላል” (ሮሜ 14፥2)። ይህ ቬጀቴሪያንነት ለጤና ተብሎ የሚደረግ ሳይሆን፣ በሥነ-መለኮትና በሃይማኖታዊ ንጽህና ላይ የተመሠረተ ነበር። ምሁሩ ጄምስ ደን (James D.G. Dunn) እንዳስቀመጡት፣ አይሁዳውያን ክርስቲያኖች በሮም ከተማ ውስጥ በአይሁድ ሕግ መሠረት የታረደ (Kosher slaughterhouses) ሥጋ ማግኘት ስለተቸገሩ አትክልት ብቻ መብላትን መርጠው ሊሆን ይችላል። በሌላ በኩል ደግሞ ጆን ባርክሌይ (John M.G. Barclay) የተባሉ ምሁር፣ አይሁዳውያን እነዚህን ምግቦች የሚተዉት ሕጉን ከማያከብሩ አሕዛብ ጋር በማዕድ ሲቀመጡ የጣዖት ሥጋ እንዳይበሉ ከመጠንቀቅ የመነጨ መሆኑን ይሞግታሉ። በተመሳሳይ ምክንያት ለጣዖት የሚቀርብን የወይን ጠጅ ላለመጠጣት ሲሉ

ከወይን ጠጅ ይርቁ ነበር።

ሁለተኛው የክርክር ነጥብ የቀናት አከባበር ጉዳይ ነው። “አንድ ሰው አንዱን ቀን ከሌላው የተሻለ ቅዱስ አድርጎ ይቈጥራል፤ ሌላው ደግሞ ቀኖች ሁሉ እኩል እንደ ሆኑ ያስባል።” (ሮሜ 14፥5)። ይህ የሰንበትን፣ የወር መባቻን፣ ወይም የተለያዩ የአይሁድ በዓላትን ማክበርን የሚያመለክት ነው።

3. የሁለቱ ቡድኖች አመለካከት እና የጳውሎስ ማስጠንቀቂያ

በሮሜ 14፥3 ላይ ጳውሎስ ለሁለቱም ቡድኖች ግልጽ የሆነ ማስጠንቀቂያና ትእዛዝ ይሰጣል፡ “ማንኛውንም የሚበላ የማይበላውን አይናቅ፤ የማይበላውም የሚበላውን አይኰንን፤ እግዚአብሔር ተቀብሎታልና።”።

ጠንካራው አማኝ ደካማውን እንደ ኋላቀር፣ ሕጋዊ (legalist)፣ እና አላዋቂ አድርጎ የመናቅ (despise) ፈተና አለበት። በነፃነት የሚኖሩ ሰዎች ብዙውን ጊዜ ሕግን አጥብቀው በሚጠብቁት ላይ የማፌዝና የማንጓጠጥ አዝማሚያ ያሳያሉ። በሌላ በኩል ደግሞ፣ ደካማው አማኝ ጠንካራውን እንደ ዓለማዊ፣ ኃጢአተኛ፣ እና እግዚአብሔርን እንደማይፈራ አድርጎ የመኮነንና የመፍረድ (judge) ሥር የሰደደ አዝማሚያ አለው። ጳውሎስ ሁለቱንም ዝንባሌዎች አጥብቆ ይቃወማል። የዚህ ተቃውሞ መሠረታዊ ምክንያት የሰው ልጆች ጽድቅ ላይ የተመሠረተ ሳይሆን በእግዚአብሔር ጸጋ ላይ የተመሠረተ ነው፤ “እግዚአብሔር ተቀብሎታልና”። እግዚአብሔር የተቀበለውን ሰው እኛ ልንገፋው አይገባንም።

ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ ትርጓሜ (Interpretation)

የሮሜ 14 ጽሑፍ ላዩን ሲታይ ስለ ምግብና ስለ ቀናት የሚናገር ቢመስልም፣ በጥልቀት ሲመረመር ግን ስለ ክርስቶስ ጌትነት፣ ስለ አከራካሪ ጉዳዮች ሥነ-መለኮት፣ ስለ ህሊና፣ ስለ ክርስቲያናዊ ነፃነት፣ እና ስለ እግዚአብሔር መንግሥት ምንነት የሚያስረዳ ግሩም ሥነ-መለኮታዊ ትምህርት ነው። ከዚህ በታች እነዚህን ዋና ዋና ጭብጦች በጥልቀት እንመረምራለን።

1. የአከራካሪ ጉዳዮች (Adiaphora) ሥነ-መለኮታዊ ዳራ

በሮሜ 14 ውስጥ የሚነሱት ጉዳዮች በሥነ-መለኮት ቋንቋ “አዲያፎራ” (Adiaphora) በመባል ይታወቃሉ። ይህ ቃል መነሻው ከስቶይክ ፈላስፎች (Stoicism) ሲሆን፣ ትርጉሙም “ግድ የለሽ ነገሮች” ወይም ሞራላዊ ገለልተኛ የሆኑ ጉዳዮች ማለት ነው። በስቶይክ ፍልስፍና መሠረት፣ በጎነት (virtue) ጥሩ ነው፣ ክፋት (vice) መጥፎ ነው፣ ሌላው ሁሉ ግን ተፈጥሮ ግድ የማይሰጠው አዲያፎራ ነው።

በክርስቲያናዊ ሥነ-መለኮት ውስጥ ግን ይህ ቃል የላቀ ትርጉም ተሰጥቶታል። አዲያፎራ ማለት “በመጽሐፍ ቅዱስ በቀጥታ ያልታዘዙ ወይም ያልተከለከሉ፣ ለደኅንነት አስፈላጊ ያልሆኑ ጉዳዮች” ማለት ነው። ይሁን እንጂ፣ አንድ ድርጊት አዲያፎራ ነው ማለት መንፈሳዊ ትርጉም የለሽ ነው ማለት አይደለም። ጳውሎስ በሮሜ 14 እንደሚያስተምረው፣ ድርጊቱ በራሱ ኃጢአት ባይሆንም፣ ድርጊቱን የሚፈጽመው ሰው የልብ ዝንባሌ፣ ህሊናው፣ እና ድርጊቱ በሌሎች ላይ የሚያመጣው ተጽዕኖ ድርጊቱን ሞራላዊ ያደርገዋል።

“በጌታ በኢየሱስ ሆኜ በራሱ ንጹሕ ያልሆነ ምንም ምግብ ወይም ምንም ነገር እንደሌለ ተረድቻለሁ፤ ነገር ግን አንድ ሰው አንድን ነገር ንጹሕ እንዳልሆነ የሚቈጥር ከሆነ፣ ያ ነገር ለርሱ ንጹሕ አይደለም” (ሮሜ 14፥14)። ይህ ሥነ-መለኮታዊ መርህ እጅግ አስደናቂ ነው፤ አንድ ነገር በተጨባጭ (Objectively) ንጹሕ ቢሆንም፣ በአማኙ ህሊና (Subjectively) ንጹሕ እንዳልሆነ ከታመነ፣ ያንን ነገር ማድረግ ለዚያ ሰው ኃጢአት ይሆንበታል። ስለዚህ አዲያፎራ የሆነ ነገር በእግዚአብሔር ፊት በሚደረግበት የልብ አቋም ላይ ተመሥርቶ እግዚአብሔርን ሊያከብር ወይም ሊያሳዝን ይችላል።

2. የክርስቲያን ነፃነት እና የህሊና ጥበቃ

“የክርስቲያን ነፃነት እና ህሊና” የሮሜ 14 ማዕከላዊ ትምህርት ነው። ታላቁ መምህር ጆን ስቶት (John Stott) ሮሜ 14ን ሲያብራሩ እንዲህ ብለዋል፡- “እምነት የራስን ህሊና ያስተምራል፤ ፍቅር ደግሞ የሌሎችን ህሊና ያከብራል። እምነት ነፃነትን ይሰጣል፤ ፍቅር ግን የነፃነትን አጠቃቀም ይገድባል” (Faith gives liberty; love limits its exercise)።

የህሊና (Conscience) ሚና እዚህ ላይ እጅግ የላቀ ነው። ቶማስ አኩይናስን በመጥቀስ

አንዳንድ ሊቃውንት እንደሚያስረዱት፣ ህሊና የእግዚአብሔርን መመዘኛ መሥረት አድርጎ በውስጣችን የሚመሰክር እና ሥራችንን ከእግዚአብሔር ቃል ጋር የሚያነጻጽር ውስጣዊ አቅም ነው። የሰው ህሊና ፍጹም አይደለም፤ በመሆኑም ሊሳሳትና እግዚአብሔር ያልከለከለውን ሊከለክል ይችላል። ይሁን እንጂ፣ ህሊናን መጣስ በእግዚአብሔር ፊት እንደ ኃጢአት ይቆጠራል። ጳውሎስ ይህንን ሲያጸና፣ “የሚጠራጠር ግን ቢበላ ተኰንኗል፣ ከእምነት ስላልሆነ፤ ከእምነት ያልሆነ ሁሉ ኃጢአት ነውና” ይላል (ሮሜ 14፥23)። በመሆኑም፣ ጠንካራው አማኝ የራሱን ነፃነት በመጠቀም ደካማው አማኝ ህሊናውን እንዲጥስና ኃጢአት እንዲሠራ ማበረታታት የለበትም።

በዚህ ረገድ ጳውሎስ፣ “በወንድምህ መንገድ ላይ የማሰናከያ ድንጋይ ወይም ወጥመድ እንዳታስቀምጥ ቍርጥ ሐሳብ አድርግ” ይላል (ሮሜ 14፥13)። “ማሰናከያ” (Proskomma) የተሰኘው የግሪክ ቃል፣ በመንገድ ላይ ያለንና አንድን ሰው አደናቅፎ በመንፈሳዊ ሕይወቱ እንዲወድቅ ወይም ዘላቂ ጉዳት እንዲደርስበት የሚያደርግ እንቅፋት ማለት ነው። ዳግላስ ሙ (Douglas Moo) እንዳስረዱት፣ ነፃነት በኃላፊነት ካልተያዘ ወደ ጥፋት ይመራል፤ የጠንካራው ግዴለሽነት ደካማውን በማሰናከል የክርስቶስን ቤተክርስቲያን ሊያፈርስ ይችላል።

3. የክርስቶስ ጌትነት እና የእግዚአብሔር የፍርድ ወንበር (Bema Seat)

ጳውሎስ አማኞች እርስ በርሳቸው ከመፈራረጅ እንዲቆጠቡ የሚያደርግበት ዋነኛ ሥነ-መለኮታዊ መከራከሪያ የክርስቶስ ፍጹም ጌትነት ነው። “ሌላውን በሚያገለግል ላይ የምትፈርድ አንተ ማን ነህ? እርሱ ቢወድቅ ወይም ቢቆም ለጌታው ነው፤ ጌታ ሊያቆመው ስለሚችልም ይቆማል” (ሮሜ 14፥4)።

ይህ ትምህርት እያንዳንዱ አማኝ በቀጥታ ተጠሪነቱ ለክርስቶስ እንጂ ለሌላ አማኝ እንዳልሆነ ያረጋግጣል። ጳውሎስ በተጨማሪም፣ አማኞች የሚኖሩትም ሆነ የሚሞቱት ለጌታ መሆኑን አጥብቆ ያስገነዝባል (ሮሜ 14፥7-9)። “ክርስቶስ የሞተውና የተነሳው የሙታንም የሕያዋንም ጌታ እንዲሆን ነው”። ይህ የክርስቶስ ጌትነት በሁሉም ላይ ስለሆነ፣ አንዱ አማኝ በሌላው አማኝ ሕይወት ላይ የዳኝነትን ወንበር መያዝ አይችልም፣ የዳኝነት ወንበር የክርስቶስ ብቻ ነውና።

ይህንን ሐሳብ ይበልጥ ለማስረጽ በሮሜ 14፥10-12 ላይ፣ እያንዳንዳችን በእግዚአብሔር የፍርድ ወንበር (Judgment Seat) ፊት እንደምንቆምና ለእግዚአብሔር መልስ እንደምንሰጥ ያስታውሳል። በሥነ-መለኮት ጥናት ይህ የፍርድ ወንበር "ቤማ" (Bema Seat) በመባል ይታወቃል። ይህ ፍርድ ክርስቲያኖች በምድር ላይ ስላደረጉት አገልግሎትና ስለተሰጣቸው አደራ የሚጠየቁበት የሥራ ፍርድ እንጂ፣ ወደ ገሃነም የሚጥል የዘላለም ቅጣት ፍርድ አይደለም። እያንዳንዱ ሰው ስለ ራሱ እንጂ ስለ ወንድሙ ህሊና መልስ እንደማይሰጥ በማሳየት፣ ሌሎችን ከማውገዝ ይልቅ ራስን ለመመርመር ጥሪ ያደርጋል።

4. የእግዚአብሔር መንግሥት እውነተኛ መገለጫ፡ ጽድቅ፣ ሰላምና ደስታ

በቤተክርስቲያን ውስጥ ስለ ምግብና ስለ ቀናት የሚደረገው ክርክር ከቁጥጥር ውጭ እንዳይሆንና የክርስትናን መሠረታዊ ተልእኮ እንዳያስት ጳውሎስ የክርስትናን እውነተኛ ትኩረት በማያሻማ ሁኔታ ያስታውሳቸዋል፡- "የእግዚአብሔር መንግሥት መብልና መጠጥ አይደለችምና፣ ነገር ግን በክርስቶስ ኢየሱስ ጽድቅና ሰላም በመንፈስ ቅዱስም የሆነ ደስታ ናት" (ሮሜ 14፥17)።

ታላቁ የሪፎርሜሽን አባት ጆን ካልቪን (John Calvin) ይህንን ክፍል ሲተነትኑ፣ የእግዚአብሔር መንግሥት ሥጋዊና ቁሳዊ በሆኑ ነገሮች ላይ (እንደ መብልና መጠጥ) የተመሠረተች ሳትሆን በመንፈሳዊ እውነታዎች ላይ የተመሠረተች መሆኗን ጳውሎስ ማሳየቱን አብራርተዋል።

ጽድቅ (Righteousness): ካልቪን እንዳስረዱት፣ እዚህ ላይ ጽድቅ የሚለው ቃል የሚያመለክተው በእግዚአብሔር ፊት ያለንን ሥነ-መለኮታዊ አቋም ብቻ ሳይሆን፣ አማኞች እርስ በርሳቸው የሚያደርጉትን ትክክለኛና ፍትሐዊ መስተጋብር ነው።

ሰላም (Peace): በአማኞች መካከል ሊኖር የሚገባውን መግባባት፣ አንድነትና ኅብረት ያሳያል፤ በህሊና ልዩነት ምክንያት የሚፈጠረውን ክርክርንና መከፋፈልን ይቃወማል።

ደስታ (Joy): ይህ ከመንፈስ ቅዱስ የሚመነጭ፣ በሰላም አብሮ ከመኖር የሚገኝ ጥልቅ ደስታ ሲሆን፣ የሰላም ፍሬ ነው።

እነዚህን በማድረግ ክርስቶስን የሚያገለግል ሁሉ በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነት ያለው፣ በሰዎችም ፊት የተመሰገነ ነው (ሮሜ 14፥18)። አማኞች ትኩረታቸውን ከእግዚአብሔር መንግሥት መንፈሳዊ እሴቶች አንስተው በሁለተኛ ደረጃ ጉዳዮች (እንደ መብልና መጠጥ ባሉ) ላይ ሲያደርጉ መከፋፈል ይመጣል። ነገር ግን የክርስቶስ ቤተክርስቲያን በመንፈስ ቅዱስ ምሪት ይህንን የጽድቅ፣ የሰላምና የደስታ ከባቢ አየር (Environment) ስትፈጥር፣ ሥጋዊው ክርክር ቦታውን ያጣል።

ለዘመናዊቷ ቤተክርስቲያን የሚኖረው ትግበራ (Modern Application)

የሮሜ ምዕራፍ 14 ታሪካዊ አውድ በመጀመሪያው መቶ ክፍለ ዘመን በነበረችው ሮም ውስጥ የተከሰተ ቢሆንም፣ የያዛቸው የነፃነት፣ የህሊና እና የፍቅር መርሆች ግን ለዘመናዊቷ ቤተክርስቲያን እጅግ ወሳኝና ጊዜ የማይሽራቸው ናቸው። ዛሬ በቤተክርስቲያን ውስጥ ስለ ጣዖት መሥዋዕት ሥጋ መብላት ብዙ ላንከራከር እንችላለን፤ ነገር ግን ማኅበረሰቡን በሚከፋፍሉ ሌሎች በርካታ "አከራካሪ ጉዳዮች" (Adiaphora) ዙሪያ ከፍተኛ ውጥረት አለ።

1. በዘመናችን ያሉ "አከራካሪ ጉዳዮች" (Adiaphora)

በዛሬው ጊዜ አማኞች የሚከራከሩባቸው በርካታ የዕለት ተዕለት ኑሮና የቤተክርስቲያን ልምምድ ጉዳዮች አሉ፡-

የአለባበስ ዘይቤ፡ በቤተክርስቲያን ውስጥ ምን ዓይነት ልብስ መልበስ ተገቢ ነው? የሚለው ጥያቄ የብዙዎች የመከራከሪያ ርዕስ ነው።

የመዝናኛ ምርጫዎች፡ የትኞቹን ፊልሞችን ማየት ወይም ምን ዓይነት ዓለማዊ ሙዚቃዎችን ማዳመጥ ለክርስቲያን ይፈቀዳል? የሚለው የህሊና ውሳኔ የሚጠይቅ ጉዳይ ነው።

የአምልኮ ሥርዓቶች፡ በቤተክርስቲያን ውስጥ ዘመናዊ የሙዚቃ መሣሪያዎችን መጠቀም፣ ወይም ጥብቅ የሆነ ሥርዓተ አምልኮን (Liturgy) መከተል።

የአልኮል መጠጥ፡ መጽሐፍ ቅዱስ ስካርን ቢከለክልም፣ በመጠኑ መጠጣት ኃጢአት ነው

ወይስ አይደለም? የሚለው ጥያቄ በ”ጠንካሮች” እና “ደካሞች” መካከል ዛሬም ሰፊ ልዩነት ይፈጥራል።

የተለያዩ በዓላት አከባበር፡ የልደት፣ የገና፣ ወይም ፋሲካ በዓላትን ማክበር አግባብነት አለው ወይስ የለውም? የሚለው ሌላው መከራከሪያ ነው።

በእነዚህ ጉዳዮች ላይ መጽሐፍ ቅዱስ ግልጽ የሆነ እና ቀጥተኛ ትእዛዝ (አድርግ ወይም አታድርግ የሚል) አልሰጠም። በመሆኑም፣ ዛሬም ቤተክርስቲያን በ”ጠንካሮች” (እነዚህን ነገሮች በነፃነት በሚያደርጉ) እና “በእምነት በደከሙ” (እነዚህን ነገሮች አጥብቀው በሚቃወሙ) መካከል ተከፋፍላ ትገኛለች። አፍሪካዊው ሥነ-መለኮታዊ አውድ ደግሞ ይህንን የጠንካራና የደካማ ግጭት በምግብና በመጠጥ ብቻ ሳይወሰን፤ በብሔር፣ በባህል፣ በትምህርት ደረጃ፣ በማኅበራዊ መደብ፣ እና በቋንቋ ልዩነቶች ላይ በማስፋት የዘመናችንን የሮሜ 14 ትግበራ ይበልጥ ውስብስብ ያደርገዋል።

2. ፍቅርን ከነፃነት በማስቀደም ቤተክርስቲያንን መገንባት

የሮሜ 14 ዋነኛ ትግበራ “ጠንካራው” አማኝ ለ”ደካማው” አማኝ መንፈሳዊ ደኅንነት ሲል የራሱን መብትና ነፃነት እንዲተው ጥሪ ማቅረቡ ነው። ዳግላስ ሙ (Douglas Moo) የተባሉት የሮሜ መልእክት ተንታኝ እንዳስገነዘቡት፣ የቤተክርስቲያንን አንድነት ለመጠበቅ ሦስት ነገሮች ያስፈልጋሉ፡- (1) በወንድሞቻችን ላይ የዳኝነትን ወንበር ይዞ ከመፍረድ መቆጠብ፣ (2) ለፍቅር ስንል በፈቃደኝነት ነፃነታችንን መገደብ፣ እና (3) የክርስቶስን አብነት በመከተል እርስ በርሳችን እንደ ወንድምና እህት መቀባበል።

አንድ አማኝ በተወሰነ ጉዳይ ላይ ሙሉ ነፃነት ቢኖረውም፣ ያንን ማድረጉ አብሮት ያለውንና ህሊናው የማይፈቅድለትን ወንድም የሚያሰናክል ከሆነ፣ ወንድሙን በወንጌል ፍቅር ለመገንባት ሲል ነፃነቱን ሊገድብ ይገባዋል። የክርስቲያን ነፃነት ማለት የፈለጉትን ማድረግ መቻል ብቻ ሳይሆን፣ ለሌሎች ሲሉ የፈለጉትን ከማድረግ መቆጠብ መቻል ጭምር ነው፤ ነፃነት ሁልጊዜ በኃላፊነት መመራት አለበት። ጳውሎስ “በመብል ምክንያት የእግዚአብሔርን ሥራ አታፍርስ” (ሮሜ 14፥20) ሲል ማስጠንቀቁ ይህንኑ ያሳያል። እግዚአብሔር የከበረውን የክርስቶስን ደም ያፈሰሰለትን ወንድም በግል የምግብ፣ የመጠጥ፣ ወይም የመዝናኛ ምርጫ ምክንያት ማሰናከልና

ወደ ኃጢአት እንዲወድቅ ማድረግ እጅግ ከባድ ኃጢአት ነው።

3. መቀባበል፣ መቻቻል እና የ9 Marks መርሆች

ቤተክርስቲያን ልዩነትን የምታስተናግድበት መንገድ የዓለምን ማኅበረሰብ ትኩረት የሚስብና ለወንጌል እውነተኛነት የሚመሰክር መሆን አለበት። የሮሜ 14 መልእክት “ልዩነቶቻችሁን በአንድ ጀንበር አስወግዱና አንድ ዓይነት ሁኑ” የሚል አምባገነናዊ አቀራረብ የለውም፤ ይልቁንም “በልዩነታችሁ ውስጥ የክርስቶስን ጌትነት አክብራችሁ እርስ በርስ ተቀባበሉ” የሚል ነው።

የ”ጠንካራው” ኃላፊነት “ደካማውን” ወደ ራሱ አመለካከት በግድ ማምጣት አይደለም፤ ወይም “ደካማው” አማኝ “ጠንካራውን” በሕግጋት ማሰር የለበትም። ናይን ማርክስ (9 Marks) ባቀረበው ጥልቅ ትንታኔ መሠረት፣ ይህንን ሚዛን ለመጠበቅ የሚረዱ በርካታ መርሆች አሉ:- አንደኛ፣ ከእኛ የተለየ አመለካከት ያላቸውን አማኞች ያለክርክር መቀበል አለብን። ሁለተኛ፣ ነፃነት ያላቸው ጠንካሮች በህሊናቸው የታሰሩትን ደካሞች ንቀው “ሕጋዊያን” (legalists) ብለው መፈረጅና ማንቋሸሽ የለባቸውም። ሦስተኛ፣ ጠንካራ ህሊና የሌላቸው ደካሞችም ነፃነት ያላቸውን ጠንካሮች የነፃነት አላግባብ ተጠቃሚዎች በማለት መኮነን የለባቸውም። እያንዳንዱ ሰው በገዛ አእምሮው ሙሉ በሙሉ የተረዳና እርግጠኛ ሊሆን ይገባል (ሮሜ 14፥5)።

ሁሉም ነገር ለእግዚአብሔር ክብር (ለጌታ) እስከተደረገ ድረስ፣ ቤተክርስቲያን ለግል የህሊና ውሳኔዎች ሰፊ ቦታ (Latitude) መስጠት አለባት። ነገር ግን ይህ ማለት ደካማው አማኝ ዘላለም ደካማ ሆኖ እንዲቀር ማበረታታት ማለት አይደለም፤ ይልቁንም ጠንካራው አማኝ ደካማውን በፍቅር እየታገሰ፣ በእግዚአብሔር ቃል እውነት ህሊናው ነፃ እስኪወጣ ድረስ በሂደት እንዲያድግ የመርዳት ኃላፊነት አለበት።

4. መሠረታዊ የዶክትሪን ጉዳዮችን ከ”አዲያፎራ” መለየት

የሮሜ 14ን በተሳሳተ መንገድ መተርጎም በቤተክርስቲያን ላይ ከባድ አደጋ ሊያመጣ ይችላል። ጳውሎስ “በምንም ነገር አትፍረዱ” ሲል፣ ግልጽ በሆኑ የኃጢአት ጉዳዮች ወይም መሠረታዊ በሆኑ የዶክትሪን ጉዳዮች ላይ ዝም በሉ ማለቱ አይደለም። ክርስቲያናዊ መቻቻል

የሚሠራው መጽሐፍ ቅዱስ ግልጽ ውሳኔ ባልሰጠባቸው “አከራካሪ ጉዳዮች” (Disputable matters) ላይ ብቻ ነው።

መሠረታዊ የሆኑ ትምህርቶችን (ለምሳሌ የክርስቶስን አምላክነት፣ የሥላሴን ትምህርት፣ ወይም በጸጋ መዳንን) በድርድር ውስጥ የሚያስገባ አይደለም። እንዲሁም መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ኃጢአት ብሎ በፈረጃቸው ጉዳዮች (እንደ ዝሙት፣ ስርቆት፣ ጣዖት አምልኮ) ላይ የህሊና ነፃነትን ምክንያት በማድረግ መተላለፍን አይፈቅድም። ዛሬ አንዳንድ ሰዎች ግልጽ የሆኑ መጽሐፍ ቅዱሳዊ የሞራል ሕግጋትን የሚጥሱ ድርጊቶችን “የግል ምርጫዬ ወይም የህሊና ነፃነት ነው” በማለት የሮሜ 14ን ጽሑፍ ከዐውዱ ውጪ ሲጠቀሙበት ይታያል፤ ይህ ግን ፍጹም ስህተት ነው። የክርስቲያን ነፃነት ፈጽሞ የእግዚአብሔርን ግልጽ ሕግ ለመጣስ ወይም ለሥጋዊ ምኞት መሸፈኛ ሊሆን አይችልም። አዲያፎራን መሠረታዊ ከሆኑ ጉዳዮች ጋር አለማደባለቅ የቤተክርስቲያንን ንጽህና ለመጠበቅ እጅግ ወሳኝ ነው።

ማጠቃለያ

የሮሜ ምዕራፍ 14፣ የክርስቲያን ቤተክርስቲያን በውስጧ የሚኖሩ የልምምድና የአመለካከት ልዩነቶችን እንዴት በፍቅር፣ በጥበብ እና በመቻቻል ልታስተናግድ እንደሚገባት የሚያሳይ ጥልቅ መመሪያ ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ በእምነት ጠንካራ የሆኑትና በወንጌል የተገኘውን የክርስቶስን ነፃነት የተረዱት አማኞች፣ ገና እምነታቸው ባልጎለበተና ህሊናቸው በሕግጋትና በሥርዓት በተጠየደ ወንድሞቻቸው ላይ የትዕቢት አመለካከት እንዳያሳዩ በጥብቅ ያስጠነቅቃል። ነፃነት በሌሎች ላይ ለመኮፈስ ሳይሆን ሌሎችን በፍቅር ለማገልገል የተሰጠ ጸጋ መሆኑን ያብራራል። በተመሳሳይ፣ በህሊናቸው ደካማ የሆኑትም በጠንካሮቹ ላይ የመፍረድ መብት እንደሌላቸው፣ ምክንያቱም ሁላችንም በመጨረሻው ቀን በክርስቶስ የፍርድ ወንበር (Bema) ፊት ቀርበን ስለራሳችን እንጂ ስለ ወንድማችን መልስ እንደማንሰጥ ያስገነዝባል።

በመጨረሻም፣ የክርስትና እውነተኛ ማንነትና የእግዚአብሔር መንግሥት መገለጫ ውጫዊ በሆኑ የአመጋገብ፣ የቀናት አከባበር፣ ወይም ሥርዓታዊ ልምምዶች ላይ ሳይሆን፣ መንፈስ ቅዱስ በሚሰጠው ጽድቅ፣ ሰላምና ደስታ ላይ የተመሠረተ ሕይወት ነው። አማኞች እያንዳንዳቸው በህሊናቸው የወሰኑትን ነገር በጌታ ፊት በንጽህና እንዲፈጽሙ፣ ነገር ግን ከግል ነፃነታቸውና ምርጫቸው ይልቅ የቤተክርስቲያንን ሰላም፣ የአማኞችን መተናነጽ፣ እና

የወንድምን መንፈሳዊ ደኅንነት አብልጠው እንዲያስቀድሙ ይህ ምዕራፍ ዛሬም ድረስ በሕያውነት ይናገራል።

ቤተክርስቲያን ይህንን ጥልቅ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መርህ በተግባር ስታውለው፣ ዓለም የእግዚአብሔርን ቤተሰብ እውነተኛ ፍቅር፣ ልዩነትን በጸጋ የማስተናገድ አቅምና አንድነት ሊያይ ይችላል። ሮሜ 14፣ መለያየት፣ መፈራረጅ፣ እና ራስ ወዳድነት በበዛበት የዘመናችን ዓለም ውስጥ፣ አጥቢያ ቤተክርስቲያን የፍቅር፣ የወንድማማችነት፣ እና በክርስቶስ ጌትነት ሥር የመቻቻል ወደብ (Sanctuary) እንድትሆን የላቀ ጥሪ ያቀርባል። እውነተኛ ጠንካራነት የሚለካው ባለን ነፃነት መጠን ሳይሆን፣ ያንን ነፃነት ለወንድም ድኅነት ስንል ለመተው ባለን ፈቃደኝነት መሆኑን ሮሜ 14 አሻራውን ጥሎ ያልፋል።

📖 ሮሜ ምዕራፍ 15

1. መግቢያ

የሮሜ መልእክት በሐዋርያው ጳውሎስ ከተጻፉት መልእክቶች ሁሉ እጅግ ጥልቅ፣ ሰፊ እና ስልታዊ የሆነውን የስነ-መለኮት (ዶክትሪን) ትምህርት የሚያቀርብ መጽሐፍ ነው ። ይህ መልእክት በመዋቅራዊ አደረጃጀቱ ሲታይ፣ ከምዕራፍ 1 እስከ 8 ስለ የሰው ልጅ አጠቃላይ የኃጢአት ውድቀት፣ በክርስቶስ ስለተገኘው ጸጋ እና ድነት (ደህንነት)፣ እንዲሁም በመንፈስ ቅዱስ ስለሚገኝ መቀደስ ጥልቅ የሆነ አስተምህሮን ይዘረጋል፤ ከምዕራፍ 9 እስከ 11 የእስራኤልን ያለፈ፣ የአሁን እና የወደፊት የደህንነት ታሪክ በሉዓላዊው የእግዚአብሔር ምርጫ መነጽር ይዳስሳል፤ በመጨረሻም ከምዕራፍ 12 እስከ 16 ይህ ታላቅ ነገረ-መለኮታዊ እውነት በዕለት ተዕለት የክርስቲያኖች የሕይወት ልምምድ ላይ እንዴት መተርጎም እንዳለበት የሚያሳይ ተግባራዊ መመሪያ ይሰጣል ። ምዕራፍ 15 የዚህ ተግባራዊ የሕይወት መመሪያ ክፍል ዋነኛ ማጠቃለያ ሲሆን፣ ቀደም ብሎ በምዕራፍ 14 የተጀመረውን “የጠንካሮችና የደካሞች” የሕሊና እና የነፃነት ክርክር ወደ ላቀ ነገረ-መለኮታዊ፣ ማኅበራዊ እና ዓለም አቀፋዊ የእርቅ ደረጃ የሚያሸጋግር ወሳኝ አንጓ ነው።

ይህ ጥናታዊ ሪፖርት የሮሜ ምዕራፍ 15ን ታሪካዊ አውድ፣ ሥነ-ጽሑፋዊ መዋቅር (ምልከታ)፣ ጥልቅ የስነ-መለኮት ትርጓሜ እና በዘመናዊቷ ቤተክርስቲያን ውስጥ ሊኖረው የሚገባውን ተግባራዊ ትግበራ በዝርዝር ይመረምራል። ጥናቱ በግልጽ እንደሚያሳየው፣ ይህ ምዕራፍ ☪ስ⍝⍜⍙⌰ ስለ ግላዊ ሥነ-ምግባር የሚመክር ብቻ ሳይሆን፣ የቤተክርስቲያንን ውስጣዊ ማኅበራዊ አንድነት፣ የክርስቶስን የራስ-መስዋዕትነት አብነት፣ እና የሐዋርያዊ ሚሲዮን (የወንጌል ስርጭት) ስትራቴጂን አጣምሮ የያዘ ባለ ብዙ ገጽታ ጽሑፍ ነው ። የዚህ ጽሑፍ ዓላማ ሐዋርያው ጳውሎስ እንዴት ውስጣዊ የቤተክርስቲያን ውጥረቶችን ከዓለም አቀፋዊ የወንጌል ራዕይ ጋር እንዳስተሳሰረው በማሳየት፣ የዘመኑ አንባቢ የክፍሉን ጥልቀት በሚገባ እንዲገነዘብ ማስቻል ነው።

2. ታሪካዊ እና ማኅበራዊ አውድ (Historical and Social Context)

የማንኛውም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል፣ በተለይም የሐዋርያው ጳውሎስ መልእክቶች፣ ትክክለኛ ትርጓሜ የሚጀምረው ጽሑፉ ከተጻፈበት እና መልእክቱ ከተላከለት ማኅበረሰብ ታሪካዊ ዳራ

አንጻር ሲመረመር ነው። የሮሜ መልእክት 15ኛ ምዕራፍ በሮም በነበረችው የጥንት ቤተክርስቲያን ውስጥ ተፈጥሮ የነበረውን ከፍተኛ የማኅበራዊ እና የብሔር (የዘር) ውጥረት ለመፍታት እና ለማስታረቅ ያለመ ነው ። ይህን ውጥረት ለመረዳት በ1ኛው መቶ ክፍለ ዘመን አጋማሽ በሮም ግዛት የተከሰቱትን የፖለቲካ እና የስነ-ሕዝብ (Demographic) ክስተቶች መመርመር ግድ ይላል።

በ49 ዓ.ም. ገደማ በሮማው ንጉሠ ነገሥት ቀላውዴዎስ (Claudius) አዋጅ መሠረት፣ በሮም ከተማ ይኖሩ የነበሩ አይሁዶች በሙሉ ከከተማዋ እንዲባረሩ ተደረገ ። ታሪክ ጸሐፊዎች እንደሚያመለክቱት፣ ይህ አዋጅ የወጣው አይሁዶች “ክሬስተስ” (Chrestus – ምናልባትም ስለ ክርስቶስ የተነሳውን ክርክር ለማመልከት የተጠቀሙበት ቃል) በሚል ምክንያት ሁከት በመፍጠራቸው ነው። ይህ የፖለቲካ ክስተት በሮም በነበረችው አጥቢያ ቤተክርስቲያን ላይ መሠረታዊ የሆነ የስነ-ሕዝብ ለውጥ አምጥቶ ነበር። አይሁዳውያን ክርስቲያኖች ከተማዋን ለቀው ለመሰደድ ሲገደዱ (እንደ አቂላ እና ጵርስቅላ ያሉትን ጨምሮ)፣ አብዛኛው የቤተክርስቲያኒቱ አባላት እና አመራሮች ቀሪዎቹ አሕዛብ (Gentiles) ሆኑ። በእነዚህ ዓመታት ውስጥ፣ እነዚህ ከአሕዛብ ወገን የሆኑ ክርስቲያኖች፣ ከአይሁድ ባህል፣ ከሙሴ የምግብ ሕግጋት (Kosher) እና ከሰንበት አከባበር ነፃ የሆነ ሙሉ በሙሉ አዲስ የክርስቲያናዊ ነፃነት ባህልን አዳበሩ።

በ54 ዓ.ም. አምባገነኑ ቀላውዴዎስ ሲሞት፣ አዋጁ ተሽሮ አይሁዶች ወደ ሮም መመለስ ጀመሩ ። አይሁዳውያን ክርስቲያኖች ከአምስት ዓመታት ስደት በኋላ ወደ ቤተክርስቲያኒቱ ሲመለሱ የጠበቃቸው ነገር ቢኖር፣ እነርሱ ቀድሞ ከሚያውቁት እጅግ የተለየች እና ሙሉ በሙሉ በአሕዛብ የበላይነት የምትመራ ቤተክርስቲያን ነበረች። ይህ ሁኔታ በሁለቱ ቡድኖች መካከል ከፍተኛ የስነ-መለኮት እና የባህል ግጭት ፈጠረ። አይሁዳውያኑ የብሉይ ኪዳንን የምግብ ሕጎች እና የተቀደሱ ቀናትን ማክበር ለቅድስና የግድ አስፈላጊ ነው ብለው ሲያምኑ (ጳውሎስ እነዚህን በሕሊናቸው ያልጸኑትን “ደካሞች” በማለት ይጠራቸዋል)፣ ከአሕዛብ ወገን የሆኑት ደግሞ በክርስቶስ ኢየሱስ በተገኘው ጸጋ እና ነፃነት መሠረት ሁሉንም ነገር መብላት እና ቀናትን እኩል ማየት እንደሚቻል በጽኑ ያምኑ ነበር (እነዚህ ደግሞ “ጠንካሮች” ተብለዋል)።

ከዚህ ውስጣዊ የሮም ቤተክርስቲያን ውጥረት ባሻገር፣ ጳውሎስ ያሳሰበው ሌላው ታሪካዊ ዳራ በኢየሩሳሌም የነበሩት የጽንፈኛ አይሁዳውያን (Jewish Zealots) ተጽዕኖ እና ስጋት ነበር ። እነዚህ ወገኖች የጳውሎስን የአሕዛብ አገልግሎት እንደ ክህደት እና የሕዝቡን ባህል እንደ ማጥፋት ይመለከቱት ነበር። ቁጣቸው የመነጨው ጳውሎስ ኢየሱስን እንደ መሲሕ በመስበኩ ብቻ ሳይሆን (በዚያን ዘመን መሲሕ ነኝ ባዮች ብዙ ነበሩና)፣ ይልቁንም አሕዛብን ያለምንም የሙሴ ሕግ (እንደ ግርዘት ያሉ ስርዓቶችን ሳይጠብቁ) ወደ ንጹህ የአይሁድ ሃይማኖት እንቅስቃሴ እና ኪዳን በማስገባቱ ነው ። ስለዚህ፣ ጳውሎስ ወደ ኢየሩሳሌም ለማድረግ ያቀደው ጉዞ ከፍተኛ የሞት አደጋ የሞላበት ሲሆን፣ ይህ አውድ በምዕራፍ 15 መጨረሻ ላይ የጸሎት ድጋፍ አጥብቆ እንዲጠይቅ ምክንያት ሆኖታል።

3. መዋቅራዊ እና ሥነ-ጽሑፋዊ ምልከታ (Structural and Literary Observation)

የሮሜ ምዕራፍ 15 ጽሑፋዊ መዋቅር እጅግ የተደራጀ እና ሦስት ዋና ዋና ክፍሎችን የያዘ ነው። እያንዳንዱ ክፍል የራሱ የሆነ ማዕከላዊ ጭብጥ ያለው ቢሆንም፣ ሁሉም በአንድነት ተደምረው የጳውሎስን ሐዋርያዊ ራዕይ እና የቤተክርስቲያንን ጎብረት ያንጸባርቃሉ። ይህን መዋቅር በሚገባ መረዳት፣ የምዕራፉን አጠቃላይ መልእክት በቀላሉ ለመገንዘብ ይረዳል። ይህ የክፍል መዋቅር፣ የቁጥር ወሰን፣ ቁልፍ ርዕሰ ጉዳይ እና ማዕከላዊ የጽሑፉ መልእክት እንደሚከተለው በዝርዝር ቀርቧል፦

ክፍል 1 (ሮሜ 15፡1–13)

የመጀመሪያው ክፍል ከቁጥር 1 እስከ 13 ያለውን የጥቅስ ወሰን የሚሸፍን ሲሆን፣ ቁልፍ ርዕሰ ጉዳዩም ክርስቲያናዊ አንድነት፣ የክርስቶስ አብነት እና የአሕዛብ ተስፋ የሚሉት ናቸው። የዚህ ክፍል ማዕከላዊ የጽሑፉ መልእክት እና ትኩረት፣ በእምነት ጠንካራ የሆኑት የደካሞችን ሸክም ሊሸከሙ እንደሚገባ ማሳሰብ ነው። በተጨማሪም አይሁድና አሕዛብ በክርስቶስ ተቀባይነት አግኝተው በአንድነት እግዚአብሔርን እንዲያከብሩ በብሉይ ኪዳን ትንቢቶች የተደገፈ ማሳሰቢያ በውስጡ ይዟል።

ክፍል 2 (ሮሜ 15፡14–21)

ሁለተኛው ክፍል ከቁጥር 14 እስከ 21 ያለውን የጥቅስ ወሰን ይይዛል። በዚህ ክፍል ውስጥ

የተካተቱት ቁልፍ ርዕሰ ጉዳዮች የጳውሎስ ሐዋርያዊ ጥሪ፣ የክህነት አገልግሎት እና የወንጌል ስትራቴጂ ናቸው። ማዕከላዊ የጽሑፉ መልእክት እና ትኩረቱም፣ ጳውሎስ ለአሕዛብ የተጠራ የክርስቶስ ኢየሱስ አገልጋይ (ካህን) መሆኑን ማረጋገጥ ነው። እንዲሁም ክርስቶስ ፈጽሞ ባልተጠራበት እና ባልታወቀበት ቦታ ሁሉ ወንጌልን የመስበክ አቅኚያዊ ራዕይ እና በምልክት የታጀበ አገልግሎት በሰፊው ተብራርቷል።

ክፍል 3 (ሮሜ 15፡22–33)

ሦስተኛው እና የመጨረሻው ክፍል ከቁጥር 22 እስከ 33 ያለውን የጥቅስ ወሰን የሚያጠቃልል ነው። የዚህ ክፍል ቁልፍ ርዕሰ ጉዳዮች የጉዞ ዕቅድ፣ የኢየሩሳሌም መዋጮ፣ እና የጸሎት ትብብር ጥያቄ ናቸው። የጽሑፉ ማዕከላዊ መልእክት ወደ ስፔን፣ ሮም፣ እና ኢየሩሳሌም የማድረግ ሰፊ ዕቅድን፣ ቁሳዊ እና መንፈሳዊ በረከቶችን ስለ መካፈል የሚገልጽ ነው። በተጨማሪም በይሁዳ ካሉት የማያምኑ አደጋ እንዲጠበቅ አጥብቀው በጸሎት እንዲጋደሉ ጥሪ ማቅረብን ያተኩራል።

ይህ ሥነ-ጽሑፋዊ መዋቅር እንደሚያሳየው፣ ሐዋርያው ትምህርቱን የሚጀምረው ከቤተክርስቲያን ውስጣዊ አንድነት እና ሥነ-ምግባራዊ ግዴታ ሲሆን (ክፍል 1)፣ በመቀጠል የራሱን ዓለም አቀፋዊ የወንጌል አገልግሎት እና ጥሪ ያብራራል (ክፍል 2)፣ በመጨረሻም ሁለቱን ለማስተሳሰር የወደፊት የጉዞ ዕቅዱን በማካፈል እና የጸሎት ትብብርን በመጠየቅ ይደመድማል (ክፍል 3)።

4. የሮሜ 15 ጥልቅ ነገረ-መለኮታዊ ትርጓሜ (Theological Interpretation)

የምዕራፉን ታሪካዊ ዳራ እና ጽሑፋዊ መዋቅር ከተመለከትን፣ አሁን ወደ እያንዳንዱ ክፍል ጥልቅ ነገረ-መለኮታዊ ትርጓሜ እንሸጋገራለን።

4.1. የጠንካሮችና የደካሞች መስተጋብር፡ የክርስቶስን አብነት መከተል (ቁ. 1-6)

ሐዋርያው ጳውሎስ ትምህርቱን ሲከፍት “እኛም ብርቱዎች የሆንን የደካሞችን ድካም እንድንሸከም ራሳችንንም እንዳናስደስት ይገባናል” (ሮሜ 15:1) በማለት ጠንካራ መግለጫ ይሰጣል ። ይህ ሐሳብ የክርስትና ሕይወት በመሠረቱ ሌላውን በማገልገል እና በመንከባከብ ላይ የተመሠረተ መሆኑን በሚገባ ያሳያል ። እዚህ ላይ “መሸከም” ለሚለው ቃል ጳውሎስ

የተጠቀመው የግሪክ ቃል *bastazein* ሲሆን፣ ይህ ቃል ⳕⲁⲍⲉⲓⲛ የሌላውን ሰው ስህተት ችላ ማለት ወይም በቸልታ ማለፍን ሳይሆን፣ የሌላውን ሰው መንፈሳዊ ድካም እና ሸክም በትከሻ ላይ አድርጎ በማንሳት በከፍተኛ ኃላፊነት መደገፍን ያመለክታል ። ጠንካራ የሆኑ አማኞች (ማለትም በክርስቶስ ያላቸውን ሙሉ ነፃነት የተረዱ፣ ሕግ እና ስርዓት እንደማያድናቸው የተቀበሉ) የነፃነታቸው መለኪያ ራሳቸውን ማስደሰት ሳይሆን፣ ደካማ የሆኑትን (በሕሊናቸው ገና ያልጸኑትን እና በባህል የታሰሩትን) መንከባከብ ሊሆን ይገባል ። የክርስትና ነፃነት ለፍቅር ሲባል ራስን በመገደብ ውስጥ የሚገለጥ ታላቅ ኃይል ነው።

ይሁን እንጂ፣ ይህ ትምህርት ሰውን ለማስደሰት (People-pleasing) ከሚደረግ ሥጋዊ ግብዝነት ጋር ፈጽሞ መምታታት የለበትም ። ጳውሎስ በሌሎች መልእክቶቹ የሰውን ፊት ፈላጊ መሆንን በጥብቅ አውግዟል (ለምሳሌ በገላትያ 1፡10 “ሰውን ደስ ላሰኝ ብፈልግ የክርስቶስ ባሪያ ባልሆንሁም” ይላል)። ታዲያ በሮሜ 15 ላይ ያለው ጎረቤትን የማስደሰት ጽንሰ-ሀሳብ ምንድን ነው? ይህ ዓይነቱ ማስደሰት የተመሠረተው “ለማነጽ በሚጠቅመው መጠን” (Edification) ላይ ብቻ ነው ። ሰውን ለማስደሰት ተብሎ በሐሜት፣ በኃጢአት፣ ወይም በስህተት ትምህርት መተባበር ሐዋርያው የሰበከው ፍቅር አይደለም ። ይልቁንም ክርስቲያናዊ እንክብካቤ ሌላውን ሰው ከመንፈሳዊ ድካሙ ለማውጣት እና ወደ ጥንካሬ ለማሸጋገር ያለመ ገንቢ ስትራቴጂ ነው ። የሰይጣን ዋነኛ ስልት በአንጻሩ አማኞች እርስ በርሳቸው እንዲናከሱ እና እንዲተራረቡ በማድረግ ቤተክርስቲያንን ማፍረስ በመሆኑ፣ ይህ የማነጽ ኃላፊነት መንፈሳዊ ውጊያም ጭምር ነው።

ለዚህ ታላቅ የራስ-መስዋዕትነት እና ትዕግስት ዋነኛው አብነት ራሱ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው ። ጳውሎስ መዝሙር 69፡9ን በመጥቀስ፣ ክርስቶስ ራሱን እንዳላስደሰተና በእግዚአብሔር ላይ የተሰነዘረውን ነቀፋ እና ስድብ በራሱ ላይ እንደተቀበለ ያብራራል ። ክርስቶስ መብቱን ትቶ የሌሎችን ሸክም ከተሸከመ፣ የእርሱ ተከታዮች የሆኑትም የሌሎችን ልዩነት እና ድካም በትዕግስት ሊሸከሙ ይገባል ። ጳውሎስ በዚህ ክፍል የሚያነሳው ሐሳብ የኢየሱስን ሥጋዌ (Incarnation) ጠባይ የሚያንጸባርቅ በመሆኑ፣ ይህ ክፍል ከገና (Advent) በዓል ትርጉም ጋር በእጅጉ ይቆራኛል።

4.2. ከአስተሳሰብ ልዩነት ወደ ብሔር እርቅ የሚደረግ ነገረ-መለኮታዊ ሽግግር (ቁ. 7-13)

በቁጥር 7 ላይ ጳውሎስ የክርክሩን ማጠቃለያ ሲሰጥ “ስለዚህ ክርስቶስ ለእግዚአብሔር ክብር እንደ ተቀበላችሁ እንዲሁ እርስ በርሳችሁ ተቀባበሉ” ይላል ። እጅግ የሚገርመው የሐዋርያው አጻጻፍ ጥበብ የሚታየው ከዚህ ቁጥር ጀምሮ ነው። ከቁጥር 7 ጀምሮ፣ ጳውሎስ “ጠንካራ እና ደካማ” ከሚለው መንፈሳዊ ቋንቋ ወጥቶ በቀጥታ ወደ “አይሁድ እና አሕዛብ” (Jew and Gentile) የዘር እና የብሔር ጽንሰ-ሀሳብ ይሸጋገራል ። ይህ ሽግግር የነገረ-መለኮት ምሁራንን ትኩረት የሚስብ ጥልቅ አንድምታ አለው።

የጥናቱ ግኝት እንደሚያሳየው ይህ የርዕስ ለውጥ አይደለም፤ ይልቁንም በሮም ቤተክርስቲያን ውስጥ መንፈሳዊው ምድብ (ጠንካራ እና ደካማ) ከብሔር ምድብ (አሕዛብ እና አይሁድ) ጋር በጥብቅ የተቆራኘ እና የተነባበረ መሆኑን ማሳያ ነው ። አይሁዳውያን አማኞች ብዙውን ጊዜ “ደካሞች” (በምግብ ሕግ እና በባህል የታሰሩ) ሲሆኑ፣ አሕዛብ ደግሞ “ጠንካሮች” (ከሕግ ነፃ የሆኑ) ነበሩ። ጳውሎስ ይህን ድንገተኛ ሽግግር ያደረገው መንፈሳዊው የሕሊና ውጥረት እና የብሔር (የባህል) ውጥረቱ እርስ በርስ እየተመገቡ መሆናቸውን ለቤተክርስቲያኒቱ ግልጽ ለማድረግ ነው።

በወቅቱ የነበሩ አንዳንድ አይሁዳውያን አማኞች፣ አሕዛብ ያለምንም የሕግ አጠባበቅ፣ ግርዘት፣ እና የዘመናት ባህል ወደ እግዚአብሔር ቤተሰብ መግባታቸው አጠራጥሯቸው ነበር፤ “እነዚህ አሕዛብ በእርግጥ ከእኛ ጋር እኩል ናቸውን?” የሚል ጥያቄ በልባቸው ያነሱ ነበር ። ይህን ሥር የሰደደ ጥርጣሬ እና መለያየት ለመፍታት፣ ጳውሎስ የአሕዛብ መዳን ድንገተኛ ክስተት፣ የኋላ ኋላ የታሰበ (Plan B) ወይም ስህተት ሳይሆን፣ ከመጀመሪያውም በእግዚአብሔር ዘንድ የታቀደ ዋነኛ ሐሳብ (Plan A) መሆኑን ለማረጋገጥ አራት ወሳኝ የብሉይ ኪዳን ጥቅሶችን ከተለያዩ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች (ሕግ፣ ነቢያት፣ እና መዝሙራት) በተከታታይ ያቀርባል።

1. መዝሙር 18:49

የመጀመሪያው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማጣቀሻ **መዝሙር 18:49** ሲሆን፣ የጥቅሱ ዋና ይዘት በአሕዛብ መካከል እግዚአብሔርን ማመስገን የሚል ነው:: በሮሜ 15 ያለው ነገረ-መለኮታዊ ትርጉም እና ዓላማ ደግሞ፣ አይሁዳዊው ንጉሥ (ዳዊት፣ እና በትንቢታዊ ፍጻሜው ክርስቶስ) ከአሕዛብ ጋር ሆኖ እግዚአብሔርን ሲያመሰግን ያሳያል፤ ይህም አሕዛብ በአምልኮው ውስጥ

ተሳታፊዎች መሆናቸውን የሚያረጋግጥ ነው።

2. ዘዳግም 32፡43

ሁለተኛው ማጣቀሻ **ዘዳግም 32፡43** ነው። የዚህ ጥቅስ ዋና ይዘት አሕዛብ ከሕዝቡ (ከእስራኤል) ጋር ደስ እንዲላቸው የሚል ነው። በሮሜ 15 ያለው ነገረ-መለኮታዊ ትርጉም እና ዓላማ፣ ከኦሪት ሕግ የተወሰደው ይህ ጥቅስ፣ አሕዛብ የእስራኤልን በረከት ተካፋዮች በመሆን በአንድነት በደስታ እንደሚቆሙ ማረጋገጡ ነው።

3. መዝሙር 117፡1

ሦስተኛው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማጣቀሻ **መዝሙር 117፡1** ሲሆን፣ የጥቅሱ ዋና ይዘት አሕዛብ ሁሉ እግዚአብሔርን እንዲያመሰግኑ የሚል ነው። በሮሜ 15 ያለው ነገረ-መለኮታዊ ትርጉም እና ዓላማው ሲታይ፣ ይህ እጅግ አጭሩ መዝሙር፣ የአምልኮ ጥሪው ለእስራኤል ብቻ ሳይሆን ለምድር አሕዛብ ሁሉ በእኩልነት የተሰጠ ዓለም አቀፋዊ መሆኑን ያመለክታል።

4. ኢሳይያስ 11፡10

አራተኛው እና የመጨረሻው ማጣቀሻ **ኢሳይያስ 11፡10** ነው። የዚህ ጥቅስ ዋና ይዘት የእሴይ ሥር ለአሕዛብ ምልክት ሆኖ መቆሙን የሚገልጽ ነው። በሮሜ 15 ያለው ነገረ-መለኮታዊ ትርጉም እና ዓላማ ደግሞ፣ መሲሑ (ክርስቶስ) የእስራኤል ብቻ ሳይሆን፣ የአሕዛብ ተስፋ እና መሪ እንደሚሆን የተነገረውን የነቢያት ትንቢት ማጽናቱ ነው።

እነዚህ አራት ጥቅሶች በማያሻማ ሁኔታ የሚያረጋግጡት፣ ጸጋ በሁሉም የሰው ዘር ዘንድ ታላቅ አስተካካይ (Equalizer) መሆኑን ነው ። አይሁድም ሆኑ አሕዛብ፣ ጠንካራም ሆኑ ደካማ፣ ሁሉም የቆሙት በእኩል የጸጋ እና የምሕረት መሠረት ላይ ነው። ስለዚህ በክርስቶስ ኢየሱስ ማንም አንደኛ ወይም ሁለተኛ ደረጃ ዜጋ የለም፤ ማንም ከማንም አይበልጥም አያንስምም፤ ሁሉም የእርሱ ስለሆኑ አንዳቸው የሌላው የእርስ በርስ አባላት ናቸው ። የጳውሎስ መልእክት ግልጽ ነው፡ እግዚአብሔር አሕዛብን በምሕረቱ ከተቀበላቸው፣ እናንተ አይሁዳውያን ክርስቲያኖች እንዴት አትቀበሏቸውም? የሚል ነው። ይህ የጋራ አምልኮ እና መቀባበል በመንፈስ ቅዱስ ኃይል ተስፋን፣ ደስታን፣ እና ሰላምን በቤተክርስቲያን ውስጥ ያፈራል ።

4.3. የጳውሎስ ሐዋርያዊ ጥሪ እና የክህነት አገልግሎት (ቁ. 14-16)

በክፍሉ ሁለተኛ አጋማሽ ላይ፣ ጳውሎስ የሮሜን ቤተክርስቲያን ከተግሳጽ ቋንቋ አውጥቶ በማበረታታት፣ ትኩረቱን ወደ ራሱ ዓለም አቀፋዊ አገልግሎት ያዞራል። ጳውሎስ የሮም አማኞች በበጎነት የተሞሉ፣ በእውቀት የዳበሩ እና እርስ በርስ ለመመካከር ብቁ መሆናቸውን ቢያምንም፣ እርሱ ግን ይህን መልእክት በድፍረት የጻፈው በእግዚአብሔር በተሰጠው ልዩ ጸጋ ምክንያት መሆኑን ይገልጻል ። ይህ ጸጋም እርሱ “የአሕዛብ አገልጋይ” (Minister to the Gentiles) እንዲሆን የተሰጠው መለኮታዊ ሹመት ነው።

በቁጥር 16 ላይ ጳውሎስ እጅግ ጥልቅ የሆነ የክህነት ቋንቋን (Priestly language) ይጠቀማል። “አሕዛብ በመንፈስ ቅዱስ ተቀድሰው የተወደደ መሥዋዕት ሊሆኑ፣ ለእግዚአብሔር ወንጌል እንደ ካህን እያገለገልሁ፣ ለክርስቶስ ኢየሱስ የአሕዛብ አገልጋይ እሆን ዘንድ ይህ ጸጋ ተሰጠኝ” ይላል ። በብሉይ ኪዳን ሥርዓት ካህናት እንስሳትን ለመሥዋዕት በመሠዊያው ላይ እንደሚያቀርቡ ሁሉ፣ ጳውሎስ ራሱን እንደ አዲስ ኪዳን ካህን (በግሪኩ *Leitourgos* የተባለውን ቃል በመጠቀም) አድርጎ በማየት፣ አሕዛብን በመንፈስ ቅዱስ የተቀደሰ ሕያው መሥዋዕት አድርጎ ለእግዚአብሔር ያቀርባል ። ይህ ዘይቤያዊ አገላለጽ ሐዋርያዊ የወንጌል አገልግሎት ᎫሕᏓᎤᎾ መረጃ የማስተላለፍ ስራ ሳይሆን፣ ጥልቅ መንፈሳዊ እና አምልኮአዊ (Liturgical) ተግባር መሆኑን ያስተምራል ። ጳውሎስ አሕዛብን ወደ ንጹህ የእግዚአብሔር አምልኮ በማምጣት ታላቁን የክህነት ኃላፊነት እየተወጣ ነበር።

4.4. ፈር ቀዳጃዊ የወንጌል አገልግሎት ስትራቴጂ (Pioneer Missiology) (ቁ. 17-21)

የጳውሎስ የወንጌል አገልግሎት ፍልስፍና ልዩ እና አቅኚያዊ (Pioneer or Frontier Strategy) ነበር ። እርሱ ሌላ ሰው በሠራው መሠረት ላይ ላለማነጽ (ማለትም ሌላ ሐዋርያ ቀድሞ በሰበከበት ቤተክርስቲያን ላለማገልገል) በጥብቅ ወስኖ ነበር። ይልቁንም ክርስቶስ ፈጽሞ ባልተጠራበት እና ስሙ ባልታወቀበት ሥፍራ ሁሉ ወንጌልን ለመስበክ ዓላማ አድርጎ ነበር ። ይህ ራዕዩ በኢሳይያስ 52፡15 ላይ የተመሠረተ ሲሆን፣ “ስለ እርሱ ያልተነገራቸው ያያሉ፤ ያልሰሙም ያስተውላሉ” የሚለውን የነቢያት ትንቢት በተግባር መፈጸሙን የሚያሳይ ነው።

በዚህም አቅኚያዊ ስትራቴጂ መሠረት፣ ጳውሎስ በምሥራቁ የዓለም ክፍል ያለውን አገልግሎት ከኢየሩሳሌም ጀምሮ እስከ ኢልዋሪቆን (Illyricum – የዛሬዎቹ ዩጎዝላቪያ እና አልባኒያ አካባቢ የሚገኝ ጽንፍ) ድረስ የክርስቶስን ወንጌል በምልክትና በድንቅ፣ በመንፈስ ቅዱስም ኃይል ሞልቶ ሙሉ በሙሉ መስበኩን ይመሰክራል ። ይህ የሚያሳየው ጳውሎስ በምሥራቃዊው የሮማ ግዛት የወንጌልን መሠረት የመጣል ሥራውን እንዳጠናቀቀና፣ ቤተክርስቲያናት መተከል አለባቸው ብሎ ባሰበባቸው ስትራቴጂካዊ ከተሞች ሁሉ መትከሉን ነው። ስለዚህ አሁን ደግሞ ወደ ምዕራቡ ዓለም ወደ አዲስ ድንበር እያማተረ መሆኑን ያመለክታል።

4.5. ሦስትዮሽ የጉዞ ዕቅድ እና የጸሎት ትብብር ጥያቄ (ቁ. 22-33)

የጳውሎስ ሚሲዮናዊ (የወንጌል ስርጭት) ምኅዋር ሦስት ዋና ዋና ከተሞችን ወይም ክልሎችን ያማከለ ነበር ። እያንዳንዱ መዳረሻ የራሱ የሆነ ስትራቴጂካዊ ዓላማ ነበረው፡-

ስፔን (Spain)፡- የስፔን ግዛት የጳውሎስ ቀጣይ አቅኚያዊ ግብ ነበረች። ይህች ምድር በወቅቱ በምዕራቡ የሮም ግዛት ጫፍ (Finis Terrae) የምትገኝ በመሆኗ፣ ወንጌል እስከ ምድር ዳርቻ እንዲደርስ ለነበረው የጳውሎስ ታላቅ ራዕይ ከፍተኛ ትርጉም ነበራት።

ሮም (Rome)፡- ጳውሎስ ሮምን እንደ መጨረሻ መዳረሻ ሳይሆን ወደ ስፔን ለሚያደርገው ጉዞ እንደ መተላለፊያ እና የድጋፍ ማዕከል (Western base of operations) አድርጎ ሊጠቀምባት አስቦ ነበር። ይህ ልክ አንጾኪያ በምሥራቁ ዓለም አገልግሎቱ መነሻ እና ማዕከል እንደነበረችው፣ ሮም በምዕራቡ ዓለም ተመሳሳይ ሚና እንድትጫወት ፈለገ።

ኢየሩሳሌም (Jerusalem)፡- ከሁሉም በፊት ግን፣ ጳውሎስ ወደ ኢየሩሳሌም መጓዝ ነበረበት። ምክንያቱም ከመቄዶንያ እና ከአካይያ (በአሁኑ ግሪክ የሚገኙ የአሕዛብ አብያተ ክርስቲያናት) የተሰበሰበውን የገንዘብ እርዳታ በኢየሩሳሌም ለሚገኙ ድሃ ቅዱሳን ማድረስ ነበረበት።

የመንፈሳዊ እና ቁሳዊ በረከቶች ኪዳናዊ ልውውጥ፡- ጳውሎስ የአሕዛብ አብያተ ክርስቲያናት ለእየሩሳሌም ቅዱሳን የሚያደርጉትን የገንዘብ መዋጮ እንደ በጎ አድራጎት (Charity) ወይም

ርህራሄ አልተመለከተውም ። ይልቁንም እጅግ ጥልቅ የሆነ ሥነ-መለኮታዊ እና ማኅበራዊ ትርጉም ሰጥቶታል። አሕዛብ ከአይሁድ አማኞች መንፈሳዊ በረከትን (ወንጌልን፣ መሲሑን ክርስቶስን፣ እና የብሉይ ኪዳን ተስፋዎችን) ከተካፈሉ፣ በሥጋዊ (በቁሳዊ) ነገሮች ደግሞ አይሁድን ማገልገል የሞራል ዕዳ (ግዴታ) አለባቸው በማለት የጋራ መደጋገፍን (Reciprocity) ያስተምራል ። ይህ የገንዘብ ስጦታ፣ በአሕዛብ እና በአይሁድ ክርስቲያኖች መካከል ያለውን አንድነት በተጨባጭ ለማሳየት የተደረገ ኪዳናዊ እርምጃ እና የእርቅ ማኅተም ነበር።

ለመሪዎች በጸሎት መጋደል (Agonizing Prayer)፡- በመጨረሻም፣ ጳውሎስ ወደ ኢየሩሳሌም የሚያደርገው ጉዞ ምን ያህል አደገኛ እንደሆነ ስለተገነዘበ፣ የሮም ክርስቲያኖች ከእርሱ ጋር በጸሎት እንዲጋደሉ አጥብቆ ይጠይቃል ። “በጸሎታችሁ ከእኔ ጋር እንድትጋደሉ እለምናችኋለሁ” ሲል፣ ጳውሎስ *Sunagonizomai* የሚለውን ጠንካራ የግሪክ ቃል ይጠቀማል። ይህ ቃል “አብሮ መጋደል”፣ “በጦርነት አጋር መሆን”፣ ወይም “በከፍተኛ ስቃይ አብሮ መጸለይ” (To agonize together) የሚል ትርጉም አለው።

ጳውሎስ በይሁዳ ካሉት የማያምኑ አይሁዶች (ወንጌልን አጥብቀው ከሚቃወሙት ጽንፈኞች) በሕይወት እንዲድን፣ እንዲሁም የሚያደርሰውም ስጦታ በአይሁድ ክርስቲያኖች (ቅዱሳን) ዘንድ ያለምንም ጥርጣሬ ተቀባይነትን እንዲያገኝ የጸሎት ሽፋን እጅግ አስፈልጎት ነበር ። ይህ ክፍል፣ መንፈሳዊ መሪዎች እና ሚስዮናውያን በግንባር ሆነው ሲያገለግሉ፣ ቤተክርስቲያን በጸሎት ከጀርባቸው ሆና አብራ ልትዋጋ (Allies in the fight) እንደሚገባ የሚያሳይ ኃይለኛ ማስረጃ ነው።

5. ሁለተኛ እና ሦስተኛ ደረጃ ጥልቅ አንድምታዎች (Deep Implications)

ከላይ ከተብራራው ቀጥተኛ የመጽሐፍ ቅዱስ ጽሑፍ ትንታኔ በመነሳት፣ የሚከተሉትን ሁለተኛ እና ሦስተኛ ደረጃ (Second and third-order) ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ እና ማኅበራዊ አንድምታዎች ማውጣት ይቻላል፡-

የሥነ-መለኮት ክርክሮች ብዙውን ጊዜ የተሸፈኑ የባህል ግጭቶች መሆናቸው፡- በጥናቱ በግልጽ እንደታየው፣ “ደካማ” እና “ጠንካራ” የሚሉት ምድቦች በሮም ቤተክርስቲያን ውስጥ

ሙሉ በሙሉ ከ"አይሁድ" እና "አሕዛብ" ማንነት ጋር የተሳሰሩ ነበሩ ። ይህ የሚያሳየው፣ አብዛኛውን ጊዜ በአብያተ ክርስቲያናት ውስጥ የሚነሱ ሥነ-መለኮታዊ ወይም የልምምድ ክርክሮች (ለምሳሌ የአምልኮ ስታይል፣ የአለባበስ ሕግጋት፣ የምግብ ስርዓት) ከሥራቸው የባህል፣ የትውልድ፣ ወይም የዘር ውጥረቶች ያዘሉ መሆናቸውን ነው። የጳውሎስ መፍትሔ ባህልን መሰረዝ ወይም አንዱን ቡድን አሸናፊ ማድረግ ሳይሆን፣ ሁሉንም ባህሎች ከሚያስተካክለው የክርስቶስ ጸጋ ሥር ማስገባት ነበር ። ይህ ዛሬም ቤተክርስቲያን ከባህል በላይ መሆኗን ያረጋግጣል።

የቤተክርስቲያን ውስጣዊ አንድነት ለውጫዊ ተልዕኮ (Missiology) መሠረት መሆኑ፡- ጳውሎስ ስለ ዓለም አቀፋዊ ወንጌል ስርጭት (ወደ ስፔን ስለመሄድ) ከመናገሩ በፊት፣ በምዕራፉ መጀመሪያ ላይ በሮም ቤተክርስቲያን ውስጥ ስላለው የአይሁድና አሕዛብ ውስጣዊ አንድነት አጥብቆ መክሯል ። ይህ የቅደም ተከተል አቀማመጥ ድንገተኛ አይደለም። በውስጥ የተከፋፈሉች፣ እርስ በርስ በሕሊና ጉዳይ የምትናከስ ቤተክርስቲያን በውጭ ለሚገኝ ዓለም የክርስቶስ የወንጌል ብርሃን መሆን ፈጽሞ አትችልም ። ውስጣዊ መከፋፈል ታላቁን ተልዕኮ (Great Commission) ያደናቅፋል፤ እውነተኛ የቤተክርስቲያን አንድነት ግን ለወንጌል ስርጭት ስኬት ቁልፍ ሞተር ነው።

የእግዚአብሔር አቅርቦት (Providence) እና የሰው ዕቅድ መስተጋብር፡- ጳውሎስ ሮምን እንደ መተላለፊያ ተጠቅሞ በነፃነት እና በሰላም ወደ ስፔን ለመሄድ አቅዶ ነበር ። ሆኖም የሐዋርያት ሥራ እና ተከታታይ ታሪክ እንደሚያሳየው፣ የእግዚአብሔር መንገድ ከተሰላው የሰው ዕቅድ የተለየ ነበር። ጳውሎስ ወደ ሮም የገባው በነፃ ሚስዮናዊነት ሳይሆን በሰንሰለት የታሰረ እስረኛ ሆኖ ነው ። ነገር ግን ይህ ውጫዊ የሚመስል እንቅፋት (እስራቱ) ወንጌልን እስከ ሮማው ንጉሠ ነገሥት ቄሳር የቤተመንግስት ዘብ (Praetorian Guard) ድረስ እንዲሰብክ ያልታሰበ አቅኚያዊ በር ከፍቶለታል ። ይህ የሰውን ጥበብ የተሞላበት ዕቅድ እና የእግዚአብሔርን ሉዓላዊ አሠራር አጅብ የሚያሰኝ መስተጋብር ያሳያል።

6. ትግበራ (Contemporary Application)

የሮሜ 15 መልእክት በመጀመሪያው መቶ ክፍለ ዘመን ለነበረች ጥንታዊት ቤተክርስቲያን የተጻፈ ቢሆንም፣ በ21ኛው ክፍለ ዘመን ላለችው እና በተለያዩ ተግዳሮቶች ለምትናወጠው

ቤተክርስቲያን እጅግ ተግባራዊ የሆኑ ትግበራዎች አሉት። ጽሑፉን ለዌብሳይት ፖስት ወይም ለትምህርት በሚመች መልኩ ወደ አበይት ትግበራዎች ስንመነዝረው የሚከተሉትን እናገኛለን፡-

1. የደካሞችን ሸክም በመሸከም ሌላውን ማሳደግ እና ማነጽ፡- በዘመናዊቷ ቤተክርስቲያን ውስጥ ጠንካራ የሆኑ ክርስቲያኖች (በመንፈሳዊ እውቀት የዳበሩ፣ በጸጋ ስጦታ የሞሉ፣ ወይም በማኅበራዊ አቅም የገነኑ) ኃይላቸውን ሊጠቀሙበት የሚገባው ራሳቸውን ለማስደሰት፣ መብታቸውን ለማስከበር ወይም በሌሎች ላይ ለመታበይ ሳይሆን፣ ደካማ የሆኑትን ወንድሞች እና እህቶች በኃላፊነት ደግፎ ለማንሳት (To bear up) መሆን አለበት ። እውነተኛ ክርስትና ራስን ስለ መካድ እንጂ ራስን ስለ ማግነን አይሰብክም ። ጎረቤትን ማስደሰት ሲባል በኃጢአቱ መተባበር ወይም እውነትን ማለዘብ ሳይሆን፣ ለሰውየው መንፈሳዊ ጥቅም እና ማነጽ ሲባል ከራስ ሥጋዊ ፍላጎት ዝቅ ማለት ነው ። ክርስቶስ ራሱን እንዳላስደሰተ ሁሉ፣ ዘመናዊው አማኝም ሸክም ተሸካሚ መሆን ይጠበቅበታል።

2. የባህል፣ የትውልድ እና የስብዕና ልዩነቶችን በጸጋ ማስተናገድ፡- በዘመናችን በአብያተ ክርስቲያናት ውስጥ በርካታ ውጥረቶች አሉ—የባህል ግጭት፣ የትውልድ ክፍተት (Generational gap መሃል አረጋውያን እና ወጣቶች)፣ የዶኖሚኔሽን ልዩነቶች፣ እና የስብዕና አይነቶች ። የሮሜ 15 መለኮታዊ ማዘዣ ጊዜ የማይሽረው ነው፡- “ክርስቶስ እንደ ተቀበላችሁ እርስ በርሳችሁ ተቀባበሉ” ። ክርስቶስ የተቀበለን ፍጹማን ስለሆንን ሳይሆን በአስደናቂ ጸጋው ነው ። እኛም በመሠረታዊ የደህንነት ዶክትሪኖች ላይ አንድ ሆነን ሳለ፣ በሁለተኛ ደረጃ ትምህርቶች (Disputable matters) ላይ የማንስማማ ቢሆንም እንኳ፣ በክርስቶስ ኢየሱስ አንድነታችንን ጠብቀን ልዩነቶቻችንን በፍቅር፣ በአክብሮት፣ እና በትዕግስት ማስተናገድ ይኖርብናል ። ጸጋ ታላቁ አስተካካይ ነው።

3. አቅኚ ለሆኑ የወንጌል ተልዕኮዎች ቅድሚያ መስጠት፡- የጳውሎስ ሕይወት የሚያስተምረው ራዕይ ክርስቶስ ባልተጠራበት ቦታ ወንጌልን ማድረስ ነበር ። የዘመኒቷ ቤተክርስቲያንም ሆነች እያንዳንዱ አማኝ ይህን ሚሲዮናዊ ልብ ሊኖራቸው ይገባል። ወንጌል ፈጽሞ ላልደረሰባቸው፣ መጽሐፍ ቅዱስ በቋንቋቸው ላልተተረጎመላቸው፣ እና ያልተደረሰባቸው ብሔረሰቦች (Unreached People Groups) ትኩረት መስጠት እና

ሀብትን ማፍሰስ የዚህ ሐዋርያዊ ምዕራፍ ዋነኛ ትግበራ ነው ። እንዲሁም፣ ቤተክርስቲያን መንፈሳዊ በረከትን ከምታገኝበት ምንጭ ጋር ያላትን ቁሳዊ የድጋፍ ትስስር (ልክ እንደ መቄዶንያ አብያተ ክርስቲያናት) ማጠናከር አለባት።

4. ለመንፈሳዊ መሪዎች በጸሎት መጋደል (Agonizing Prayer)፡- መንፈሳዊ አገልጋዮች፣ ፓስተሮች እና ሚስዮናውያን የሚያካሂዱት የጨለማ ውጊያ ቀላል አይደለም። ጳውሎስ የሮም ክርስቲያኖችን “ከእኔ ጋር ተጋደሉ” (Sunagonizomai) እንዳላቸው ሁሉ፣ ምዕመናን ለመሪዎቻቸው ከባድ እና ቀጣይነት ያለው የጸሎት ሽፋን ሊያደርጉ ይገባል ። በጌቴሴማኒ ስፍራ ሐዋርያት ከክርስቶስ ጋር መጋደል አቅቷቸው እንደተኙት ዓይነት ቸልተኝነት ሳይሆን፣ የዘመኑ ቤተክርስቲያን አገልጋዮቿን በጸሎት በመደገፍ የወንጌሉ ስራ እውነተኛ አጋር (Allies in the fight) መሆን አለባት።

በማጠቃለል፣ የሮሜ ምዕራፍ 15 የጳውሎስ መልእክቶች ሁሉ ቁንጮ የሆነውን የሮሜን መጽሐፍ ወደ ተግባራዊ ማረፊያው የሚያመጣ፣ ቤተክርስቲያንን ወደ ክርስቶስ አብነት የሚጠራ፣ እና የዓለምን ዳርቻ በወንጌል ለመድረስ የሚያነሳሳ የዘመናት ሁሉ ድንቅ የእግዚአብሔር ቃል ነው። ዛሬም ቢሆን ይህ ምዕራፍ ለቤተክርስቲያን አንድነት፣ ለወንጌል ተልዕኮ ስፋት፣ እና ለክርስቶስ-ተኮር የራስ-መስዋዕትነት ሕይወት የሚነጥፍ የጥበብ ምንጭ ነው።

📖 ሮሜ ምዕራፍ 16

ሐዋርያው ጳውሎስ የሮሜ መልእክት በክርስቲያናዊ ሥነ-መለኮት ውስጥ እጅግ የላቀ ስፍራ የሚሰጠው፣ ጥልቅ እና ሰፊ የትምህርት ማዕቀፍ ያለው መጽሐፍ በመሆኑ የክርስትና እምነት መሰረታዊ የድነት ትምህርት በስፋት የተብራራበት ድንቅ ስራ ነው ። የዚህ ድንቅ መልእክት ማጠቃለያ የሆነው ምዕራፍ 16፣ ብዙውን ጊዜ እንደ ተራ የሰላምታ ዝርዝር ተደርጎ ሊታለፍ ቢችልም፣ በጥልቀት ሲመረመር ግን ስለ ጥንቷ ቤተ ክርስቲያን ማኅበራዊ አወቃቀር፣ ስለ ሴቶች የአመራር ሚና፣ ስለ ክርስቲያናዊ አንድነት እና ስለ ሥነ-መለኮታዊ ንቃት ወደር የሌለው ታሪካዊ መረጃ የሚሰጥ እጅግ ወሳኝ ምዕራፍ ሆኖ ይገኛል ። ይህ ሪፖርት የምዕራፉን ታሪካዊ አውድ፣ ጽሑፋዊ እና ስነ-ጽሑፋዊ ምልከታ፣ የቃላት እና የጽንሰ-ሃሳብ ሥነ-መለኮታዊ ትርጓሜ፣ እንዲሁም ለዘመናችን ቤተ ክርስቲያን እና ማኅበረሰብ የሚሰጠውን ተግባራዊ ትግበራ በተቀነባበረ እና ጥልቅ በሆነ ትንታኔ ያብራራል።

የፖለቲካው እና የማኅበራዊው ዘመን ዳራ

የሮሜ መልእክት የተጻፈበትን ታሪካዊ አውድ በትክክል ለመረዳት በወቅቱ የነበረውን የሮም ኢምፓየር የፖለቲካ ሁኔታ እና ቤተ-መንግሥታዊ ሽኩቻ መመልከት ግድ ይላል። ሐዋርያው ጳውሎስ ይህንን መልእክት ሲጽፍ የሮም ንጉሠ ነገሥት ኔሮ ነበር። ታሪካዊ መረጃዎች እንደሚያመለክቱት ኔሮ በ53 ዓ.ም ገና በ15 ዓመቱ የእንጀራ አጎቱን ክላውዲያ ኦክታቪያን በማግባት ወደ ፖለቲካው መድረክ ብቅ አለ ። ከአንድ ዓመት በኋላም በ16 ዓመቱ አጎቱ (አንዳንዶች አባቱ ይሉታል) የነበረው ንጉሠ ነገሥት ክላውዲየስ በእናቱ በአግሪፒና (Agrippina the Younger) መርዛማ እንጉዳይ ተሰጥቶት ሲገደል፣ ኔሮ በሮም ግዛት ላይ ሙሉ ሥልጣኑን ተቆጣጠረ። ይህ በየካቲት 55 ዓ.ም አካባቢ ኔሮ የ18 ዓመት ወጣት እያለ የተከሰተው የፖለቲካ መናወጥ፣ በመላው የሮም ግዛት ለሚኖሩ ማኅበረሰቦች በተለይም ለጥንታውያን ክርስቲያኖች ከፍተኛ የማኅበራዊ እና የኢኮኖሚ ጫና ፈጥሮባቸው ነበር ። ከዚህ ቀደም ክላውዲየስ አይሁዶችን ከሮም እንዲባረሩ አድርጎ የነበረ ቢሆንም፣ ከእርሱ ሞት በኋላ የነበረው አንጻራዊ የፖለቲካ ክፍተት አይሁዳውያን ክርስቲያኖች (እንደ አቂላ እና ጵርስቅላ የመሳሰሉት) ወደ ሮም እንዲመለሱ መንገድ ከፍቶላቸው ሊሆን እንደሚችል ይገመታል።

የስነ-ጽሑፍ ክርክር፡ መልእክቱ ወደ ሮም ወይስ ወደ ኤፌሶን?

በአዲስ ኪዳን ምሁራን፣ በተለይም በስነ-ጽሑፍ እና በታሪክ ተመራማሪዎች ዘንድ በሮሜ ምዕራፍ 16 ዙሪያ ከሚነሱት አበይት የክርክር ነጥቦች መካከል፣ የዚህ ምዕራፍ የመጀመሪያ መዳረሻ የት ነበር የሚለው ይገኝበታል ። ይህ የስነ-ጽሑፍ ክርክር በዋናነት በሁለት ጎራዎች የሚከፈል ሲሆን፣ ይኸውም የኤፌሶን መላምት (The Ephesus Hypothesis) እና የሮም መላምት (The Rome Hypothesis) በመባል ይታወቃሉ።

የኤፌሶን መላምት አራማጆች (እንደ ሄልሙት ኮስተር እና ቲ. ደብሊው. ማንሰን የመሳሰሉት) ምዕራፍ 16 በመጀመሪያ ወደ ሮም ለተላከው ደብዳቤ አካል ሳይሆን፣ ጳውሎስ ለኤፌሶን ቤተ ክርስቲያን የላከው የተለየ ማስታወሻ ወይም የመሸኛ ደብዳቤ ነው ብለው በጽኑ ይከራከራሉ ። ለዚህም የሚያቀርቡት ዋነኛ ማስረጃ በምዕራፉ ውስጥ የተጠቀሰው የስም ዝርዝር ብዛት ነው። ጳውሎስ መልእክቱን በሚጽፍበት ጊዜ ሮምን ገና አልጎበኘም ነበር፤ ነገር ግን በምዕራፍ 16 ውስጥ ከሁለት ደርዘን በላይ የሚሆኑ ሰዎችን በስማቸው ጠቅሶ ሰላምታ ያቀርባል። ጳውሎስ በጭራሽ ሄዶባት በማያውቃት ከተማ ውስጥ ይህን ያህል ብዙ ሰዎችን በግል ሊያውቅ አይችልም የሚለው መከራከሪያ፣ እነዚህ ሰዎች እሱ ለረጅም ጊዜ ካገለገለባት ከኤፌሶን ጋር የተቆራኙ መሆን አለባቸው ወደሚል መደምደሚያ ያመራል ። በተጨማሪም የጵርስቅላ እና አቂላ መገኛ ለዚህ መላምት ትልቅ ግብዓት ነው። እነዚህ ጥንዶች በቆሮንቶስ የጳውሎስ ረዳቶች ከነበሩ በኋላ ጳውሎስ አገልግሎቱን ሲጀምር አብረውት ወደ ኤፌሶን ሄደው ነበር ። ጳውሎስ ኤፌሶንን ለቆ በወጣ በጥቂት ወራት ውስጥ እነዚህ ሰዎች ወዲያውኑ አቋርጠው ወደ ሮም ተመልሰዋል ብሎ ማመን አዳጋች ነው በማለት ኮስተር ይሞግታሉ።

ከዚህም ባሻገር የሥነ-ጥንት ተመራማሪዎች ያገኙት ግኝት የኤፌሶንን መላምት ይበልጥ ያጠናክረዋል። በሮሜ 16፡23 ላይ “የከተማው በጅሮንድ ኤራስተስ” ሰላምታ ያቀርባል ። በኤፌሶን ከተማ በተደረገ ቁፋሮ፣ ኤራስተስ የከተማው በጅሮንድ (Treasurer) እንደነበር የሚገልጽ በድንጋይ ላይ የተቀረጸ ጽሑፍ (Erastus’s Pavement) መገኘቱ፣ ይህ ምዕራፍ የተጻፈው በኤፌሶን ለሚገኙ ክርስቲያኖች ለመሆኑ ጠንካራ አካላዊ እና ታሪካዊ ማስረጃ ሆኖ ቀርቧል ። የታሪክ ምሁሩ ቲ. ደብሊው. ማንሰንም ይህንን ሃሳብ በመደገፍ፣ ጳውሎስ ሮሜ 1-15ን ከጻፈ በኋላ፣ ምዕራፍ 16ን እንደ የተለየ ማስታወሻ ወደ ኤፌሶን አያይዞት ልኮታል ይላሉ።

በአንጻሩ የሮም መላምት አራማጆች (እንደ ሲ. ኬ. ባሬት ያሉት) ምዕራፉ ቀድሞውንም የተጻፈው ለሮም ቤተ ክርስቲያን ነው በማለት ይሞግታሉ ። የእነርሱ መከራከሪያ የሚያተኩረው በማኅበራዊ ሥነ-ልቦና እና በግዛቲቱ ስነ-ሕዝባዊ ተንቀሳቃሽነት ላይ ነው። ጳውሎስ ወደማያውቀው እና ሄዶበት ወደማያውቀው ቤተ ክርስቲያን ሲጽፍ፣ በዚያ ከሚገኙት አማኞች ጋር ጠንካራ ድልድይ ለመፍጠር ሲል የሚያውቃቸውን ሰዎች ሁሉ ስም መዘርዘሩ እና ግንኙነት መፍጠሩ (Establishing Rapport) እጅግ ተፈጥሯዊ የዲፕሎማሲ አካሄድ ነው ። እንዲሁም በጥንቱ የሮም ግዛት ሰዎች ለንግድ እና ለሥራ በስፋት ይንቀሳቀሱ ስለነበር፣ እስከ 500 የሚደርሱ የአንድ ቤተሰብ አባላት ከእስያ ወደ ኢጣሊያ የተሰደዱበት ታሪካዊ መረጃ መኖሩን ባሬት ዋቢ ያደርጋሉ ። በመሆኑም የጳውሎስ ወዳጆች ወደ ሮም መፍለሳቸው ሊገርመን አይገባም ይላሉ።

የጥንታዊ የእጅ ጽሑፎች (Manuscripts) ማስረጃዎችም በዚህ ክርክር ውስጥ የጎላ ሚና አላቸው። ይህንን በተመለከተ ከተለያዩ ጥንታዊ ሰነዶች የተገኙትን መረጃዎች እና የታሪካዊ ማስረጃውን ይዘት፣ እንዲሁም የሚደግፉትን መላምት በሚከተሉት ዝርዝር አንቀጾች ማጠቃለል ይቻላል።

የጥንታዊ የእጅ ጽሑፎች ማስረጃዎችና ትንታኔ

1. ፓፒረስ P46 (Papyrus P46)

ይህ ጥንታዊ የእጅ ጽሑፍ ሮሜ ምዕራፍ 15ን እንደጨረሰ ወዲያውኑ የሮሜ 16፡25-27 የምስጋና ጸሎት አስገብቶ መልእክቱን ይደመድማል፤ በዚህ ሰነድ ውስጥ ምዕራፍ 16 አብዛኛው የለም። ይህ የታሪካዊ ማስረጃ ይዘት የሚያደላው እና የሚደግፈው **የኤፌሶንን መላምት** ነው።

2. የማርሲዮን ስብስብ (Marcion)

በማርሲዮን ስብስብ ውስጥ ደግሞ ምዕራፍ 15 እና 16 ከመልእክቱ ላይ ሙሉ በሙሉ ተወግደው ይታያሉ፤ ይህም የጽሑፉን ተለዋዋጭነት የሚያሳይ ጉልህ ማስረጃ ነው። ይህ የታሪካዊ ማስረጃ ተጽዕኖም እንደዚሁ **የኤፌሶንን መላምት** የሚደግፍ ነው።

3. የሙራቶሪያን ቀኖና (Muratorian)

የሙራቶሪያን ቀኖና ሰነድን ስንመለከት፣ ሮሜ ምዕራፍ 15ን በግልጽ ይጠቅሳል፤ ነገር ግን ስለ ምዕራፍ 16 ምንም ዓይነት ጥቅስ አያቀርብም። ይህም ማስረጃ በተመሳሳይ መልኩ የሚያጠናክረው **የኤፌሶንን መላምት** ነው።

4. የአንዳንድ ግሪክ የእጅ ጽሑፎች

አንዳንድ ጥንታዊ የግሪክ የእጅ ጽሑፎች በመጀመሪያው ቁጥር (ሮሜ 1:7) ላይ “በሮም ላላችሁ” የሚለውን ሐረግ በመዝለል መልእክቱን ያቀርባሉ። ይህ መረጃ መልእክቱ ለሌሎች አብያተ ክርስቲያናትም በዙር ይላክ እንደነበር የሚያመለክት ሲሆን፣ የሚደግፈውም **የኤፌሶንን መላምት** ነው።

5. የቀደምት አባቶች ጽሑፎች

በኢሬኒየስ (Irenaeus)፣ በተርቱሊያን (Tertullian) እና በሲፕሪያን (Cyprian) ጽሑፎች ውስጥ ከሮሜ ምዕራፍ 15 እና 16 ምንም ዓይነት ጥቅስ አይገኝም። ይህ የታሪካዊ መረጃ አጠቃቀምና ተጽዕኖ በዋናነት የሚደግፈው **የኤፌሶንን መላምት** ነው።

6. *ሙሉ የግሪክ የእጅ ጽሑፎች*

በአሁኑ ጊዜ ያሉ ሙሉ የግሪክ የእጅ ጽሑፎች በሙሉ፣ ምዕራፍ 15ን እና 16ን አንዳችም ሳያጎድሉ ሙሉ በሙሉ ይዘው ይገኛሉ። ይህ ጠንካራ የታሪካዊ ማስረጃ ይዘት ደግሞ በበኩሉ የሚደግፈው **የሮምን *መላምት*** ነው።

የእጅ ጽሑፎቹ መዛባት የሚያመለክተው መልእክቱ በተለያዩ አብያተ ክርስቲያናት ሲዘዋወር የተለያየ ርዝመት እንደነበረው እና ምዕራፍ 16 ለተወሰነ ማኅበረሰብ (ምናልባትም ለኤፌሶን) የተላከ ልዩ አባሪ ሊሆን እንደሚችል ነው። ይሁን እንጂ የሮም መላምት አሁንም ድረስ በበርካታ ወግ አጥባቂ የሥነ-መለኮት ምሁራን ዘንድ ተቀባይነት ያለው አቋም ሆኖ ቀጥሏል።

በሮሜ 16 ውስጥ የሴቶች መሪነት ሥነ-መለኮታዊ ትንታኔ

የሮሜ ምዕራፍ 16 አንዱ እና እጅግ አስደናቂው ገጽታ፣ የሐዋርያው ጳውሎስ ለሴቶች የሰጠው ከፍተኛ ሥፍራ እና ዕውቅና ነው። በምዕራፉ ውስጥ ከተዘረዘሩት 29 ስሞች መካከል 10ሩ የሴቶች ናቸው ። ይህ ታሪካዊ እውነታ፣ ጥንታዊቷ ቤተ ክርስቲያን የሴቶችን አመራር

አትቀበልም ነበር ተብሎ ለዘመናት ሲታሰብ የነበረውን የተዛባ ታሪካዊ ትርክት ሙሉ በሙሉ የሚፈታተን ነው ። ጳውሎስ እነዚህን ሴቶች ሲገልጽ የተጠቀመባቸው ቃላት፣ ማዕረጎች እና ኃላፊነቶች ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ እና ማኅበራዊ ትርጉም ያዘሉ ናቸው።

ፌቤን፡ የክንክራኦስ ዲያቆን እና ደጋፊ (Phoebe: Diakonos and Prostatis)
ጳውሎስ በሮሜ 16፡1-2 ላይ ፌቤንን አደራ በማለት መልእክቱን ይከፍታል፡- “በክንክራኦስ ቤተ ክርስቲያን አገልጋይ የሆነችውን እኅታችንን ፌቤንን ዐደራ እላችኋለሁ” ። በዚህ አጭር መግቢያ ውስጥ ጳውሎስ ለፌቤን ሁለት ታላላቅ እና ክብደት ያላቸውን ማዕረጎች ሰጥቷታል፤ እነዚህም “ዲያቆን” (Diakonos) እና “ደጋፊ/አስተዳዳሪ” (Prostatis) ናቸው።

የመጀመሪያው ቃል “ዲያኮኖስ” (Diakonos) ሲሆን፣ ጳውሎስ ይህንን ቃል ለራሱም ሆነ ለክርስቶስ ኢየሱስ አገልጋይነት የሚጠቀምበት ይፋዊ ቃል ነው ። በጣም የሚያስደንቀው የቋንቋ አጠቃቀም ደግሞ፣ ጳውሎስ ለፌቤን የተጠቀመው የቃሉን የወንድ ጾታ ቅርጽ (masculine form) መሆኑ ነው ። ይህ የሚያሳየው ፌቤን በቤተ ክርስቲያን ውስጥ እንዲሁ ተራ አገልጋይ ሳትሆን፣ ዕውቅና የተሰጠው ይፋዊ የአመራር፣ የስብከት ወይም የዲቁና ሥልጣን እንደነበራት ነው ። አንዳንዶች ይህንን ቃል “አገልጋይ” በሚለው አጠቃላይ ትርጉም ብቻ ሊወስዱት ቢሞክሩም፣ እርሷ ግን የክንክራኦስ ቤተ ክርስቲያን መሪ እንደነበረች መረጃዎች ያመለክታሉ።

ሁለተኛው ቃል “ፕሮስታቲስ” (Prostatis) ሲሆን፣ በቁጥር 2 ላይ “ለብዙዎች ለኔም ጭምር ደጋፊ ሆናለችና” በሚል ተተርጉሟል ። ይህ የግሪክ ቃል በጥንታዊቷ አቴንስ እጅግ ከፍተኛ ማኅበራዊ እና ሕጋዊ ክብደት የነበረው ቃል ነው። ዜግነት ለሌላቸው መጻተኞች (metics) የሕግ፣ የኢኮኖሚ እና የማኅበራዊ ከለላ የሚሰጡ ኃያላን ጠባቂዎች፣ ደጋፊዎች ወይም ፕሬዝዳንቶች የሚጠሩበት ማዕረግ ነበር ። ፌቤን ሐዋርያው ጳውሎስን ጨምሮ ለብዙዎች የገንዘብ እና የከለላ ድጋፍ የምታደርግ ሀብታም የንግድ ሴት (Businesswoman) የነበረች ሲሆን፣ ይህን የሮሜን መልእክት ራሷ ተሸክማ የወሰደችው እና ለሮም ቤተ ክርስቲያን ድምጿን ከፍ አድርጋ ያነበበችው እርሷ እንደሆነች የቤተ ክርስቲያን ታሪክ ተመራማሪዎች በሰፊው ይስማማሉ።

ጵርስቅላ (Priscilla/Prisca) እና የእኩልነት አመራር

በቁጥር 3 ላይ ጳውሎስ ጵርስቅላን እና አቂላን “በክርስቶስ ኢየሱስ አብረውኝ የሚሠሩ” በማለት ሰላምታ ያቀርብላቸዋል ። የጵርስቅላ ታሪክ በጥንቷ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ስለነበረው የሴቶች እና የወንዶች እኩልነት (Egalitarian dynamics) ታላቅ ማሳያ ነው። በሮማውያን ባህል በማንኛውም ማኅበራዊ መስተጋብር የወንድ ስም መቅደም ሲገባው፣ ጳውሎስ ግን የጵርስቅላን ስም ከባሏ ከአቂላ አስቀድሞ መጥራቱ ታላቅ ሥነ-መለኮታዊ አንድምታ አለው ። በሐዋርያት ሥራ 18፡18 እና በ2 ጢሞቴዎስ 4፡19 ላይም ተመሳሳይ የስም አቀማመጥ ይስተዋላል ። ይህ የሚያሳየው ጵርስቅላ በአገልግሎት፣ በማስተማር፣ እና በቤቷ ላለችው ቤተ ክርስቲያን (Ekklesia) እረኛ (Pastor) በመሆን ከባሏ እኩል አልፎ ተርፎም የላቀ የአመራር ሚና እንደነበራት ነው ። በተለይም በሐዋርያት ሥራ 18፡26 ላይ አጵሎስ የተባለውን አንደበተ ርቱዕ ሰባኪ ወስደው የእግዚአብሔርን መንገድ በትክክል ሲያስተምሩት፣ ጵርስቅላ ዋነኛዋ አስተማሪ እንደነበረች መረዳት ይቻላል።

ዩልያን (Junia/Junias) እና የሐዋርያነት ክርክር

በሮሜ 16፡7 ላይ ጳውሎስ “በሐዋርያት ዘንድ ስማቸው ለታወቀ... ለዘመዶቼ ለአንድራኒቆንና ለዩልያን (Junia) ሰላምታ አቅርቡልኝ” ይላል ። ይህች አንዲት ቁጥር በዘመናዊው የሥነ-መለኮት ዓለም ከፍተኛ ክርክር (Debate) ያስነሳች ናት ። ክርክሩ በዋናነት በሦስት አቅጣጫዎች የሚታይ ነው፡-

የመጀመሪያው ክርክር **የስም እና የጾታ ክርክር (The Name-Gender Debate)** ነው። ከ1977ቱ የበርናዴት ብሩተን (Bernadette Brooten) ጥናት ወዲህ፣ በርካታ ወግ አጥባቂ ምሁራን ይህ ስም የወንድ መሆን አለበት ብለው በማመን “ጁንያስ” (Junias) በሚል የወንድ ስም ሲተረጉሙት ቆይተዋል ። ሆኖም ግን የጀርመን ፊሎሎጂስት ሃንስ ሊትስማን (Hans Lietzmann) የጥንት ስሞችን ባጠናበት ሰፊ እና ጥልቅ ጥናቱ፣ “ጁንያስ” የሚባል የወንድ ስም በጥንቱ የሮም ግዛት ጭራሹኑ እንዳልነበረ አረጋግጧል ። በተጨማሪም እጅግ ጥንታዊ የሆኑት የእጅ ጽሑፎች (እንደ P46፣ የሲናቲክ የእጅ ጽሑፍ/Codex Sinaiticus፣ እንዲሁም የኮፕቲክ እና የቩልጌት ትርጉሞች) በሙሉ ቃሉን “ጁንያ/ዩልያን” በሚል የሴት ስም መዝግበውታል ። የ4ኛው ክፍለ ዘመን ታላቁ የቤተ ክርስቲያን አባት ዮሐንስ አፈወርቅ (John Chrysostom) ስለ እርሷ ታላቅነት

ሲመሰክር፡- “ይህቺ ሴት የሐዋርያን ማዕረግ ለመቀበል መብቃቷ ጥበቧ ምን ያህል ታላቅ እንደሆነ ያሳያል!” በማለት አስፍሯል።

ሁለተኛው ክርክር ደግሞ **የሰዋሰው እና የሐዋርያነት ክርክር (The Syntax-Grammar and Apostleship Debate)** ነው። ጁንያ እራሷ ሐዋርያ ነበረች ወይስ በሐዋርያት ዘንድ የምትታወቅ ተራ አማኝ ብቻ ነበረች? ዶ/ር ዳንኤል ዋላስ የተባሉ ታዋቂ የግሪክ ቋንቋ ምሁር የግሪክ ሰዋሰውን (Syntax) በመመርመር ጁንያ “በሐዋርያት ዘንድ የታወቀች” እንጂ እራሷ የሐዋርያነት ማዕረግ አልነበራትም ብለው በሰፊው ይሞግታሉ ። በአንጻሩ ሌሎች በርካታ ምሁራን ጳውሎስ ይህን አገላለጽ የተጠቀመው እርሷ እና አንድራኒቆን “ከሐዋርያት ሁሉ የላቁ ወይም እጅግ የታወቁ ሐዋርያት” (Outstanding among the apostles) መሆናቸውን ለመግለጽ ነው በማለት ይከራከራሉ ። የመጀመሪያዎቹ አስራ ሁለቱ ሐዋርያት ወንዶች እና አይሁዳውያን ብቻ ቢሆኑም፣ የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን እያደገች ስትመጣ ሐዋርያነት ለሴቶችም ሆነ ለአሕዛብ የተከፈተ ጸጋ መሆኑን፣ ጳውሎስ ራሱም ሆነ ጁንያ የዚህ ተስፋፋ የአገልግሎት ጸጋ አካል እንደነበሩ ያሳያል።

በሮሜ 16 የተጠቀሱ ዋነኛ ሴቶች እና አገልግሎታቸው

1. ፌቤን (Phoebe)

የመጀመሪያዋ በሮሜ 16 የተጠቀሰች ዋነኛ ሴት **ፌቤን** ናት። የተሰጣት ማዕረግ እና የተገለጸችበት መንገድ አገልጋይ ወይም ዲያቆን (Diakonos)፣ እንዲሁም ደጋፊ ወይም ጠባቂ (Prostatis) የሚል ነው። የዚህ መግለጫ ሥነ-መለኮታዊ እና ታሪካዊ አንድምታ፣ ሐዋርያው ጳውሎስ ለሴት ይፋዊ የወንድ ማዕረግ መጠቀሙን፣ እንዲሁም በመልእክት አስተላላፊነት የነበራትን የላቀ የአመራር ሚና የሚያሳይ መሆኑ ነው።

2. ጵርስቅላ (Prisca)

ሁለተኛዋ ዋነኛ ሴት ደግሞ **ጵርስቅላ** ስትሆን፣ የተገለጸችበት መንገድ "በክርስቶስ አብረው የሚሠሩ" (Fellow worker) በሚል ነው። የዚህ ሥነ-መለኮታዊ እና ታሪካዊ አንድምታ፣ ስሟ ከባሏ መቅደሙ በወቅቱ የነበራትን የላቀ የትምህርት እና የቤት ቤተ ክርስቲያን (Ekklesia) የአመራር ደረጃ በግልጽ የሚያሳይ መሆኑ ነው።

3. ዩልያን (Junia)

ሦስተኛዋ በስም የተጠቀሰችው ሴት **ዩልያን** ናት። የተሰጣት ማዕረግ ወይም የተገለጸችበት መንገድ "በሐዋርያት ዘንድ ስማቸው የታወቀ" ወይም "የላቁ ሐዋርያት" የሚል ነው። ይህ መግለጫ ያለው ሥነ-መለኮታዊ እና ታሪካዊ አንድምታ፣ በጥንቷ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ሴቶች እስከ ሐዋርያነት ማዕረግ ይደርሱ እንደነበር የሚያሳይ ሕያው ምስክር መሆኑ ነው።

4. ማርያም፣ ጠርፊና፣ ጠርፎሳ እና ጵርስቅዳ

አራተኛው እና የመጨረሻው ምድብ **ማርያምን፣ ጠርፊናን፣ ጠርፎሳን እና ጵርስቅዳን** የሚያጠቃልል ነው። እነዚህ በጌታ ያገለገሉ ሴቶች የተገለጹበት መንገድ "በጌታ ብዙ የደከሙ" ወይም "የተጉ" በሚል ነው። የዚህ መግለጫ ሥነ-መለኮታዊ እና ታሪካዊ አንድምታ፣ የወንጌል አገልግሎት በሴቶች ትጋት እና ያልተቋረጠ ጉልበት ምን ያህል እንደተስፋፋ የሚያረጋግጥ መሆኑ ነው።

የተቀደሰ አሳሳም እና ክርስቲያናዊ ማኅበራዊ አንድነት

ጳውሎስ የሰላምታ ዝርዝሩን ሲያጠናቅቅ በቁጥር 16 ላይ “በተቀደሰ አሳሳም እርስ በርሳችሁ ሰላምታ ተሰጣጡ” የሚል ትእዛዝ እናገኛለን ። በጥንቱ የግሪክ እና የሮም ባህል፣ መሳሳም የቤተሰብ አባላት የጠበቀ የፍቅር፣ የክብር እና የእኩልነት መግለጫ ነበር። ጳውሎስ ይህን ማኅበራዊ ልማድ ወደ ቤተ ክርስቲያን ሥርዓት በማምጣት ክርስቲያኖች ሥጋዊ የደም ትስስር ባይኖራቸውም፣ በመንፈስ ቅዱስ የተዋጁ የአንድ መንፈሳዊ ቤተሰብ አባላት መሆናቸውን በተግባር አሳይቷል። በወቅቱ በነበረው ማኅበረሰብ ውስጥ ጌቶች እና ባሪያዎች፣ ዜጎች እና መጻተኞች፣ አሕዛብ እና አይሁዳውያን በከፍተኛ የደረጃ እርከን የተከፋፈሉ ነበሩ። ሆኖም ይህ “የተቀደሰ አሳሳም” (Holy Kiss) በነዚህ የኅብረተሰብ ክፍሎች መካከል የነበረውን የደረጃ ልዩነት እና የዘር ግድግዳ በማፍረስ፣ በክርስቶስ ኢየሱስ የላቀ አንድነት፣ መከባበር እና እኩልነት (unity and equality) እንዲሰፍን አድርጓል ። ይህ ድርጊት የክርስቶስ አካል የሆነችው ቤተ ክርስቲያን መገጣጠሚያዎቿ በሙሉ በፍቅር ተሳስረው እንደሚያድጉ የሚያሳይ የኤፌሶን 4፡15 ትምህርት ተግባራዊ መገለጫ ነው።

የሐሰት አስተማሪዎች እና ክፍፍል ጥብቅ ማስጠንቀቂያ

ከቁጥር 17 እስከ 20 ጳውሎስ የደብዳቤውን የፍቅር እና የሰላምታ ቃና በድንገት በመቀየር

ስለ ሐሰት አስተማሪዎች እጅግ ጠንካራ እና አጽንኦት ያለው ማስጠንቀቂያ ይሰጣል፡- “እናንተ የተማራችሁትን ትምህርት የሚቃወም መለያየትንና ማሰናከያን የሚያደርጉትን ሰዎች እንድትመለከቱ እለምናችኋለሁ፥ ከእነርሱ ዘንድ ፈቀቅ በሉ” ። ይህ ድንገተኛ የርዕስ ለውጥ (Rhetorical shift) ጳውሎስ ለቤተ ክርስቲያኒቱ ሥነ-መለኮታዊ ጤንነት የነበረውን ጥልቅ ቅንዓት ያሳያል።

ታዋቂው የስነ-መለኮት ምሁር ጆን ፓይፐር ይህን ክፍል ሲተነትኑ፣ ጳውሎስ አንድነትን (Unity) አጥብቆ የሚሻ እና ለዚህም የሚጸልይ ቢሆንም፣ እውነትን (Truth) የሳተ እና መሠረታዊ ትምህርትን ያጣ አንድነትን ግን በፍጹም እንደማይቀበል ያብራራሉ ። ፓይፐር እንዳስገነዘቡት፣ “ጳውሎስ ‘ማንም ሰው ሙሉ እውነት የለውም፣ ሁሉም የራሱ የሆነ የእውነት ቁራጭ አለው፣ ስለዚህ አንድነት ከእውነት ይበልጣልና አትለያዩ’ ሊል ይችል ነበር፤ ነገር ግን ሐሰተኛ ትምህርት ሲመጣ ከእነርሱ መለየት (Avoid them) እንዳለብን ያዛል” በማለት የሥነ-መለኮት ንቃት (Theological Vigilance) ወሳኝነትን ያስምሩበታል ። እርግጥ ነው፣ በክርስቲያናዊ ሕይወት ውስጥ በእውነት መደሰት (Joy in the truth) የበላይነት ሊኖረው ይገባል፤ ነገር ግን ጤናማውን ትምህርት ከሚያፋልሱ ስህተቶች መጠበቅም እኩል አስፈላጊ ነው።

እነዚህ ሐሰተኛ መምህራን በጳውሎስ እይታ መንፈሳዊያን ሳይሆኑ ሥጋውያን ናቸው። “ለጌታችን ለኢየሱስ ክርስቶስ ሳይሆን ለገዛ ሆዳቸው ይገዛሉ” ይላቸዋል ። “በመልካምና በሚያቆላምጥ ንግግር” (smooth talk and flattery) የስነ-መለኮት ዕውቀት የሌላቸውን እና የዋሆችን ልብ በማታለል የራሳቸውን ሥጋዊ እና ኢኮኖሚያዊ ፍላጎት (appetites) ያረካሉ።

የዚህ ማስጠንቀቂያ ማሳረጊያ ሆኖ የቀረበው የጳውሎስ ቃል እጅግ ተስፋ ሰጪ የሆነ የፍጻሜ ዘመን (Eschatological) ሥነ-መለኮት አለው። በቁጥር 20 ላይ “የሰላም አምላክ ሰይጣንን ከእግራችሁ ሥር ፈጥኖ ይቀጠቅጠዋል” በማለት ታላቅ ተስፋ ይሰጣል ። ይህ ቃል በዘፍጥረት 3፡15 ላይ ለሰው ልጅ የተሰጠውን የክርስቶስን የመጀመሪያ ድል የማስታወስ እና ቤተ ክርስቲያንም የዚህ ታላቅ ድል ተካፋይ መሆኗን የሚያሳይ ጥልቅ መልእክት ነው። እውነተኛ ሰላም የሚገኘው ዝም ብሎ ሁሉንም በማቀፍ ሳይሆን፣ መለያየትን እና ማሰናከያን

የሚያመጣውን የሰይጣንን አሠራር በእግዚአብሔር ኃይል በመቀጥቀጥም ጭምር መሆኑን ይህ የሰላም አምላክ የተገለጠበት መንገድ ያስተምራል።

የማጠቃለያው የምስጋና ጸሎት (The Concluding Doxology)
የሮሜ መልእክት ፍጻሜ የሚያገኘው ከቁጥር 25 እስከ 27 ባለው ውብ፣ ግርማ ሞገስ የተላበሰ እና እጅግ ጥልቅ የሆነ የምስጋና ጸሎት (Doxology) ነው ። ይህ ማጠቃለያ የመልእክቱን አበይት ሥነ-መለኮታዊ ጭብጦች በሙሉ ወደ አንድ አዋህዶ የሚያቀርብ የጳውሎስ ትምህርት መደምደሚያ ነው። ይህ ክፍል አራት ዋና ዋና የሥነ-መለኮት ምሰሶዎችን ይዟል፦

አንደኛ፣ **ወንጌልን ማጽናት (Strengthening through the Gospel)፦**
እግዚአብሔር በጳውሎስ ወንጌል እና በኢየሱስ ክርስቶስ ስብከት አማኞችን ሊያጸናቸው እንደሚችል ያውጃል ። ጳውሎስ ገና በመልእክቱ መጀመሪያ (ሮሜ 1፡16) ላይ እንዳወጀው፣ ወንጌል የእግዚአብሔር የማዳን ኃይል (The power of God unto salvation) መሆኑን እንደገና ያስታውሳል ። እውነተኛ ጥንካሬ የሚመነጨው ከሰው ጥበብ ሳይሆን ከወንጌሉ ኃይል ብቻ ነው።

ሁለተኛ፣ **የምሥጢሩ መገለጥ (Revelation of the Mystery)፦** ከዘላለም ዘመናት ጀምሮ በእግዚአብሔር ልብ ውስጥ ተሰውሮ የነበረው ምሥጢር አሁን በነቢያት መጻሕፍት ተገልጧል ። ይህ ታላቅ ምሥጢር፣ አሕዛብ ከእስራኤል ጋር በእኩልነት የክርስቶስ ኢየሱስ የጸጋው እና የድነቱ ተካፋይ መሆናቸውን የሚያበስር ነው።

ሦስተኛ፣ **የእምነት መታዘዝ (The Obedience of Faith)፦** የዘላለም አምላክ ትእዛዝ፣ አሕዛብ ሁሉ ወንጌልን ሰምተው ለእምነት መታዘዝ እንዲደርሱ ማድረግ ነው ። ጳውሎስ መልእክቱን በሮሜ 1፡5 ላይ “ለእምነት መታዘዝ” በማለት እንደጀመረ ሁሉ፣ መልእክቱንም በተመሳሳይ ሐረግ በመዝጋት፣ የእውነተኛ እምነት መገለጫው ታዛዥነት መሆኑን አጽንኦት ይሰጣል።

አራተኛ፣ **ለእግዚአብሔር ክብር (Glory to God)፦** ታዋቂው ሰባኪ ቻርለስ ስፐርጅን

(Charles Spurgeon) ይህንን ሲያብራሩ፣ “ክርስቶስ የአብን ፍቅር የገዛልን ሳይሆን፣ የክርስቶስ መሰጠት ራሱ የእግዚአብሔር ፍቅር ስጦታ ውጤት ነው” በማለት የእግዚአብሔርን ጸጋ ጥልቀት ይገልጻሉ ። በመሆኑም ጳውሎስ “ብቻውን ጥበበኛ ለሆነ ለእግዚአብሔር በኢየሱስ ክርስቶስ እስከ ዘላለም ድረስ ክብር ይሁን” በማለት ይዘጋል ። ይህ የውዳሴ ጸሎት የሌለው ክርስትና፣ የክርስቶስን ጸጋ በሚገባ ያላጣጣመ እና እውነተኛ አዳኝን ያላገኘ የውሸት ሃይማኖት ሊሆን እንደሚችል ይሰበካል።

የማጠቃለያ ትንታኔ እና ለዘመናችን ቤተ ክርስቲያን ተግባራዊ አንድምታ
የሮሜ ምዕራፍ 16 ጥናት፣ በጥንታዊ ታሪክ ላይ የተንጠለጠለ ምርምር ብቻ ሳይሆን፣ ለዘመናችን ክርስቲያኖች፣ ማኅበረሰቦች እና ለቤተ ክርስቲያን አመራሮች እጅግ ጠቃሚ የሆኑ ተግባራዊ ትምህርቶችን (Practical Applications) ይዞ ይገኛል። እነዚህን ትምህርቶች ዘመናዊው አንባቢ በሚገባ ሊተገብራቸው በሚችል መልኩ እንደሚከተለው ማጠቃለል ይቻላል፦

የሴቶችን አገልግሎት እና አመራር ማክበር እና ማሳደግ ምዕራፉ በግልጽ እንደሚያሳየው፣ በመጀመሪያው መቶ ክፍለ ዘመን የነበረችው ቤተ ክርስቲያን የሴቶችን አመራር አትገፋም ነበር ። ፌቤን እንደ ዲያቆን እና እንደ ቤተ ክርስቲያን ጠባቂ (Benefactor) የተጫወተችው ሚና፣ ጵርስቅላ የቤት ቤተ ክርስቲያን መሪ እና አስተማሪ በመሆን ያደረገችው ተጋድሎ፣ እንዲሁም ጁንያ በሐዋርያት ዘንድ ያላት ታላቅ ስፍራ፣ ዛሬም ቢሆን የሴቶችን የሥራ እና የአገልግሎት ቦታ ያጸድቃል ። ዛሬም ቤተ ክርስቲያን ይህንን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሞዴል በመከተል፣ የሴቶችን መንፈሳዊ ስጦታ እኩል ልትቀበል፣ ልታበረታታ እና ወደ አመራር ልታመጣ ይገባል ። የፌቤን ታሪክ እንደሚያስተምረን፣ ሴቶች በንግድም ሆነ በሙያ ዓለም (Business) ያላቸውን ተጽዕኖ እና ሃብት ለወንጌል መስፋፋት በከፍተኛ ደረጃ ሊጠቀሙበት ይችላሉ።

ቤተ-ክርስቲያናዊ መዋቅር እና የወንድማማችነት ፍቅር የፕሊማውዝ ብሬዘረን (Plymouth Brethren) ምሁራን እንደሚያስገነዘቡት፣ የጥንቶቹ አብያተ ክርስቲያናት የሚሰበሰቡት በትላልቅ ሕንጻዎች ውስጥ ሳይሆን፣ በድህነት እና በስደት ፍርሃት ምክንያት በግለሰቦች መኖሪያ

ቤቶች ውስጥ ነበር ። ሮሜ 16 ላይ የምናየው የቤት ቤተ ክርስቲያናት (House Churches) ሞዴል ዛሬም ቢሆን የጠበቀ መንፈሳዊ ቁርኝትን ለመፍጠር ወሳኝ ነው። በተጨማሪም ወንጌልን የሚያገለግሉትን ሰዎች በገንዘብ፣ በማረፊያ፣ እና በመንፈሳዊ ድጋፍ መቀበል የቤተ ክርስቲያን እና የምዕመናን ኃላፊነት ነው ። “የተቀደሰ አሳሳም” ባህል እንደሚያስተምረን ደግሞ፣ በማኅበረሰቡ ውስጥ ያሉትን የዘር፣ የጎሣ፣ የኢኮኖሚ እና የመደብ ልዩነቶች አፍርሰን በክርስቶስ ፍቅር አንድ ልንሆን ይገባል።

ከሐሰተኛ አስተማሪዎች ራስን መጠበቅ እና ሥነ-መለኮታዊ ንቃት በዘመናችንም “በመልካምና በሚያቆላምጥ ንግግር” አማኞችን የሚያስቱ፣ ወንጌልን ለራሳቸው የንግድ ማትረፊያ ያደረጉ በርካታ ሐሰተኛ አስተማሪዎች በየቦታው ተስፋፍተው ይገኛሉ ። አብዛኛዎቹ የራሳቸውን ጥቅም፣ ስምና ዝና (“ሆዳቸውን”) የሚያመልኩ ናቸው ። ቤተ ክርስቲያን እውነተኛውን ትምህርት (Sound Doctrine) ከስህተት የመለየት ብቃት ሊኖራት ይገባል። ከእነዚህ ሰዎች ጋር “አንድነትን” በውሸት ከመፍጠር ይልቅ ርቀትን መጠበቅ (Avoid them) እና መንጋውን ማዳን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትእዛዝ ነው ። ጳውሎስ እንዳለው፣ ሁላችንም “ለበጎ ነገር ጥበበኞች፣ ለክፉ ነገር ግን የዋሆች” በመሆን መንፈሳዊ ንቃታችንን ልንጠብቅ ይገባል።

በአጠቃላይ፣ የሮሜ ምዕራፍ 16 ተራ የስሞች መዝገብ ሳይሆን፤ የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን በጎሣ፣ በጾታ፣ እና በማኅበራዊ መደብ ሳትከፋፈል በክርስቶስ ኢየሱስ ወንጌል የተሳሰረች አንዲት ሕያው አካል እንደነበረች የሚያሳይ ደማቅ ስዕል ነው ። መልእክቱ ወደ ሮምም ተላከ ወደ ኤፌሶን ፣ የያዘው ሥነ-መለኮታዊ እውነት ግን ዘመን ተሻጋሪ ነው። እያንዳንዱ አማኝ በወንጌል ሥራ ውስጥ የራሱ ድርሻ እንዳለው በማሳየት፣ ሕይወታችን በሙሉ ክርስቶስን ለሰጠን እና ብቻውን ጥበበኛ ለሆነው አምላክ ክብርን የሚያመጣ ሕያው የምስጋና ጸሎት (Doxology) ሊሆን እንደሚገባው ጥልቅ የሆነ ማሳሰቢያ በመስጠት ይደመድማል።

የሮሜ መልእክት ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ ትንታኔ

ይህ **«የሮሜ መልእክት ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ ትንታኔ»** የተሰኘው መጽሐፍ፣ የዚህን ታላቅ መልእክት ማዕከላዊ እውነታዎች በማጠቃለል አናባቢው ከቃሉ ጋር ያለውን ሕብረት እና መንፈሳዊ ግንዛቤ ወደ ከፍተኛ ደረጃ የሚያሳድግ ነው። መጽሐፉ ሐዋርያው ጳውሎስ ካስቀመጠው ጠንካራ የዶክትሪን መሠረት በመነሳት፣ እያንዳንዱ አማኝ በዕለት ተዕለት ሕይወቱ ሊተገብረው የሚገባውን መንፈሳዊ አቋም በግልጽ ያሳያል (ሮሜ 16፡25)።

የመጽሐፉ ዋና ዋና የማጠቃለያ ማዕዘናት፡-

የወንጌል ዓለም አቀፋዊነት እና የጸጋው ስፋት፡- አይሁድና አሕዛብ ያለ ምንም ልዩነት በክርስቶስ ኢየሱስ ቤዛነት፣ በእምነት እና በጸጋ ብቻ የአንድ የእግዚአብሔር ቤተሰብ አባላት መሆናቸውን ማረጋገጥ (ሮሜ 10፡12-13)።

የተለወጠ ሕይወትና ማኅበራዊ ኃላፊነት፡- በእግዚአብሔር ርኅራኄ የተገኘው ድነት፣ አማኞች አእምሯቸውን በማደስ ከዓለም አኗኗር ተለይተው ለእግዚአብሔር ሕያው መሥዋዕት ሆነው እንዲቀርቡ የሚያደርግ መሆኑን ማስገንዘብ (ሮሜ 12፡1-2)።

የፍቅር ሕግና ክርስቲያናዊ ነጻነት፡- በቤተ ክርስቲያን ውስጥ በእምነት ጠንካራ የሆኑት የደካሞችን ሸክም በመሸከም፣ በፍቅር ሕግና በአንድነት እግዚአብሔርን የሚያከብሩበትን ሥርዓት ማብራራት (ሮሜ 15፡1-2)።

የመንፈሳዊ ውጊያ ድል እና የሰላም ተስፋ፡- የሰላም አምላክ ሰይጣንን ከቅዱሳን እግር ሥር በአጭር ጊዜ እንደሚቀጠቅጠው የተሰጠውን ጽኑ የድል ተስፋ እና ሐዋርያዊ ቡራኬ ማወጅ (ሮሜ 16፡20)።

ይህ መጽሐፍ አንባቢው የሮሜ መልእክትን ዐውድ፣ ቋንቋ እና የነገረ-መለኮት ጥልቀት ተረድቶ፣ በእምነት ጸንቶ እንዲቆም የሚረዳ መንፈሳዊ መሣሪያ ነው። የእግዚአብሔርን የማዳን ጥበብ እና የማይመረመረውን መንገዱን በማድነቅ፣ በክርስቶስ ኢየሱስ ለተገለጠው ጸጋ ዘላለማዊ ምስጋናን እንድናቀርብ የሚመራ አርኪ መንፈሳዊ ማዕድ ነው (ሮሜ 11፡36)።

ጥናቱን ይቀጥሉ፡- ይህንን ጥናት ደጋግመው በመከለስና ሌሎች 'የሕይወት እንጀራ አገልግሎት' የሚያዘጋጃቸውን የጥናት መምሪያዎችና ማብራሪያዎች በመጠቀም በመንፈሳዊ እውቀትዎ ይደጉ። 📚

🌐 **Website:** https://ethiopiansite.com/
📱 **Telegram:** https://t.me/YehiwotEnjera_Official
👥 **Facebook:** facebook.com/YehiwotEnjera
▶️ **Youtube:** https://www.youtube.com/@yehiwotEnjera
📧 **Email:** tsegaewnet@gmail.com

ወንጌል ለሚያምኑ ሁሉ ለማዳን የእግዚአብሔር ኃይል ነው (ሮሜ 1:16)

ይህ **«የሮሜ መልእክት ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ ትንታኔ»** የተሰኘው መጽሐፍ፣ የሐዋርያውን ጽሑፍ ቃል በቃል፣ ከታሪካዊ ዐውዱና ከቋንቋው ትክክለኛ ትርጓሜ በመነሳት የሚያብራራ ማዕድ ነው። መጽሐፉ ከደረቅ ዕውቀት ባለፈ፣ አንባቢው የቃሉን እውነት ተረድቶ በመንፈስ ቅዱስ ኃይል የሚመራ የቅድስና ሕይወት እንዲኖር የሚያስችል መንፈሳዊ መመሪያ ነው (ሮሜ 8:14)።

መጽሐፉ የሚመልሳቸው ዐቢይ ሥነ-መለኮታዊ ጥያቄዎች

የጽድቅ ምንጭ፡- የሰው ልጅ ከሕግ ሥራ ውጭ በእምነት ብቻ በእግዚአብሔር ፊት ጻድቅ ሆኖ ሊቆም የሚችለው እንዴት ነው? (ሮሜ 3:28)

የመንፈስ ቅዱስ አሠራር፡- ከአዳም አሮጌ ተፈጥሮ ነጻ በመውጣት፣ በመንፈስ ቅዱስ ሕያው ሕግ የኃጢአትን ሃይል አሸንፎ በድል መመላለስ የሚቻለው እንዴት ነው? (ሮሜ 8:2)

መለኮታዊ ምርጫና ሉዓላዊነት፡- የእግዚአብሔር የማዳን ዕቅድ፣ የአይሁድና የአሕዛብ ታሪክ፣ እንዲሁም የመለኮት ጥበብና ታማኝነት እንዴት ይተነተናል? (ሮሜ 11:33)

የተለወጠ ክርስቲያናዊ አኗኗር፡- በቤተ ክርስቲያን ውስጥና በማኅበረሰቡ መካከል፣ አእምሮን በማደስ ለእግዚአብሔር ደስ የሚያሰኝ ሕያው መሥዋዕት ሆኖ መኖር የሚቻለው እንዴት ነው? (ሮሜ 12:1-2)

የሮሜን መልእክት ማጥናት የክርስትናን ሕይወት መሠረት ማጽናት ነው። ይህ መጽሐፍ ለቅዱስ ቃሉ አስተማሪዎች፣ ለወንጌል አገልጋዮች፣ ለተማሪዎች እንዲሁም የእግዚአብሔርን ጸጋ ጥልቀትና ስፋት ለመረዳት ለሚጠሙ ቅዱሳን ሁሉ እጅግ ጠቃሚ መንፈሳዊ ሀብት ነው (ሮሜ 10:17)።

ያግኙን 🔗 📱

ሌሎች የጥናት መምሪያዎችን ለማግኘት የሚፈልጉ ከሆነ ጥያቄዎን ያድርሱን። እንዲሁም ስለዚህ ጥናት ያለዎትን አስተያየት፣ ጥያቄ ወይም ምስክርነት መስማት እንሻለን። የእርስዎ መልዕክት ለእኛ ትልቅ ብርታት ነው።

🌐 **Website:** https://ethiopiansite.com/
📱 **Telegram:** https://t.me/YehiwotEnjera_Official
👥 **Facebook:** facebook.com/YehiwotEnjera
▶️ **Youtube:** https://www.youtube.com/@yehiwotEnjera
✉️ **Email:** tsegaewnet@gmail.com

Made with Bloom®